

ЛУИЗА МЕЙ ОЛКЪТ СИНОВЕТЕ НА ДЖОУ

Част 5 от „Семейство Марч“

Превод от английски: Ивайла Божанова, 2002

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

ДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО

— Ако някой ми беше казал какви промени ще настанат тук за десет години, нямаше да му повярвам — сподели госпожа Джоу на госпожа Мег един летен ден, докато седяха на верандата в Плъмфийлд и гледаха наоколо. По лицата им се четеше гордост и задоволство.

— Такива вълшебства постигат парите и добрите сърца. Убедена съм, че за господин Лорънс няма по-достоеен паметник от колежа, където направи щедро дарение. А и дом като този ще запази паметта на леля Марч жива за вечни времена — допълни госпожа Мег.

— Нали помниш как навремето вярвахме във феи и се питахме какво бихме си пожелали, ако можеха да ни се изпълнят по три желаниа. Моите най-послед се сбъднаха — какво ще кажеш? Пари, слава и затрупана с работа, която обичам — обяви госпожа Джоу и неволно разроши коси, събирайки ръце над главата си, точно както правеше като момиче.

— И моите се сбъднаха, а и Еймините също. Ако скъпите Джон и Бет бяха сред нас, всичко щеше да е направо идеално.

Гласът на госпожа Мег леко потрепери.

Джоу хвана ръката на сестра си и известно време двете останаха смълчани. Беше им тъжно и весело, загледани в приятната панорама пред тях.

Наистина сякаш беше станало вълшебство: тихият Плъмфийлд се бе превърнал в оживен свят. Къщата никога не бе изглеждала по-гостоприемна: освежената с нова боя постройка, с допълнително изградените крила, с добре поддържаната морава и градина, имаше преуспяващ вид — нещо, което ѝ липсваше, когато буйните момчета сновяха навсякъде, а семейство Баер едва свързваше двата края. На хълма, откъдето някога пускаха хвърчила, се издигаше чудесният колеж, построен с щедро завещаните пари от господин Лорънс. Забързани ученици сновяха напред-назад по пътеките, по които някога

стъпваха детски крачета. Много млади мъже и жени се наслаждаваха на красотата, създадена от богатството и мъдростта.

Сред дърветата, точно до портата на Плъмфийлд, се гушеше хубава кафява къщурка, подобна на „Гълъбарника“, както наричаха дома на Мег, а на зеления склон, ширнал се на запад, се издигаше къщата на Лари, чиито бели колони проблясваха на слънцето.

Навремето градът започна бързо да се разраства: задуши старата къща, развали гнездото на Мег и дори дръзна да изгради фабрика за сапун под възмутения нос на господин Лорънс. Това принуди нашите приятели без много бавене да се преселят в Плъмфийлд. Именно тогава започнаха големите промени.

Такива бяха приятните мисли. Благословията, която възрастни хора, близки на сърцето им, оставиха след себе си, смекчаваше загубата. Затова сега всичко процъфтяваше в малката общност, а президентът на колежа — господин Баер, и свещеникът — господин Марч, виждаха отколешната си мечта осъществена. Сестрите заедно се грижеха за младите хора — всяка правеше това, което най-много ѝ допада. Мег се държеше с младите жени като приятелски настроена майка, Джоу споделяше тайните на всички младежи и ги защитаваше, а Ейми — Богатата дама — деликатно разчистваше пътя пред победните ученици и ги забавляваше сърдечно. Не е за чудене, че нарекоха прекрасния ѝ дом „Врх Парнас“ — той наистина бе пълен с музика, красота и култура, за които младите сърца и умове са жадни и ненаситни.

Първите дванадесет момчета естествено се бяха разпилели през годините надлъж и нашир, но всички живи още помнеха стария Плъмфийлд и от време на време се завръщаха от четирите краища на света, за да разкажат разнообразните си преживелици, да се посмеят на приятните неща от миналото и да погледнат в лицето настоящето с кураж. Спомените за младежките щастливи дни сгряваха сърцата при тези срещи у дома. С по няколко думи ще споменем историята на всеки, а после ще продължим разказа си за живота им.

Франц, вече двадесет и шест годишен, се установи при родственик — търговец — в Хамбург и се справяше добре. Емил се оказа най-ведрият моряк, „плавал някога по синия океан“. Чичо му го изпрати на дълго пътешествие — интимната му мисъл бе да го обезсърчи от такъв живот — но племенникът се завърна повече от

очарован. Несъмнено това щеше да е професията му и немският родственик му предостави добри възможности на корабите си. Момъкът наистина беше щастлив. Дан продължаваше да е блуждаеща душа; след геоложките изследвания в Южна Америка се захвана с отглеждане на овце в Австралия, а сега търсеше мини в Калифорния. Нат усилено се занимаваше с музика в консерваторията с намерението за година-две да завърши образованието си в Германия. Том учеше медицина и полагаше усилия да успее. Джак се включи в бизнеса на баща си, твърдо решен да забогатее. Доли следваше право в колежа заедно с Кръглия и Нед. Горкият малък Дик беше мъртъв, Били — също.

Наричаха Роб и Теди „Агнето и Лъва“: Теди — заради буйния му нрав като царя на животните, а Роб — понеже плахостта му напомняше блеещо агънце. Госпожа Джоу го наричаше „дъщеря ми“; смяташе го за най-изпълнителното дете, което крие доста мъжество зад кроткото държане и нежната душа. А в Тед виждаше всички недостатъци, капризи, амбиции и предизвикващо смях поведение, каквито я съпътстваха през нейната младост, но в малко по-друга форма. Дългокракият Тед, с постоянно разчорлени светлокафяви къдрици, говореше високо и нито за миг не се спираше; в Плъмфийлд фигурата му определено се открояваше. Имаше си и мрачните моменти: поне веднъж седмично изпадаше в блатото на отчаянието, откъдето го измъкваше или търпеливият Роб, или майка му, достатъчно мъдра, за да знае кога да го остави на мира и кога да му натяква. Той беше нейна гордост и радост; той беше неин мъчител: майчината ѝ мисъл многократно се бе питала какво ли ще излезе от това забележително момче, будно за възрастта си и пълно с толкова неразцъфнали таланти.

Деми завърши колеж с отличие. Госпожа Мег си мечтаеше да го види пастор. Представяше си как той ще изнесе първата си служба с величествената си осанка и колко полезен и достоен за уважение ще бъде дългият му живот. Ала Джон, както тя го наричаше сега, категорично отказа да се посвети на теологията — бил се наситил на книги и предпочитал да научи повече за хората и света. С решението си да се впусне в журналистическото поприще доста разочарова горката жена. Подейства ѝ като удар; но тя знаеше, че не е възможно да се направляват младите умове, а най-добрият учител е опитът. Остави

го да поеме по пътя си, но не преставаше да храни надежда да го види на амвона. Леля Джоу се разфуча, когато разбра, че в семейството ще има репортер. Допадаха ѝ литературните му наклонности, но си имаше причини да не обича журналистите, както ще видим по-късно. Деми обаче не отстъпи от решението и целенасочено преследваше набелязания план — не се трогваше от думите нито на загрижените майка и лели, нито от шегите на другарите си. Чичо Теди го насърчаваше и му вещаеше бляскава кариера — говореше за Дикенс и други знаменити мъже, започнали като репортери, а станали прочути писатели или журналисти.

Всички момичета направо разцъфтяха. Сладката Дейзи, посветена на дома както винаги, бе утеха за майка си и нейна опора. Вече четиринадесетгодишна, Джоуси — доста оригинално девойче — непрекъснато ръсеше закачки, а последната ѝ причудливост — страстта към сцената — тревожеше скромната ѝ майка и свитичката ѝ сестра, но и ги веселеше. Бес се превърна във високо, красиво момиче, на вид малко по-голяма от годините си. Тя все още притежаваше изисканите маниери и изтънчените вкусове от времето, когато беше Малката принцеса, а и наследи доста от всестранните таланти на родителите си, доразвили се благодарение на любовта и парите. Ала гордостта на малкото общество бе палавата Нан. Подобно на повечето неспокойни, капризни деца, тя се превръщаше в млада жена, пълна с енергия и обещания, които изведнъж избухват, стига човек да открие за каква работа е най-добре пригоден. Нан започна да учи медицина на шестнадесет и на двадесет вече напредваше доста смело; сега, благодарение на други интелигентни жени, редица колежи и болници отваряха врати за нея. Като дете шокира Дейзи при старата върба с думите: „Не желая да се суеят около никакво семейство. Ще имам кабинет, пълен с шишенца и хавани за стриване, ще обикалям и ще лекувам хората“. Никога не се отклони от целта си. Сега младата жена бързо осъществяваше бъдещето, предречено от малкото момиче. Намираще истинско щастие в избора си път и нямаше сила, способна да я откъсне от него. Неколцина млади мъже се опитаха да променят решението ѝ с предложения да избере като Дейзи „хубава къщурка и семейство, за което да се грижи“. Нан само се засмиваше и изваждаше от равновесие ухажорите: или настояваше да погледне езика, изрекъл думите на обожание, или професионално отмерваше

пулса на мъжката ръка, протегната ѝ за помощ. Всички се оттеглиха с изключение на един настойчив момък — беше ѝ така посветен, че бе невъзможно да го отстрани човек.

Говорим за Том. Верността към любимата му от детството бе съизмеримо само с нейната страст към „хаваните“. На всяка крачка и по всякакъв начин доказваше предаността си, с което дълбоко я трогваше. Учеше медицина единствено заради нея. Специалността ни най-малко не му допаднаше и определено предпочиташе да води живот на търговец. Нан обаче бе непреклонна и Том не се отказваше, обзет от несигурната надежда, че няма да убие много от себеподобните си, когато започне да практикува. Те бяха прекрасни приятели, а другарите им се забавляваха с превратностите на любовното преследване.

Следобеда, когато госпожа Мег и госпожа Джоу разговаряха на верандата, и двамата идваха към Плъмфийлд. Не заедно — Нан крачеше енергично по приятния път и мислеше върху един случай, а Том я следваше на разстояние, кроейки планове да я догони уж случайно. Този често прилаган трик си беше част от шегата.

Свежият тен и ясните очи само подчертаваха привлекателността на Нан, винаги готова да се усмихне. Имаше самоуверения вид на млада жена с цел в живота. Облечена семпло, но елегантно, тя вървеше леко и излъчваше жизненост. Малцината, които срещна, се извъръщаха да я погледнат: представляваше приятна картина — ведро, щастливо момиче върви по пътя в хубав ден. А на известно разстояние след нея, стиснал шапка в ръка, младежът със зачервеното лице, чиито къдрици се подрусваха от нетърпение, очевидно споделяше мнението им.

След малко из въздуха се разнесе едно плахо „здравей“. Нан спря, опита се да си придаде изненадан вид и като не ѝ се отдаде ни най-малко, подхвърли дружелюбно:

— О, ти ли си, Том?

— Така изглежда. Помислих си дали днес няма да излезеш да се поразходиш.

Веселото лице на Том засия от удоволствие.

— Знаеше, че ще го направя. Как е гърлото ти? — попита Нан с професионален тон — сигурно оръжие за охлаждане на всякакви прехласвания.

— Гърлото ли? А, да, сетих се. Добре е. Рецептата ти е великолепа. Никога повече няма да спомена, че хомеопатията е

измама.

— Да, този път ти си измаменият: подписах ти мними хапчета. Ако комбинацията от захар и мляко е в състояние да излекуват дифтерит по такъв забележителен начин, непременно ще си го запиша. О, Том, Том, няма ли да престанеш с твоите номера?

— О, Нан, Нан, винаги ли ще ме залавяш?

И двамата се разсмяха, както правеха навремето. Всеки път им се отдаваше с лекота, особено когато отиваха в Плъмфийлд.

— Ами, знаех, че няма да те видя цяла седмица и се чудех как да се отбия в кабинета ти. Винаги си заета, не успявам да разменя и две думи с теб.

— И ти би трябвало да си зает, а не да се занимаваш с глупости. Сериозно, Том, ако не се съсредоточиш върху лекциите, никога няма да напреднеш — строго заключи Нан.

— До гуша ми дойдоха — отвърна Том с доза отвращение. — А и на човек му се полагат малко забавления, след като цял ден е правил дисекция на трупове. Не издържам да го правя дълго, макар за някои очевидно да е страшно интересно.

— Тогава защо не се откажеш? Захвани се с нещо, което ти допада повече. Както знаеш, винаги съм смятала, че допускаш грешка.

Леко разтревожена от червеното му като ябълка лице, Нан изпитателно го оглеждаше за някакви признаци на болест.

— Знаеш защо избрах медицината и защо никога няма да се откажа. Дори и да не изглеждам болнав, имам дълбок сърдечен проблем и рано или късно той ще ме довърши. Само една лекарка на света е в състояние да ме излекува, но не желае.

Примирението в тона на Том звучеше хем комично, хем патетично, но говореше искрено. Постоянно правеше подобни намеци, без обаче да получи окуражаване.

Нан беше свикнала с това и знаеше как да се справи с него, но все пак свъси вежди.

— Тя го лекува по най-добрия и единствено правилен начин. Пък и на света не е имало по-труден за лечение пациент. Ходи ли на онзи бал, както подписах?

— Да.

— И посвети ли се на хубавата госпожица Уест?

— Танцувах с нея цяла вечер.

— Никакво впечатление ли не ти направи?

— Никакво. Погледнах я веднъж в лицето, забравих да я отведа до масата със сладкишите и въздъхнах облекчено, когато я предадох отново в ръцете на майка ѝ.

— Повтаряй дозата колкото е възможно по-често и отбелязвай симптомите. След време, предричам, ще плачеш за нея.

— Никога! Убеден съм, че не подхожда на организма ми.

— Ще видим. Изпълнявай нарежданията ми — разпореди тя строго.

— Да, докторе — отвърна той плахо.

За миг се възцари тишина. После, сякаш ябълката на раздора бе забравена заради приятните спомени, предизвикани от познатата гледка, Нан внезапно възкликна:

— Как само се забавлявахме там, в гората! Помниш ли как падна от големия орех и за малко не си счупи ключицата?

— Разбира се. А ти ме заля с пелин, от което добих махагонов цвят, а леля Джоу заоплакваш сипаното ми сако — засмя се Том, превърнал се за миг отново в някогашното момче.

— А как веднъж подпали къщата?

— А ти хукна да спасяваш кутията си за шапки?

— Още ли казваш: „Светкавици и костенурки“?

— А теб наричат ли те „госпожа Празноглавка“?

— Само Дейзи го прави. Милата. Не съм я виждала цяла седмица.

— Тази сутрин видях Деми. Грижел се за къщата на мама Баер.

— Винаги го прави, когато леля Джоу е във вихъра на светските удоволствия. Дейзи е образцова къщовница. Най-добре да ѝ се преклониш, ако преди това не се захванеш да я ухажваш.

— Нат ще счупи цигулката си в главата ми при подобна моя стъпка. Не, благодаря. Едно име е издълбано в сърцето ми и стои там неизлично като татуираната синя котва на рамото. „Надежда“ е моето мото, а твоето — „Не се предавам“. Ще видим кой ще издържи по-дълго.

— Вие момчетата, каквито сте глупави, смятате, че трябва да се разделим на двойки, както постъпвахме като деца. Нищо подобно няма да направим. Колко е красив отгук „Парнас“!

Внезапното възклицание на Нан промени посоката на разговора.

— Прекрасна къща е, но аз най обичам стария Плъмфийлд. Как би зяпнала леля Марч, ако можеше да види промените тук — отбеляза Том, когато и двамата спряха пред голямата порта, за да се насладят на чудесната гледка пред тях.

Стресна ги изненадващ шум — върлинесто момче с чорлави светли коси прескочи плета като кенгуру, следван от стройно момиче, чиято рокля се закачи на глога и тя се разсмя като вещица. Беше хубава — с къдрави тъмни коси, сияещи очи и много изразително лице. Шапката висеше на гърба ѝ, а полите на роклята се вееха доста пооръфани. Личеше, че е прекосявала доста поточета и се е катерила по много дърветата, а и последният скок добави това-онова.

— Свали ме, Нан, моля те! Том, хвани Тед! Взе ми книгата, но аз непременно ще си я върна — провикна се Джоуси видимо съвсем неизненадана от появата на приятелите си.

Том хвана крадеца за яката на часа, а Нан измъкна Джоуси от храсталака и я остави да стъпи на земята без нито една укорителна дума. Като дете самата тя бе лудетина и не намираше такова поведение за нередно.

— Какво има, скъпа? — попита тя, докато забождаше с карфица най-скъсаното място, а Джоуси разглеждаше драскотините по ръцете си.

— Седях на старата плачеца върба и учех новата си роля, а Тед подло приближи и блъсна книгата от ръцете ми с пръчка. Тя падна в потока и преди да успее да сляза, той хукна. Нещастнико, върни ми я веднага или ще ти издърпам ушите — провикна се Джоуси, като се смееше и въсеше вежди.

Тед се измъкна от хватката на Том, придаде си сантиментално изражение и започна да мятя нежни погледи към младата госпожица, която стоеше с мокра, раздрана рокля. После по най-превзет и смешен начин изрецитира прочутия монолог на Клод Мелно, а ефекта на финалните думи: „А вам харесва ли ви се картината, скъпа?“ — подсили, кръстосвайки дългите си крака, като изкриви физиономията си до неузнаваемост.

Ръкопляскането откъм верандата сложи край на клоунадата и младите хора се отправиха по алеята така, както правеха в детството: Том се преструваше, че държи едновременно юздите на четири коня, а Нан бе най-добрата във впряга. Със зачервени бузи, останали без дъх и

развеселени, те поздравиха дамите и седнаха на стъпалата да откъхнат. Леля Мег закърпи скъсаната рокля на дъщеря си, а госпожа Джоу погали Лъва по главата и спаси книгата от ръцете му. След миг се появи Дейзи да поздрави приятелката си и всички заговориха едновременно.

— С чая ще има препечени кифлички с масло. Защо не останете да хапнете? Дейзи винаги ги прави чудесни — покани Тед гостоприемно.

— Той знае най-добре, защото снощи изяде девет. Затова е и толкова дебел — обяви Джоуси и стрелна с изпепеляващ поглед братовчед си, слаб като върлина.

— Трябва да отида да видя Люси Доув. Пръстът ѝ е забрал и се налага да го резна. Ще пия чай в колежа.

Нан пъкна ръка в джоба, за да се увери, че не е забравила кутийката с инструментите си.

— Благодаря, но и аз съм тръгнал натам. Том Мериуедър има възпаление на клепачите. Обещах да ги намажа. Ще си спести таксата за лекар, а и е добре да практикувам. Още не съм достатъчно сръчен — довърши Том, твърдо решен да е колкото може по-близо до любимата си, докато има такава възможност.

— Ш-ш-ш-т... Дейзи не обича да слуша за хирургическата страна на работата ви. По-добре да се придържаме към препечените кифлички с масло — обяви ухилено Тед, с надеждата да си осигури и бъдещи кулинарни наслади.

— Някакви новини от Командоре? — попита Том.

— На път за къщи е, а и Дан разчита скоро да се появи. Копнея отново да видя момчетата си заедно. Молех се пътешествениците да си дойдат за Деня на благодарността, ако не и по-рано — сподели госпожа Джоу замечтано.

— Ще се появят, всички момчета имам предвид, ако успеят. Джак дори ще рискува да загуби някой и друг долар за един от веселите ни обеда — засмя се Том.

— Пуйката вече се угоява за празника. Престанах да я гоня, храня я добре и тя видимо пълнее. Господ да благослови бутоните ѝ — завърши Тед и посочи обреченото пернато, което гордо се разхождаше в близката нива.

— Ако Нат заминава в края на месеца, добре е да направим прощално тържество за него. Милият музикант сигурно ще се върне истински усъвършенстван — подхвърли Нан на приятелката си.

Симпатична руменина плъзна по скулите на Дейзи и тя задиша учестено. Все пак успя да отговори спокойно:

— Чичо Лари твърди, че той има истински талант и след наученото в чужбина тук ще изкарва добри пари. Макар че може и никога да не се прочуе.

— От младите хора рядко излиза каквото очакват от тях. Затова да не правим големи сметки — въздъхна госпожа Мег. — Ако нашите деца станат добри и полезни мъже и жени, ние ще бъдем удовлетворени. Но напълно естествено е да ни се иска те да са ненадминати и да жънат успехи.

— Приличат на моите пилци: нищо не може да се каже със сигурност. Онзи наперен петел е страшно глупав, а цар на двора вече е грозноватият му, дългокрак събрат, защото е умен. Кукурига достатъчно високо, да събуди и мъртвите, а красавецът само грачи и е страхлив. И аз понякога съм обект на подигравки, но ще видите, когато порасна.

Тел толкова приличаше на своя дългокрак домашен любимец, че всички се засмяха на скромната му прогноза.

— Искам да видя Дан установен някъде. „Тъпан прах не събира“ — както казват, а вече е на двадесет и пет. Постоянно кръжи по света и не изпитва обвързаност към никого, освен към нея. — Мег кимна към сестра си.

— Дан все някога ще си намери мястото, а натрупаният опит е най-добрият учител. Още е див, но при всяко връщане у дома забелязвам положителна промяна и не губя вяра в него. Дори и никога да не извърши нещо велико, дори да не забогатее, стига ми, ако буйното момче се превърне в честен мъж — заяви госпожа Джоу, която винаги защитаваше черната овца от своето стадо.

— Точно така, мамо. Той струва десет пъти повече от всички джаковци и недовци, които се фукат с парите си и се мислят за преуспели. Ще видиш, че ще направи нещо, с което да се гордеем с него и ще натрие носовете на всички ни — завърши Тед.

Привързаността му към неговия „Дани“ се засилваше от момчешкото възхищение към храбрия, отдал се на приключения мъж.

— Надявам се да си прав. Но той може да направи и нещо неразумно заради славата: да изкачи Матерхорн, например, да се спусне с лодка по Ниагарския водопад или да открие голям къс самородно злато. Това е неговият начин на живот. Какво пък! Защо да не е по-добър от нашия? — попита Том замислено.

— Много по-добър! — натърти госпожа Джоу. — Предпочитам да изпратя момчетата си да видят света, вместо да ги оставя да живеят в града, където няма какво да правят, освен да си губят времето, парите и здравето. Дан си пробива път с работа и разчита само на себе си. Не се тревожа толкова за него, колкото за Джордж и Доли в колежа, които са безпомощни като бебета.

— А какво ще кажеш за Джон? Кръжи из града като журналист, пише на всякакви теми — от църковни церемонии до боксови мачове — обади се Том, който намираще такъв живот доста по-подходящ за себе си от лекциите по медицина и обиколките из болничните отделения.

— Деми има трима ангели хранители: добри принципи, изтънчен вкус и мъдра майка. Нищо лошо няма да му се случи, а опитът ще му е от полза, когато започне да пише, защото съм сигурна, че точно това ще направи един ден — подхвана госпожа Джоу с тон на пророчица.

Много желаше някое от патенцата ѝ да стане лебед.

— Ето го броят на „Ивнинг татлър“! Най-последното издание. „Ужасно убийство! Изчезнал банков чиновник! Експлозия в завод за барут! Голяма стачка на учениците от класическото училище!“ — извика Тед и тръгна да посрещне братовчед си с изящната походка на млад жираф.

— Командоре се е върнал и щом го пуснат да слезе на брега, ще литне насам като вятър — обяви Деми и се ухили заради добрата си новина.

В миг всички заговориха едновременно, вестникът се подаваше от ръка на ръка, та всеки да се увери с очите си, че корабът „Бренда“ е пристигнал невредим от Хамбург и вече е в пристанището.

— Най-късно утре ще бъде тук с обичайната си колекция от морски чудовища и фантасмагории. Видях го — весел, загорял и кафяв като кафе. Добре се е справил и се надява да стане помощник-капитан, защото сегашният си е счупил крака — добави Деми.

— Как е Франц? — попита госпожа Джоу.

— Ще се жени! Ето ти изненада. Първият от ятото, леличко. Налага се да се сбогуваш с него. Казва се Людмила Хилдегард Блументал. От добро семейство, заможна, хубава и разбира се — същински ангел. Милото старо момче чака благословията на чичо, а после ще заживее като щастлив и честен гражданин. Желая му дълъг живот!

— Радвам се да го чуя. Много ми е приятно момчетата ми да си намерят съпруга и хубав малък дом. Ако всичко е наред, няма да се тревожа повече за Франц — обяви госпожа Джоу и доволно скръсти ръце.

— И аз — въздъхна Том и хвърли лукав поглед към Нан. — Именно от това се нуждае един мъж, за да се почувства стабилен. А дългът на хубавите момичета е да се омъжат колкото е възможно по-скоро, нали, Деми?

— Ако има достатъчно симпатични мъже, та да стигнат за всички. Женското население, както знаеш, е повече от мъжкото, особено в Нова Англия. С което вероятно се обяснява високата култура, на която се радваме тук — отвърна Джон, който до момента стоеше приведен зад гърба на майка си, за да ѝ разкаже шепнешком как е минал денят му.

— Това си има и благоприятните страни, скъпи мои. Нужни са три-четири жени, за да се появи един мъж на този свят, да си изживее живота и да го напусне. Вие струвате скъпо, момчета, и е добре, че майките, сестрите, съпругите и дъщерите са верни на дълга си и така добре го изпълняват, защото иначе бихте изчезнали от лицето на земята — заяви госпожа Джоу със сериозен тон и вдигна кошницата, пълна с чорапи за кърпене.

Добрният професор постоянно късаше чорапи, а синовете му не отстъпваха в това отношение.

— Щом случаят е такъв, „излишните жени“ имат много работа — да се грижат за тези безпомощни мъже и семействата им. Виждам го все по-ясно с всеки изминал ден и съм много доволна и благодарна, че професията ми ще ме направи полезна, щастлива и независима стара мома.

Нан така натъртено изрече последните думи, че Том простена, а останалите се засмяха.

— Много се гордея с теб и изпитвам огромно удовлетворение, Нан. Надявам се да успееш, защото се нуждаем именно от такива жени — готови да помагат на този свят. Понякога си мисля дали не съм се разминала с призванието си; трябвало е да остана неомъжена. Но дългът сякаш ме насочи по този път и сега не съжалявам.

Госпожа Джоу погледна с някаква тъга.

— Но не и аз. Какво щях да правя без скъпата си майка? — обади се Тед и я прегърна синовно, което накара и двамата да се скрият за миг зад вестника, в който той се бе потопил за миг.

— Мило мое момче, ако си миеш ръцете поне от време на време, такива признателни прегръдки биха били по-милостиви към якичката ми. Всъщност — няма значение, рошльо. По-добре петна от трева и мръсотия, отколкото никакви прегръдки.

Госпожа Джоу се измъкна от краткотрайния изблик на нежност с доста освежен вид, макар част от косата ѝ да се бе оплела по копчетата на Тед, а якичката ѝ да се бе извила настрана.

В това време Джоуси, като учеше ролята си в другия край на верандата, нададе сподавен вик и изрецитира монолога на Жулиета на гроба така убедително, че момчетата заръкопляскаха, Дейзи потрепери, а Нан промърмори:

— Прекалено възбудим главен мозък за дете на нейната възраст.

— Ще трябва да вземеш решение, Мег. Това дете е родена актриса. Ние никога не сме изигравали нищо така добре, дори в „Проклятието на вещицата“ — обяви госпожа Джоу и хвърли букет разноцветни чорапи в краката на останалата без дъх племенница точно в мига, в който тя се стоварваше грациозно върху изтривалката.

— Това вероятно е кръстът ми, заради собствената ми страст към сцената като дете. Сега разбирам как се е чувствала милата Марми, когато я умолявах да ми позволи да стана актриса. Не ми е приятно, но е възможно да се откажа от надеждите и плановете си.

В тона на Мег се долавяше известен упрек, който накара Деми да вдигне сестра си малко грубоватичко и строго да ѝ каже да „престане с тези глупости пред хора“.

— Пусни ме или ще ти изрецитирам монолога от „Маниакалната булка“ — извика Джоуси, гледайки го свирепо като обидено коте.

Изправена вече на крака, тя направи великолепен поклон и драматично обяви:

— Каретата на госпожа Уофингтън чака.

После слезе по стълбите и зави зад ъгъла на къщата, влачейки аления шал на Дейзи величествено след себе си.

— Не е ли адски забавна? Нямахте да ми е лесно да понасям скуката тук, ако това дете не ме забавляваше. Започне ли да се държи като стара мома, ще изчезна. Така че внимавай как ще ѝ подрежеш крилата — обърна се Теди към Деми, който бе започнал да си води стенографски записки на стъпалата.

— Вие двамата сте като двоен впряг и е нужна силна ръка, за да ви управлява. Трябваше Джоуси да е мое дете, а Роб — твое, Мег. Тогава къщата ти щеше да е мирна и спокойна, а моята — истински хаос. Сега отивам да съобщя новината на Лари. Ела с мен, Мег. Една разходка ще ни се отрази добре.

Госпожа Джоу постави сламената шапка на Тед на главата си и пое със сестра си. Остави Дейзи да се погрижи за препечените кифлички с масло, Тед да укроти Джоуси, а Том и Нан да продължат преследването си.

ВТОРА ГЛАВА

ПАРНАС

Името е подходящо. Днес музите сякаш си бяха у дома, защото, докато новопристигащите изкачваха склона, ги пресрещаха съответните гледки и звуци. На минаване надзърнаха в библиотеката, където се бяха настанили Клио, Калиопа и Урания. Мелпомена и Талия се бяха разположили в залата, където няколко млади хора танцуваха и репетираха пиеса. Ерато се разхождаше из градината с любимия си, а в музикалния салон самият Феб дирижираше мелодичен хор^[1].

Нашият стар приятел Лари, с приятна външност и добросърдечен както винаги, се бе превърнал в зрял Аполон. С времето чудноватото момче съзря и ето го сега — благороден мъж. Грижите и тъгата, спокойствието и щастието свършиха огромна работа за него. А той самият строго изпълняваше желанията на дядо си. Благоденствието подхожда на някои хора и те разцъфтяват най-добре на слънчевата светлина. На други им е необходима сянката и предпочитат допира на студа. Лари бе от първия вид, както и Ейми. Откакто се ожениха, животът за тях бе като поезия: не само хармоничен и щастлив, но и искрен.

Красота и спокойствие изпълваха къщата им. Именно тук домакините събираха най-различни творци. Лари вече разполагаше с достатъчно музика и щедро покровителстваше класа, на който най-много обичаше да помага. Ейми си имаше любимци сред амбициозните млади художници и скулптори, а собственото ѝ изкуство ѝ стана два пъти по-мило, когато дъщеря ѝ порасна достатъчно, за да споделя с майка си трудностите и насладата от него. Тя се оказа от жените, които бяха предани съпруги и майки, без да жертват дарбите и личността си.

Сестрите ѝ знаеха къде да я намерят. Джоу веднага се отправи към ателието, където майка и дъщеря работеха заедно. Бес ваеше бюст на дете, а майка ѝ нанасяше последните щрихи върху чудесен портрет на съпруга си. За Ейми времето сякаш бе спряло — щастието я

съхрани млада, а парите си влагаше в култура, която да я извиси духовно. Величествена и грациозна, тя дискретно демонстрираше чрез подобрите си с вкус тоалети как се постига елегантна простота. Както отбеляза една дама: „Никога не знам с какво е облечена госпожа Лорънс, но винаги оставам с впечатлението, че е най-елегантната сред присъстващите“.

Нескрито боготвореше дъщеря си, и то — напълно заслужено. Струваше ѝ се, че красотата, за която копнее, е въплътена в това нейно по-младо копие. Бес наследи от майка си стройната фигура, сините очи, светлата кожа и златистата коса, която обичаше да връзва като майка си. От баща си бе взела изящния нос и устните, омокотени от женственото ѝ излъчване. Строгата простота на дългата ленена престилка ѝ отиваше, а тя работеше вгълбено, както подхожда на истински творец, без да забелязва околните. С възторжения си възглас леля Джоу я върна към действителността:

— Скъпи момичета, оставете глината за момент и чуйте новината!

И двете художнички оставиха инструментите си и поздравиха импулсивната гостенка. Малко по-късно се появи Лари, повикан от Мег, и седна между отдадените на клюки сестри. Заслуша се и чу новините за Франц и Емил.

— Епидемията е избухнала и сега ще покоси ятото ти. През следващите десет години бъди готова за всякакъв вид истории и постъпки, Джоу. Момчетата ти растат и ще се гмурнат в море от пакости, каквито не си и сънувала досега.

Лари искрено се забавляваше от израза ѝ — смесица от наслада и отчаяние.

— Знам, но се надявам да ги изтегля на сушата невредими. Мег също примира от удоволствие да разбере накъде ще ги изведе любовта — отвърна Джоу, спокойна за все още младите си синове...

— Боя се дали ще примира от удоволствие, ако Нат закръжи прекалено близо до нейната Дейзи. Ти, естествено, разбираш какво означава това. Аз не съм му само учител по музика, но и негов довереник, та бих искал да знам какъв съвет да му дам — сподели Лари сериозно.

— Ш-ш-ш-т... Забравяш за детето — смъмри го Джоу, кимвайки към захваналата се отново за работа Бес.

— Ами! Тя е мислено в Атина и не чува и думичка. Редно е да спре обаче и да излезе. Скъпа, почини малко, иди да потичаш. Леля Мег е в гостната. Защо не ѝ покажеш новите си картини? Ние ей сега ще дойдем.

Лари гледаше стройното си момиче, както Пигмалион вероятно е гледал Галатея, защото намираше, че тя е най-съвършената скулптура в къщата.

— Да, татко. Но първо ми кажи дали ти харесва.

Бес остави инструментите и хвърли пълен с копнеж поглед към бюста.

— Скъпо дете, истината ме принуждава да призная, че едната буза е по-пълничка, а къдриците върху детското челце доста приличат на рогчета. Иначе е достойно да съперничи на най-големите шедьоври и аз се гордея с творението ти.

Лари говореше през смях, защото първите опити на дъщеря му поразително напомняха ранните занимания на Ейми. Беше невъзможно да се любува на възторга и ентузиазма на дъщеря си, без да си спомня какво правеше майка ѝ.

— Ти виждаш красотата единствено в музиката.

Бес поклати златистата си главица и тя засия като ярко петно в северния хладен ъгъл на голямото ателие.

— Виждам красотата в теб, скъпа. Ти си истинско произведение на изкуството. Но ми се иска да се откъснеш за миг от студената глина и мрамора и да излезеш на слънце, да танцуваш и да се смееш, както правят другите. Искам дъщеря от плът и кръв, а не сладка статуя в сива престилка, която забравя за всичко.

Докато говореше, две изпоцапани с глина изящни ръце обвиха врата му и Бес произнесе отчетливо:

— Никога не забравям теб, татко. Но наистина искам да направя нещо красиво, за да се гордееш с мен. Мама често ми казва да спра, но влезем ли тук, забравяме за света отвън — толкова сме щастливи. Сега обаче ще изляза. Ще бъда дъщерята, която искаш да бъда, за да си доволен.

Бес метна настрана престилката, изхвърча от помещението и сякаш отнесе всичката светлина със себе си.

— Радвам се, че ѝ го каза. Детето е прекалено вгълбено за възрастта си. Вината е моя. Но така ми допада, че дори не ѝ правя

забележка — въздъхна Ейми и внимателно зави бюста с мокра кърпа.

— Според мен възможността да живеем чрез децата си е едно от най-сладките неща на този свят. Но гледам да не забравя какво каза Марми на Мег — „... бащите трябва да участват във възпитанието и на момчетата, и на момичетата“. Затова оставям Тед на баща му, а Фриц ми отстъпва Роб, защото е по-кротък. Затова те съветвам, Ейми, да направиш така, че Бес да изостави за известно време глината и да се захване да учи музика с Лари. Така тя няма да се развива едностранчиво, а той няма да я ревнува.

— Браво! Браво! — възкликна Лари щастлив. — Знаех си, че ще ми подадеш ръка, Джоу, и ще кажеш добра дума за мен. Наистина малко ревнувам от Ейми и бих искал да съм повече време с момичето си. Хайде, мадам, остави я на мен това лято, а догодина, когато отидем в Рим, ще ти я поверя изцяло, за да се потопите заедно във висшето изкуство. Сделката е честна, нали?

— Съгласна съм. И все пак, макар и само на петнадесет, нашата Бес е някак по-възрастна от повечето си връстници и не бива да я третираме като дете, не го забравяй. Толкова ми е скъпа, че ми се иска завинаги да я запазя чиста и красива като мрамора, който тя обожаваше.

Ейми говореше с известно съжаление и оглеждаше прекрасното помещение, където бе прекарала толкова щастливи часове със скъпото си дете.

— Трябва да се редуваме — така е честно! — казахме като деца, когато трябваше да яздим клона на дървото или да носим кожените ботуши — намеси се Джоу бързо. — По-добре да си делите момиченцето и да видите кой ще ѝ е от по-голяма полза.

— Така ще постъпим — увериха я родителите и се засмяха на спомените, които думите на Джоу им навяха.

— Как само обичах да се люлея на клоните на старото ябълково дърво! Някоя истинска езда не ми е носила същата наслада — призна Ейми и погледна през прозореца, сякаш отново виждаше старата овощна градина и малките момиченца, които играеха там.

— А аз колко се забавлявах с онези ботуши! — засмя се Джоу. — Останките им са още при мен. Момчетата окончателно ги съсипаха, но продължавам да ги обичам и с удоволствие бих излязла на сцената с тях, ако беше възможно.

— Моите най-скъпи спомени са свързани с тигана и наденицата. Какви шеги си правехме! И колко отдавна беше — додаде Лари, загледан в двете жени, сякаш трудно осъзнаваше, че някога са били малката Ейми и бунтовната Джоу.

— Господи, да не си посмял да намекнеш, че остаряваме! Само сме разцъфтели и се превърнахме в твърде приличен букет — обади се Ейми и оправи гънка в полата на розовата си муселинова рокля.

— Да не говорим за тръните по пътя и мъртвите листа — предложи Джоу с въздишка.

Животът никога не се бе отнасял много ласкаво към нея; дори сега тя си имаше грижи.

— Ела да изпиеш чаша чай, скъпа, и да видим какво правят младите хора. Уморена си и чаша питие сигурно ще те утеши.

Лари протегна ръце към сестрите, за да ги отведе да пият следобедния чай. Тук той се лееше така изобилно, както някога нектар се е лял на истинския „Парнас“.

Откриха Мег в лятната гостна — просторно, приятно помещение, изпълнено със следобедната слънчева светлина и шума от листата на дърветата. Музикалният салон се намираще в единия ъ край, а в другия, в дълбока ниша, скрита зад пурпурна завеса, се издигаше малко домашно светилище. Три портрета висяха там, а от двете страни се издигаха мраморни бюстове. Диван, овална масичка и ваза с цветя бяха единствените мебели. Бюстовете изобразяваха Джон Брук и Бет. Излъчваха спокойна красота — сякаш да потвърдят, че глината представлява живота, гипсът смъртта, а мраморът — безсмъртието. Отляво, както подобава на основателя на дома, висеше портретът на господин Лорънс със смесено изражение от гордост и великодушие, така свеж и привлекателен, какъвто беше, когато завари малката Джоу да го разглежда за първи път. Другият беше на леля Марч — с импозантен тюрбан, огромни ръкави и дълги ръкавици, чинно отпуснати в скута на сатенената рокля с цвят на синя слива. Времето бе смекчило строгото ѝ изражение, а втораченият поглед на привлекателния мъж насреща сякаш обясняваше дружелюбната усмивка върху устните.

На най-почетното място, огряно от слънчева светлина и с гирлянда от вечнозелени растения, стоеше любимото лице на мама Марми, нарисувано с голямо умение. Приликата с красивото лице бе

поразителна — тя гледаше надолу към дъщерите си и с усмивка им напомняше: „Още съм с вас. Бъдете щастливи“.

Трите сестри останаха за миг загледани в любимата картина. В очите им се четеше нежно уважение и копнеж. Никой никога не успя да запълни майчиното място.

— Не желая нищо по-добро за дъщеря си от това, да бъде жена като нашата майка. Защото най-доброто, което притежавам, дължа на тази скъпа светица — развълнувано каза Лари и се зае да сервира чая.

Нат се появи с Деми; дойдоха още Тед и Джоуси, професорът и Роб. Всички с нетърпение чакаха да чуят нещо повече за „момчетата“. Чашите зазвъняха, езиците се развързаха, залязващото слънце хвърляше отблясъци върху веселата компания, отдъхваща след обичайната работа за деня.

Професор Баер, с вече посивели коси, бе все така силен и добродушен както някога. Роб му подражаваше, доколкото е възможно за момче, и вече го наричаха „Младия професор“.

— Е, скъпа моя, отново ще видим момчетата си. Не мога да ти опиша колко се радвам — каза господин Баер, сядайки до Джоу.

Нежно стисна ръката ѝ, за да я поздрави за предстоящото хубаво изживяване.

— О, Фриц, толкова се радвам за Емил и за Франц. Познаваш ли тази Людмила? Подходяща двойка ли са? — не преставаше да задава въпроси госпожа Джоу.

— Всичко е наред. Видях я, когато отидох да настаня Франц. Тогавя тя бе още дете, но изключително сладко и очарователно. Блументал, струва ми се, е доволен и момчето ще бъде щастливо. Прекалено типичен немец е, за да приеме да живее далеч от родината си. Но той ще бъде нашата връзка между Новия и Стария свят, а това ме радва.

— Емил вероятно ще стане помощник-капитан при следващото плаване. Не е ли чудесно? Така се радвам, че и двете ти момчета се справиха. Толкова много направи и за тях, и за мен. Даваш си вид, че не е нещо особено, но аз съм наясно, скъпи — увери го Джоу и нежно отпусна ръка върху неговата с толкова чувство, сякаш е отново момиче, а нейният Фриц е дошъл да я ухажва.

Той се засмя и прошепна зад ветрилото ѝ:

— Ако не бях дошъл в Америка заради горките си момчета, никога нямаше да открия моята Джоу...

— Хванах ви! Хванах ви! Страхотен флирт тече пред очите ни! — извика Теди, надничайки над ветрилото.

Професорът не криеше, че продължава да смята съпругата си за най-прекрасното същество на този свят. Роб дръпна брат си и го изтика навън през единия прозорец, но Теди чевръсто влезе обратно през другия. В това време госпожа Джоу затвори ветрилото и го вдигна, готова да перне непокорния си син, ако отново я доближи.

Господин Баер даде знак на Нат да приближи.

— Приготвил съм писма до двама мои стари приятели в Лайпциг, сине. Надявам се да ти подадат ръка в новия ти живот. Добре е да се опреш на тях, защото в началото сърцето ти ще е разбито и ще ти е нужна утеха. — Професорът му подаде писмата.

— Благодаря, сър.

Нат се плашеше малко от мисълта, че оставя всичките си приятели и ще му се наложи да си търси нови.

Той вече бе мъж, но сините очи бяха честни както някога; широкото чело ясно издаваше музикалните му наклонности, а устните — известна мекушавост, независимо от грижливо поддържаните мустаци. Скромнен, чувствителен и изпълнителен, госпожа Джоу намираще Нат за приятен, макар и не постигнал все още успехи момък. Обичаше го и му имаше доверие; не се съмняваше, че той ще даде най-доброто от себе си, макар че не вярваше да стане велик. Но кой знае?

— Сложила съм монограм на всичките ти дрехи — по-скоро Дейзи го направи. Като събереш и книгите си, ще опаковаме багажа.

Госпожа Джоу, привикнала да изпраща момчетата във всевъзможни посоки на света, не би се затруднила да подготви пътуване дори до Северния полюс.

При споменаването на Дейзи, Нат се изчерви, като си представи как милото момиче е бродирало Н-та върху чорапите и кърпичките му. Нат обожаваше Дейзи. Той имаше две мечти: да си спечели място като музикант и да спечели сърцето ѝ. Тази надежда вършеше повече работа, отколкото съветите на професора, грижите на госпожа Джоу и помощта на господин Лари. Именно заради нея той се трудеше

неуморно, чакаше и се надяваше, отдаден на мечтата за щастливо бъдеще с Дейзи.

Госпожа Джоу бе наясно с това, макар той да не бе точно мъжът, когото би избрала за племенницата си. Но без нея той би се превърнал в мил, но без цел в живота мъж, провалил се поради липса на подходящ кормчия, който да го води по житейските пътища. Госпожа Мег определено не гледаше с добро око на любовта му; не желаше да даде скъпото си момиче на друг, освен на най-добрия мъж на земята. Държеше се мило, но твърдо, както само тя умееше. А Нат търсеше утеха при госпожа Джоу — тя винаги бдеше над момчетата си. Сега, когато въпросните момчета поотраснаха, се задаваха нови вълнения от любовните истории, започнали да се появяват в нейното ято. Най-добрият ѝ съюзник и съветник обикновено се оказваше госпожа Мег, защото романтичните връзки продължаваха да са ѝ по сърце точно както през годините на младостта. Но за Нат проявяваше коравосърдечие и не искаше да чуе и дума за компромис.

— Нат не е достатъчно силен като мъж и никога няма да бъде. А и нищо не знаем за семейството му. Животът на музиканта е труден. Пък и Дейзи е прекалено млада. Нека да видим как ще му се отрази раздялата.

Наблюдавайки как Нат разговаря със съпруга ѝ за Лайпциг, госпожа Джоу реши да изясни всичко, преди заминаването на младежа.

Това бе пръв родителски дълг и никаква криворазбрана деликатност не биваше да спестява на децата загрижената наблюдателност и нежните предупреждения, които превръщат самопознанието и самоконтрола в компас на младите, когато напускат безопасното пристанище — дома.

— Платон и учениците му идват — обяви непочтителният Теди, когато господин Марч се зададе, заобиколен от няколко млади мъже и жени.

Всички обичаха мъдрия възрастен мъж и слушаха лекциите му внимателно. Някои думи щяха да запомнят за цял живот.

Бес тутакси отиде при него. Откакто Марми почина, тя се грижеше непрекъснато за дядо си. Трогателно бе да се наблюдава златистата главица, сведена над сребърната, докато му помага да седне във фотьойла.

— Чай или нещо сладко, сър? — попита Лари, който кръжеше с купичка захар и чиния с торта в ръцете.

Да подслажда живота и да храни гладните, бе сред любимите му занимания.

— Нищо, благодаря. Това дете се погрижи за мен. — Господин Марч се обърна към Бес, седнала на страничната облегалка на фотьойла с чаша мляко в ръка.

— *Растат ли свежи рози в покритата със сняг леха?* — изрецитира той, защото в този момент пристигна Джоуси.

С вид на оклюмало цвете, тя се настани на другата облегалка.

Идваше от спор с Тед, в който последната дума бе негова.

— Дядо, повечето жени се подчиняват на мъжете и твърдят, че те са най-мъдрите само защото са по-силни! — възмути се тя и изгледа братовчед си свирепо.

Той тъкмо влизаше с провокативна усмивка на момчешкото си лице, което винаги изглеждаше малко комично.

— Мила моя, това е старомодно схващане, но е нужно известно време, за да се промени. Според мен е ударил часът на жените. И ми се струва, че момчетата трябва доста да се постараят, защото момичетата са ги изпреварили. Не е изключено първи да стигнат целта.

Господин Марч гледаше с родителско задоволство сияещите лица на момичетата, едни от най-добрите ученици в училището.

— Препятствията по пътя, а те в никакъв случай не са във вид на златни ябълки, за жалост, разсейват и бавят клетите Атланти. Но, ако питате мен, научат ли се да тичат по-добре, ще имат шанс — засмя се чичо Лари и погали Джоуси по косата, щръкнала като козината на разгневено коте.

— Цели камари ябълки няма да ме спрат, когато аз тръгна, и дори дузина Тедовци няма да успеят да ме препънат, макар че сигурно ще се опитат. Ще му докажа, че жените могат да играят на сцената така добре, ако не и по-добре от мъжете. Правили са го и пак ще го правят. И никога няма да се съглася, че моят мозък не е така добър като неговия само защото е по-малък — възкликна развълнуваната млада персона.

— Ако продължаваш така усилено да си клатиш главата, ще размътиш разсъдъка си, доколкото го имаш. На твое място щях да съм по-внимателен — шеговито я подразни Тед.

— Как започна тази гражданска война? — попита дядото, леко натъртвайки прилагателното, което накара воюващите да успокоят малко страстите.

— Ами четяхме „Илиадата“ и стигнахме до мястото, където Зевс казва на Хера да не се бърка в плановете му или ще я набие. Джоуси се възмути, защото Хера плахо млъква. Аз обявих, че така е редно. Съгласих се със стареца, че жените не знаят кой знае колко много и трябва да се подчиняват на мъжете.

Обясненията на Тед силно развеселиха присъстващите.

— Богините да постъпват както желаят, но онези гръцки и троянски жени са били доста малодушни, ако са обръщали внимание на мъже, неспособни да воюват сами, та се е налагало да призовават богини, за да не ги победят! Представете си само: две армии спират боя и скръстват ръце, а призованите герои се замерят с камъни! Старият Омир не ми допада особено! Предпочитам Наполеон или Грант^[2] за герои.

Джоуси изглеждаше комична във възмуцението си, защото приличаше на колибри, перчещо се пред щраус. Всички се засмяха на неодобрителните ѝ думи за безсмъртния поет и критиката ѝ към боговете.

— Но Наполеоновата спътница си е прекарала добре, нали? Вие, момичетата, все така спорите: първо твърдите едно, после — друго — присмя ѝ се Тед.

— Говорех за тях като войници. Но ако те интересува женската страна: Грант не е ли бил мил съпруг и госпожа Грант не е ли била щастлива жена? А макар Наполеон да не се е държал най-добре с Джозефин, е можел и да се бие и не е призовавал Минерва^[3] на помощ. Нищо не са стрували — като се започне от надутия Парис и се стигне до Ахил, скрил се на кораба си. Няма да променя мнението си, независимо от всичките Хекторовци и Агамемноновци в Гърция.

Джоуси продължаваше да не се предава.

— Можеш да се биеш като троянец, това е очевидно. Ние ще представляваме двете покорни армии и ще гледаме как ти и Тед се впускате в единоборство — предложи чичо Лари и зае позата на войник, облегнат на копие.

— Опасявам се, че ще се наложи да го отложим. Атина Палада се готви да се спусне от небесата и да отведе нашия Хектор — намеси се

господин Марч и се усмихна на Джоу, дошла да напомни на сина си, че вечерята е готова.

— Ще се бием по-късно без намесата на разни богини — отсеке Теди и бързо се оттегли.

— Ха! По дяволите — победен от препечена кифличка с масло! — провикна се Джоуси след него.

Но и Тед не загуби позиции:

— Подчинението е първото задължение на войника!

Решила да се възползва от женската привилегия последната дума да е нейна, Джоуси се втурна след него, но така и не произнесе заплануваната реч, защото силно почернял млад мъж със син костюм енергично се качваше по стълбите насреща ѝ.

— Хей! Хей! Къде са всички?

— Емил! Емил! — извика Джоуси.

В следващия миг Тед бе до тях и доскорошните врагове прекратиха разпратата си.

Препечените кифлички начаса бяха забравени и те повлякоха братовчед си като два малки катера, съпровождащи хубав търговски кораб. В гостната Емил разцелува всички жени и се ръкува с всички мъже, а вуйчо си прегърна сърдечно по стар немски обичай за огромна наслада на присъстващите.

— Не мислех, че ще успея да сляза на брега днес, но ме пуснаха и веднага поех курс към стария Плъмфийлд. Там обаче нямаше жива душа, затова се понесох към „Парнас“ и ето, заварвам ви всички тук. Колко се радвам да ви видя! — възкликна усмихнатият моряк, застанал разкراчен, сякаш още усещащ люлеещата се палуба под краката си.

— Колко корабно и смолисто миришеш! — извика Джоуси и подуши свежите аромати на море, които се носеха около него.

Той бе любимият ѝ братовчед, а тя — негова слабост. Затова беше наясно, че препълнените джобове на синьото му сако съдържат съкровища поне за нея.

— Почакай, скъпа, и ми дай възможност да си поема дъх — засмя се Емил, досетил се каква е причината за прегръдките ѝ.

С едната ръка я отдалечи, а с другата започна да вади изсушени от слънцето, чуждестранни на вид сламени кутийки и пакетчета. По тях бяха написани имената на близките му и той ги раздаваше с

подходящи реплики, които предизвикваха много смях, защото Емил се славеше с хумора си.

— Корабно въже, за да задържи нашата постоянно движеща се лодка на място поне за пет минути — обяви той и закачи герданче от красиви розови корали на шията на Джоуси. — А ето какво изпращат морските сирени за теб. — Подаде на Бес наниз перлени миди на сребърна верижка. — Помислих си, че Дейзи би искала цигулка, а Нат ще се погрижи да стигне до нейните ръце — продължи морякът, засмя се и показа малка филигранна брошка във формата на цигулка.

— Сигурен съм, че ще ѝ хареса. Ей сега ще ѝ я занеса. — Нат изчезна да изпълни задачата убеден, че ще открие Дейзи — нещо, което не се бе отдало на Емил.

Усмехнат, Емил поднесе на леля Джоу дървена мечка, чиято уста се отваряше и вътре се намираще мастилница:

— Като знам слабостта ти към тези животни, реших да предложа това за перодръжката ти.

— Отлична находка, Командоре!

Госпожа Джоу бе извънредно доволна от подаръка си, а професорът предсказа, че „творби, равностойни на Шекспировите“ ще бъдат написани, тъй голямо ще е вдъхновението от любимата Баба Меца.

— Понеже леля Мег настоява да носи бонета независимо от младостта си — помолих Людмила да ми набави малко дантели. Надявам се да ти харесат.

От меката хартия изскочиха прекрасни бродерии, една от които скоро легна като мрежа от снежинки върху хубавата коса на госпожа Мег.

— Не успях да намеря нищо достатъчно хубаво за леля Ейми; тя разполага с всичко, от което се нуждае. Затова донесох малка картина, която винаги ми напомня за нея от времето, когато Бес беше бебе.

Подаде ѝ медальон от слонова кост с изрисувана златокоса Мадона и розово бебе в диплите на синята ѝ мантия.

— Прекрасен е! — възкликнаха всички.

Леля Ейми веднага го сложи на шията си. Беше очарована от подаръка — напомняше ѝ за най-щастливата година през живота ѝ.

— Може и да се самолаская, но според мен съм намерил изключително подходящо нещо за Нан. Не са натрапчиви, но са като

символ и са доста подходящи за лекарка.

Емил гордо показва чифт обици от лава във формата на малки черепчета.

— Отвратителни са! — възкликна Бес, която ненавиждаше всичко грозно.

— Тя няма да носи обици — обяви Джоуси.

— Е, тогава с радост ще продупчи твоите уши. Най-щастлива е, когато преглежда себеподобните си и се готви да ги сложи под ножа — обяви Емил без никакво смущение. — В сандъка имам плячка и за вас, момчета, но знаех, че няма да имам мира, докато не разпределя товара на момичетата. Хайде, сега — новините.

Морякът седна на най-изящната мраморна масичка на Ейми, започна да клати крака и заприказва със скорост десет възела в час. Накрая леля Джоу поведе всички на голям семеен чай в чест на Командоре.

---

[1] В древногръцката митология Клио е муза на историята; Калиопа — на епическата поезия; Урания — на науката, главно на астрономията; Мелпомена — на трагедията; Талия — на комедията; Ерато — на любовната поезия; Феб — поетически епитет на Аполон, бог на Слънцето и покровител на поезията и музиката. — Бел.пр. ↑

[2] Юлисис Грант (1822–1885), генералът, предвождащ Съюзническите войски по време на Гражданската война в Америка и 18-и президент на САЩ. — Бел.пр. ↑

[3] Богиня на мъдростта, изкуствата и занаятите; римското съответствие на Атина Палада. — Бел.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

ПОСЛЕДНАТА СХВАТКА НА ДЖОУ

В разностранныя живот на семейство Марч се бяха случвали всевъзможни изненади, но най-голямата от всички бе превръщането на „грозното патенце“ не в лебед, а в „златна гъска“, чиито яйца във вид на литературни творби намериха неочакван пазар. За десет години най-смелите и съкровени мечти на Джоу всъщност се сбъднаха. Как или защо стана, тя така и никога не разбра докрай, но изведнъж се оказа знаменита в известен смисъл и — нещо още по-добро — с приличното малко състояние в джоба имаше възможност да разчиства препятствията на настоящето и да подсигури бъдещето на момчетата си.

Всичко започна през една мрачна година, когато в Плъмфийлд нищо не вървеше както трябва. През онези трудни времена училището линееше, Джоу се съсипваше от работа и се разболя тежко и продължително. Лари и Ейми се намираха в чужбина, а семейната Баерова гордост не им позволяваше да молят за помощ близката им двойка. Затворена в стаята, Джоу стигна до отчаяние. Накрая прибегна към перодръжката, защото не умееше да прави нищо друго, за да подпомогне доходите на къщата. Някакъв издател търсеше книга за момичета и Джоу бързо нахвърли кратка история — описа някои сцени и приключения от собствения си живот и живота на сестрите си (макар да предпочиташе момчетата) — и с минимални надежди за успех изпрати написаното да си търси късмета.

При Джоу нещата винаги вървяха противоречиво. Първата ѝ книга, върху която се труди години наред, се разби по пътя, макар отломъците да продължаваха да плават дълго след това и да носят приходи поне на издателя ѝ. Набързо написаната история, изпратена с единствената мисъл да донесе евентуално няколко долара, попадна на попътен вятър и под ръководството на умел капитан се завърна вкъщи, тежко натоварена със злато и слава.

Едва ли имаше по-смаян човек от Джоузефин Баер, когато малкият ѝ кораб се завърна в пристанището с развети знамена. Оръдието, мълчало така дълго, сега весело изстрелваше снарядите си. И още нещо, най-хубавото — много добронамерени сърца ликуваха заедно с нея, множество приятелски ръце я поздравяваха. Последва безметежното плаване. От нея очакваха едно: да товари корабите си и да ги праща на преуспяващи плавания, за да се завърнат у дома със запаси, носещи утеха за всички, които обичаше и за които се трудеше.

Така и никога не прие славата изцяло. В наши дни и малкият огън понякога изпуска много дим, а шумните приказки още не са истинска слава. Приливът продължаваше да приижда и се погрижи семейството безпрепятствено да стигне до сигурно пристанище, където по-възрастните да са защитени от бурите, а по-младите да пуснат лодките си за плаване в живота.

През тези години се появиха щастието, мирът и изобилието. Но малцина знаеха кой успех радва най-много Джоу, кое е най-голямото ѝ щастие, което никой не можеше да помрачи или да ѝ отнеме.

Това бе властта да направи последните години на майка си щастливи и спокойни. Да я освободи завинаги от грижите, да види изморените ѝ ръце да почиват, скъпото лице — необезпокоявано от терзания и напрежение, нежното ѝ сърце свободно да сподели с истинска наслада своята мъдрост. Като момиче мечтата на Джоу стигаше до стая, където Марми седи и отдъхва след трудния си, героичен живот. Сега мечтата се превърна в реалност: Марми седеше в приятна стая, обградена с уют и лукс, дъщерите ѝ се грижеха за нея, имаше верен другар, на когото да се облегне, и внуци — да сгряват заника на живота ѝ. Това бе скъпо за всички време, защото тя се радваше само както майките умеят да се радват на успеха на децата си. В изградения от нея дом цареше спокойствие.

Това бе сладката и съкровена страна на промяната; но тя си имаше и своята смешна, а и трънлива страна, както е с всичко в живота ни. След първата изненада, стъписване и радост, сполетели Джоу, с присъщата неблагодарност на човешката природа, тя скоро се умори от известността и започна да съжалява за поизчезналата си свобода. Възторжените ѝ почитатели скоро започнаха да я обсебват и да проявяват любопитство към всичките ѝ дела — минали, настоящи и бъдещи. Непознати настояваха да я видят, да я разпитват, да я съветват,

да я предупреждават, да я поздравяват и да я карат да се чувства, че е на път да полудее поради добронамерено, но крайно изтощително внимание. При всеки отказ да разкрие сърцето си пред тях, те я укоряваха; при всеки отказ да направи дарение на предпочитаните им благотворителни организации, да осигури средства за нечий лични нужди или да прояви съчувствие към всички несгоди и изпитания, известни на човечеството, я наричаха „коравосърдечна, егоистична и високомерна“. Не успеше ли да отговори на купищата получени писма, плъзваха приказки, че пренебрегва дълга си към почитателите си. Предпочетеше ли уединението на дома си пред пиедестала, на който искаха да застане, се разнасяха остри критики относно „маниерите на хората на перото“.

Тя се стараше по отношение на децата, защото те бяха нейната публика. Близките ѝ възразяваха срещу такова посвещение за тяхна сметка, а и здравето ѝ страдаше. Но за известно време тя се посвети на юношеската литература с чувството, че дължи много на малките си приятели, в чийто очи намери одобрение след двадесетгодишен труд.

Ала на моменти търпението ѝ се изчерпваше. И понеже ѝ омръзна да е „лъв“, тя стана „мечка“ не само по име, но и по природа, върна се в бърлогата си и яростно ръмжеше, колчем я караха да си покаже носа навън. Близките ѝ се забавляваха от тези случки и не ѝ

съчувстваха твърде за изпитанията, които я дебнеха. За Джоу обаче това се превърна в най-кошмарната схватка на живота ѝ. Винаги бе държала изключително много на свободата си, а именно като че ли тя ѝ се изплъзваше. Да живееш във фокуса на обществено внимание, скоро губи очарованието си, а тя се чувстваше прекалено стара, уморена и заета, за да ѝ харесва. Според нея бе направила всичко, което биха могли да искат от нея в рамките на разумното: из страната се разпространиха нейни автографи, снимки и автобиографични данни; творци я запознаха с кухнята на своята работа, а репортери — с мрачната страна на живота, както ѝ се струваше след всяка среща с тях; тълпи ентузиазирани представители на училища-пансион опустошиха градините около дома ѝ в търсене на трофеи; постоянният поток от дружелюбни поклонници изтърка стъпалата ѝ; прислужниците я напускаха след седмица в дома ѝ, където звънецът никога не преставаше да звъни; налагаше се съпругът ѝ да я брани от нашествия по време на хранене, а момчетата да прикриват бягството ѝ през прозореца в случаите, когато предприемчиви гости нахлуваха ненадейно в неподходящ момент.

Описанието на един ден вероятно би обяснило как точно стояха нещата и би извинило донякъде поведението на клетата жена.

— Трябва да приемат закон в защита на горките автори — обяви госпожа Джоу една сутрин след пристигането на Емил, когато пощата ѝ изсипа необичайно голямо количество писма. — За мен това е по-важно дори от въпроса за международните авторски права. Времето е пари, спокойствието — здраве, а аз губя и двете, като в замяна започвам да уважавам себеподобните си по-малко и изпитвам дивото желание да избягам в пустошта, защото не мога да затворя вратите си дори в нашата свободна Америка.

— Львовете ловци са винаги безпощадни при търсенето на плячка. Ако можеха за миг да си разменят местата с жертвите, щеше да им е от полза. И щяха да разберат колко са досадни, когато „се отбиват да изразят възхищението си от вашите очарователни творби“ — изрецитира Тед, с поклон към майка си, свъсила вежди над десетината писма.

— Едно поне твърдо съм решила — сподели госпожа Джоу решително. — Няма да отговарям на такива писма. Изпратила съм поне шест автографа на това момче; предполагам, че ги продава. А то

ми пише от духовна семинария. Откликна ли на молбата му, и другите ще ме нападнат със същото искане. Всички започват с уверението, че били наясно как се натрапват, а аз естествено съм отегчена от подобни искания, но все пак дръзват да се обърнат с молба към мен, защото обичам момчетата или те харесват книгите ми.

Госпожа Джоу избута настрана цялата купчина с видимо облекчение.

— Аз ще отворя писмата и ще ти дам възможност да закусиш на спокойствие — обади се Роб, който често се правеше на неин секретар. — Ето едно от южните щати.

Разчупи внушителен на вид печат от восък и прочете:

Мадам, понеже Небесата са били благосклонни и са възнаградили усилията Ви с огромно състояние, не се колебая да Ви поискам да дарите средствата, необходими за ремонта на църквата ни. Към което и вероизповедание да принадлежите, не се съмнявам, че ще откликнете на искането ни.

С уважение

Госпожа К. И. Завиър

— Изпрати ѝ цивилизован отказ, скъпи. Пиши, че цялото ми състояние отива да нахраня и облека бедняците, които тропат на портата ми. Продължавай.

Майка му с благодарност огледа щастливия си дом.

— Осемнадесетгодишно момче с литературни наклонности предлага да поставиш името си на роман, който е написал. След първото издание твоето име ще бъде махнато и заменено с неговото. Това ако не е страхотно предложение! Предполагам, естествено, че няма да се съгласиш, независимо от нежното си сърце и доброто си отношение към младите драскачи.

— Разбира се. Отговори му в този дух и изрично подчертай да не ми изпраца ръкописа. И без това вече имам седем на главата си, а не ми остава време да прочита дори своите — отсече госпожа Джоу.

После измъкна внимателно малък плик от купчината, защото разкривеният адрес ѝ подсказа, че е писано от дете.

— Лично ще отговоря на това. Болно момиченце моли за книга и ще я получи, но не възнамерявам да пиша продължения на другите си книги само за да задоволя желанието ѝ. Какво е следващото, Робин?

— То е кратко и мило.

Драга госпожо Баер,
Ще Ви кажа мнението си за Вашите книги. Чел съм ги много пъти и ги намирам за първокласни. Моля Ви, продължавайте в този дух.

Ваш поклонник:

Биби Бабкок

— Ето, това ми харесва. Били очевидно е здравомислещо момче и критик. Редно е човек да се вслуша в думите му — та той е чел книгите ми многократно, преди да изрази мнението си. Не очаква отговор. Затова му пиши, че му благодаря и го поздравявам.

— Това е от дама в Англия. Има седем дъщери и иска да узнае възгледите ти за образованието. А също — на какви професии да се посветят; най-голямата била на дванадесет. Нищо чудно, че е разтревожена — засмя се Роб.

— Ще се опитам да ѝ отговоря, но понеже нямам момичета, едва ли мнението ми ще ѝ бъде полезно. Най-вероятно да я шокирам със съвета си, преди да мисли за професиите им, да ги остави да тичат и играят, за да израснат здрави и силни. Скоро те сами ще покажат какво искат, стига да ги оставят на мира.

— Този мъж иска да знае за какво момиче да се ожени и дали познаваш такава, каквито описваш в книгите си.

— Дай му адреса на Нан. Да видим какъв отговор ще получи — предложи Тед.

— А тази жена иска да осиновиш детето ѝ и да ѝ дадеш пари на заем, за да учи няколко години рисуване в чужбина. Защо не вземеш детето, мамо, да видиш как ще се справиш с момиче?

— Не, благодаря. Ще се придържам към своите занимания.

Госпожа Баер хвърли салфетката така, сякаш искаше да заличи целия свят.

— Надявам се деня ти да е спорен, скъпа — пожела й господин Баер, досега зает със собствената си обемиста поща. — Ще обядвам в колежа с професор Плок. Младите могат да се нахранят в „Парнас“. Така ще си осигуриш спокоен ден.

Като я целуна за довиждане, добрият човек излезе. Джобовите му бяха пълни с книги; в едната ръка държеше чадър, а в другата торба с камъни за часа по геология.

— Ако всички писателки имаха такива грижовни съпрузи, щяха да живеят по-дълго и да пишат повече. Но това пък може да не е добре за света, защото повечето от нас и без това пишем прекалено много — заключи госпожа Джоу и махна с бърсалката за прах от пера към мъжа си, който в отговор размаха чадъра си.

По същото време за училище тръгна и Роб. Поразителната прилика с баща му предизвика неволната усмивка на Джоу.

— Бог да благослови и двамата ми професори. По-добри същества не са се раждали!

Емил вече бе отишъл на кораба си в града, но Тед се мотаеше наоколо, за да прерови захарницата и да поговори с мама.

Госпожа Джоу винаги сама подреждаше гостната си, сменяше водата във вазите и нагласяше това-онова, за да е подредено за през деня. Запъти се да дръпне завесите. Зърна малък художник да рисува на моравата и отиде при задния прозорец да изтупа перата за прах.

В този момент на вратата се звънна и по пътя се чу шум от колела на карета.

— Аз ще отида. Мери винаги ги пуска.

Тед приглади коси, крачейки към антрето.

— Никого не искам да виждам. Дай ми възможност да избягам горе — прошепна госпожа Джоу, готова да хукне.

Но преди да успее, на вратата застана мъж с визитна картичка в ръка. Тед го посрещна строго, а майка му се скри зад завесите в изчакване на удобен момент да се спаси.

— Ще пиша серия статии за „Сатърдей татлър“ и първо се отбих да видя госпожа Баер — подхвана новопристигналият с мазен тон на събрат по перо; живите му очи шареха, за да видят колкото е възможно повече — опитът го бе научил да не се бави, защото посещенията му обикновено биват кратки.

— Госпожа Баер никога не се среща с репортери, сър.

— Но аз я моля само за няколко минути — настоя мъжът и се придвижи леко напред.

— Не може да я видите. Излезе.

От хвърления през рамо поглед Тед установи, че нещастната му родителка е изчезнала.

„През прозореца — предположи той, — както прави понякога в особено тежки случаи.“

— Много съжалявам. Пак ще намина. Това ли е кабинетът ѝ? Очарователна стая.

Натрапникът влезе в гостната твърдо решил да види нещо и да се добере до някой факт, ако успее, пък дори и да умре, докато се опитва да го постигне.

— Не — отвърна Теди възпитано, но твърдо, побутвайки го към антрето.

Надяваше се майка му вече да е изчезнала зад ъгъла на къщата.

— Ако ми кажете възрастта на госпожа Баер, къде е родена, кога се е омъжила и колко деца има, ще ви бъда много задължен — продължаваше без никакво смущение посетителят дори след като се препъна в изтривалката.

— Тя е на около шестдесет, родена е в Нова Зембла, женена е вече четиридесет години и има единадесет дъщери. Нещо друго, сър?

Сериозното изражение на Тед така смешно контрастираше с налудничавия му отговор, че репортерът, почувствал се разгромен, се оттегли със смях точно в мига, когато жена заедно с три сияещи момичета се заизкачваха по стълбите.

— Идваме чак от Ошкош и няма да се приберем у дома, без да видим скъпата леля Джоу. Момичетата ми толкова много се възхищават от романите ѝ и копнеят да я зърнат. Съзнавам, че е рано, но сме тръгнали да видим Холмс, Лонгфелър и други знаменитости. Първо обаче решихме да се отбием тук. Предайте ѝ, че я търси госпожа Ерастус Кингсбъри Парамали от Ошкош. Нямаме нищо против да почакаме. Ще разгледаме наоколо, ако още не приема.

— Госпожа Баер я няма днес. Но разгледайте къщата и градините, ако желаете — промърмори той и отстъпи.

Четирите жени трескаво се заоглеждаха наоколо.

— О, благодаря ви! Какво очарователно местенце! Тя пише тук, нали? А това неин портрет ли е? Точно такава си я представях!

С тези възклицания дамите се спряха пред чудесен портрет на уважаваната госпожа Нортън с перодръжка в ръка, унесено изражение, диадема и перлена огърлица.

Тед едва се удържа да не прихне и посочи доста нескопосан портрет на госпожа Джоу, окачен зад вратата. Тя истински се забавляваше с това произведение на изобразителното изкуство, прекалено мрачно, независимо от любопитната игра на светлината по върха на носа и бузите ѝ, червени като стола, на който седеше.

— Това е портрет на майка ми. Но не е особено добър — поясни той.

Развесели се от усилието на момичетата да скрият смайването си. Най-малката, дванадесетгодишна, не съумя да прикрие разочарованието си и се извърна, почувствала се като мнозина от нас, когато открием, че идолите ни са съвсем обикновени мъже и жени.

— Очаквах да я видя каква е била на шестнадесет, с плитки. Всъщност вече не искам да я видя — призна детето и излезе в коридора.

Майка ѝ остана да се извини, а сестрите ѝ не преставаха да твърдят, че несполучливият портрет „е направо прекрасен, изразителен и поетичен“.

— Хайде, момичета, да вървим. Чака ни още работа. Оставете албумите си, ще ви ги изпратят, след като госпожа Баер напише посвещения в тях. Много сме ви задължени. Предайте най-добрите ни пожелания на майка ви и ѝ кажете колко съжаляваме за осуетената среща.

Госпожа Ерастус Кингсбъри Парамали едва изрече думите си и погледът ѝ попадна на жена на средна възраст с голяма карирана престилка и кърпа на главата, която старателно бършеше прах в приличаща на кабинет стая.

— Да надзърнем в светая светих, след като я няма — възкликна ентузиазираната дама и пое по коридора, преди Теди да успее да предупреди майка си.

„Хванаха я — помисли си Теди развеселен. — Няма смисъл да се прави на домашна прислужница, защото вече видяха портрета ѝ.“

Госпожа Джоу даде най-доброто от себе си и понеже беше добра актриса, щеше да се измъкне, ако фаталният портрет не я бе издал. Госпожа Парамали застана до бюрото и независимо от лулата от

морска пяна там, мъжките чехли наблизо и купчината писма, адресирани до професор Ф. Баер, плесна с ръце и възторжено възкликна:

— Момичета, това е мястото, където е написала сладките си истории. Бих ли могла... Може ли да взема лист хартия или стара перодръжка, дори — пощенска марка за спомен от тази талантива жена?

— Да, разбира се — отвърна жената с карираната престилка, след като хвърли поглед към момчето, което не беше способно да удържа повече веселието си.

Най-голямото момиче го забеляза и се досети каква е истината. Бързият поглед към жената с престилката потвърди подозренията ѝ. Докосна майка си и прошепна:

— Мамо, това е самата госпожа Баер. Знам, че е тя.

— Нима? О, да, тя е. Господи, колко хубаво! — След тези думи госпожа Парамали енергично се насочи към нещастната жена, запътила се към вратата, и възторжено сподели: — Не ни обръщайте внимание! Знам, че сте заета, но ми позволете само да докосна ръката ви и тръгваме.

Госпожа Джоу се предаде, обърна се и протегна ръка, която бе силно раздрусана. В това време жената нареждаше:

— Ако някога имате път към Ошкош, краката ви няма да докоснат тротоара. Населението ще ви носи на ръце и ние страшно ще се радваме да ви видим.

Като се закле мислено никога да не посети това градче, Джоу отвърна възпитано, доколкото ѝ бе възможно. После се разписа в албумите, даде на всяка от посетителките по нещо за спомен и целуна всичките. Най-последно те си тръгнаха, за да навестят „Лонгфелър, Холмс и останалите“.

— Злодей такъв, защо не ми даде шанс да се спася? И какви лъжи само наговори на онзи мъж! Дано Господ ни прости греховете в този случай, но представа нямам какво ще стане с нас, ако не сложим край на такива посещения.

Госпожа Джоу закачи престилката в килера и при спомена за изпитанията си простена.

— По алеята идват още хора. Най-добре се спаси, докато имаш възможност. Ще гледам да ги отклоня — извика Теди от стълбите,

тръгнал за училище.

Госпожа Джоу бързо се качи горе и заключи вратата зад гърба си. Вече спокойно можеше да гледа през прозореца как няколко момичета от пансион за девойки се разполагат на моравата. След като им отказаха достъп до къщата, те се задоволиха да берат цветя, да си оправят косите, да обядват като на пикник и свободно да изразят мнението си за къщата и собствениците ѝ, преди да си тръгнат.

Последваха няколко часа тишина. Тя точно се канеше да се посвети на усилена работа през дългия следобед, когато Роб се прибра с новината, че Християнският съюз на младите мъже ще посети училището и двама-трима нейни познати искат да се отбият да изразят уважението си, докато са тук.

— Ще вали. Предполагам, че няма да дойдат. Но татко прецени, че е добре да знаеш, ако все пак се отбият. Винаги си по-склонна да виждаш момчета, а ставаш коравосърдечна, опре ли работата до момчетата — подхвърли Роб, научил от брат си за сутрешните посещения.

— Момчетата не се лигавят, затова ги изтърпявам. Последният път, когато пузнах група момичета да влязат, едно се хвърли в обятията ми с думите: „Скъпа, обичай ме!“. Идеше ми да я разтърся — сети се Джоу и енергично избърса перодръжката си.

— Момчетата положително няма да се държат така, но непременно ще искат автографи. По-добре е да приготвиш няколко дузини — посъветва я Роб. Подаде ѝ тесте листа, защото бе гостоприемен и симпатизираше на възторжените почитатели на майка си.

— Едва ли ще надминат момчетата. В колежа Екс наистина дадох триста автографа, а на масата оставих купища визитни картички и албуми. Това е една от най-абсурдните и изморителни мании, които някога са завладявали света.

Независимо от думите си госпожа Джоу се подписа дузина пъти, облече черна копринена рокля и се примири с евентуалното посещение. Молеше се обаче да завали дъжд, когато отново се залови за работа.

Заваля, и то поройно. Почувствала се напълно защитена, вдигна косите си, свали ръкавелите и се хвърли бързо да приключи започнатата глава. Пишеше по около тридесет страници на ден.

Искаше да ги е написала, преди да настъпи вечерта. Джоуси донесе цветя за вазите. Точно нагласяваше последните и видя как няколко чадъра се спускат по хълма.

— Леличко, идват! Видях чичо да излиза да ги посрещне — извика тя от подножието на стълбището.

— Дръж ги под око и ме предупреди, когато стъпят на алеята. Нужна ми е само минутка да се оправя и да сляза — отвърна Джоу, като довършваше изречението си.

— Не са само двама-трима. Виждам поне половин дузина — извика Джоуси от вратата. — Не, не! Май са цяла дузина. Леличко! Явно всички са решили да дойдат. Какво ще правим? — простена Джоуси при мисълта да се изправи лице в лице с облечената в черни дрехи тълпа, която бързо приближаваше.

— Господи, направо са стотици! Бягай да кажеш да сложат вана при задния вход, за да има къде да оставят чадърите си. Кажи им да минат по коридора. Нека оставят шапките си на масата — закачалката ще се счупи от такава тежест. Няма време да слагаме допълнителни изтривалки, следователно килимите ми ще бъдат съсипани!

След тези думи Джоу се спусна долу да се приготви за нашествието, а Джоуси и прислужничките се засуетиха — причерняваше им при мисълта за толкова много кални потуши.

Пристигаха — дълга върволица от чадъри — с мокри крачоли и поруменели лица, защото господата добре се бяха забавлявали из града независимо от дъжда. Професор Баер ги посрещна при портата. Госпожа Джоу, трогната от окаяното им състояние, се появи на вратата и им направи знак да влязат. Младите мъже оставиха домакина си да ораторства гологлав под дъжда и бързо изкачиха стъпалата на верандата. Бяха весели, разгорещени и ентусиазирани. Сваляха почтително шапки и се стараеха да се справят с чадърите. После нахълтаха.

Туп-туп-туп — понесоха се по коридора седемдесет и пет чифта ботуши. Скоро седемдесет и пет чадъра се отцеждаха във ваната, а собствениците им плъзнаха из целия приземен етаж на къщата. Домакинята стисна седемдесет и пет десници, без да промърмори нито веднъж, макар някои от дланите да бяха мокри, други — прекалено горещи. Почти всичките поднесоха трофеи от днешната разходка. Една вихрена фигура измъкна малка костенурка, докато поднасяше

почитанията си; друг поднесе наръч пръчки, отрязани от известни места. Всички настояваха за нещо за спомен от Плъмфийлд. Купчина визитни картички мистериозно се появиха върху масата, всичките с изписано желание за автограф. Независимо от дадената сутринта клетва госпожа Джоу подписа всичките, докато съпругът и момчетата ѝ забавляваха гостите.

Джоуси се скри в задната гостна, но неколцина блуждаещи наоколо младежи я откриха; един я обиди смъртно с невинния си въпрос дали тя е госпожа Баер. Посещението не продължи дълго. Краят бе по-приятен от началото — дъждът беше спрял, а когато милите момчета се подредиха на моравата и изпяха песен за сбогом, над главите им имаше красива дъга. Седемте цвята над младите глави представляваха същински знак за щастливо бъдеще, все едно Небесата им се усмихваха и им показваха, че над калната земя и дъждовното небе благословеното слънце грее за всички.

Извикаха три пъти ура и си тръгнаха. След себе си оставиха приятен спомен за посещенията си и различни случки, с които семейството да се забавлява, докато стърже калта от килимите и изпразва пълната до половина с дъждовна вода вана.

— Симпатични и почтени момчета. Въобще не съжалявам за прекарания с тях половин час. Но наистина трябва да свърша започнатото. Затова никой да не ме безпокои, докато не стане време за чая.

Госпожа Джоу остави Мери да оправи къщата, защото татко и момчетата тръгнаха с гостите, а Джоуси изтича вкъщи да разкаже на майка си за веселбата при леля Джоу.

В продължение на час царува мир. На вратата се звънна и Мери се появи ухилена:

— Някаква странна млада жена пита дали ще разрешите да си улови скакалец в градината.

— Какво да улови? — възкликна госпожа Джоу и изтърва перодръжката.

От всички странни искания, отправени към нея, това бе най-причудливото.

— Скакалец, госпожо. Обясних, че сте заета и я попитах какво желае, а тя отвърна: „Имам скакалци от градините на няколко известни

личности. Искам да прибавя към колекцията и един от Плъмфийлд“. Представяте ли си, мадам?

Мери отново се засмя.

— Да вземе всички, които намери. С радост ще се отърва от тях. Постоянно скачат към лицето ми и се завират из полите ми — отвърна госпожа Джоу също засмяна.

Мери се оттегли само за да се върне след миг почти безмълвна от смях.

— Много ви е благодарна, мадам, но би искала ваша стара рокля или чифт чорапи, за да ги втъче в килима, който прави. Имала елек от Емерсон, чифт панталони от господин Холмс и рокля на госпожа Стоу. Сигурно е луда!

— Дай ѝ стария червен шал. Така ще попадна сред великите в забележителния ѝ килим. Да, всички тези почитатели са лунатици, но тази е безобидна маниачка — поне не ми губи времето и ме разсмива.

Госпожа Джоу отново се върна към работата си, след като хвърли бърз поглед през прозореца. Видя как висока слаба жена в кафеникави дрехи скача диво наляво-надясно из градината при опита си да улови желаните насекоми.

Не я прекъсваха повече. Светлината започна да бледнее. Мери отново подаде глава и обяви, че някакъв господин иска да види госпожа Баер и няма да приеме отрицателен отговор.

— Налага се да се примири. Няма да сляза. Днешният ден се оказа кошмарен. Няма да позволя отново да ме безпокоят — отвърна изтерзаната писателка, прекъсната точно на сред финала на главата, която пишеше.

— И аз така му казах, мадам, но той безцеремонно нахълта. Поредният луд, предполагам. Направо ме е страх — той е едър и непоклатим, макар че, признавам, е и привлекателен — завърши Мери и се ухили.

Явно непознатият бе спечелил благоразположението ѝ независимо от дързостта си.

— Денят ми е провален. Искам половин час, за да свърша. Кажете ми да се разкара. Няма да сляза — повтори госпожа Джоу свирепо.

Мери изчезна. Неволно надала ухо, господарката ѝ чу първо мърморене, после писъка на Мери. Сети се за маниерите на репортерите, а прислужничката ѝ бе и хубава, и плаха. Госпожа Баер

захвърли перодръжката и хукна да спасява момичето. С най-величествен си вид се наведе през перилата и с всяващ страхопочитание глас поиска да узнае какво точно става. И тогава видя как един доста приличащ на разбойник натрапник се готви да щурмува стълбището, а Мери стоически му препречва пътя.

— Кой настоява да остане в къщата ми, след като съм отказала да го приема?

— Представа нямам, мадам. Не се представи, но твърди, че ще съжалявате, ако не го видите — обяви Мери и се оттегли от поста си поруменяла и възмутена.

— Няма да съжаляваш! — извика непознатият. Тъмните му очи, пълни със смях, я изгледаха, белите му зъби проблеснаха сред брадата, а дългите му ръце смело се протегнаха към очевидно раздразнената дама.

Госпожа Джоу го изгледа изпитателно. Гласът ѝ се стори познат. После докара Мери до истинско смайване, защото се хвърли на врата на разбойника и възкликна ликуващо:

— Най-скъпото ми момче, откъде цъфна?

— От Калифорния. Именно за да те видя, мамо Баер. Наистина ли искаш да си тръгна? — попита Дан и я дари с целувка.

— Как можеш да го изречеш дори? От една година копнея да те видя! — засмя се госпожа Джоу и се приготви да си поговори със завърналия се блуден син.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ДАН

Госпожа Джоу често си мислеше, че във вените на Дан тече индианска кръв не само заради любовта му към дивата природа и склонността му да броди къде ли не, но и заради външния му вид. Колкото повече растеше, толкова тези черти личаха по-ясно. На двадесет и пет той беше доста висок. Дори под хубавите му дрехи личаха мускулестите крайници. Имаше интелигентно тъмно лице и постоянно дебнещия поглед на човек, чийто сетива са нащрек. Малко грубоват в маниерите, преливаше от енергия; беше бърз и с думите, и с юмруците. Някакъв стар пламък гореше в неизменно зорките му очи, сякаш никога не сваляше гарда. Цялостното излъчване на жизненост и свежест очароваха запознатите с опасностите и премеждията на пълния му с приключения живот. Докато разговаряше с мама Баер, държеше ръката ѝ в силната си, загоряла десница, а в гласа му бликаше нежност:

— Да забравя старите си приятели ли? Как ще забравя единствения дом, който някога съм имал? Ха! Нямах търпение да се върна и да ви разкажа какъв късмет ме споходи. Не ми остана време да се приведа в приличен вид дори с риск да решиш, че повече от всякога приличам на див бизон.

Поклати черната си глава, дръпна брадата си, а жизнерадостният му смях изпълни цялата стая.

— Харесваш ми. Винаги съм имала слабост към бандитите, а ти приличаш точно на такъв. Мери не те познава. Направо си я изплашил — и с вида, и поведението си. Джоуси няма да се сети кой си, но Тед ще разпознае своя „Дани“ въпреки гъстата брада и дългите коси. Скоро всички ще се приберат и ще те поздравят. Но преди да дойдат, искам да ми разкажеш за себе си. Дан, минаха близо две години, откакто беше тук за последен път. Всичко наред ли е? — попита госпожа Джоу, слушала досега с майчински интерес как е живял в Калифорния и колко му е провървяло с направеното дребно вложение.

— Всичко е наред. Знаеш, че парите не ме интересуват. Трябват ми малко, колкото да си платя пътя. Често припечелвам в движение и не ми тежи грижата за големи суми. Забавлявам се; приятно ми е да ги раздавам, когато ги имам. Какъв смисъл да заделям? Все едно — няма да доживея дълбока старост. На такива като мен никога не се случва.

Видът на Дан говореше, че малкото му състояние го потиска.

— Е, надявам се да се ожениш и да се установиш някъде. Тогава ще ти трябват средства, за да започнеш с нещо, сине. Бъди благодарен и вложи парите, а не ги раздавай. Всички си имаме черни дни, а ти трудно би се примирил да зависиш от някого — отбеляза госпожа Джоу, макар да ѝ бе приятно, че треската за печелене на пари още не бе обхванала щастливото ѝ момче.

Дан поклати глава. Огледа стаята все едно вече се задушава и копнее да е на открито.

— Коя ще вземе скитник като мен? Жените обичат стабилни мъже, а аз никога няма да бъда такъв.

— Скъпо момче, като младо момиче харесвах точно такива жадни за приключения типове. От мен да знаеш — нас, жените, ни привличат дръзките, свободните, романтичните, необикновените мъже. Не се отчайвай! Един ден ще пуснеш котва и пътешествията ти ще бъдат по-къси; ще ти се иска да носиш по-често хубав товар вкъщи.

— Какво ще кажеш, ако един ден ти доведе индианка? — попита Дан със закачливи пламъчета в очите, без да откъсва поглед от сияещо белия мраморен бюст на Галатея в ъгъла.

— На драго сърце ще я приема, стига да е добра. Каква е перспективата?

Госпожа Джоу го изгледа изпитателно; като всяка пищеца жена и тя проявяваше интерес към любовни истории.

— В момента — никаква. Прекалено съм зает да „скитосвам“, както би се изразил Тед. Как са момчетата?

Дан преднамерено измести темата, сякаш му е писнало от сантименталности.

Госпожа Джоу само това чакаше. Впусна се подробно да описва талантите на синовете си. Още не беше довършила разказа, когато се появиха и те. Нахвърлиха се върху Дан като мечета, изразяващи радостта си чрез приятелско боричкане. Ловецът, естествено, с лекота се справи и с двамата. Малко по-късно дойде и професорът. Всички

приказваха оживено, в хор, а Мери запали повече лампи от обикновено. Готвачката приготвяше по-специална вечеря — инстинктът ѝ подсказа, че гостът е добре дошъл.

След чая Дан продължи да разказва, но понеже не го свърташе на едно място, кръстосваше напред-назад из стаята, дори на моменти излизаше навън — дробовете му сякаш се нуждаеха от повече въздух отколкото тези на цивилизованите хора. При едно от тези излизания се озова пред бяла фигура, обрамчена от тъмната рамка на вратата. Замълча, за да я разгледа. Бес също спря — не разпозна веднага стария си приятел, а и съвсем не си даваше сметка каква привлекателна гледка представлява застанала — висока и стройна — на фона на меката вечерна лятна светлина. Русите ѝ коси образуваха ореол, а краищата на белия шал се вееха като криле на птица.

— Това Дан ли е? — попита тя и пристъпи напред с мила усмивка и протегнатата ръка.

— Така изглежда. Не те познах, Принцесо. Стори ми се, че си дух.

Дан я съзерцаваше със смесица от нежност и учудване.

— Е, попораснах, но теб двете години са те променили напълно.

Бес заразглежда с момичешки възторг живописната фигура, определено контрастираща с добре облечените хора наоколо.

Преди да успеят да кажат още нещо, към тях се втурна Джоуси. Напълно забравила за новопридобитото си достойнство на тринадесетгодишна госпожичка, позволи на Дан да я вземе на ръце и да я нацелува като дете. Едва когато я пусна, откри колко много се е променила и възкликна с престошена изненада:

— Ей! И ти доста си пораснала. Какво ще правя сега? С кои деца ще си играя? Тед се е източил като върлина, Бес е млада дама и дори ти, малката ми, си облякла вече дълга рокля и си придаваш важност.

Момичетата се засмяха, а Джоуси се изчерви, загледана във високия мъж, осъзнала, че се бе хвърлила в ръцете му, преди да помисли. Двете братовчедки представляваха приятен контраст: приличаха на лилия и дива роза.

Дан остана доволен от гледката. По време на пътуванията се нагледа на хубавици. Радваше се, че и двете му някогашни приятелки разцъфтяват така красиви.

— Не позволявам никой да монополизира Дан — извика госпожа Джоу. — Доведете го обратно и го дръжте под око, иначе пак ще се измъкне да пътува и едва ли ще го видим отново една-две години.

Воден от пазачките си, Дан се върна в гостната. Джоуси му се накара, задето толкова е изпреварил другите момчета и пръв е заприличал на мъж.

— Емил е по-голям, но е още момче. Танцува и пее моряшки песни както някога. А ти приличаш на тридесетгодишен. Какъвто си едър и черен, имаш вид на разбойник в пиеса. О, хрумна ми великолепна идея. Няма по-подходящ от теб за Арбасис в „Последните дни на Помпей“. Искаме да я поставим. Ще има лъв и гладиатори. Ще представим и самото изригване. Том и Тед ще сипят пепел от чували и ще търкалят наоколо камъни. Липсва ни само тъмен египтянин. Ще бъдеш разкошен, облечен целият в червено и бяло. Нали, лельо Джоу?

Пороят от думи накара Дан да запуши уши с ръце. Преди госпожа Баер да успее да отговори на напористата си племенничка, пристигнаха семейство Лорънс заедно с Мег и нейните деца. Не след дълго ги последваха Том и Нан. Всички се разположиха удобно, за да чуят приключенията на Дан. Израженията им се сменяха от интерес и почуда до весел смях. Момчетата изразиха желание незабавно да поемат за Калифорния. Момичетата се радваха на подаръците си. Дори възрастните се умиляваха от енергията на буйното си момче.

— Положително искаш да се върнеш и пак да си опиташ късмета. Пожелавам ти го от все сърце, но работата ми се вижда доста несигурна. Има опасност да загубиш цялата печалба — обади се господин Лари.

Той хареса разказа на Дан не по-малко, отколкото момчетата, и също като тях бе готов да замине заедно с Дан.

— Засега ми стига. Поне за известно време. Прекалено много прилича на хазарт. Привлича ме основно вълнението, а то не е полезно за мен. Намислил съм да създам ферма на Запад. Ще ми се да е по-голяма, а и имам чувството, че стабилната работа ще ми е приятна след толкова мотане напред-назад. Ще сложа началото, а вие ще ми пращате черните си овце, за да напълня кошарите. Известно време в Австралия се занимавах с овцевъдство и понаучих това-онова, особено за черните.

Последвалият смях разсея сериозното изражение на Дан. Които го познаваха добре се досетиха, че става въпрос за някакъв урок, научен в Сан Франциско — вероятно му е останал като обица на ухото.

— Идеята ти е чудесна, Дан! — възкликна госпожа Джоу. — Ще изпратя Тед да ти погостува. Ще се отрази добре на неспокойния му дух.

— Ще въртя мотиката и лопатата, ако отида там, но мините Сперанца ми звучат доста по-примамливо — обади се Тед, погълнат от късовете руда, които Дан донесе за професора.

— Основи нов град и щом сме готови да поемем на път, ще дойдем да се заселим там. Сигурно ще ти трябва вестник, а аз предпочитам да съм издател, а не да се потя и да пиша за него, както правя сега — намеси се и Деми.

— Там ще има място и за нов колеж. Яките западняци са жадни за знание. Умеят бързо и точно да съзират най-доброто — добави вечно младият господин Марч.

С око на пророк той си представяше колко много преуспяващи учебни заведения като неговото ще изникнат в Дивия запад.

— Направи го, Дан. Планът е чудесен. Ние ще те подкрепим. Нямам нищо против да инвестирам в няколко хектара прерии и каубои.

Както винаги и сега господин Лари беше готов да подаде ръка на момчетата за помощ и с насърчителни думи, и с развързана кесия.

— Малко пари придават някак тежест на човек, а като ги вложиш в земя, хвърляш котва — поне за известно време. Ще ми се да пробвам какво ще излезе, но реших да се консултирам с вас, преди да започна. От години се колебая дали ще се окаже подходящо за мен, но винаги мога да се откъсна, ако се отегча.

Дан беше трогнат и същевременно доволен от нескрития интерес на приятелите си към неговите намерения.

— Няма да ти допадне, убедена съм. След като си имал на разположение целия свят, една ферма ще ти се стори ужасно малка и глупава — обади се Джоуси.

Тя предпочиташе романтиката на скитническия живот, защото ѝ даваше възможност да слуша вълнуващи истории и ѝ носеше красиви предмети при всяко негово завръщане у дома.

— Има ли много интересни неща за рисуване там? — осведоми се Бес, виждайки във въображението си хубавия портрет с въглен на

Дан, полуизвърнат към светлината.

— Има много природа, скъпа, а това е добре. Ще откриеш много животни, интересни за моделиране. А пейзажите — такива пейзажи за рисуване не си виждала в Европа. Дори прозаичните тикви там са грамадни.

— А ти можеш да се направиш на Пепеляшка и да влезеш в една от тях, Джоуси, когато откриеш театъра си в Дансвил — побърза да се намеси господин Лари.

Лудата по сцената Джоуси тутакси бе спечелена за идеята. А след обещанието да изиграе всички трагични роли в още непостроения театър, тя дълбоко се заинтересува от проекта и започна да увещава Дан да пристъпи незабавно към намисленото начинание. Бес също призна, че изучаването на природата ще ѝ се отрази добре, а дивите пейзажи ще развият вкуса ѝ, застрашен да стане прекалено сладникав, ако я заобикалят единствено изящни и красиви неща.

— Ще се заема с лечението в новия град — обяви Нан. — Готова съм да тръгна с вас. Новоизникващите градове на Запад така бързо се разрастват.

— Дан няма да позволи на жена под четиридесет да стъпи там. Той не харесва младите и хубавите — подхвърли Том, бесен от ревност.

— Това не се отнася до мен. Лекарките са изключение от всички правила. В Дансвил няма да има много болни. Всички ще водят активен, здравословен живот, а и ще се заселват само енергични млади хора. Но при толкова див добитък и бързо препускане с коне очаквам доста злополуки. Да не забравяме схватките с индианци и безбройните авантюри. Това е точно работа за мен. Непрекъснато ми се привиждат счупен крайници. Хирургията е толкова интересна, но тук рядко ми се отдава да я практикувам.

— Ще те взема, докторе. Радвам се, че при мен ще бъде най-доброто от източните щати. Ще изпратя да те доведат, щом скова покрив, където да те приютят. Ще скалпирам неколцина индианци и ще изпотроша крайниците на дузина каубои специално за теб — засмя се Дан, заплепен от енергията и чудесната фигура на Нан, които я открояваха от другите девойки.

— Благодаря ти. Ще дойда. Позволяваш ли да пипна ръката ти? Ето — чудесен бицепс. Момчета, вижте, това наричам аз мускули.

И Нан изнесе кратка лекция, илюстрирайки я със силната ръка на Дан.

Том се оттегли и се загледа свирепо в звездите. Замахна енергично, сякаш поваляше някого.

— Вземи Том за гробар. Ще му бъде приятно да заравя пациентите, които Нан е уморила. Ето, той и без това придоби мрачно изражение, подходящо за професията. Идеята е добра, Дан — изрази мнение Тед, насочил вниманието си към самотната фигура в ъгъла.

Но понеже Том никога не се цупеше дълго, скоро забрави мрачното си настроение и весело подхвърли:

— Защо не уредим в Дансвил да изпращат всички болни от жълта треска, едра шарка и холера. Тогава Нан ще бъде най-щастлива.

— И аз имам предложение — вметна господин Марч. — Новото селище да бъде издигнато близо до Джаксънвил или друг подобен град, та да имаш възможност да се наслаждаваш на културно общество. А и Клубът на Платон е там — членовете му са жадни за философски познания.

Идеята Дан да изучава Платон бе изключително смешна, но никой освен палавия Тед не се усмихна.

— Опасявам се, че във фермерството едва ли ще ми провърви. Но си мисля за старите приятели — индианците в Монтана. Те са миролюбиво племе и страшно се нуждаят от помощ. Стотици са измрели от глад — не са им дали полагаемия дял. Докато сиуксите, които са тридесет хиляди и всичките са воини, са получили всичко, което поискат, защото правителството се страхува от тях. Намирам го за дяволски несправедливо! — Дан млъкна за миг. — Ако имах пари, когато бях там, щях да дам и последния си цент на бедните дяволи. След като ги прогониха от земите им и ги натикаха в места, където нищо не расте, те са фактически напълно ограбени. А сега чакат търпеливо. Честни посредници биха направили доста. Не ме напуска чувството, че е редно да отида там и да видя с какво мога да помогна. Знам езика им и ги харесвам. Разполагам с няколко хиляди и не съм убеден, че е редно да ги харча за себе си, като се устроя някъде и се наслаждавам на имота си. Не е ли така?

— Направи го! — ентузиазирано го насърчи госпожа Джоу.

— Направи го — повтори като ехо Тед и заръкопляска, все едно гледаше пиеса. — И ме вземи да ти помагам. Нямам търпение да

попадна сред тези чудесни хора и да се посветя на лова.

— Нека чуем повече, за да преценим дали е разумно — обади се господин Лари.

В същото време мислеше как ще засели с индианци от Монтана все още не купените от него площи в прериите и ще увеличи даренията си към дружествата и обществата, изпращащи мисионери при тези онеправдани люде.

Дан описа какво е виждал сред дакотите и другите племена на северозапад — какви са нравите им, колко са търпеливи и смели. Като го слушаше човек, би помислил, че са му братя.

— Наричаха ме Дан Огнения Облак, защото никога не бяха виждали по-хубава от моята пушка. А от Черния Ястреб няма по-добър приятел. Спасявал ми е живота неведнъж и ме научи точно на онова, което ще ми е от полза, ако се върна при тях. Сега късметът ги е изоставил. Искан ми се да ида при тях и да си платя дълговете.

Всички проявяваха жив интерес към идеята. Бъдещият Дансвил започна да губи очарованието си. Ала благоразумният господин Баер обърна внимание, че преди да се вземе окончателното решение, трябва да се имат предвид някои обстоятелства: доколко например при цялото си благородно усилие един почтен агент сред множеството нечестни ще бъде в състояние да направи нещо. По-мъдро би било да се обмисли да се потърси влиянието и авторитетът на подходящи организации, а междувременно да се огледат и за евентуалните земи.

— Точно така ще постъпя. Ще отскоча до Канзас да проверя какво обещават. В Сан Франциско срещнах човек, дето е ходил там. Доста хвалби изрече. Всъщност навсякъде има да се прави толкова много. Направо не знам откъде да започна. Почти ми се ще да нямах никакви пари.

Дан свъси вежди замислено. Беше нетърпелив да започне проекта си.

— Аз ще ти пазя парите, докато решиш какво ще правиш. С твоя необуздан нрав ще ги дадеш на първия срещнат просяк. Остави ги при мен и иди да си правиш проучванията. Когато решиш ясно в какво да ги вложиш, ела ги вземи. Става ли? — предложи господин Лари, който след собствената си екстравагантна младост се бе научил на предпазливост.

— Благодаря, сър. С радост ще се отърва от тях. Дръжте ги, докато дам знак. А ако този път ми се случи нещо, използвайте ги да помогнете на някой калпазанин, както помогнахте на мен. Такава е волята ми и вие всички сте свидетели. Сега вече определено се чувствам по-добре.

След като подаде колана с торбичката, в която носеше своето малко богатство, Дан изправи рамене, сякаш се освободи от тежък товар.

Никой нямаше представа какви неща ще се случат, докато Дан се върне да си прибере парите, а още по-малко, че думите му едва не се оказаха наистина последната му воля.

Неочаквано долетя весел глас:

*О, Пеги, сладката девойка,
йо-хо, момчета, йо-хо-хо,
не викаше по своя Джак пред чашка.
Йо-хо, момчета, йо-хо-хо.
По бурните морета пое той,
но Пеги вярна остана му докрай.
Йо-хо, момчета, йо-хо-хо!*

Емил винаги известяваше пристигането си по този начин. След броени секунди влезе заедно с Нат. Приятно бе да се види как Нат засия от срещата с приятеля си и почти откъсна ръката му, докато се здрависваха. Още по-приятно бе да се видят благодарностите на Дан за всичко, което дължи на Нат и опита да върне дълга си по своя грубоватичък начин. Но най-приятно бе да се чуе как двамата пътешественици разказват преживелиците си и смайват закотвените на сушата.

След новото попълнение къщата се оказа тясна за веселите млади хора. Те излязоха на верандата и насядаха по стъпалата като ято нощни птици. Господин Марч и професорът се оттеглиха в кабинета, Мег и Ейми отидоха да се погрижат за плодовете и тортата, а госпожа Джоу и господин Лари седнаха до прозореца и се заслушаха в оживеното бърбене навън.

— Ето ги — каймака на нашето ято! — обяви тя и посочи младежите. — Другите са или мъртви, или се пръснаха, но тези седем момчета и четири момичета ми носят утеха и гордост. Като броя и Алис Хийт, моята дузина се закръгля. От край време грижата ми е да насоча живота на тези млади хора в правилна посока, доколкото човек е в състояние да го постигне.

— Засега можем да сме доволни. Спомни си колко са различни, спомни си откъде дойдоха някои, в каква среда бяха израснали други.

Господин Лари говореше сериозно, съсредоточил поглед върху единствената руса главица сред черните и кестенявите, огрети от луната.

— За момичетата не се притеснявам. Мег ги наблюдава и е толкова мъдра, търпелива и нежна, че няма начин те да не се справят добре. Но грижите ми около момчетата се увеличават с всяка изминала година, а и те сякаш се отдалечават все повече при всяко ново заминаване — въздъхна госпожа Джоу. — Неизбежно порастват и за връзка с тях ми остава една тъничка нишка, готова да се скъса всеки момент, както се случи с Джек и Нед. Доли и Джордж още обичат да се връщат тук и имам възможност да им приказвам, а милият Франц е прекалено добър, за да забрави своите. Но как да не се тревожа за другите трима — скоро отново ще се отправят по широкия свят. Доброто сърце на Емил ще му помага да не загуби правия път, надявам се... Нат се готви за първия си полет, но е все така мекушав. А Дан едва ли някога ще се опитоми. Опасявам се, че ще е нужен тежък урок, за да стане това.

— Той е чудесен млад мъж, Джоу, и почти ме е яд на проекта му за фермерството. Малко лустро — и от него би излязъл чудесен джентълмен. Кой знае какъв би станал, ако е тук, сред нас?

— Не мисля, че е подходящо. Работата и свободният живот ще го превърнат в добър мъж. Не сме в състояние да променим нрава му; добре би било да му помогнем. У него още дремят старите импулси — трябва да се контролират, иначе ще тръгне в грешна посока. Виждам го ясно. Засега любовта му към нас го предпазва, затова сме длъжни да го задържим, докато стане достатъчно голям.

— И аз мисля така... Ха, това пък какво беше? — възкликна Лари и се наведе напред да чуе по-добре, защото Тед и Джоуси току-що възкликнаха радостно.

— Мустанг! Истински мустанг за езда! Дан, ти си страхотен — викаше момчето.

— Цяла индианска рокля за мен ли? О, сега наистина ще изиграя Намиока.

Джоуси щастливо плесна с ръце.

— Глава на бизон за Бес! Господи, Дан, защо си донесъл такова отвратително нещо за нея? — попита Нан.

— Помислих си, че ще е добре да моделира нещо силно и естествено. Никога няма да постигне кой знае колко, ако продължава да вае статуетки на превзети богове и богини и миловидни котенца.

Непочтителната забележка на Дан си имаше причина. Преди да поеме на последното си пътешествие, Бес бе погълната от бюста на Аполон и статуетката на персийското си котенце.

— Благодаря ти. Ще опитам. А ако се проваля, ще сложим бизонската глава в салона да ни напомня за теб.

— Едва ли ще дойдеш да видиш новия град заедно с другите. Би бил прекалено груб за теб.

— За няколко години заминавам за Рим да уча рисуване. Цялата красота и изкуството на света са събрани там. За да ги изучи човек, един живот не е достатъчен — отвърна Бес.

— В сравнение с Градината на боговете и прекрасните Скалисти планини, Рим е плесенясала стара гробница. Не се интересувам от изкуство. Вълнува ме единствено природата. Ще ти покажа неща, които ще разбият на пух и прах старите майстори — нищо че толкова държиш на тях. По-добре да дойдеш при нас и докато Джоуси язди конете, ти ще ги ваеш. Ако в табун от стотина диви коне не видиш никаква красота, ще се предам.

— Някой ден ще дойда с татко и ще видя дали са по-хубави от конете на площад „Сан Марко“ или на Капитолия. Но не обиждай моите богове, а аз ще се опитам да не засягам твоите.

Все пак Бес си мислеше, че не е зле да види Дивия запад, макар там да не се бе родил още никакъв Рафаел или Микеланджело.

— Договорихме се! Намирам за по-разумно хората да видят собствената си страна, преди да хукнат към чужди.

Дан явно бе готов да зарови томахаваката.

— Е, има известни предимства, но има и какво да се желае. В Англия например жените гласуват, а ние нямаме това право. Срамувам

се, че Америка не е първа във всичко — разгорещено обяви Нан.

— О, не подхващайте тази тема. Хората винаги се карат по този въпрос и се обиждат взаимно, но никога не постигат единомислие. Нека тази вечер бъдем кротки и щастливи — помоли Дейзи.

Тя ненавиждаше дискусиите точно толкова, колкото Нан ги обичаше.

— В новия ни град ще можеш да гласуваш колкото сърце ти иска, Нан. Дори стани кмет или член на градския съвет; поеми ръководството на цялото селище. То ще бъде свободно като въздуха, иначе ще ми бъде невъзможно да живея там.

— Ако винаги всички са на едно мнение, никога нямаше да напредваме. Дейзи е изключително мила, но е малко нерешителна. Следващата есен тя ще гласува редом с мен. А Деми ще ни придружи.

— Ще ги съпроводиш ли, малък декане? — Дан преднамерено употреби старото обръщение. — В Уайоминг системата действа чудесно.

— Разбира се. Мама и лелите ходят всяка година, а Дейзи ще бъде с мен. Тя все още е по-добрата половинка. Не възнамерявам да изостава в каквото и да било. — Деми прегърна сестра си през раменете.

Дан ги изглежда изпитателно. Представи си колко е прекрасно да си обвързан по този начин. Припомни си какви битки бе принуден да води и самотните години на детството му се сториха по-тъжни от всякога. Ала дълбоката въздишка на Том пресече мислите му.

— Винаги съм мечтал да бъда близък. Толкова е приятно и уютно да имаш някой, готов да се облегне на рамото ти за утеха, особено ако другите момичета се отнасят зле с теб.

Понеже страстта на Том бе постоянен повод за шеги в семейството, думите му разсмяха всички. Настроението се повиши още, когато Нан му подаде някакъв балсам и с професионален тон заяви:

— По време на чая изяде прекалено много раци, струва ми се. Четири дози ще изчистят киселините в стомаха ти. Том винаги въздиша и се държи глупаво, когато е преял.

— Ще ги изпия. От теб не получавам нищо друго — изсумтя Том и мрачно пое шишенцето.

— *Кой може да насочи объркания ум, кой може да изтръгне дълбоката натрупана тъга* — изрецитира Джоуси трагично от перилото, където се бе настанила.

— Ела с мен, Томи, и ще те направя мъж. Зарежи хапчетата и прахчетата. Пообиколи малко света и скоро ще забравиш, че имаш сърце — пък и стомах — увери го Дан, предлагайки единствено познатата му панацея.

— Или поеми с мен, Том. Малко морска болест ще те изправи на крака. Ела като хирург на кораба. Славно ще си прекараш, а и няма да се преумориш кой знае колко.

— Ще си помисля дали пък да не направя точно така, след като се дипломирам. Не възнамерявам да се трепя цели три години без никакъв резултат. Дотогава...

— ... *Никога не ще оставя оназ, която е в сърцето ми* — прекъсна го Тед и театрално подсмръкна.

Том го бутна от стъпалото и Тед се озова върху мократа трева. Докато траеше кратката схватка, шумът от подрънкващи лъжички оповести предстоящите подкрепления. В предишни времена момичетата сервираха на момчетата, за да спестят неразборията. Сега младите мъже се надпреварваха да сервират на дамите — и на възрастните, и на младите. Това показваше как с времето нещата се променят. И колко приятно беше всъщност! Дори Джоуси седеше мирна и позволи на Емил да ѝ поднесе боровинки. Тед обаче ѝ задигна тортата и тя, забравила добрите обноски, го наказва с перване по кокалчетата. Като почетен гост на Дан се падна да кавалерства единствено на Бес — тя продължаваше да заема най-високото място в този малък свят. Том внимателно подбра най-хубавите неща, за да ги поднесе на Нан само за да бъде смазан от забележката:

— Никога не ям по това време. А ти ще сънуваш кошмари, ако продължиш да се тъпчеш.

Подчинявайки ѝ се безропотно и като се стараеше да не обръща внимание на глада си, той подаде чинията на Дейзи и задъвка листа от роза вместо торта.

Доста бързо унищожиха плодовете и сладкишите.

След като си припомниха няколко стари песни, всички се разотидоха. Само Дан се позавъртя на верандата — наслаждаваше се

на топлия вятър откъм нивите със сено и аромата на цветята откъм „Парнас“. Госпожа Джоу дойде да затвори вратата.

— Мечтаеш ли, Дан?

Беше преценила, че сега е моментът да поговорят.

Дан се извърна и подхвърли небрежно:

— Пуши ми се.

Госпожа Джоу се засмя и рече сговорчиво:

— Може, но в твоята стая. И внимавай да не подпалиш къщата.

Вероятно Дан долови леко разочарование по лицето ѝ или споменът за онази детинска пакост трогна сърцето му. Спря, целуна я и прошепна:

— Лека нощ, мамо.

ПЕТА ГЛАВА

ВАКАНЦИЯ

Когато се разбра, че следващият ден ще е свободен, всички се задържаха по-дълго от обикновено край масата със закуска. Госпожа Джоу внезапно възкликна:

— Ха, та това е куче!

На прага внезапно се бе появила голяма хрътка за лов на елени. Стоеше неподвижно, вторачена в Дан.

— Ей, момче! Не можа ли да изчакаш да дойда да те взема? Защо си избягал? Хайде навън. Иди да понесеш наказанието си като мъж. — Дан стана да посрещне кучето, а то се изправи на задните си крака, за да погледне господаря си в лицето. После залая, сякаш отричаше да е извършило някакво неподчинение. — Добре, добре. Дон никога не стои на едно място. — И Дан сърдечно прегърна едрото животно, хвърляйки поглед през прозореца; видя, че приближава мъж на кон. — За през нощта оставих плячката си в хотела, защото не знаех как ще ви заваря. Елате да видите Окто, моя мустанг. Истински красавец е.

Дан хукна, последван от цялото семейство — всички искаха да посрещнат новопристигналия.

Завариха коня да изкачва стъпалата — толкова нетърпелив беше да стигне при господаря си. Смаян, мъжът се опитваше да го възпре.

— Пусни го — нареди Дан. — Катери се като котка и подскача като сърничка. Да, да, момчето ми... Искаш ли да препуснем в галоп? — попита той приближаващото се красиво същество.

Жребецът изцвили от удоволствие, когато той отърка носа си в неговия и го погали по лъскавата грива.

— Ето такъв кон си заслужава да притежава човек — обяви Тед, изпълнен с възхищение и радост; нему бе отредена честта да се грижи за коня в отсъствието на Дан.

— Какви интелигентни очи! Имам чувството, че всеки миг ще проговори! — отбеляза госпожа Джоу.

— По свой начин говори като човек. Много малко неща не знае. Хей, как си момчето ми?

Дан опря буза до муцуната на коня. Пролича колко му е скъп черният кон.

— Какво означава „Окто“? — попита Роб.

— Светкавица. Напълно си заслужава името. Ще се убедите. Черния Ястреб ми го даде в замяна на пушката ми. В онези отдалечени места сме прекарали заедно доста славни моменти. Спасявал ми е живота няколко пъти. Виждате ли това тук? — Дан показва малък белег, наполовина скрит от дългата грива. — Веднъж Черния Ястреб и аз излязохме на лов за бизони, но не ги открихме толкова бързо, колкото очаквахме. Междувременно храната свърши, а се намирахме на стотици километри от река Червените Елени, където бе разположен лагерът ни. Мислех, че с нас е свършено, но приятелят ми заяви: „Сега ще ти покажа как ще живеем, докато намерим стадата“. Свалихме седлата и се готвехме да се настаним за нощта до малко поточе. Наоколо нямаше и следа от живо същество. Не се виждаше дори птичка; само прерията. И какво мислите, направихме?

Дан огледа лицата около себе си.

— Ядохте червеи като австралийците — обади се Роб.

— Варили сте трева или шума — опита се да отгатне госпожа Джоу.

— Не. Източихме кръв от единия кон. Резнахме го ей тук. Напълнихме тенекиена чаша, сложихме вътре листа от диви храсти, прибавихме вода и затоплихме течността върху огъня от съчки. Оказа се дори вкусно и спяхме добре.

— Същото, предполагам, едва ли може да се каже за Окто — обади се Джоуси и погали мустанга с видимо съчувствие.

— Конят въобще не обърна внимание. Черния Ястреб каза, че може да правим така няколко дни подред — конят няма да се почувства зле. На последващия ден попаднахме на бизона, чиято глава е в сандъка ми. Страшно свиреп екземпляр беше, уверявам ви.

— А този ремък за какво е?

Тед посочи метнатата през врата кожена каишка. Любопитно разглеждаше необичайните такъми по жребеца: индианското седло, единичната юзда, въжето за връзване на коня, докато пасе.

— За този ремък се държим, когато се притискаме към хълбока на коня, за да се прикрием от врага от другата страна и стреляме изпод врата, докато галопираме в кръг. Ще ти покажа.

Дан се метна на седлото и се понесе по моравата с шеметна скорост — ту седеше върху гърба на Окто, ту увисваше отстриани и стискаше юздата, ту скачаше от гърба на коня и тичаше редом с него, което очевидно доставяше огромно удоволствие на животното. Дон ги следваше по петите, преливащ от радост, че е отново сред приятелите си.

Представляваха наистина забележителна гледка — три диви същества, преливащи от енергия, се бяха впуснали в игра с изящни движения и се радваха на свободата си. За миг добре поддържаната морава се превърна в прерия, а зрителите почувстваха собственото си съществуване скучно и безцветно.

— Та това е по-хубаво дори от цирка! — възкликна госпожа Джоу. Не я напускаха мечтите да е отново момиче, та да се метне върху гърба на препускащия като вихър кон. — Виждам, че Нан ще бъде претоварена с наместването на стави, защото Тед ще си изпочупи всички кости.

— От няколко изтърсвания няма да му стане нищо, но се опасявам от друго: Дан никога няма да пристъпва след рало, след като е яздил такъв Пегас — изкоментира господин Баер, проследявайки с поглед как черният кон прескочи портата и се устреми по алеята.

Там се закова при кратката команда на Дан, който скочи от гърба му и вдигна глава в очакване на аплодисменти.

Получи ги в изобилие. Изглеждаше по-доволен заради любимеца си, отколкото заради себе си. Тед настоя веднага да опита и съвсем скоро седеше доста уверено върху странното седло. Откри, че Окто е кротък като агне и пое в тръс да се изфука в колежа. Бес се спусна запъхтяна по хълма, успяла все пак да види ездата. Всички се струпаха на верандата и Дан със замах отметна покривалото от големия сандък, „стоварен“ — по неговите думи — от влака пред вратата.

Дан обикновено пътуваше с оскъден багаж — ненавиждаше да носи повече от това, което събираше износеният му куфар. Ала сега, спечелил известна сума, бе донесъл у дома куп трофеи, повалени от собствения му лък и копие, за да ги раздаде на приятелите си.

„Ще ни нападнат молци“ — помисли си госпожа Джоу при вида на рунтавата глава, последвана от вълча кожа, предназначена за краката ѝ, от меча кожа за кабинета на професора и индиански дрехи, украсени с лисичи опашки за момчетата.

Тед и Джоуси тутакси се преоблякоха, научиха се да издават индиански бойни викове и устройоха истинско зрелище: гонеха се из къщата и навън, размахваха томахавки, лъкове и стрели. Известно затишие настъпи чак когато се умориха.

Радост на момчетата доставиха крилете на екзотичните птици, месестите стръкове прерийна трева, нанизите мъниста, красивите фигури от кора на дървета, украсени с пера. Професорът прояви голям интерес към минералите, остриетата на стрели и някакви груби скици. Най-после сандъкът се изпразни. Последен подаръка си получи господин Лари. Дан му поднесе няколко индиански песни, записани върху брезова кора.

— Липсва ни само палатката над главите, за да оформим картината. За вечеря, изглежда, трябва да ви поднесе печена царица и сушено месо, храбреци мои. Едва ли някой ще иска агнешко с грах след чудесата, поднесени от този индиански шаман — подхвърли госпожа Джоу при вида на живописната неразбория във всекидневната: момчетата лежаха върху килимите, издокарани с пера, мокасини и мъниста.

— Зурли от лосове, бизонски езици, мечешки пържоли и печени кости с мозък е по-подходящо, но признавам: промяната ще ми се

отрази добре. Поднеси блеещото агънце и зелените топченца — произнесе се Дан, седнал върху сандъка като вожд пред племето си; едрият пес лежеше покорно в краката му.

Момчетата се заловиха да разчистят, но никак не им спореше, защото всеки докоснат предмет имаше история — вълнуваща, комична или страховита. Наложил се господин Лари да отведе Дан, та да приключат работата си.

Така започна лятната ваканция. Изпитваха удоволствие от преобразяването на спокойния живот след завръщането на Дан и Емил. Двата сякаш донесоха свеж повей, който оживи всички.

Доста от колежаните останаха за през лятото. И в Плъмфийлд, и в „Парнас“ се стараеха да направят престоя им възможно по-приятен. Повече от питомците живееха в далечни щати, бяха от бедни семейства и нямаха почти никакви други възможности за срещи и развлечения. Емил се чувстваше в свои води. И момчетата, и момчетата го приемаха добре. Ала Дан сякаш се страхуваше от „завършващите хубавици“. Често, озовал се сред тях, ги дебнеше мълчаливо — така орел дебне ято гургулици. Справяше се несравнимо по-лесно с порасналите юноши и веднага се превърна в техен герой. Тяхното възхищение от мъжествените му постижения подхранваше самолюбието му. Добре осъзнаваше пропуските в образованието си, но често се питаше в коя книга би открил онова, което да го задоволи така пълно, както уроците, получени от великолепно илюстрираната книга на Природата. Независимо от мълчанието му момчетата скоро откриха добрите му качества и гледаха на „Испанеца“, както го наричаха, с добро око.

Той разбираше отлично, че е добре приет и полагаше усилия да го заслужи: стремеше се да овладее пиперливия си език, да смекчи грубоватите си маниери. Внимателно следеше ефекта от думите и действията си — наистина желаше да остави добро впечатление. Задушевната атмосфера сгряваше самотното му сърце, а културните обноски го стимулираха да дава най-доброто от себе си. Промените, настъпили по време на отсъствието му — и у него, и у другите — превръщаха стария дом в нов свят. След живота в Калифорния тук, заобиколен от познати лица, се чувстваше приятно. Спокойствието му помагаше да забрави онова, за което съжаляваше, и да прояви повече решителност, за да спечели доверието на тези добри хора.

Дните се изпълниха с безброй забавления: езда, гребане, пикници, музика, танци, вечерни представления. Всички в един глас повтаряха, че от години не е имало по-весела ваканция.

Бес спази обещанието си и остави върху любимата си глина за моделиране да се натрупа прах. Забавляваше се с младежите или учеше музика с баща си, а той се радваше, че отново появилата се руменина върху страните ѝ и смеха прогонват обичайното ѝ замечтано изражение.

Джоуси се караше по-малко с Тед. Един особен поглед на Дан мигом я усмиряваше и действаше почти по същия начин върху бунтарски настроения ѝ братовчед. Но още по-голямо въздействие върху буйното момче имаше Окто, защото очарованието на коня напълно засенчи колелото, за което така страстно мечтаеше доскоро. Сутрин и вечер яздеше неуморимото животно и започна да понапълнява, за огромна радост на майка си, която се опасяваше, че „върлината“ ѝ расте прекалено бързо.

Деми, открил, че бизнесът не върви, запълваше свободното време, като фотографираше всеки, когото успееше да уговори да му позира седнал или прав. Сред множеството снимки някои се оказаха доста добри, понеже имаше безкрайно търпение. Би могло да се каже, че наблюдаваше света през обектива на апарата и безкрайно се забавляваше да гледа с премрежени очи себеподобните си, скрит под черното покривало. В Дан той намери истинска съкровищница — безропотно му позираше в мексиканските си одежди, с коня или с кучето, а всички желаеха да получат копие от тези фотографии.

Друг любим обект беше Бес. Деми дори получи награда от Аматьорската фотографска изложба за снимка на братовчедка си: лицето ѝ под пухкавите коси се подаваше от облак бяла дантела, метнат върху раменете ѝ. Гордият творец щедро раздаваше този фотос на всички. А с едно от копията бе свързана трогателна история, която тепърва ще разкажем.

Нат крадеше всяка възможна минута, за да прекарва по-дълго с Дейзи преди дългата раздяла. Госпожа Мег поомекна малко — не се съмняваше, че отсъствието ще го излекува. Дейзи не говореше много, но останала насаме, по нежното ѝ тъжно личице се стичаше някоя и друга сълза, докато старателно бродираше кърпички за него. Не допускаше Нат да я забрави, но животът изглеждаше така пуст без

скъпото момче, неин приятел от дните, когато правеха торти от кал или си доверяваха детински тайни под върбата. Тя определено бе старомодна дъщеря — покорна и изпълнителна; силно обичаше и уважаваше майка си — възприемаше като закон нейните желания. И щом любовното увлечение бе забранено, налагаше се да се задоволи с приятелството. Таеше мъката у себе си, усмихваше се весело на Нат, превръщаше последните му дни у дома в щастливи преживявания и се стараше да му създаде уют.

Том и Нан отделяха цялото време извън ученето да общуват с приятелите си в Плъмфийлд. С пълни шепи гребяха наслада от тяхното присъствие. Следващото плаване на Емил се очертаваше дълго, не се знаеше колко време ще отсъства Нат, а никой не се наемаше да прогнозира кога отново ще се появи Дан. Всички започваха да проумяват, че животът е нещо сериозно. Дори в прегръдката на радостта от прекрасните летни дни, прекарани заедно, си даваха сметка, че вече не са деца и често по време на развлеченията подхващаха сериозни разговори за планове и надеждите си, сякаш нямаха търпение да си помогнат взаимно, преди всеки да поеме пътя си.

В чест на пътниците „Парнас“ организира прощален бал с танци. Всички се явиха с най-официалните си дрехи и в най-доброто си настроение. Джордж и Доли демонстрираха най-новите маниери и поведение от Харвард; представляваха чудесна жизнерадостна гледка в официалните костюми и „смачканите“ шапки, както Джоуси нарече обекта на невероятна гордост в момчешките им души. Джек и Нед изпратиха благопожелания и съжаление за отсъствието си, но никой не скърбеше, че не са дошли, защото госпожа Джоу ги наричаше „своя провал“. Клетият Том се забърка в каша както обикновено — в отчаян опит да приглади къдриците си според ширещата се мода, обля главата си със силно ароматизирана смес. За жалост, упоритите кичури само се заплетоха, а ароматът на бръснарница се носеше около него въпреки всички напразни усилия да се отърве от нея. Нан не го допускаше близо до себе си и енергично размахваше ветрилото си, колчем го видеше наоколо. Поведението ѝ късаше сърцето му и го караше да се чувства като прогонен от Рая. Приятелите му, естествено, му се смееха и само неизчерпаемата му склонност към шегите го спасяваше да не изпадне в отчаяние.

Емил, бляскав в новата униформа, танцуваше с унеса, характерен единствено за моряците. Ботушите му стъпваха бързо-бързо и партньорките му скоро губеха дъх в старанието си да не изостават.

Дан не разполагаше с официален костюм. Облече мексиканските си дрехи и се чувстваше съвсем удобно в обсипания с копчета панталон и свободното яке. Метнатият на рамото му разноцветен шал допълваше тоалета.

Майките седяха в нишата, готови да поднесат карфица, усмивка или нежна дума на всеки — особено на недодяланите младежи, непривикнали с ролята на кавалери, или на срамежливите момичета, облечени в поизбелели муселинови рокли и с прани многократно ръкавици. Приятна гледка представляваха величествената госпожа Ейми, разхождаща се под ръка с високо селско момче в груби ботуши и широко чело, и госпожа Джоу, танцуваща като момиче, водена от срамежлив юноша с едри ръце, чието лице руменееше от смущение и гордост, че има честта да кавалерства на професорската съпруга. Госпожа Мег винаги намираще място на дивана си за две-три момичета. Господин Лари посвети цялото си внимание на тези обикновени, бедно облечени девойки. Добрият професор обикаляше и даряваше с весела усмивка всички, а господин Марч обсъждаше гръцката комедия в кабинета със сериозни млади господа, които никога не насочваха умните си глави към фриволни радости.

Облечени в бяло момичета, следвани от предани сенки, изпълваха продълговатия музикален салон, гостната, коридора и верандата. Във въздуха се носеха оживени разговори, сърцата и краката се чувстваха леки, домашният оркестър свиреше сърцато, а дружелюбната луна се постара да допринесе за вълшебството на сцената.

— Помогни ми да забодем роклята с карфица, Мег. Милото момче Дънбар едва не я разкъса, докато се блъскаше в приятелите си. В такива случаи откривам, че нито съм така млада, както някога, нито така подвижна. След още десет години ще бъдем като обемисти чували, сестро. Трябва да се примирим.

След тези думи госпожа Джоу се настани в ъгъла, доста разчорлена и зачервена.

— Аз несъмнено ще надрея, но ти никога не стоиш на едно място повече от пет минути и няма да натрупаш нищо по костите си,

скъпа. И Ейми ще запази великолепната си фигура. Тази вечер в бялата рокля и розите прилича на осемнадесетгодишна.

Мег старателно прикрепваше с карфици пострадалите волани, като гледаше изящната фигура на сестра им; продължаваше да се възхищава от Ейми както някога.

Беше стара семейна закачка: Джоу напълнявала, а Мег продължавала да се поддържа. Всъщност засега бе придобила само по-меки очертания, които много ѝ отиваха. Смееха се как ще пуснат двойни брадички.

В един момент Лари заряза за малко дежурството си.

— Както обикновено оправяш пораженията ли, Джоу? Никога не успяваш да направиш и най-лекото движение и нещо по теб да не се скъса. Ела да се поразходиш кротко с мен и да се поохладиш преди вечеря. Искам да ти покажа няколко красиви платна. Остави Мег да изслуша възторжените брътвежи на госпожица Кар — направих я щастлива, като ѝ осигурих Деми за партньор.

Лари отведе Джоу в салона за музика, сега полупразен. Спря пред първия от четирите високи прозореца, обърнати към широката веранда, и посочи една групичка навън:

— Тази се нарича „Моряк на брега“.

От обраслия с растителност покрив на верандата висяха два дълги крака в сини панталони; наскоро набрани рози лежаха в скута на няколко момичета, скупчени като ято бели птици при перваза. Пред изпълнената с възхищение публика Емил пееше с ясен глас романтична балада за мечтите на младо момиче.

— Неизчерпаемото веселие на това момче е истинско богатство за него. Никога няма да закъса в живота, защото никога не пада духом — заключи госпожа Джоу, когато розите полетяха към момчето.

— Така е. Трябва да е благодарен за тази дарба. Ние, склонните към размисъл, най-добре знаем стойността ѝ, нали? Радвам се, че хареса първата ми картина. Ела сега да видиш втората. Надявам се да не се е развалила. Преди малко беше чудесна. Нарича се „Отело разказва приключенията си на Дездемона“.

Рамката на втория прозорец очертаваше живописна група от трима. Господин Марч се беше разположил във фотьойл, а Бес, приседнала на възглавничка в краката му, слушаше Дан, който говореше необичайно оживено. Старият човек оставаше в сянка, но

малката Дездемона бе вдигнала огрятото си от лунната светлина лице към младия Отело. Екзотичният шал върху рамото на Дан, тъмните му черти и жестовете, придружаващи думите, му придаваха поразителен вид; двамата му слушатели се възхищаваха мълчаливо. Госпожа Джоу прошепна припряно:

— Радвам се, че ще замине. Той е прекалено колоритен за тук, сред тези толкова романтични девойки. Страхувам се, че неговият величествен, мрачен и особен стил е прекалено сложен за бедните ни момичета.

— Няма подобна опасност. Дан е още недодялан и такъв ще си остане, предполагам, но признавам, че има напредък в много отношения. Колко добре изглежда Принцесата на тази мека светлина!

— Скъпата Златокоска изглежда добре навсякъде.

Тази сцена щеше да се появи отново в съзнанието ѝ по-късно, както и пророческите ѝ думи.

Номер три се оказа трагична картина и господин Лари едва се въздържа да не прихне, докато прошепна:

— Раненият рицар.

Том, обвинил глава с голяма носна кърпа, стоеше коленичил пред Нан, а тя вадеше трън или треска от дланта му, и то доста умело, ако се съди по блаженото изражение на задоволство върху лицето на пациента.

— Боли ли те?

Тя изви ръката му към лунната светлина, за да вижда по-добре.

— Никак. Дълбай, колкото искаш. Харесва ми — увери я Том, без да обръща внимание на болките в коленете и пораженията върху най-официалните му панталони.

— Няма да продължи дълго.

— Ако трябва, чопли цял час. Винаги съм щастлив, когато съм тук.

Пренебрегвайки нежната изповед, Нан надяна големи кръгли очила и отбеляза делово:

— Сега вече я виждам. Малка тресчица и ето че я извадих.

— Ръката ми кърви. Няма ли да я превържеш? — попита Том в желанието си да удължи момента.

— Глупости. Изсмучи го. Но утре погледни мястото да не се е инфектирало. Не искам нови случаи на отравяне на кръвта.

— Това бе единственият път, когато се държа мило с мен. Ще ми се да бях загубил ръката си.

— А на мен ми се ще да беше загубил главата си. Мирише на терпентин и керосин. Защо не отидеш да потичаш в градината, за да проветриш косата си?

От страх да не издадат присъствието си с напушилия ги смях, зрителите оставиха „рицаря“ да хукне отчаяно, а „дамата“ да вдиша аромата на лилията, която поднесе към носа си, за да се освежи.

— Бедният Том. Съдбата му е трудна, а той си губи времето. Посъветвай го да престане да се лута и да се захване за работа, Джоу.

— Правила съм го, Теди, и то често. За да помъдрее това момче, ще му трябва голям шок. Чакам с любопитство да видя какъв ще бъде. Господи! Какво е това?

Имаше пълно основание да пита — Тед се опитваше да се задържи на един крак върху малко трикрако столче. Бе протегнал назад другия и размахваше усилено ръце във въздуха. Джоуси наблюдаваше с няколко приятелки кривенията му с дълбок интерес и разговаряха за „крила“, „усукани метални жици“ и „предпазна каска на главата“.

— Тази може да се нарече „Меркурий се опитва да лети“ — уточни господин Лари, докато надничаха иззад дантелената завеса.

— Господи, колко дълги крака има това момче! Как ли ги командва?

Госпожа Джоу се наслаждаваше неимоверно на сцената.

— Хей, успя!

— Чудесно!

— Виж колко дълго издържа! — викаха момичетата.

Тед бе успял да запази равновесие, вкопчвайки палец в дървената решетка. По този начин обаче прехвърли цялата си тежест върху другия крак, сламената седалка на столчето поддаде и „летащият Меркурий“ се стовари с пълна сила сред смеха на момичетата. Окопоти се бързо и чевръсто заподскача в импровизиран танц с все още нахлузеното на крака си столче.

— Благодаря ти за четирите хубави картини. Подсказа ми идея. Смятам скоро да разходим някои от питомците ни пред такива живи картини. Тази новост ще ги впечатли, а и ще има какво да научат. Ще го предложи на нашия управител. Няма да забравя, разбира се, да ти припиша цялата слава — завърши госпожа Джоу.

Двамата се отправиха към съседното помещение, откъдето долиташе подрънкване на стъклени и порцеланови чаши и се мяркаха млади мъже в официално облекло.

След като се погрижиха за дамите, които придружаваха, Джордж и Доли отидоха до бюфета. Сега стояха в ъгъла с препълнени чинии и зад привидно елегантно безразличие се опитваха изкусно да прикрият вълчия си апетит.

— Бива си я храната. Лорънс наистина прави нещата стилно. Първокласно кафе, но няма вино. А това е грешка — обяви Кръглия.

Прякорът продължаваше да му пасва съвсем точно — вече се бе превърнал в едър млад мъж с натезали очи и жълтеникав тен.

— Било лошо за момчетата — така твърди. Господи! Да можеше да ни види на някоя от сбирките ни. И как си „даваме допълнителна дажба питие“, както би казал Емил — подкрепи го Доли.

Както обикновено се държеше като денди: внимателно разгъна салфетката и я втъкна в яката. Така закри блестящия като самотна звезда върху ризата си диамант. Почти бе преодолял заекването си, но подобно на Джордж и той говореше със снизходителен тон и силно префърцунени маниери, което смешно контрастираше с младежките им лица и глупавите им забележки. При цялото си добродушие и двамата прекалено се големееха, че са горнокурсници.

— Малката Джоуси се превръща в дяволски хубаво момиче, не смяташ ли? — попита Джордж и въздъхна блажено, когато първата хапка сладолед бавно се плъзна в гърлото му.

— Горедолу... Принцесата много повече отговаря на моя вкус. Предпочитам ги руси, царствени и елегантни. Казвал съм ти го.

— Да. Джоуси е прекалено жизнена. Все едно танцуваш със скакалец. Опитвал съм с нея и ми идва малко в повече. Виж, госпожица Пери е симпатично, спокойно момиче.

— От теб никога няма да излезе истински танцьор. Прекалено мързелив си. Виж, аз мога да поканя всяко момиче и ще надтанцувам всеки тип. Танцуването е стихията ми.

Доли погледна елегантните си обувки, вдигна поглед към блестящия скъпоценен камък и застана с предизвикателния вид на пуяк, готов да се разходи наоколо.

— Госпожица Грей гледа към теб. Сигурно иска още нещо за ядене. Би ли погледнал дали чинията на госпожица Нелсън е празна?

Това се казва приятел — завърши Джордж и остана в безопасния ъгъл, докато Доли си пробиваше път през тълпата, за да изпълни дълга си.

Върна се обаче напушен — върху маншета на сакото му „грееше“ петно от салатен сос.

— Дяволите да ги вземат тези селски момчета. Врат се навсякъде и нямат представа как да се държат. По-добре да залягат над книгите, а не да се опитват да се правят на светски мъже. И без това няма да го постигнат. Отвратително леке. Искам да хапна нещо. Умирам от глад. Никога не съм виждал момичета да ядат толкова много. Кое то само доказва, че не бива да учат толкова усилено. Не ми се нравят образованите жени — промърмори Доли все още в лошо настроение.

— Прав си. Не им прилича да се тъпчат така. Редно е да се задоволят с малко сладолед и парче торта; при това да си гребват елегантни хапки. Не обичам да гледам момиче да се тъпче. Ние, мъжете, се трудим, храната ни е по-нужна. Възнамерявам да си взема още от целувките, ако са останали. Ей, прислужник, донеси онзи поднос тук, и то по-живо — разпореди се Кръглия и сръга млад мъж в доста опърпан костюм, който минаваше наблизко с поднос с чаши.

Заповедта му бе изпълнена незабавно, но в следващия момент апетитът на Джордж изчезна напълно. Доли откъсна поглед от пострадалото си сако и обяви със скандализиран тон:

— Сега вече я закъса, старче! Това е Мортън, любимият ученик на господин Баер. Знае всичко и най-вероятно ще завърши с всички почести. Няма да ти се размине.

Доли се засмя чистосърдечно, ала изпусна лъжичката със сладолед върху главата на дамата, седнала на дивана пред него. Така той попадна в беда.

Да ги оставим в отчаянието им и да се заслушае какво си шепнеха двете момичета, настанили се удобно в една от нишите, докато партньорите им се хранеха.

— Според мен семейство Лорънс правят чудесни тържества. Не ти ли харесват? — попита по-младата и се огледа наоколо с вид на човек, несвикнал с подобни удоволствия.

— Много ми харесват. Но никога не се чувствам подходящо облечена. Вкъщи ми се струваше, че съм елегантна, дори се опасявах да не съм се престарала. А какво излиза! Тук изглеждам като неугледна

провинциалистка. Но нямам нито време, нито пари, дори да бях наясно какво да направя.

Другото момиче огледа тревожно ярката си розова рокля, украсена с евтина дантела.

— Помоли госпожа Брук да ти подсказе как да се погрижиш за дрехите си. С мен се държа изключително мило. Разполагах с една ужасно евтина на вид зелена коприна. Изглеждаше направо отвратителна в сравнение с всички хубави тоалети тук. Попитах я колко ли струва някоя от роклите на госпожа Лорънс. След като са така семпли и елегантни, не допусках да са много скъпи. Оказа се, че муселинът е от Индия, а дантелите от Венеция. Е, как да се сдобия с такава? Именно тогава госпожа Брук каза: „Покрий зелената коприна с малко муселин, а в косите си втъкни хмел или бели цветя, вместо розови. Положително ще се получи добър резултат“. Не намираш ли, че ми отива?

При тези думи госпожица Бъртън се огледа с момичешко самодоволство — гарнитурата смекчаваше силния зелен цвят, а цветовете на хмела подхождаха на червеникавите ѝ коси много повече от розите.

— Много е сладко. И аз ще я попитам как да преправя лилавата си рокля. Госпожа Брук ме научи как да се отърва от главоболието, а лошото храносмилане на Мери Клей изчезна напълно, откакто я послуша да се откаже от кафето и топлия хляб.

— Госпожа Лорънс ме посъветва да се разхождам, да тичам и да правя упражнения в гимнастическия салон, за да се отърва от закръглените си рамене и да разтвори дробовете си. Сега фигурата ми е много по-добра отпреди.

— Господин Лорънс плаща всички сметки на Амелия Мерил, знаеш ли? Баща ѝ се разори и тя бе съкрушена, че ще се наложи да напусне колежа, но този прекрасен мъж се намеси и оправя нещата.

— Така е. А професор Баер събира вечер някои момчета в дома си и им помага да наваксат с уроците. Спомням си също как миналата година госпожа Баер лично се погрижи за Чарлс Макей, когато го втресе. Според мен това са най-добрите и мили хора на света.

— И аз мисля така. Времето, прекарано тук, сигурно ще се окаже най-щастливото през живота ми.

В това време Емил, който никога не седеше, ако има възможност да се катери или да възседне перилата, бе кацнал върху колоната в дъното на стълбището. Том, Нат, Деми и Дан седяха на стълбите и усърдно се хранеха. Добре се бяха погрижили за дамите си и сега им се полагаше кратък отдих. Гледаха красивата гледка над главите си и се наслаждаваха.

— Страшно съжалявам, че момчетата заминават. Без тях тук ще бъде ужасно скучно. Вече не ни погаждат номера и са толкова любезни; наистина ми харесват — сподели Нан.

Тази вечер тя бе изключително благоразположена, защото злополуката на Том му пречеше да ѝ досажда.

— И с мен е така. Дори Бес страда, макар по принцип да не обича момчетата. Захванала се е да моделира главата на Дан. Не се знае кога ще свърши. Никога не съм я виждала така отдадена на работата си, а резултатът наистина е чудесен. Наистина е привлекателен. И като го гледам колко е снажен, си мисля за Умирация Гладиятор или за друг герой от древността. А, ето я и Бес. Милото дете. Колко е сладка тази вечер! — възкликна Дейзи и махна на приятелката си, когато Принцесата мина край тях, хванала дядо си под ръка.

— Не съм допускала, че ще се окаже толкова добър. Нали помниш как го наричахме „лошото момче“. Гледаше ни свирепо, дори кълнеше понякога. Очаквахме да стане пират или нещо ужасно. А сега е най-привлекателният сред момчетата. И колко е забавен с тези негови истории и планове! Много го харесвам. Едър, силен и независим. Омръзнаха ми мамините детенца и книжните плъхове — обяви Нан.

— Не е по-привлекателен от Нат! — възрази предано Дейзи, съпоставяйки двете лица долу: едното — неизменно весело, а другото — трогателно сериозно дори докато дъвчеше торта. — Харесвам Дан и се радвам, защото се справя така добре. Но той ме изморява, а и все още малко ме е страх от него. Предпочитам тихите хора.

— Животът е битка, а аз обичам добрите войници. Момчетата приемат нещата прекалено лековато, не обръщат сериозно внимание на нищо и не се захващат истински за работа. Погледни само колко е абсурден Том — направо си губи времето. И защо? Защото не получава каквото желае. Същинско бебе: плаче да му дадат луната. Не приемам подобни глупости — тросна се Нан, загледана как жизнерадостният

Томас пуска макарони върху обувките на Емил, като се опитва да не го забележат.

— Повечето момичета биха били трогнати от такава преданост. Според мен това е нещо прелестно — отвърна Дейзи и прикри лице зад ветрилото, защото другите момичета седяха съвсем наблизко.

— Ти си сантиментална гъска, а не добър съдия. Нат ще бъде два пъти по-мъжествен, когато се върне от пътуването. Ще ми се и Том да замине с него. Според мен, ако имаме влияние върху момчетата, редно е да го използваме за тяхно добро, а не да ги глезим. Да не говорим, че се превръщаме в робини, а от тях излизат тирани. Нека първо докажат на какво са способни и преди да искат нещо от нас, самите те да постигнат успех, както ни оставят шанс и ние да сторим същото.

— Точно така! — възкликна Алис Хийт. Тя харесваше Нан и по неин пример бе избрала да се захване с кариера. — Сега от нас се очаква да сме мъдри като мъжете. Но поколения наред те са получавали каква ли не подкрепа, а ние — почти нищо. Нека ни дадат равни възможности и след няколко поколения ще видим какъв е резултатът. Обичам справедливостта, но рядко я получаваме.

— Все още ли надаваш бойния вик за свободата? — надникна през перилата Деми точно в този момент. — Развей знамето. Ще застана до теб и ще помагам, ако искаш. Но на вас двете с Нан май не ви трябва кой знае колко помощ.

— Ти си голяма утеха, Деми. Ще се обърна към теб при нужда. Честно момче си и не забравяш колко много дължиш на майка си, на сестрите и лелите си — каза Нан. — Обичам мъжете, които откровено признават, че не са богове. А и как да ги приемаме за такива, когато през цялото време тези велики същества допускат толкова ужасни грешки? Човек би ги опознал истински, ако ги види болни, както ми се случва на мен.

— Не вдигай ръка срещу нас, когато сме повалени. Прояви милосърдие и ни помогни да се изправим, та да ви благословим и да повишим още повече мнението си за вас — издекламира иззад перилата Деми.

— Ще бъдем добри към вас, ако се отнасяте справедливо към нас. Не става въпрос за великодушие, а за справедливост. Миналата зима присъствах на дискусия за избирателното право с представители на законодателната власт. Не съм чувала по-немощни, по-вулгарни и

по-ужасни бръщолевения. И тези мъже са наши представители! Изчервих се от срам заради тях, заради съпругите и майките им. Искам да ме представлява интелигентен мъж, а не глупак, ако нямам възможност сама да го сторя.

— Нан държи предизборни речи. Сега ще си получим заслуженото — провикна се Том и вдигна чадър, за да предпази злосластната си глава от очевидно искрения тон на Нан.

— Продължавай! Продължавай! Ще си водя бележки и няма да се поскъпя после да наслагам из текста „бурни ръкопляскания“.

Деми извади бележник и молив с вид на сериозен журналист.

Дейзи го ощипа по носа през перилата, Емил се провикна: „Всички на борда! Да се спасяваме!“, Том заръкопляска диво, Дан погледна към тях, окрилен от перспективата от битка — дори само словесна — а Нат се присъедини към Деми, преценил добрата позиция на приятеля си. В този сублимен момент, когато всички се смееха и говореха едновременно, на горната стълбищна площадка се появи Бес. Погледна към шумната група като ангел умиротворител и попита учудена, с усмивка на уста:

— Какво става?

— Изразяваме възмущението си. Нан и Алис са се развилнели. Ще ни съдят, задето сме живи. Ще благоволи ли Ваше Височество да отсъди кой е прав? — отекна гласът на Деми във възцарилата се мигот тишина, защото никой не създаваше суматоха в присъствието на Принцесата.

— Не съм достатъчно мъдра. Ще поседя тук и ще ви послушам. Моля, продължавайте.

Овладяна и спокойна като малка статуя на справедливостта, с ветрило и букетче в ръце, вместо меч и везни, Бес зае място над всички.

— И така, дами, освободете съзнанието си, но ни пощадете до сутринта. Веднага след като всички се нахраним, ни чака танц, а в „Парнас“ е прието мъжете да изпълняват задълженията си. Давам думата на председателката, госпожа Празноглавка — обяви Деми.

Той харесваше тези весели закачки много повече от позволените леки флиртове в Плъмфийлд. Тук никой не забраняваше остроумните словесни престрелки, още повече че бяха част от добрия тон.

— Имам да кажа нещо — подхвана Нан сериозно, въпреки веселите пламъчета в очите ѝ. — Нека всяко от момчетата сподели искрено какво мисли по един въпрос. Дан и Емил са обиколили света. Трябва да имат мнение. През изминалите години Том и Нат станаха свидетели на пет примера. Деми е един от нас и ние се гордеем с него. Същото се отнася до Роб. Тед е като ветропоказател, Доли и Джордж естествено са старомодни. Командоре, готов ли си за въпроса?

— Тъй вярно, капитане.

— Вярваш ли в правото на жените да гласуват?

— В името на красивото ти лице — разбира се! И ще ти докарам цял кораб свободомислещи момичета, стига да пожелаеш. Положително ще водят отлично моряците при акостиране. Всички се нуждаем от лодка пилот, която да ни отведе в безопасно пристанище. Защо да се оставяме на несгоди — и на борда, и на сушата — след като е сигурно, че ще се провалим без тях?

— Браво на теб, Емил! Нан ще те направи заместник-капитан заради ласкавите ти думи — обяви Деми.

Момчетата ръкопляскаха, а Том гледаше свирепо.

— А ти, Дан, дето така обичаш свободата, съгласен ли си, че ни се полага право на глас?

— Напълно и съм готов да се изправя пред всеки мъж, който твърди, че не го заслужавате.

Краткият и убедителен отговор възхити енергичната председателка и тя дари с усмивка представителя на Калифорния, а после продължи:

— Нат няма да посмее да признае, че е от другата страна, дори такова да е мнението му. Но дано вече е взел решението си и да свири за нас, когато се появим на бойното поле, а не да чака битката да свърши и чак тогава да удари барабаните.

Опасенията на госпожа Празноглавка получиха опровержение и тя съжали за острите си думи. Нат вдигна поруменялото си лице, но сега по него бе изписана мъжествена решителност, а тонът му трогна всички:

— Ще бъда най-неблагодарният човек на тази земя, ако не обичам, не уважавам и не съм готов да служа на жените с цялото си сърце и сили, защото на тях дължа всичко, което представлявам или някога ще бъда.

Дейзи започна да пляска с ръце, Бес хвърли букетчето си на Нат, а другите момичета си вееха с ветрилата, видимо доволни от отговора. Краткото красноречиво изказване бе изпълнено с най-искрени чувства.

— Томас Б. Бангс, яви се пред съда и кажи истината, цялата истина и нищо, освен истината. Ако си в състояние.

Острият тон на Нан възцари ред. Том затвори чадъра, изправи се, тържествено вдигна ръка и обяви:

— Вярвам във всички форми на правото да се гласува. Обожавам всички жени и съм готов да умра за тях всеки момент, ако това ще помогне на каузата.

— Да живееш и да работиш за тази кауза е по-трудно и следователно по-благородно. Мъжете винаги са готови да умрат за нас, но не и да превърнат живота ни в нещо наистина стойностно. Евтини сантименти и грешна логика. Все пак ще те помилвам, Том, но престани да говориш празни приказки. Сега вече здравият разум надделя. Закривам събранието.

ШЕСТА ГЛАВА

ПОСЛЕДНИ НАПЪТСТВИЯ

На следващия ден, неделя, към черквата се отправи живописна група от млади и стари. Едни се возеха, други вървяха пеша, но всички се наслаждаваха на прекрасното време, обзети от щастливо спокойствие. Така се чувства човек, приключил с работата и седмичните грижи.

Поради главоболието на Дейзи леля Джоу остана у дома да ѝ прави компания. Съзнаваше отлично, че всъщност най-голямата болка е в нежното ѝ сърце.

— Дейзи знае какво е желанието ми и напълно ѝ вярвам. Дръж Нат под око и му дай да разбере ясно, че няма да допусна никакви любовни излияния. В противен случай ще забраня всякакви писма. Неприятно ми е да се представям в жестока светлина, но е прекалено рано скъпото ми момиче да се обвързва по какъвто и да е начин — заяви госпожа Мег, а полите на най-хубавата ѝ сива копринена рокля шумоляха, докато крачеше наоколо в очакване на Деми.

Той винаги съпровождаше набожната си майка до черквата.

— Непременно, скъпа. Цял ден ще дебна като паяк трите момчета и добре ще си поговоря с тях. Знаят, че ги разбирам и рано или късно ще споделят какво им е на сърцето. Приличаш на хубава пълна квакерка, Мег, и никой не би взел това голямо момче за твой син — добави госпожа Джоу при появата на сияещия и спретнат Деми.

— Ласкаеш ме, за да смекчиш сърцето ми за твоето момче. Знам ти подхода, Джоу, и няма да се поддам. Бъди твърда. Така ще ми спестиш разправията. Колкото до Джон — не ме интересува какво ще си мислят хората; стига той да е доволен от старата си майка.

Тя закопча внимателно гълъбовосивите ръкавици, хвана сина си под ръка и гордо пое към каретата, където чакаха Ейми и Бес, а Джоу се провикна след тях точно както правеше навремето майка им:

— Момичета, взехте ли си чисти носни кърпички?

Познатите думи предизвикаха усмивки и три бели кърпички се размахаха. Потеглиха и оставиха паякът да дебне първата муха. Не се наложи да чака дълго. Дейзи седеше, долепила влажна буза до малката песнопойка, от която тя и Нат си избираха песни.

Дан бе тръгнал на петнадесеткилометров поход и се предполагаше, че Нат го придружава, но той скоро се върна крадешком. Не понасяше мисълта да се отдалечи дори за миг от любимата си през този последен ден. Госпожа Джоу мигом го съзря и му направи знак да иде при нея на дървената пейка под стария бряст. Там никой не би ги обезпокоил, а и двамата щяха да имат възможността да наблюдават прозореца с бели дантелени пердета, наполовина скрит от клоните.

— Приятно и хладно е тук. Не ми се ходи на поход с Дан днес.

— Радвам се, че постъпи така. Постой при мен и ще си поговорим както някога. Двамата бяхме доста заети напоследък. Така и не научих и половината от плановете ти. Искам да ги чуя.

Госпожа Джоу бе уверена, че започват от Лайпциг, но ще свършат в Плъмфийлд.

— Ще ти кажа, разбира се, макар да не знам още колко далеч ще ходя. Вероятно ще разбера, когато отплаваме. Началото е великолепно. Не знам как да се отблагодаря на господин Лари за всичко, което стори, а и на теб.

Гласът на Нат леко трепереше.

— Би ни се отблагодарил чудесно, като постигнеш всичко, на което се надяваме и очакваме от теб, скъпи. В новия си живот ще срещнеш хиляди изпитания и изкушения. Ще се наложи да разчиташ единствено на ума и мъдростта си. Ще бъде истинска проверка на принципите, които се опитахме да ти внушим; ще се разбере колко са устойчиви. Е, несъмнено ще допускаш и грешки. Всички го правим. Но не забравяй съвестта си и не се носи по течението като слепец.

— Ще опитам да дам най-доброто от себе си, мамо Баер. Искам да сте доволни от мен. Колкото до сърцето ми, знаеш, че го оставям тук, в сигурни ръце.

Нат, приковал очи в прозореца, говореше с неизразима любов и копнеж; спокойното му лице изглеждаше мъжествено и тъжно и съвсем ясно показваше колко силно е младежкото му увлечение.

— Искам да си поговорим за това. Знам, че ще ми простиш думите, но аз искрено ти съчувствам.

Госпожа Джоу с облекчение се хвана за предоставената ѝ възможност.

— Добре. Да поговорим за Дейзи. От главата не ми излиза мисълта, как ще замина и ще я загубя. Не храня никаква надежда, а и сигурно е прекалено да го желая, но не мога да не я обичам където и да се намирам! — възкликна Нат. Появилата се на лицето му странна смесица от предизвикателство и отчаяние стресна госпожа Джоу.

— Изслушай ме. Искам да те утеша, но и да ти дам добър съвет. Всички знаем колко е привързана Дейзи към теб, майка ѝ обаче има възражения, а като добро момиче тя е готова да ѝ се подчини. Младите хора си въобразяват, че никога няма да се променят, но всъщност го правят, и то по възхитителен начин. Малцина умират заради разбито от любов сърце. — Госпожа Джоу се усмихна при спомена за едно друго момче, което някога се опита да утеши. Продължи със сериозен тон, а Нат я слушаше, сякаш съдбата му зависеше от думите ѝ. — Ще се случат някои неща: или ще обикнеш друга, или музиката така ще те обсеби и ще те направи толкова щастлив, че ще си склонен да изчакаш времето да уреди въпроса и за двама ви. Не е изключено Дейзи да те забрави, след като заминеш, и да бъде доволна, че сте само приятели. Във всеки случай е най-добре да не си давате никакви обещания. Тогава и двамата ще бъдете свободни след година-две да се срещнете и да се посмеете на сегашното си увлечение.

— Наистина ли мислиш така?

Нат я изгледа изпитателно.

Налагаше се да му каже истината, защото от ясните му сини очи гледаше сякаш самото му сърце.

— Не! Ни най-малко!

— Как би постъпила на мое място?

За пръв път в гласа му прозвучаха настойчиви заповеднически нотки.

„За бога, това момче е абсолютно искрено“, помисли си госпожа Джоу, изненадана и същевременно доволна от неочакваната твърдост на Нат.

— Ето как бих постъпила. Бих си казала: „Ще докажа колко силна и предана е любовта ми, като стана не само добър музикант, но и

истински мъж; ще заслужи уважение и доверие и ще накарам майката на Дейзи да се гордее, че ми дава ръката ѝ. Ще се стремя към това и ако се проваля, няма да съжалявам за усилието, а ще намеря утеха в мисълта, че с всички сили съм се старал да го постигна“.

— Точно така възнамерявам да постъпя, но исках да чуя поне една дума за кураж — възкликна Нат. — Други хора, по-бедни и по-глупави от мен, са постигали велики цели и са печелили слава. Защо да не успея и аз, макар в момента да съм нищо? Госпожа Брук помни откъде дойдох, съзнавам го, но баща ми беше честен човек, макар всичко да се провали. И няма защо да се срамувам, че съм момче, израснало от подаяния. Никога няма да се срамувам заради родителите си или от себе си. Ще направя всичко, за да накарам хората да ме уважават.

— Браво! Браво на духа ти, Нат! Нека този дух никога не те напуска. Стани мъж! Първият човек, който ще го забележи и ще се възхити, ще бъде сестра ми Мег. Тя не се отнася презрително нито към бедността, нито към миналото ти. Но майките са изключително внимателни спрямо дъщерите си. Ние от семейство Марч също сме били бедни, но — признавам — сме и много горди. Не сме придавали особено значение на парите, но се гордеем с поколенията достойни предци.

— Хората от рода Блейк са честни. Направих справка и открих, че никой от тях не е попадал в затвора, не е бил обесен, не е опетнил името си по никакъв начин. Преди години нашият род е бил богат и тачен, но сме позападнали и обеднели. Татко стана уличен музикант, вместо да проси. Ако се наложи, и аз ще стана такъв, но няма да постъпя нечестно.

Госпожа Джоу се усмихна на превъзбудата, обзела Нат. Искаше да го успокои и продължи с по-умерен тон:

— Съобщих на сестра си всичко това и тя остана доволна. Ако се справиш добре през следващите няколко години, убедена съм, че тя ще отстъпи и всичко ще се уреди благоприятно, освен ако не настъпи онази невъзможна, както ти смяташ, промяна. Хайде, погледни поведро сега! Не бъди толкова унил и мрачен. Кажу весело и смело „дoviждане“, покажи мъжко поведение и остави приятен спомен. Всички ти желаем доброто и таим надежди за теб. Пиши ми всяка седмица, а аз ще ти изпращам отговори, пълни с клюки. Внимавай

какво пишеш на Дейзи. Въздържай се от излияния и недей да хленчиш. Сестра ми Мег непременно ще види писмата. Ще помогнеш много на каузата си, ако изпращаш разумни, весели отчети за живота си до всички нас.

— Непременно ще постъпя така. Непременно. Нещата изглеждат по-добри още отсега. Няма да пропиляя единствената си утеха. Много ти благодаря, задето застана на моя страна, мамо Баер. Чувствах се така неблагодарен, жесток и съкрушен, защото смятах, че всички ме смятате за подлец, който няма никакво право да обича момиче като Дейзи. Никой нищо не ми е казал, но си мислех, че господин Лари ме изпраща да пътувам, за да ме отстрани.

Нат стисна главата си с ръце, сякаш го болеше от обърканите надежди, опасения, страсти и планове.

— Опитвахме се да смекчим някои неща за теб, но никой не е в състояние да направи всичко. Сега сам трябва да поемеш греблата на кануто си и да се научиш да избягваш бързеите, за да стигнеш до набелязаното пристанище. Представа нямам какви изкушения ще се изправят пред теб, но ти нямаш лоши навици, а явно обичаш музиката много и едва ли нещо ще те отклони от нея. Надявам се единствено да не се преуморяваш прекомерно.

— Имам усещането, че мога да работя като кон — толкова ми се иска да започна! Но обещавам да бъда внимателен.

Тя го погледна съучастнически.

— Искам да разменя няколко думи с Командоре, а ти иди да посвириш на Дейзи. Това ще я успокои и ще бъде добре за двамата ви. Седнете на верандата, за да ви виждам, защото обещах.

С майчинско потупване по рамото госпожа Джоу остави Нат и бързо се качи на покрива при Емил, но не по дървената решетка, както правеше някога, а по вътрешното стълбище.

Завари Емил да дълбае за пореден път инициалите си по гредата и да си пее песента на старите моряци „Поеми към брега“.

— Качвай се на борда и се чувствай у дома, леличко — покани я той и шеговито ѝ козирува. — Оставям свой знак, та когато нахълташ тук, търсейки убежище, да си спомниш за мен.

— О, скъпи, едва ли бих могла да те забравя. Не е нужно да дълбаеш Е. Б. Х. по всички дървета и греди, за да ми напомняш за нашия моряк.

Госпожа Джоу седна възможно най-близо до облечения в синьо младеж, възседнал направо перилата. Никак не беше сигурна какво точно иска да му каже.

— Е, очите ти сега не се насълзяват и не изглеждаш притеснена както някога, когато се отправях на път. Това вече е утеха. Обичам да отплавам от пристанището в хубаво време, а изпращачите ми да са весели. Особено този път. Ще мине цяла година, преди пак да хвърлим котва тук.

Емил бутна баретата си назад и се огледа наоколо, сякаш показваше колко ще му бъде жал, ако никога повече не види стария обичан Плъмфийлд.

— Ще те заобикаля достатъчно солена вода, не е нужно да добавям още. Ще постъпя като спартанска майка — ще изпратя момчетата си в бой, без да плача. Само едно ще кажа: „Нека щитът ти да те закриля“ — влезе в тона му госпожа Джоу. И след малко добави: — Често ми се иска и аз да тръгна на път. И някой ден ще го направя. Само чакам да станеш капитан и да управляваш собствен кораб. Сигурна съм, че ще бъде скоро, ако чичо Херман даде едно рамо.

— Тогава ще кръстя кораба „Славната Джоу“ и ще те взема за помощник-капитан. Ще бъде наистина славно да си на борда, а аз ще съм горд да ти дам възможност да обиколиш света, както мечтаеш от толкова години.

— Първото си пътешествие ще предприема с теб и страшно ще се наслаждавам независимо от морската болест и всички буйни ветрове. Винаги съм искала да видя корабокрушение. Е, някое малко и безопасно, при което всички се спасяват, но след големи премеждия и героични дела. Всички се държим за плаващите отломъци.

— Никакви корабокрушения засега, мадам, но се грижим за желанията на пътниците. Според капитана аз съм куче късметлия и привличам хубавото време. Така че ще запазим цялото мръсно време за теб, щом искаш — засмя се Емил, като си представяше как крачи по палубата на кораб с издути платна.

— Благодаря. Надявам се капитанът да е прав. Вече си офицер и ще имаш нови задължения. Готов ли си да ги поемеш? Приемаш всичко така лековато. Питам се дали осъзнаваш какво точно ти предстои: сега не само ще трябва да изпълняваш нареждания, но и да

командваш, а властта е нещо опасно. Внимавай да не злоупотребиш с нея, не ѝ позволявай да те превърне в тиранин.

— Права си, мадам. Доста често съм го виждал да се случва. Надявам се да не го допусна при мен. Под командването на Питърс няма да разполагам с кой знае колко правомощия, но ще се погрижа да не обижда моряците, когато се е натряскал до козирката. Преди нямах право да се обаждам, но сега няма да го търпя.

— Звучи страшно мистериозно, но и ужасно. Би ли ми обяснил какво точно означава „да се натряскаш до козирката“? — не скри интереса си госпожа Джоу.

— Да се напиеш. Питърс изпива повече грог от всеки, когото познавам, и почти не му личи, но става свиреп като северняк и нещата наоколо доста се оживяват. Виждал съм го да поваля човек, но нямах никаква възможност да помогна на пострадалия. Е, този път се надявам на късмет.

Емил свъси вежди, сякаш вече кръстосваше палубата.

— Не се забърквай в каши. Дори чичо Херман не търпи неподчинение, както ти е добре известно. Доказа, че си добър моряк. Сега бъди и добър офицер. Задачата, предполагам, е по-трудна. Нужен е характер, за да управляваш справедливо и мъдро. Ще се наложи да се откажеш от момчешките си навици и да не забравяш, че имаш достойнство. Това ще бъде отличен урок за теб, Емил, и малко ще те поотрезви. Никакви шумни забавления повече, освен когато си тук. Внимавай как се държиш и не излагай униформата. — Джоу потупа новата дреха, с която Емил толкова се гордееше.

— Ще направя всичко възможно. Годиците ми на чиракуване приключиха. Не се притеснявай. На брега Емил е съвсем различен. Снощи дълго говорих с чичо и получих нарежданията му. Няма да ги забравя, нито ще забравя какво му дължа. А колкото до теб — вече ти казах: на теб ще кръстя първия си кораб, ще видиш.

Госпожа Джоу слезе засмяна, а Емил, свирукайки, продължи да дълбае инициалите си. В този момент нито единият, нито другият имаха представа кога и къде разговорът им на покрива ще изплува в съзнанието и на двамата.

По-трудно бе да се улови Дан. Едва надвечер в живота на заетото семейство настъпи по-спокоен момент. Другите излязоха да се

пошляят, а госпожа Джоу се настани да чете в кабинета. Не след дълго Дан подаде глава през прозореца.

— Ела да си починеш след дългия поход. Сигурно си уморен.

Тя кимна към големия диван, където беше канила толкова много момчета за отдих през годините.

— Само да не те безпокоя — отвърна Дан, но имаше вид на човек, който иска да се отпусне.

— Ни най-малко. Винаги съм готова да разговарям. Не бих била жена, ако тази потребност ми е чужда.

Смехът на госпожа Джоу подкани Дан да прескочи прозореца и да седне с доволен вид до нея.

— И последният ден свършва, но не знам защо не чакам с нетърпение да си замина. Не е ли странно? — попита Дан, докато чистеше стръкчета трева и листа от косата и брадата си — беше лежал по поляните, а в тази спокойна лятна вечер доста мисли се въртяха из главата му.

— Не. Просто означава, че започваш да се цивилизоваш. Добър знак е и съм доволна да го забележа — отвърна госпожа Джоу. — Почина си и копнееш за промяна. Надявам се фермерството да ти го осигури, макар на мен лично повече да ми допада идеята да помагаш на индианците. Много по-хубаво е да работиш за другите, отколкото за себе си.

— Точно така — съгласи се Дан искрено. — Вече ми се иска да пусна корени и да се грижа за някого. След като видях толкова различни хора, разбирам, че собствената ми компания ми е омръзнала. Грубоват съм, доста съм невеж. Вероятно съм такъв, защото непрекъснато бродя. Мисля си дали да не залегна над книгите.

Погледна с очакване госпожа Джоу, а тя се постара да прикрие изненадата си от това неочаквано признание. Досега Дан презираше книгите и се опияняваше от свободата си.

— Е, твоят случай не ми се вижда такъв. Според мен волният живот ти се отрази положително. Сега вече си мъж и си в състояние да се контролираш много по-добре. Като момче все се забъркваше в големи неприятности. Времето започва да опитомява моето жребче, ако ме разбираш какво имам предвид. Тепърва ми предстои да се гордея с теб.

Дан се усмихна и се отпусна на дивана. По очите му личеше, че се е замислил по съвършено нов начин.

— Радвам се да го чуя. Всъщност ми трябва опитомяване, за да се справя добре с ралото. Добре че досега никой не е пострадал...

— Защо говориш така, Дан? Да не си преживял някакви опасни приключения по време на последното пътуване? Допусках, че е възможно, но не те питах, защото очаквах сам да ми кажеш, ако смяташ, че бих ти помогнала по някакъв начин.

Госпожа Джоу го погледна — внезапната сянка, преминала през лицето му, я разтревожи; а той се наведе напред, сякаш да я прикрие.

— Е, нищо чак толкова лошо. Но Сан Франциско не е Раят на земята, както е известно. Там е доста по-трудно да си светец, отколкото тук — отвърна той предпазливо. После, сякаш взел решение да си „плизнае“, както казваха като деца, продължи забързано, леко предизвикателно, но и смутено: — Играх комар, но не ми се отрази добре.

— Така ли спечели парите?

— Нито цент от тях! Всичко натрупах по честен път, ако не смятаме спекулацията за още по-голям хазарт. Доста изкарах, но после го загубих или раздадох. Зарязах цялата тази работа, преди да ме завладее напълно.

— Слава богу! Никога повече не го прави. Има опасност да те повлече, както се е случвало с мнозина. Ходи по планините и прериите и избягвай градовете, ако такива неща те изкушават, Дан. По-добре да загубиш живота си, отколкото душата, а страстта към хазарта води до по-лоши неща, както добре знаеш.

Дан кимна. Като видя колко е разстроена, подхвана с побезгрижен тон, макар сянката от миналото все още да се мяркаше по лицето му:

— Няма страшно. В момента съм добре. Както казват: „Парен, каша духа“. Не пия и не се занимавам с нищо, от което да се опасявате. Но се паля и тогава не се владее. Страхувам се един ден да не убия някого.

Дан стовари юмрук по масата — лампата се разклати, а книгите се разпиляха.

— Тъкмо това винаги е било изпитание за теб, Дан, и затова ти съчувствам. Самата аз цял живот се опитвам да овладеем своя нрав и

още не съм се научила как да го постигна — сподели с въздишка госпожа Джоу. — За бога, дръж дяволите си под око и не допускай момент на гняв да провали живота ти.

В очите на госпожа Джоу напиреха сълзи. Тя твърдо вярваше в думите си, а и добре знаеше колко е трудно да удържиш напирещите демони.

— Не знам защо, но с дивите зверове се разбирам повече, отколкото с хората. Изглежда ще е най-добре да поема към Скалистите планини и да се позадържа известно време там. Дано се опитомя достатъчно и тогава да дойда сред почтените хора. Ако въобще стане някога.

Дан подпря с ръце рошавата си глава. Имаше направо съкрушен вид.

— Ще ти кажа нещо. Чети повече, учи по малко и се постарай да се срещаш с по-добри хора, които да не те дразнят, а да те успокояват и да те правят по-силен. Ние тук, убедена съм, не провокираме дяволите ти. Ти се държи по-кротко от агне и ни направи истински щастливи.

— Радвам се. И все пак се чувствах като ястреб в кокошарник. Няколко пъти ме налиташе да скоча и да разкъсам някого. Е, по-рядко, отколкото ставаше преди, но трябва да призная, че и сега ми се случува. — При вида на смаяното лице на госпожа Джоу, Дан леко се засмя. — Ще положа усилия да следвам съветите ти. Човек обаче невинаги има избор, особено ако не се заседява на едно място като мен.

— Този път трябва да успееш. Нагърбваш се със сериозна и отговорна задача. Постарай се да се опазиш от изкушения. Вземи книги със себе си и ги прочети. Винаги помага и са добри съветници, ако са подходящи. Ще ти подбера някои.

Госпожа Джоу отиде до претъпканите с книги лавици — радостта на сърцето ѝ и утехата на живота ѝ.

— Предпочитам истории за пътешествия и приказки. Никога не съм си падал по религиозните теми. Не мога да се преструвам, че ми харесват.

Дан я последва, за да огледа отблизо дългите редици с оръфани от четене томове.

Госпожа Джоу се извърна и постави ръце върху широките му рамене, погледна го право в очите и каза кротко:

— Чуй ме, Дан. Не се присмивай на стойностните неща и не се преструвай на по-лош, отколкото си. Не позволявай поради фалшив срам да пренебрегнеш религията. Никой не може да живее без вяра. Ако не желаеш, не говори, но не затваряй сърцето си за нея, независимо в каква форма ще ти се яви. В момента твоят Бог е природата. Направила е много за теб. Позволи ѝ да направи още и да те отведе да научиш още повече. Обичай своята мъдра и нежна учителка, приятелка и утешителка. Именно това за теб е природата. В това е единствената надежда за теб. Не я подценявай и не губи време.

Дан мълчеше. Беше неспособен да го изрази с думи, но от време на време се мярваше божествената искрица, която тлее или гори във всяка човешка душа. Не пророни дума. Беше доволен, че не се налага да говори и да изразява истинските си чувства. Госпожа Джоу побърза да отбележи с майчинска усмивка:

— В стаята ти видях малката библия, която ти подарих преди време. Отвън изглежда износена, но не и вътре, сякаш не е била разтваряна често. Ще ми обещаеш ли да четеш по малко от нея всяка седмица, скъпи, заради мен? Неделята е спокоен ден навсякъде, а тази книга никога не остарява; винаги е подходяща. Започни с историите, които толкова обичаше, когато ви ги разказвах, като бяхте деца. Давид ти беше любимец, помниш ли? Пак прочети за него. Сега ще ти хареса още повече. Ще откриеш, че греховете и разкаянието му са полезно четиво за теб. Ще го направиш ли заради любовта на мама Баер, която винаги е обичала своята „луда глава“ и се е надявала да те спаси?

— Да.

Госпожа Джоу бързо се обърна към книгите и заговори за тях, защото добре съзнаваше, че Дан не е в състояние да слуша повече проповедите ѝ. Той изглеждаше облекчен — винаги му беше трудно да разкрива същността си, а и се гордееше с умението си да я крие, както индианец прикрива болката и страха си.

— Ха, ето го стария Синтрам. Помня го. Навремето го харесваше заради внезапните му избухвания. Четеше ги на Тед. Ето го как язди редом със Смъртта и Дявола.

Дан се загледа в малката илюстрация: млад мъж на кон, следван от куче по стръмно скалисто дефиле; компаньони му бяха същите, които са редом с всички хора на този свят.

Обзета от странен импулс, госпожа Джоу обяви внезапно:

— Това си ти, Дан. В живота, който водиш, опасността и грехът са близо до теб. Раздират те настроения и страсти. Лошият ти баща те е изоставил да се бориш сам, а в търсенето на спокойствие и самоконтрол дивата ти природа те тласка да пътуваш постоянно и да воюваш със света. Дори конят и кучето ти са тук — Окто и Дон. Предани приятели, не се страхуват от странните другари, с които се събираш. Все още не си се въоръжил, но се опитвам да ти покажа къде да намериш оръжието си. Спомни си за майката, която Синтрам е обичал, за неговия копнеж да я намери и как я открива след смела битка. И каква е наградата му. Ти помниш своята майка. Винаги съм смятала, че си наследил всичките си добри качества от нея. Изиграй тази прекрасна стара история по местата, където бродиш, и се опитай да я възнаградиш с един добър син, та да има с какво да се гордее.

Погълната изцяло от приликата между стародавната история и потребностите на Дан, госпожа Джоу продължи да показва илюстрации. В един момент вдигна глава и се изненада да види колко поразен и заинтересуван беше той. Подобно на всички хора с неговия темперамент, Дан бе изключително впечатлителен, а животът му сред ловците и индианците го бе направил суеверен. Вярваше в сънища, както се вярва на причудливи приказки. Всичко, което влияеше върху очите и ума, го впечатляваше по-живо и от най-красноречивите думи. Докато наблюдаваше и я слушаше, историята на бедния изтерзан Синтрам бе възкръснала в съзнанието му. Тайнствените лутания на героя бяха по-истински, отколкото госпожа Джоу подозираше. И точно в този момент това оказа върху него въздействие, което Дан никога не забрави. Ала на глас се задоволи да каже:

— Няма особен шанс да се получи така. Не вярвам особено, че хората се срещат в Рая. Мама едва ли ще си спомни малкото отроче, зарязано толкова отдавна. А и защо ли й трябва?

— Защото истинските майки никога не забравят децата си, а знам, че е била такава. Защо иначе ще избяга от жестокия си съпруг, ако не, за да спаси малкия си син? Ако беше останала жива, щеше да се отнася нежно с теб, да ти бъде приятел, готов да ти помогне и утеши. Никога не забравяй, че е рискувала всичко заради теб — да ти е добре. Не допускай жертвата й да бъде напразна.

Госпожа Джоу говореше съвсем искрено. Добре знаеше, че това е единственият приятен спомен от ранния живот на Дан. Хубаво беше,

че му го припомни точно в този момент. Неочаквано една голяма сълза се отрони върху илюстрацията, където раненият Синтрам е коленичил пред майка си, но вече победил Греха и Смъртта. Вдигна глава доволна, че е трогнала Дан до дълбините на сърцето. И тогава видя как той бързо изтрива издайническата втора сълза, плъзнала се по брадата му. Дан затвори книгата и промълви с леко разтреперан глас:

— Ще взема тази книга, стига да не трябва на някой друг. Ще я прочета. Може би ще ми е от полза. Бих искал да се срещна с майка си, където и да е, но не вярвам някога да се случи.

— Задръж книгата. Навремето ми я даде майка ми. Когато я четеш, помни, че никоя от майките ти няма да те изостави.

Госпожа Джоу притисна книгата към гърдите си.

— Благодаря ти и лека нощ.

Дан пхна книгата в джоба си и тръгна към реката, за да се отърси от този свой непривичен израз на нежност и доверие.

На следващия ден всички пътешественици заминаха. Цялата компания бе в добро настроение, поеха към автобуса и размахаха шапки. Бяха целунали мама Баер, която отбеляза с пророчески тон:

— Имам чувството, че с някои от тях ще се случи нещо. Възможно е някой никога да не се върне при мен или да се върне напълно променен. Но ще ви кажа едно: Господ да е с вас, момчетата ми!

И Той наистина не ги остави.

СЕДМА ГЛАВА

ЛЪВА И АГНЕТО

Момчетата заминаха и Плъмфийлд сякаш поутихна. Другите се разпръснаха за кратък отдих — беше август и всички изпитваха необходимост от промяна.

Професорът заведе госпожа Джоу в планината; семейство Лорънс замина за морския бряг; госпожа Мег и момчетата им гостуваха по ред — нали все някой трябваше да остане у дома, за да наглежда имота.

Когато се случиха събитията, за които ще ви разкажем, това задължение изпълняваха госпожа Мег и Дейзи. Роб и Тед току-що се бяха върнали от Роки Нук, а Нан замина за седмица с приятелка. Деми и Том отпътуваха. Мъжът в къщата се оказа Роб, а Сайлс — нещо като общ надзирател. Морският въздух, изглежда, бе повлиял на Тед: той капризничеше и направо издевателстваше върху леля си и Роб с безкрайните си номера. Окто бе напълно изтощен от постоянната езда, а Дон категорично отказа да демонстрира скокове въпреки многократните подвиквания.

Най-сетне една случка отрезви Тед и силно впечатли двете момчета. Внезапно явилата се опасност превърна Лъва в Агне, а Агнето в Лъв.

На първи септември — момчетата никога нямаше да забравят тази дата — след приятна разходка и късмет в риболова братята безделничеха в плевнята. Дейзи имаше гости и момчетата не желяеха да ѝ се пречат.

— Ще ти кажа какъв е проблемът, Боби. Това куче е болно. Няма желание да играе, не яде, не пие и се държи странно. Дан ще ни убие, ако му се случи нещо.

Тед наблюдаваше легналия близо до колибката си Дон.

— Вероятно е от горещината. Но от време на време ми се струва, че страда от отсъствието на Дан. Понякога кучетата се държат така, да знаеш, а това тук не е в настроение, откакто момчетата заминаха. Дали

пък нещо не се е случило на Дан? Снощи Дон доста ви и определено беше неспокоен. Чувал съм за такива неща — сподели Роб замислено.

— Ха! Няма откъде да знае! Просто капризничи. Ще го заведем да потича, та да се пораздвижи и аз. Винаги след това се чувствам по-добре. Хайде, момчето ми, събуди се и се развесели.

Тед щракна с пръсти към кучето, но то само го погледна с безразличие.

— По-добре го остави на мира. Ако и утре не се оправи, ще го заведем при доктор Уоткинс да видим какво ще каже той — предложи Роб и продължи да нанася поправки върху съчинените от него стихове на латински.

Вместо да послуша, Тед продължи да дразни Дон под предлог, че е заради доброто на кучето. Дон не обръщаше никакво внимание на милувките, заповедите, упреците и обидите. Ала търпението на Тед се изчерпа. Зърна наблизо някаква сопа и реши да покаже кой е господарят. Той върза Дон, защото всеки удар, освен от ръката на господаря му, го озверяваше. Кучето добре помнеше многобройните експерименти на Тед в тази посока. Разгневен от унижението, Дон се разсърди и се изправи ръмжейки. Роб го чу, видя вдигнатата сопа в ръката на Тед и се втурна да го възпре:

— Не го докосвай! Дан забрани! Остави животното на мира! Няма да ти позволя!

Роб рядко командваше, но направеше ли го, се налагаше Тед да се подчини. Сега обаче беше ядосан, а заповедническият тон на Роб буквално го възпламени. Докато нанасяше удара, кучето се хвърли към Тед с ръмжене, и Роб, озовал се между двамата, усети как животното впи остриите си зъби в крака му. Краткият вик на Роб накара Дон да отпусне хватката и да легне разкаян в краката му, защото го обичаше. Роб го потупа дружелюбно по главата и закуцука към плевнята. Тед, забелязал червените капчици по чорапа на брат си, го последва; гневът му отстъпи пред срама.

— Страшно съжалявам. Но защо се изпречи на пътя ми? Хайде, измий се, а аз ще намеря парцал да те превържем. — Той намокри гъба с вода, върху която постави доста изцапаната си носна кърпа.

Роб обикновено обръщаше на шега сполетелите го злополуки и винаги прощаваше на виновните. Ала сега седеше притихнал и наблюдаваше лилавите белези със странно изражение на пребледнялото си лице. Тед се разтревожи, макар че подвикна през смях:

— Хайде, хайде! Нали не се страхуваш от такава драскотина, Боби?

— Страх ме е от бяс.

Въпреки усмивката си Роб потрепери.

При тази ужасна догадка Тед пребледня по-силно от брат си; остави гъбата и носната кърпа и вторачен в него, с изплашено лице, отчаяно зашепна:

— О, Роб, не говори така! Какво да правим? Какво?

— Извикай Нан. Тя ще измисли нещо. Не плаши леля и не дрънкай много. Кажу само на Нан. Тя е на задната веранда. Доведи я бързо. Междувременно аз ще измия раната. Нищо чудно да е съвсем безобидна. Не ме гледай толкова притеснено, Тед. Просто споменах за бяс, защото Дон се държи странно.

Роб се стараеше да говори храбро, но Тед едва се държеше на дългите си крака, докато бързаше към верандата. Извади късмет — никой не го видя, иначе лицето му щеше да го издаде. Нан се люлееше блажено в хамака и се забавляваше с някаква медицинска монография. Теди я сграбчи и почти събори на земята:

— Ела при Роб в плевнята! Дон има бяс и го ухапа. Не знаем какво да правим. Аз съм виновен. Никой не бива да разбере. Хайде,

побързай!

Нан се сепна, но не изгуби самообладание. Двамата поеха бързо без повече приказки, заобиколиха къщата, където нищо неподозиращата Дейзи бърбеше с приятелки в гостната, а леля Мег се наслаждаваше на спокойна следобедна дрямка на горния етаж.

Посъвзелият се Роб ги посрещна спокойно. Откриха го в отделението за впрягане, където се бе оттеглил, за да не го видят от къщата. Той незабавно преразказа историята. Нан хвърли бърз поглед към Дон и бавно промълви, вперила очи в легена с вода:

— Роб, в името на безопасността ти можем да направим само едно, и то веднага. Нито има време да проверяваме дали Дон е болен, нито да викаме лекар. Знам какво и как да го направя, но е болезнено, а ми е страшно неприятно да те наранявам, скъпи.

В тона на Нан се долови твърде непрофесионално потреперване. Очите ѝ помръкнаха при вида на двете посърнали лица, обърнати към нея за помощ.

— Наясно съм. Налага се да обгориш мястото. Добре. Моля те, направи го. Ще го понеса. Но по-добре Тед да не присъства.

Роб решително сви устни и кимна към брат си.

— Няма да се махна! Щом ти можеш, ще издържа и аз. Ще си мисля, че аз трябва да съм на твоето място — извика Тед, стараяйки се да не заплаче.

— Нека остане да помага. Ще му се отрази добре — отвърна строго Нан. — Стойте тихо. След минута се връщам.

Беше ден за гладене. В празната кухня лумтеше голям огън — прислужничките си почиваха горе. Нан пхна тънък ръжен в пламъците. Докато чакаше да се нажежи, покри лице с ръце. Откъде да намери помощ за така възникналата ситуация? Молеше се за сила, кураж и мъдрост. Нямаше към кого друг да се обърне. Въпреки младостта си знаеше точно какво да направи — стига да има твърдостта да го стори. Всеки друг пациент щеше да ѝ бъде интересен за изучаване, но скъпият, добрият Робин... Гордостта на баща си, утехата на майка си, всеобщият любимец и приятел. Беше ужасно, че именно той е в опасност. Няколко сълзи капнаха върху добре излъсканата маса. Нан се опита да се поуспокои: повтаряше си колко голям е шансът да грешат и че всичко най-вероятно е естествена, но напразна тревога.

— Трябва да се държа естествено, иначе момчетата ще рухнат и ще настъпи паника. Защо да тревожа и плаша всички? Има голяма вероятност положението да не е така бедствено. Няма да го направя. Незабавно ще заведа Роб при доктор Морисън и ще извикам кучкаря да погледне Дон. После, като свърши всичко, или ще се посмеем колко изплашени сме били, или ще се подготвим за онова, което ще последва. А сега да се погрижа за бедното момче.

Въоръжена с нажежения до червено ръжен, кана с леденостудена вода и няколко кърпи от простора, Нан се върна в плевнята. Момчетата стояха като истукани; едното от отчаяние, другото — от примирение със съдбата си. Наложил се Нан да мобилизира цялото си самообладание.

— Хайде, Роб, ще трае по-малко от минутка. После ще бъдеш в безопасност. Стой наблизко, Тед. Не е изключено да му прималее.

Роб затвори очи, стисна юмруци и застана като герой. Тед приклепна до него, блед като платно и малодушен като момиче. Изтерзан от угризения, усещаше лудите удари на сърцето си, като си представяше каква болка ще изпита брат му заради неговото вироглавство.

Всичко свърши за секунди. Чу се само едно-единствено стенание. Ала когато Нан поиска от асистента си да ѝ подаде водата, се оказа, че точно Тед има нужда от нея — той лежеше безпомощно на пода.

Роб се засмя. Неочакваните весели нотки поуспокоиха Нан и тя бързо превърза раната — ръцете ѝ не трепнаха нито веднъж, макар по челото ѝ да бяха избили едри капки пот. Подаде вода на пациент номер едно и се обърна към пациент номер две. Тед, силно засрамен, започна да ги моли да запазят в тайна провала му. После, за да изпие докрай чашата на унижението, избухна в истерични сълзи.

— Няма значение. Наистина няма. Всичко вече е наред — нареждаше Нан, докато бедният Тед хълцаше върху рамото на Роб.

Изгубил всякакъв контрол, той се смееше и плачеше. Брат му го утешаваше, а младата докторка вееше и на двамата със старата сламена шапка на Сайлъс.

— Момчета, чуйте и запомнете добре какво ще ви кажа. Засега няма да тревожим никого. Според мен уплахата ни е напразна. Когато идвах насам, Дон лочеше вода. Затова смятам, че е толкова заразен от

бяс, колкото и аз. Все пак, за да сме съвсем спокойни, ще отидем до града при стария ми приятел доктор Морисън. Искам да види какво съм направила и да ни предпише успокоително. И тримата сме превъзбудени от случилото се. Стой спокойно, Роб, а ти, Тед, впрегни кабриолета. Аз ще изтичам да си взема шапката и да помоля леля да ме извини пред Дейзи. Не познавам момичетата от семейство Пениман, а тя ще е доволна да не ѝ се пречкаме. По-късно ще хапнем и ще прием чай у дома.

Нан говореше забързано, за да прикрие чувствата си. Момчетата не възразиха. Преди да впрегне коня, Тед отиде до помпата да си измие лицето и да позачерви бузите. Роб полежа кротко върху сламата. Загледан в лястовичките, преживяваше повторно току-що случилото се. Доста го притесняваше, че макар и момче, може да умре внезапно, и то по такъв нелеп начин. Всъщност Роб не се страхуваше и дори не беше тъжен. По-скоро се тревожеше за баща си.

Знаеше колко е скъп на професора. Загубата на първородния син би била страшен удар за родителя му. „Татко“, бе прошепнал, докато нажеженият ръжен го гореше. Сега се чувстваше спокоен и силен. Твърдо реши от този миг нататък да бъде храбър и весел, да мълчи и да се надява, че нещата ще се подредят по най-добрия начин.

Нан взе шапката си крадешком, забодде бележка върху игленика на Дейзи — съобщаваше ѝ, че извежда момчетата с кабриолета и ще се върнат къщи чак след чая — и изтича до плевнята. Завари пациентите си в несравнимо по-добро състояние: единият работеше усилено, а другият почиваше. Настаниха се — поставиха Роб на задната седалка — и поеха, сякаш нищо не се бе случило.

Доктор Морисън не отдаде особено значение на инцидента, но увери Нан, че е постъпила правилно. Успокоените момчета поеха надолу, а той ѝ прошепна дискретно:

— За известно време изпратете кучето някъде и наблюдавай момчето. Не го тревожи излишно, но ми събщи веднага, ако забележиш нещо нередно. Човек никога не знае какво може да излезе при подобни случаи. Не боли глава да проявим предпазливост.

Нан кимна. От плещите ѝ падна огромно бреме и тя изпита облекчение. Заведе момчетата и при доктор Уоткинс, който обеща да намине по-късно да прегледа Дон. Чаят в къщата на Нан им се отрази добре. Когато се прибираха към дома в прохладната привечер нямаше

и следа от паниката, ако не смятаме натежалите клепачи на Тед и лекото накуцване на Роб. Гостенките още бърбеха на предната веранда. Тримата се разположиха зад къщата: Тед люлееше Роб в хамака, а Нан им разказваше разни истории в очакване да дойде кучкарят.

След като прегледа Дон, той каза, че е толкова болен от бяс, колкото и сивото котенце, което се умилкваше около него по време на прегледа.

— Тъгува по господаря си и душата му е свита. Може пък и да го храните прекалено много. Ще го взема при мен за няколко седмици. После ще ви го върна жив и здрав — обеща доктор Уоткинс.

Дон търкаше едрата си глава в ръката му, без да откъсва интеллигентните си очи от лицето му, сякаш изпитваше чувството, че този мъж разбира изпитанията му и е наясно какво трябва да направи за него.

Дон тръгна кротко с лекаря, а нашите трима конспиратори започнаха да обмислят как да спестят тревогите на семейството, като същевременно осигурят нужната почивка за крака на Роб. За щастие, той често прекарваше дълги часове в малкия си кабинет, затова щеше да бъде естествено да лежи на дивана с книга в ръка, без да направи някому впечатление. Поради спокойния си нрав не обезпокои нито себе си, нито другите. Повярва на онова, което му казаха, и изключи всякакви мрачни възможности. Весело прие всичко и съвсем скоро се оправи от шока, който започнаха да наричат „нашият страх“.

Тед обаче се оказа труден за контролиране. Нан употреби цялата си находчивост, за да му попречи да издаде тайната. Предпазливостта налагаше да си мълчат и заради Роб да спестят всякакви дискусии. Терзанията обаче не напускаха Тед и понеже „мама“ я нямаше, за да се изповяда, беше злощастен. През деня се посвещаваха на Роб: грижеше се за него, говореше му, гледаше го втренчено и доста го притесняваше. Роб понасяше безропотно изтощителното донякъде глезене, защото разбираше, че така брат му се утешава. Нощите бяха непоносими за Тед — той или лежеше буден, или ходеше насън. Нан го следеше зорко; на няколко пъти му даваше успокоителни, за да му осигури покой, четеше му, мърмеше го, а когато посред нощ го хванеше да блуждае из къщата, го заплашваше, че ще го заключи в стаята.

След време това премина, но чудноватото момче се промени. Всички го забелязаха още преди майка му да се върне. Беше все така весел, но вече не толкова безотговорен; често, обзет от някогашното вироглавство, полагаше усилия да го превъзмогне. Поглеждаше Роб и се отказваше от поредната пакост или се цупеше насаме. Спря да се присмива на старомодните нрави на брат си и на увлечението му по книгите; напротив — вече се отнасяше към това по нов и уважителен начин, който трогваше и радваше Роб. Сякаш му дължеше компенсация заради глупавата си постъпка, която за малко да коства живота на брат му. И понеже любовта е по-силна от волята, Тед преглътна гордостта си и плати дълга си честно.

— Нищо не разбирам — сподели госпожа Джоу седмица, след като се върна вкъщи, силно впечатлена от доброто поведение на по-малкия си син. — Тед се държи като светец. Започвам да се опасявам да не го загубим. Чудя се от какво е: от благотворното влияние на Мег, от превъзходното готвене на Дейзи или от хапчетата на Нан, която мисли, че не я виждам как му ги дава? В мое отсъствие тук е станала магия. Този немирник е толкова покорен, тих и послушен, че не съм в състояние да го позная.

— Просто расте, скъпа, и понеже е ранозрейка, разцъфтява преждевременно. Забелязвам промяна и в моя Робин. Възмъжава и е станал необичайно сериозен. Рядко се отделя от мен, сякаш любовта към стария му баща расте успоредно с неговото съзряване. Нашите момчета често ще ни изненадват по този начин, Джоу, и на нас ни остава само да им се радваме и да гледаме как ще им се случи онова, което Господ им е предопределил.

Професорът говореше, вперил пълни с гордост очи в братята, които в момента заедно изкачваха стълбите. Тед, прегърнал Роб през раменете, слушаше внимателно обясненията на Роб — Роб държеше камък и обясняваше нещо от геологията. Обикновено Тед се присмиваше на подобни приказки и се забавляваше за сметка на учения: слагаше парчета от тухла под възглавницата му, чакъл в обувките му или изпращаше колети с пръст, адресирани до „Професор Р. М. Баер“. Напоследък се отнасяше почтително към хобито на Роб и започна да го цени. Винаги го беше обичал, но все го подценяваше. Проявеният обаче неотдавна кураж предизвика възхищението на Тед и вече му беше невъзможно да забрави вината си, чиито последствия

можеха да се окажат ужасни. Кракът на Роб още не бе заздравял напълно, макар да се оправяше. Тед не пропускаше да му протегне ръка, вираше се напрегнато в брат си и се опитваше да предусети желанията му. Бяха щастливи от споделената тайна.

— Говорим за вас, момчета. Елате и ни кажете коя добра фея е работила тук в наше отсъствие. Или просто раздялата прави погледа по-остър и затова сега откриваме такава промяна?

Госпожа Джоу потупа дивана от двете си страни, а професорът забрави купчината писма. Усмиваха се, но бяха някак гузни, защото досега мама и татко знаеха всичко от момчешкия им живот.

— Просто с Боби бяхме сами толкова дълго. Станахме нещо като близнаци. Аз го подтиквам леко, а той ме прави по-уравновесен. И при вас с татко е така. Добре е всеки да си намери мястото. Харесва ми — завърши Тед.

Роб замълча от страх да не каже нещо излишно, ала Тед не успя да се въздържи. Показа се невъзможно да не сподели:

— Наистина започнах да откривам какъв първокласен тип е Боби. Опитвам се да наваксам за всички грижи, които съм му причинявал. Винаги съм знаел, че е страхотно умен, но го смятах за мекушав, защото харесва книгите повече от шегите. Но вече разбирам, че не онези, които говорят най-високо и постоянно се перчат, са най-мъжествените. Нищо подобно. Скромният стар Боби е истински герой и щяхте да се гордеете с него, ако знаехте цялата история.

Косият поглед от Роб отрезви Тед. Той млъкна внезапно, поруменя и неволно постави ръка върху устата си.

— Нима се очаква да „не знаем цялата история“? — намеси се госпожа Джоу светкавично. Острият ѝ поглед забеляза признаци на опасност, а майчиното ѝ сърце долови, че между двамата ѝ синове се е случило нещо. — Момчета — продължи тя бавно, — явно промяната, за която стана дума, не се дължи единствено на това, че съзрявате, както се казва обикновено. Тед, предполагам е направил беля, а Роб го е измъкнал от кашата.

Роб, поруменял вече колкото и Тед, вдигна очи и след миг колебание отговори облекчено:

— Да, мамо, точно така е, но всичко приключи и никой не пострада особено. Мисля си, че за известно време е най-добре да оставим нещата така. Наистина се чувствах неловко да крия нещо от

теб, но сега, когато научих толкова много, няма да се притеснявам, а не се налага и ти да го правиш. Тед съжالياва, аз не се разстроих особено, а случката се отрази добре и на двама ни.

Госпожа Джоу се обърна към премигващия усилено Тед, но той понесе мъжествено изпитателния ѝ поглед. Извърна глава към Роб и получи такава сърцата усмивка, че се успокои.

— Роб, скъпи, нещо да си пострадал, да си бил болен, Тед да те е обезпокоил сериозно? Веднага ми кажи! Няма да търпя никакви тайни. Понякога момчетата страдат цял живот заради премеждия, на които не е обърнато внимание на време или е проявена небрежност. Фриц, накарай ги да проговорят!

Господин Баер остави книгата, пристъпи и застана между тях. С тон, който укроти госпожа Джоу и вдъхна кураж на момчетата, подхвана:

— Момчета, кажете ни истината. Ще я понесем. Не се опитвайте да ни пощадите. Тед е наясно, че прощаваме много неща, защото го обичаме. Затова и двамата бъдете откровени.

Тед зарови глава сред възглавниците на дивана, а Роб пестеливо разказа историята. Без да спестява истината, той я поднесе възможно най-внимателно и побърза да успокои разтревожените родители, че Дон не е бесен, раната почти е заздравяла и не се очакват никакви фатални последствия.

Въпреки всичко госпожа Джоу пребледня силно, та се наложи да я прегърне. Баща му въздъхна облекчено. След минута всички се съвзеха. Подобни новини обаче винаги шокират, дори премеждията да е отминало. Госпожа Джоу здраво прегърна момчето си, а баща му се намеси с потреперващ от вълнение глас:

— Да се страхуваш за нечий живот, който е в опасност, калява характера на мъжа, а ти си го понесъл добре. Но все още не мога да се успокоя. Слава на Бога, че го е спасил!

Изпод възглавниците се разнесе сподавен звук — нещо средно между задавяне и стенание. Размяталите се дълги крака на Тед красноречиво показваха дълбокото му отчаяние. Майка му заровичка да намери рошавата му глава; изтегли я и започна да я гали, като през цялото време говореше, неспособна да потисне смеха си:

— Ела да получиш опрощение, нещастни грешнико! Давам си сметка колко си страдал и няма да пророня дума повече, но държа да

знаеш, че ако с Роб се бе случило нещо лошо, щях да бъда несравнимо по-нещастна от теб в момента. О, Теди, Теди!

— Мамо, никога няма да забравя тази случка. Много искам да се променя. В противен случай се опасявам, че няма защо да държите на мен.

— Ще успееш, момчето ми. Чувствах се по същия начин на петнадесет години, когато Ейми за малко не се удави. Тогава Марми ми помогна. Сега искам да ти помогна и аз. Когато те обсебва дивото, идвай при мен, Теди, и заедно ще го прогоним. Ха, какво да говорим за мен! Толкова пъти съм се сражавала, но рядко съм побеждавала. Ела зад моя щит и ще се борим, докато победим.

Няколко минути никой не проговори. Тед и майка му се смееха и плачеха и бършеха сълзите с една и съща кърпичка; професорът бе прегърнал Роб през раменете. Всички разбраха, че нещата отново са наред, че случилото се е простено, макар никога да не бъде забравено. Договориха се да не казват на никого освен на Нан, на която щяха да благодарят за куража и дискретността.

— Винаги съм подозирала, че у това момиче дреме страхотна жена, а сега съм сигурна. Не е проявила паника, не се е вайкала, не е припадала и не се е суетила безсмислено. Скъпо дете, какво да направя, за да изразя своята благодарност? — попита госпожа Джоу.

— Направи нещо, та Том да я остави на мира — предложи Тед, почти възвърнал обичайния си дух.

— Да, точно така! Преследва я като комар. Тя му забрани да идва тук, докато ни гостува, и го накара да замине с Деми. Харесвам Том, но той е истински глупак по отношение на Нан — добави Роб.

— Така ще постъпя! — отсече госпожа Джоу решително. — Фантазиите на едно момче не бива да й пречат на кариерата. Когато Нан си отвоюва мястото в живота, може да потърси достоен мъж за себе си.

Не се наложи обаче госпожа Джоу да предлага помощта си. Любовта е в състояние да сътвори чудеса, а когато добавим младост, красота, случайност и фотография, успехът е в кърпа вързан. Така се случи и с нищо неподозиращия, но твърде впечатлителен Томас.

ОСМА ГЛАВА

ДЖОУСИ СЕ ПРАВИ НА РУСАЛКА

Докато момчетата от семейство Баер приключваха с тревогите си, в Роки Нук Джоуси се забавляваше страхотно — семейство Лорънс знаеше как да превръща лятното безделие в нещо очарователно и същевременно полезно. Бес имаше слабост към малката си братовчедка, а госпожа Ейми смяташе, че независимо дали племенницата ѝ ще стане актриса, или не, тя обезателно трябва да се превърне в дама и я въвеждаше в нормите на доброто поведение, необходимо за всички изискани жени. Чичо Лари пък винаги се чувстваше щастлив да гребе, язди, играе или отдъхва с двете весели момичета наоколо. При този волен живот Джоуси разцъфваше като диво цвете, а страните на Бес поруменяха. Двете бяха любимки на съседите, чиито вили бяха разположени по брега или кацнали по скалите около красивия залив.

Само едно нещо смуцаваше спокойствието на Джоуси; едно-единствено изгарящо желание я изпълваше с копнеж и я държеше бдителна и нащрек като детектив, работещ по тежък случай. Известната актриса госпожица Камерон, наела една от вилите, се бе усамотила, за да си почине и да се „вживее“ в новата си роля за следващия сезон. С изключение на двама-трима приятели не се срещаше с никого; разполагаше с частен плаж и можеха да я видят само по време на всекидневните ѝ разходки с карета или когато биноклите на любопитни зяпачи се насочваха към фигурата, плуваща в морето. Семейство Лорънс я познаваха, но уважаваха уединението ѝ. След протоколното посещение я оставиха на спокойствие. Договориха се да се видят отново едва когато тя реши да приема гости. Актрисата оцени жеста и се отблагодари по-късно, както ще видим.

Ала Джоуси бе като лакома муха, бръмчаща над затворено гърне с мед: подобна близост с нейния идол я очароваше и същевременно влудяваше. Копнееше да види, да чуе, да поговори и опознае тази велика и щастлива жена, която умееше да омайва хиляди с изкуството

си и да печели приятели. Момичето възнамеряваше да стане именно такава актриса, ако наистина притежава талант, и малцина успяваха да ѝ възразят. Сцената се нуждае точно от такъв тип жени, за да пречистят и възвисят професията. Ако госпожица Камерон бе наясно със страстната любов и копнеж на младото момиче, което съзираше от време на време да подскача по скалите, тя би я ощастливила с поглед или дума. Но преуморена от работата през зимата и ангажирана с новата роля, дамата обръщаше толкова внимание на младата си съседка, колкото и на гларусите в залива. Цветя пред вратите ѝ, серенади пред оградата на двора, погледи, изпълни с възхита, представляваха прекалено позната гледка за нея и тя почти не ги забелязваше. А Джоуси се отчайваше все повече и повече от провала на усилията си.

— Ще се кача на бора и ще падна върху верандата ѝ или ще предизвикам Шелти да ме хвърли точно пред портата ѝ — тогава ще се наложи да ме отнесат във вилата ѝ, защото съм припаднала. Излишно е да симулирам, че се давя, когато тя се къпе. Не мога да потъна, а и най-вероятно ще изпрати някой мъж да ме спаси. Какво да правя? Непременно трябва да я видя. Искам да чуя от нея, че един ден ще стъпя на сцената. Мама би ѝ повярвала.

Така разсъждаваше Джоуси един следобед, докато заедно с Бес се приготвиха да отидат да поплуват.

— Редно е да изчакаш подходящия момент и да не си толкова нетърпелива. Татко обеща да те запознае с нея преди края на сезона, а той винаги урежда всичко. Така би било по-добре, отколкото някой твой странен номер — уверяваше я Бес, докато напъхваше хубавата си коса в бяла мрежичка в тон с банския ѝ.

— Ненавиждам да чакам, но явно се налага. Надявам се, днес следобед да излезе да поплува независимо от надигането на прилива. Пред чичо споменала, че тогава влиза във водата, защото сутрин хората постоянно я зяпали. Хайде да отидем да се погмуркаме при голямата скала. Освен бавачките и бебетата няма да има други хора. Ще можем да пляскаме и да вдигаме пръски на воля.

Наистина в малкия залив не се къпеше никой, а дечицата наоколо се възхищаваха от водните им акробатични изпълнения — и двете бяха отлични плувкини.

Седяха на скалата, а водата се стичаше от тях. Внезапно Джоуси силно сръга Бес и възбудено възкликна:

— Ето я! Виж! Идва да плува. Прекрасно! О, дано започне да се дави, за да я спася! Или да я ухапе рак за пръста... Всичко, което би ми дало шанс да поговоря с нея!

— Не се оглежда. Сигурно ѝ се иска всичко да е спокойно и да се позабавлява. Да се направим, че не я виждаме. Това е правилното поведение.

Бес се престори на изцяло погълната от яхтата с бели платна, която минаваше пред тях.

— Хайде да се направим, че отиваме за водорасли при скалите. Какво против би имала, ако лежим по гръб и само носовете ни стърчат над водата? А накрая, когато няма начин да се преструваме повече, ще заплуваме обратно, все едно бързаем да се върнем. Положително ще ѝ направи впечатление и ще се отбие да благодари на възпитаните млади дами, които уважават желанията ѝ.

Живото въображение на Джоуси вече чертаеше всевъзможни драматични обрати.

Канеха се да се плъзнат по скалата и тогава Съдбата най-последно се смили: госпожица Камерон, застанала до кръста във водата, започна да маха, без да престава да се визира надолу. Извика на камериерката си — тя сякаш търсеше нещо по плажа, но очевидно не го намери и размаха кърпа към момичетата за помощ.

— Хайде! Бързо! Тя ни вика — изкрещя Джоуси, стовари се във водата като енергична костенурка и заплува в най-добрия си стил към тази така мечтана радост.

Бес я последва, но доста по-бавно. Не след дълго и двете стояха до госпожица Камерон задъхани, ала усмихнати. Актрисата въобще не ги погледна, но промълви с чудесния си глас:

— Гривната ми се изхлузи. Виждам я, но не мога да я стигна. Момченце, би ли намерило пръчка? Ще държа бижутото под око, дано само пясъкът не я зарие.

— С удоволствие ще се гмурна, но не съм момче — отвърна Джоуси.

— Извинявай. Гмурни се, дете. Пясъкът ще я покрие всеки момент, а много я ценя. Никога досега не съм забравяла да я сваля.

— Ще я извадя!

Джоуси се гмурна, но изплува само с няколко камъчета в ръката.

— Загуби се! Е, няма значение. Вината е моя — промърмори госпожица Камерон разочаровано, но се развесели от смайването на момичето, което отри водата от очите си и смело заяви:

— Не, не е. Ще я извадя, дори ако се наложи да остана долу цяла нощ!

Джоуси се гмурна отново и известно време се виждаха пак само размахващите ѝ се крака.

— Опасявам се да не се нарани.

Госпожица Камерон се загледа в Бес; разпозна я заради приликата с майка ѝ.

— О, не. Джоуси е като риба. Това ѝ харесва.

Бес се усмихваше щастливо заради сбъднатото желание на братовчедка си.

— Ти си дъщерята на господин Лорънс, нали? Как си, мила? Кажй на баща си, че скоро ще се видим. Досега се чувствах прекалено уморена и доста напрегната, но сега вече съм по-добре. А, ето я нашата превъзходна гмуркачка. Извади ли късмет? — попита тя, когато петите изчезнаха и на повърхността се появи глава със стичаща се от нея вода.

Джоуси кашляше и не можеше да говори, защото бе полузадавена. Но макар за втори път да не се справи, куражът не я напускаше. Решително тръсна мократа си коса, пое си няколко пъти въздух, за да напълни дробовете си и отправила сияещ поглед към високата дама, обяви спокойно:

— Мотото ми е „Никога не се предавай“. Ще я извадя, ако се наложи да отида дори до Ливърпул. Хайде — хоп!

И русалката отново изчезна във водата, този път за по-дълго.

— Храбро момиче. Харесва ми. Коя е?

Дамата приседна върху стърчащия наблизом камък и започна да наблюдава гмуркинята — от гривната нямаше вече и следа.

— Джоуси копнее да стане актриса. Цял месец търси възможност да ви види. Сегашният момент е изключително щастлив за нея.

— Господ да благослови това дете! Защо не ми се е обадило? Щях да я приема, макар че обикновено избягвам както репортерите, така и момичета, увлекли се по сцената — засмя се госпожица Камерон.

Не остана време за повече приказки: от водата се подаде почерняла от слънцето ръка, сграбчила гривната, последвана от посиняло лице. Джоуси едва намери сили да се вкопчи в Бес. Беше полузадушена, но триумфираща.

Госпожица Камерон я придърпа към себе си на камъка, отметна косите от лицето ѝ и я възнагради с едно сърдечно: „Браво! Браво!“. Девойката вече беше сигурна, че първата ѝ роля е успешна. Джоуси често си бе представяла срещата с великата актриса — как ще се появи достойна и грациозна и ще разкаже за амбициозните си надежди; с каква ефектна рокля ще бъде облечена, какви остроумни думи ще намери; какво дълбоко впечатление ще направи дремещият у нея гений. Дори в най-необузданите си мечти не си бе представяла подобна среща. Зачервена, цялата в пясък, със стичаща се от нея вода и неспособна да говори, тя се облегна на знаменитото рамо. Премигваше и дишаше затруднено като красив тюлен. Най-сетне успя да се усмихне радостно и да възкликне:

— Успях! Толкова се радвам!

— Хайде, сега си поеми въздух, скъпа. Тогава и аз ще се зарадвам. Много мило от твоя страна, че направи това за мен. Как да ти се отблагодаря?

Дамата я наблюдаваше с красивите си очи, които изразяваха толкова много без никакви думи.

Джоуси плесна с мокри ръце и спонтанно заговори:

— Позволете ми да ви посетя един-единствен път. Само веднъж! Искам да прецените мога ли да играя. Вие ще разберете веднага. Ще постъпя както ми кажете. Ако мнението ви е, че след време от мен би излязло актриса, след като съм учила изключително усилено, ще бъда най-щастливото момиче на света. Ще ми позволите ли да дойда?

— Да. Ела утре в единадесет. Славно ще си побъбрим. Ще ми покажеш какво можеш да правиш, а аз ще ти кажа какво мисля, но няма да ти хареса.

— Напротив. Дори да ме прецените като пълна глупачка, искам да го разбере веднъж завинаги. Мама също го желае. Ще понеса всичко, а ако се изкажете положително, никога няма да се предам и ще постигна най-доброто от себе си. Като вас.

— Дете мое, този път е тежък. Сред розите, които предстои да спечелиш, има много тръни. Както те гледам, не ти липсва кураж;

значи имаш и упоритост. Възможно е да имаш данни за актриса. Ела и ще преценя.

Говорейки, госпожица Камерон докосна гривната и се усмихна мило. Импулсивната Джоуси едва не се хвърли да я целуне, но все пак прояви съобразителност и се въздържа.

— Пречим на госпожица Камерон да поплува, а приливът скоро ще придойде. Хайде, Джоуси — подкани я Бес.

— Бягайте на плажа да се стоплите. Благодаря ти много, малка русалке. Довиждане, момичета.

Кралицата на драмата махна с ръка и освободи придворните си, но остана на покрития с водорасли трон, загледана след двете стройни фигури — те тичаха към пясъка, докато се скриха. После тя се потопи във водата, мислейки си: „Лицето на това дете е подходящо за сцената — изразително, живо; очите ѝ са прекрасни. Личи си колко е посветена на мечтата си, не се предава лесно и притежава нужната воля. Нищо чудно от нея да излезе актриса. Пък и произходът ѝ е подходящ — в семейството има талант. Ще видим“.

Цяла нощ Джоуси не мигна. На следващото утро бе в трескаво вълнение. Чичо Лари остана силно развеселен от случката, леля Ейми приготви най-красивата ѝ бяла рокля, а Бес ѝ зае най-артистичната си шапка. Джоуси обходи гората, за да набере китка диви цветя.

В десет часа започна съсредоточено да се приготвя; после седна, огледа спретнатите си ръкавици, грижливо закопчаните боти и изчака времето да тръгнат. При мисълта, че предстои съдбата ѝ да се реши съвсем скоро, силно пребледня. Подобно на повечето млади хора, си въобразяваше, че е възможно едно-единствено човешко същество да уреди целия ѝ живот.

— Ще отида сама. Така ще се чувствам по-свободна. Бес, моли се да ме прецени правилно! Толкова много зависи от това! Не се смей, чичо! Моментът наистина е изключително сериозен за мен. Госпожица Камерон е наясно и би ти го потвърдила. Целуни ме вместо мама, лельо Ейми. Щом казваш, че изглеждам хубава, това ми стига. Довиждане.

Джоуси махна с ръка, стараяйки се да наподобява максимално на жеста на своя идол. Изглеждаше изключително привлекателна и представляваше трогателна гледка.

Със самочувствието, че ще бъде допусната, звънна смело на вратата, през която минаваха малцина. Въведоха я в притъмнената гостна. В очакване на домакинята, огледа с грейнали очи няколкото чудесни портрета на велики актьори. Беше чела за повечето от тях — знаеше отлично и изпитанията, и триумфите им. Дотолкова се самозабрави, че започна да имитира госпожа Сидонс в ролята на лейди Макбет: тихо редеше монолога от сцената, когато преследваната кралица ходи на сън. Потопила се в играта, не забеляза госпожица Камерон, която я наблюдаваше от няколко минути. После се сепна, защото великата актриса подхвана монолога, който бе сред любимите ѝ изпълнения.

— Никога няма да го изиграя така, но ще продължавам да работя, ако кажете, че в мен има нещо — възкликна Джоуси, напълно забравила за добрите маниери.

— Покажи ми какво умееш да правиш — насърчи я актрисата.

Пристъпи веднага към същността на нещата, защото отлично съзнаваше, че тази така нетърпелива млада госпожица няма да се задоволи с празно бърбене.

— Позволете ми първо да ви поднеса това. Реших, че дивите цветя биха ви допаднали повече от градинските, а за мен бе щастие да ви ги набера — не ми хрумна как по друг начин да благодаря за добрината ви към мен.

И Джоуси поднесе букетчето с трогателна сърдечност.

— Наистина много ги харесвам. А от известно време някаква добра фея постоянно оставя диви цветя пред портата ми. Виж, стаята е пълна с тях. Но, изглежда, вече се досещам коя е феята... Тази китка толкова прилича на останалите.

Джоуси се изчерви и се усмихна:

— Не можех да се въздържа. Толкова много ви харесвам. Сигурно съм си позволила волност, но ми беше приятно да знам, че след като нямам възможност да вляза в дома ви, поне цветята ми са край вас.

Нещо в това дете и скромният подарък трогнаха жената. Тя притегли Джоуси към себе си и без капчица театралност в гласа каза:

— Наистина ми харесват, скъпа, както и ти. Отегчена съм от хвалебствия. Любовта е сладка, когато е семпла и искрена като тази.

Джоуси се сети за широко коментираната история на госпожица Камерон: преди години загубила любимия си и оттогава живее единствено заради изкуството. По всичко личеше, че отговаря на истината. Стана ѝ жал за бляскавия, но самотен живот. После, сякаш нямаше търпение да загърби миналото, новата ѝ приятелка подкани с леко заповеднически тон:

— Покажи ми какво можеш да правиш. Ще ми предложиш Жулиета, предполагам. Всички започват с нея. Клетото момиче, как го унищожават!

Джоуси наистина се канеше да започне с претърпялата толкова злочастия любима на Ромео, после да се превъплъти в Бианка^[1], в Паулин^[2] и в още няколко от любимите герои на заплепените от сцената момичета. Ала нейната проникателност я подтикна да последва мъдрия съвет на чичо Лари. Вместо бомбастичните слова, които госпожица Камерон очакваше, Джоуси пресъздаде сцената с полудяването на Офелия. Справи се доста добре — беше разучавала монолога с професора в колежа, а и го беше изпълнявала многократно. Независимо от младостта си направи впечатление — бялата рокля, спуснатите коси и живите цветя, които разхвърля по въображаемия гроб, допринесоха за образа. Песните изпя изключително сладко. Накрая се поклони трогателно и хвърляйки поглед през рамо, изчезна зад импровизираната завеса. Изненадана, критичната ѝ зрителка неволно изръкопляска. Окуражена от аплодисментите, Джоуси се превъплъти в добре познат ѝ образ на мъжкарана от един фарс и разказа смешна история: започна с изреждане на куп пакости, но завърши с разкаяние и искрена молба за прошка.

— Много добре. Я да видим още нещо. Бива те повече, отколкото очаквах.

Джоуси се впусна в монолога на Порция^[3] и го поднесе удивително добре — наблягаше на всяко изречение. Накрая все пак не се сдържа и убедена в успеха си, подхвана монолога на Жулиета. Завърши с поемането на отровата в гробницата. Смяташе, че е надминала себе си и очакваше ръкопляскания. Звънък смях я накара да трепне от разочарование. Изглежда госпожица Камерон и заяви изненадано, но учтиво:

— Казвали са ми, че изпълнявам този монолог много добре. Вие явно не сте на същото мнение. Съжалявам.

— Скъпа моя, изпълнението ти не струва нищо. И как да не е така? Какво знае дете като теб за любовта, страха и смъртта? Рано ти е да го правиш. Остави трагедиите на мира, докато узрееш за тях.

— Но вие ръкопляскахте на изпълнението ми на Офелия!

— Да, там се справи прилично. Всяко умно момиче би го поднесло добре. Истинският смисъл в творбите на Шекспир обаче засега ти убягва, дете. В комедията си по-добра. Там демонстрираш истински талант. Показваш усет и към комедийното, и към патетичното. Това е изкуството. Не го губи! И монолога на Порция изпълняваш добре. Продължавай с такива образи. Те тренират гласа, учат те на нюансите на изразяването. Имаш хубав глас и естествена грациозност. И двете помагат много, но е трудно човек да ги култивира.

— Е, радвам се, че поне притежавам нещо — въздъхна Джоуси.

Приседна смирено на табуретката съкрушена, но не и уплашена. Имаше какво да каже и твърдо възнамеряваше да го сподели.

— Скъпо мое момиченце, предупредих те, че думите ми няма да ти харесат. Но трябва да съм честна, ако искам да съм ти полезна. Налагало се е да го правя и друг път. Повечето никога не ми простиха въпреки точните ми прогнози и днес те са това, което съм ги съветвала да станат — добри съпруги и щастливи майки в спокойни домове. Няколко продължиха и се справят сравнително добре. За една, струва ми се, ще се чуе съвсем скоро. Тя притежава талант, невероятно търпение и — обърни внимание — красота. Ти си прекалено млада, за да е ясно към коя категория принадлежиш. Гениите са рядкост, а на петнадесет години невинаги демонстрират бъдещите си дарби.

— О, аз не смятам, че съм гениална! — възкликна Джоуси. Докато слушаше мелодичния глас, тя се поуспокои и отрезви. Наблюдавайки лицето, което излъчваше сила, искреност и доброта, тя се изпълни с увереност. — Искам само да разбера дали притежавам талант и, като продължа да уча, след години да играя добре в някоя от хубавите пиеси, които хората никога не престават да гледат. Не очаквам да се превърна в госпожа Сидонс или госпожица Камерон, колкото и да мечтая за това. Но когато играя, съм напълно щастлива; живея в друг свят, а всяка нова роля е като нов приятел. Обичам Шекспир и чудесните му герои никога не ми омръзват. Естествено, не разбирам всичко написано, но ме обзема чувството, че нощем съм с

планините и звездите и си представям как ще изглежда всичко, когато слънцето се покаже.

Джоуси говореше силно преbledняла от вълнение; очите ѝ сияеха, устните потрепераха. Госпожица Камерон я разбра; убеди се, че става въпрос за нещо повече от момичешки каприз. В отговора ѝ се доловиха нотки на съчувствие, а лицето ѝ изразяваше интерес. И все пак тя мъдро се въздържа и не сподели докрай мислите си, защото добре знаеше колко склонни са младите хора да градят въздушни кули върху случайно изпуснатата дума и колко горчива е болката, когато сапунените мехури се спукат.

— Щом наистина се чувстваш така, ще ти дам само един съвет: продължавай да обичаш и да изучаваш големия майстор.

Джоуси долови промяната в тона и с радостна тръпка усети, че новата ѝ приятелка сега говори като на другар.

— Само по себе си това е образование. Един човешки живот не е достатъчен, за да се изучат всичките тайни. Преди да се появи надеждата, че можеш да повтаряш думите му поне като ехо, има да се свърши много работа. Ще ти стигне ли търпението, куражът, силата да започнеш от самото начало и бавно, мъчително да положиш основите на бъдещата си работа? Славата е перла — мнозина се гмуркат, но малцина я намират. А дори когато това стане, започват да ламтят за още и по пътя губят ценни неща.

Последните думи сякаш бяха казани повече за нея, отколкото за слушателката ѝ, но Джоуси бързо се намеси с усмивка и изразителен жест:

— Извадих гривната въпреки всичката солена вода в очите си.

— Вярно е! Не съм го забравила. Това е добър знак. Ще го приемем — отвърна госпожица Камерон с усмивка. — Сега ще те разочаровам. Няма да те покана да учиш с мен, нито ще те насърча да отидеш в някой второразреден театър, където веднага би получила роля. Ще те посъветвам да се върнеш в училище и да завършиш образованието си. Това е първата стъпка. Ще имаш нужда от много умения; голяят талант прави характера незавършен. Култивирай ума и тялото си, сърцето и душата и се превърни в интелигентно, грациозно, красиво и здраво момиче. После — на осемнадесет-двадесет години — започни да се занимаваш с актьорско майсторство и опитай силите си. Води битките една по една — ще си спестиш трудния урок, който

всеки неизбежно получава, когато се захване преждевременно с нещо. От време на време геният го прави в обратна последователност, но не се случва често. Трябва да се катерим бавно и да не забравяме, че многократно ще се подхлъзваме и ще падаме. В състояние ли си да чакаш?

— Ще го направя!

— Ще видим дали ще успееш. Би ми било драго да знам, че когато напусна сцената, една добре подготвена, предана, надарена другарка по съдба ще заеме мястото ми. Възможно е ти да си тази актриса. Но помни — само с красота и пищни костюми не се става артистка, а усилията да се играят велики героини не е истинското изкуство. Това само замайва, подвежда и води до срамното състояние, в което се намира театърът сега. За жалост, публиката се задоволява с бутафорни опери или с боклуците, претенциозно наречени пиеси. А цял един свят от истина, красота, поезия и патос чака да бъде интерпретиран и да донесе наслада.

Забравила пред кого говори, госпожица Камерон крачеше напред-назад.

— Същото твърди и чичо Лари. Той и леля Джоу се опитват да пишат пиеси за истинските и прекрасните неща — простички домашни сцени, които да трогват сърцата на зрителите, да ги карат да се смеят или да плачат; да се чувстват по-добре. Според чичо именно такива пиеси са за мен и още не бива да мисля за трагедии. Но колко по-приятно е да се разхождаш с корона на главата и кадифени шлейфове, отколкото във всекидневно облекло да пресъздавам самата себе си.

— И въпреки всичко това е висше изкуство, дете. Нужно ни е време, преди да сме готови за майсторите. Култивирай таланта си. Дарбата да предизвикваш сълзи или смях е рядка. По-приятно е да докоснеш сърцето, отколкото да смразиш кръвта и да възпламениш въображението. Кажи на чичо си, че е прав и помоли леля си да напише пиеса за теб. Ще дойда да я гледам, когато си готова.

— Сериозно? О, наистина ли? По Коледа ще играем няколко сценки. Имам много хубава роля. Простичка е, но ще успея да се справя. Ще бъда невероятно горда и щастлива, ако вие присъствате.

Джоуси се изправи. Бегъл поглед към часовника ѝ подсказа колко много се е заседяла. При цялото си нежелание да прекъсне този тъй

важен за нея разговор, съобрази, че наистина е време да си върви. Взе си шапката и застана пред госпожица Камерон. Имаше чувството, че изпитателният поглед на домакинята преминава през нея като през стъкло. Изчерви се, вдигна очи и с леко потреперващ глас каза:

— Никога няма да успея да ви се отблагодаря нито за този час, който ми посветихте, нито за напътствията ви. Ще постъпя точно както ме съветвате. Мама ще бъде доволна да ме види отново над учебниците. Ще се посветя на ученето изцяло. Искам да останете доволна от мен. Така поне отчасти ще ви се отблагодаря.

— Това ме подсеца, че и аз има за какво да ти благодаря. Малка приятелко, носи това за спомен от мен и от първото ти гмуркане. Подходящо е за русалка. Пожелавам ти при следващото спускане към дълбините да намериш още по-хубав скъпоценен камък, а по устните ти да няма горчица вода!

Госпожица Камерон свали от дантелата на шията си красива декоративна игла с аквамарин и я закачи върху гордо изпъчените гърди на Джоуси. Обви с ръце щастливото лице и го целуна нежно; после проследи как гостенката ѝ се отдалечава с очи, загледани в бъдещето.

Бес очакваше Джоуси да връхлети окрилена, възторжена и развълнувана или обляна от сълзи на разочарование. Истински се изненада от спокойното задоволство и решителност, изписани по лицето ѝ. Разказа как е преминала срещата. Изслушаха я с голям интерес; всички одобриха съветите и напътствията на госпожица Камерон. Ейми прие с облекчение препоръката за отлагане, защото не желаше племенничката ѝ да става актриса и се надяваше приумицата ѝ да отмре.

Чичо Лари написа една очарователна благодарност до съседката за проявената от нея добрина. Бес, самата тя поклонник на всякакъв вид изкуство, изцяло споделяше надеждите на братовчедка си. Чудеше се само на едно: защо предпочита да изиграе своите видения, вместо да ги пресъздаде от мрамор.

Тази среща не остана единствена. Госпожица Камерон проведе няколко разговора със семейство Лорънс. Двете братовчедки седяха кротко и попиваха с наслада всяка дума. Всеки творец изпитва такава радост, когато се говори за красивия му свят. Момичетата започваха да схващат какво е талантът, колко всеотдайно и предано трябва да му се служи и колко много той възвисява човека.

Джоуси изписа тонове хартия под формата на писма до майка си. В края на ваканцията тя сякаш бе променена. Залегна над ненавижданите книги, а търпението и енергията ѝ изненадаха всички. Сега вниманието към облеклото, маниерите и добрите навици се превърнаха в интересно занимание, защото „умът и тялото, сърцето и душата трябва да бъдат култивирани“ и докато се превръщаше в „интелигентно, грациозно и здраво момиче“, младата Джоуси несъзнателно се подготвяше за ролята си в живота.

---

[1] Героиня на Шекспир от „Отело“. — Бел.пр. ↑

[2] Героиня на Шекспир от „Зимна приказка“. — Бел.пр. ↑

[3] Героиня на Шекспир от „Венецианският търговец“. — Бел.пр.

↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

НЕЩАТА СЕ ПРОМЕНЯТ

През един септемврийски следобед двама почернели, прашни млади мъже, яхнали хубави велосипеди, въртяха педалите към Плъмфийлд. Очевидно се завръщаха от успешен пробег — независимо от поуморените си крака те съзерцаваха света със сияещи лица. Такова спокойно задоволство изпитват хората, научили се да карат добре.

— Хайде, иди и докладвай, Том. Аз ще се отбия тук. Ще се видим по-късно.

Деми сви към портата на „Гълъбарника“, както наричаха къщата на майка му.

— Бъди добър и не ме издавай. Първо изчакай да приключа с мама Баер — помоли Том с въздишка.

Деми се засмя, а приятелят му продължи бавно по алеята. С цялото си сърце се надяваше да не срещне никого, защото носеше новина, която — според него — щеше да разтърси и удиви цялото семейство.

За негова огромна радост завари госпожа Джоу сама сред море от коректури. Тя обаче мигом ги заряза, за да посрещне завърналия се млад мъж. Само един поглед ѝ бе достатъчен да разбере, че нещо не е наред. Неотдавнашните случки изостриха чувствителността ѝ до краен предел.

— Какво има този път, Том? — попита тя, докато той се настаняваше в креслото със смесица от страх, притеснение и показно отчаяние.

— Забърках се в ужасна каша, мадам.

— Естествено. Винаги очаквам някаква каша, щом става въпрос за теб. Каква е? Бутнал си някоя старица и тя се готви да те съди? — попита госпожа Джоу усмихната.

— По-лошо — простена Том.

— Не си отровил някоя доверчива душа, поискала от теб лекарство, надявам се.

— По-лошо.

— Не си допуснал Деми да се разболеє от някаква ужасна болест и не си го изоставил, нали?

— По-лошо дори от това.

— Предавам се. Казвай бързо! Ненавиждам да чакам лошите новини.

Довел слушателката си до видима възбуда, Том нанесе удара с едно-единствено изречение:

— Сгодих се!

И се облегна назад, за да види ефекта. Госпожа Джоу плесна с ръце — коректурите ѝ се разпиляха — и тя възкликна смаяно:

— Ако Нан е приела, никога няма да ѝ простя!

— Не, не. Става въпрос за друго момиче.

При тези думи лицето на Том бе толкова смешно, че нямаше начин човек да не прихне: той изглеждаше едновременно смутен и доволен, притеснен и разтревожен.

— Радвам се. Наистина се радвам! Не ме интересува коя е. Надявам се скоро да се венчаєте. А сега ми разкажи всичко.

— Какво ще каже Нан? — попита на свой ред Том, направо стъписан от подобно отношение към затрудненото му положение.

— Ще бъде повече от доволна, че се е отървала от комара, тормозещ я така отдавна. Нямай грижа за Нан. Кое е това „друго момиче“?

— Деми не ти ли писа за нея?

— Бил си разстроил някаква си госпожица Уест в Куитно — нещо такова. Всъщност заприлича ми на каша.

— Оказа се едва началото на цяла серия от каши. Все такъв ми е късметът. След като се насочих към това момиче, беше редно да съм внимателен с нея, нали? Поне всички около мен смятаха така. Не успях да се измъкна и се загубих, преди да се осъзная. За всичко е виновен Деми. Стоеше там и се суетеше около снимките си — някои станаха чудесни. Всички момичета настояваха да ги снима. Виж тези, мадам. Така си прекарвахме времето, когато не играехме тенис.

Том измъкна купчина снимки от джоба си. На повечето бе на преден план: или държеше слънчобран над доста хубава млада дама, или лежеше върху тревата в краката ѝ, или стояха облежнати на перилата на тераса заедно с други двойки по бански костюми.

— Това е тя, нали?

Госпожа Джоу посочи доста наперена девойка с ексцентрична шапка, кокетни обувки и ракета за тенис в ръка.

— Това е Дора. Не е ли прекрасна? — възкликна Том, забравил за миг опасенията си.

В момента говореше с обожанието на влюбен.

— Много е приятна. Да се надяваме, че не е като героинята на Дикенс обаче. Къдравите ѝ коси ѝ придават такъв вид.

— Ни най-малко. Изключително умна е, умее да поддържа дом, шие и какво ли не още, уверявам те. Всички момичета я харесват; добра и весела е, пее, танцува и обожава книгите. Намира твоите за превъзходни и ме караше да ѝ разказвам за теб до припадък.

— Това последното трябва да ме поласкае и спечели, за да ти помогна да се измъкнеш от кашата. Но преди това ми разкажи как попадна на нея.

Госпожа Джоу се настани удобно, готова да го изслуша.

Том разтърка енергично глава и започна да разказва:

— Бяхме се виждали и преди това, но не я бях забелязал. Деми искаше да се срещне с някакъв човек, затова отидохме. Времето се оказа хладно и приятно; решихме да останем и неделята. Попаднахме на симпатична компания и отидохме да покараме лодки. Дора попадна в моята. Без да искам, се блъснах в камък. Тя плува добре, така че не пострада особено, ако се изключи уплахата и съсипаната рокля. При аварията спокойно и моментално се сприятелихме. Нямаше начин да не го направим, след като така упорито се мъчехме да се качим обратно в коварната лодка, а другите ни се смееха. Наложих се, естествено, да останем още един ден — трябваше да се уверим, че с Дора всичко е наред. Пък и Деми настоя. Там беше Алис Хийт и още две момичета от колежа. Оформих се компания. Деми непрекъснато правеше снимки, танцувахме, дори се включихме в турнир по тенис. Но се оказа, че тенисът е опасна игра, мадам. На корта се създават доста контакти, а ние, момчетата, открихме, че „да сервираш“ е доста приятно.

— По мое време не играехме кой знае колко тенис, но напълно те разбирам — увери го госпожа Джоу, изпитвайки наслада от разказа не по-малко от Том.

— Честна дума, нямах никакво намерение да се увеличам сериозно — продължи той предпазливо, сякаш тази част от историята бе по-трудна за описване, — но всеки като че ли бе лапнал по някого, а това видимо забавляваше Дора и аз се стараех всячески да ѝ угодя. Тя смята, че струвам нещо. Е, Нан е на друго мнение, но ми беше приятно да ме харесват, след като години наред ме отблъскваха. Да, наистина ми беше приятно да ми се усмихва хубаво момиче, да виждам как поруменява, когато ѝ правя комплимент, да се радва, когато съм около нея, да съжالياва, когато си тръгвам, и да се възхищава на всичко, което правя. Кара те да се чувстваш като мъж и да показваш най-доброто от себе си. Никакви свъсени вежди, никакво студено отношение години наред. Все се чувствах като глупак, а винаги съм искал да направя добро; предан съм и обичам Нан от дете. Не, наистина не е честно. Няма повече да го търпя!

Том се умълча за миг — премисляше грешките си и дори скочи от креслото да се разтърче из стаята. Клатеше глава както обикновено, за да изпита познатата тъга, но остана изненадан: от нея нямаше и следа, сърцето му не страдаше ни най-малко.

— И аз не бих го търпяла. Забрави старото си увлечение, защото то е именно увлечение, и се впусни в новото — изглежда то е истинското. Но как се стигна дотам, да предложиш брак, Том? Явно си го направил, след като твърдиш, че си сгоден?

Госпожа Джоу нямаше търпение да научи как са се развили събитията.

— Стана съвършено случайно. Въобще не смятах да постъпя така, но магарето го направи и нямаше начин да се измъкна от кашата, без да нараня чувствата на Дора.

Том вече разбираше, че фаталният момент е настъпил.

— О, значи в случката участват две магарета, така ли? — попита госпожа Джоу закачливо в очакване да чуе нещо весело.

— Не се смей! Ще прозвучи смешно, но можеше да е и ужасно — отвърна Том мрачно, ала веселото пламъче в очите подсказваше, че не е съвсем сляп за комичната страна на приключението. — Момичетата се възхищаваха на новите ни велосипеди, а на нас, естествено, ни бе приятно да се фукаме. Водехме ги на разходки и, общо взето, доста се забавлявахме. Един ден Дора седна зад мен; карахме си славно по пътя, когато някакво глупаво магаре се изпречи

насреща. Очаквах да се отмести, но не би. Затова го ритнах. То обаче също ритна и заедно с магарето се стоварихме на земята. Настъпи голяма бъркотия. Мислех единствено за Дора. Тя направо изпадна в истерия: смееше се, после се разплака, а магарето ревеше. Загубих ума и дума. Нарекох я „скъпа моя“ и като глупак продължих да ѝ говоря нежности. Най-после тя се поуспокои и с особен поглед в очите ми каза: „Прощавам ти, Том. Помогни ми да се изправя и да продължим разходката“. Според мен беше изключително мило от нейна страна, особено след като я бях разстроил за втори път. Трогна ме дълбоко и обявих, че съм готов да прекарам остатъка от живота си с ангел като нея... Не, наистина не помня какво говорих, но напълно се изумих, когато тя обви врата ми с ръце и прошепна: „Том, скъпи, ти не се страхуваш от никакви лъвове, които биха се появили на пътя ти“. Със същия успех можеше да каже „магарета“, но очевидно ме щадеше. Много мило от страна на това момиче, но ето че сега имам две любими и съм в ужасна каша.

Госпожа Джоу не можеше да се въздържа повече — прихна да се смее и по бузите ѝ потекоха сълзи.

— Томи Бангс, Томи Бангс! Как си допуснал да те сполети подобна катастрофа? — възкликна госпожа Джоу, възвърнала най-после дъха си.

— Истинска каша! Сигурно няма да се отърва от подигравки. Май ще се наложи да изчезна за известно време от стария Плъмфийлд — разсъждаваше Том. Прокара ръка по лицето си, стараяйки се да осъзнае създалата се ситуация.

— Нищо подобно. Аз съм до теб. През този сезон не ми се е случвало нищо по-весело. Но все пак ме интересува как приключи всичко. Наистина ли е сериозно, или е просто летен флирт? Аз лично не одобрявам флиртовете, но какво да се прави? — младите винаги си играят с остри предмети и, естествено, се порязват неволно.

— Дора се смята за сгодена и веднага писа на родителите си. Как да ѝ възразя, след като прие така сериозно нещата и изглеждаше толкова щастлива. Тя е едва на седемнадесет; досега не е харесвала никого. Убедена е, че всичко ще е повече от наред: баща ѝ познава моя баща, а и двамата разполагаме със средства. Бях толкова потресен, че ѝ казах: „Не е възможно да ме обичаш истински — та ние се познаваме съвсем бегло“. Но тя ми отвърна: „Напротив, скъпи Том! Толкова си

весел, добър и честен! Как бих могла да не те обичам“. Е, какво ми оставаше да направя след такива думи, освен да я ощастливя, докато съм там, и да разчитам на късмета да оправи кашата след това?

— Моят истински Том би погледнал на нещата по-ведро. Съобщил си, предполагам, на баща си веднага.

— О, да. Писах му и го осведомих с три реда. Бележката гласеше: „Скъпи татко, сгоден съм за Дора Уест и се надявам, че семейството ни ще я одобри. Аз лично я одобрявам напълно. Твой верен, Том“. Не срещнах никаква съпротива. Той и без това никога не е харесвал Нан. А Дора ще му допадне напълно.

Том млъкна. Изглеждаше напълно удовлетворен от проявения от него такт и вкус.

— Какво мисли Деми за това? Не беше ли скандализиран? — поиска да узнае госпожа Джоу.

— Ни най-малко. Прояви огромен интерес и внимание. Говореше ми като баща. Деми е истински Соломон, особено като се има предвид, че и той е в същото положение — отвърна Том с извънредно мъдър вид.

— Да не искаш да кажеш...

Поради внезапно обзелата я тревога госпожа Джоу не успя да си поеме дъх. Изтръпна при мисълта да не чуе и друга любовна история.

— Да, точно така, мадам. Всичко е било премислено от самото начало. Трябва да си го върна на Деми, защото ме вкара в изкушението със затворени очи. Твърдеше, че отива в Куитно, за да се види с Фред Уолас, но така и не се срещнаха. И как да се срещнат? Уолас беше заминал с яхтата си и не се прибра през цялото време, докато бяхме там. Истинската притегателна сила за него е Алис. Двамата се разхождаха из околността със стария му фотоапарат, а мен ме оставиха на произвола на съдбата. Всъщност в цялата история има забъркани три магарета и аз не съм най-голямото, макар да съм наясно, че ще понеса най-голямата част от подигравките. Деми ще придобие типичния за него невинен и сериозен вид и никой няма да му каже и дума.

— Явно става въпрос за епидемия, характерна за лятото, и никой не знае кой ще бъде следващият поразен. Е, най-добре остави Деми на майка му, а ние да видим какво ще правим с теб, Том.

— Не съм съвсем наясно. Неловко е да си влюбен в две момичета едновременно. Какво ще ме посъветваш?

— Във всички случаи — да подходиш към ситуацията със здрав разум. Дора те обича и смята, че и ти я обичаш. Нан не се интересува от теб, а ти всъщност държиш на нея като на приятелка, макар да се постара да го превърнеш в нещо повече. Според мен, Том, ти обичаш Дора или поне си на път да се влюбиш. Никога през всичките тези години не съм те виждала да изглеждаш така или да говориш за Нан, както говориш за Дора. Съпротивата ѝ те тласкаше да я преследваш упорито, но случайността те срещна с по-привлекателно момиче. Според мен старата ти любов трябва да остане като обич към приятелка, а новата да е за любимата. Ако с времето чувството се окаже искрено, ожени се за нея.

Дори госпожа Джоу да изпитваше някакви колебания по въпроса, облекчението, изписало се по лицето на Том, я освободи от всякакви притеснения. Очите му засияха, устните се разтегнаха в усмивка; под прахта и новопридобития тен грейна опияняващо щастие. Той стоеше смълчан, опитвайки се да проумее чудото на любовта.

— Трябва да призная, че имах намерение да накарам Нан да ревнува. Тя познава Дора и очаквах да научи за случилото се. Омръзна ми да ме пренебрегва. Не ми харесваше да ме възприема като досадник и всички да ми се присмиват. Помолих Деми да съобщи в писмата му до Дейзи какво точно става, та Нан да е наясно. А после напълно забравих за Нан. Не виждах, не чувах, не ме интересуваше друг, освен Дора, докато магарето — Бог да го благослови! — не я хвърли в обятията ми. Тогава разбрах, че тя ме обича. Честна дума — нямам представа защо изпитва такива чувства към мен. Та аз не ги заслужавам и наполовина!

— Всеки почтен мъж изпитва това, когато невинна девойка постави ръката си в неговата. Дръж се така, че да си достоен за нея. Тя не е ангел, а жена със своите недостатъци — ще се наложи да ги понасяш и да ѝ прощаваш. Дватама трябва да си помагате един на друг.

През цялото време госпожа Джоу се стараше да осъзнае, че сериозният млад мъж пред нея е калпазанинът ѝ Томи.

— Едно ме безпокои — когато всичко започна, нямах предвид нещата да се развият по този начин; щях да я използвам като оръдие, за

да мъча Нан. А не е правилно, затова се чудя дали я заслужавам. Каква каша само!

— Мило мое момче, това не е каша, а един изключително приятен житейски опит, макар да те е връхлетял внезапно. — Госпожа Джоу говореше изключително сериозно, защото виждаше колко искрен е младежът пред нея. — Наслаждавай се мъдро на обстоятелствата и бъди достоен за тях. Да приемеш любовта и доверието на едно момиче е отговорна работа. От теб се очаква да я обградиш с нежност и откровеност. Не допуская малката Дора да се лута напразно, бъди мъж заради нея.

— Ще се постарая. Да, наистина я обичам, но някак все още не го вярвам. Ще ми се ти да я познаваш. Толкова е сладка! Вече копнея да я видя отново! Снощи на раздяла се разплака, а на мен никак не ми се тръгваше. — Том неволно докосна с ръка бузата си, сякаш усети нежния печат, който Дора постави там, след като помоли да не я забравя. За пръв път в безгрижния си живот Томи Бангс разбра разликата между сантимент и сантименталност. В съзнанието му неволно изплува образът на Нан — мислейки за нея, никога не бе изпитвал подобна тръпка. В сравнение с новото усещане старото им приятелство изведнъж му се стори твърде прозаично. — Но какво, за бога, ще каже Нан, когато узнае? — произнесе мисълта си на глас той.

— Какво да узнае? — попита ясен глас и накара и двамата да се обърнат сепнато.

От прага ги наблюдаваше Нан. В желанието си да разтовари Том от напрежението и да види реакцията на Нан, госпожа Джоу отговори бързо:

— Том е сгоден за Дора Уест.

— Сериозно? — Нан се изненада силно. Госпожа Джоу дори се притесни да не би сега да е по-привързана към приятеля си от детинство, отколкото смята. Но следващите думи я успокоиха и всички се почувстваха удобно и весело. — Знаех, че предписаното от мен лечение ще извърши чудеса, стига само да го спазва достатъчно дълго. Скъпи Том, така се радвам. Желая ти щастие — и тя разтърси ръцете му.

— Стана съвършено случайно, Нан. Не го очаквах, но нали постоянно се забърквам в каши — не видях по какъв друг начин да се

измъкна от тази. Мама Баер ще ти разкаже всичко. Отивам да се измия. Чакат ме за чая при Деми. Ще се видим по-късно.

Заекващ, изчервен, плах и същевременно благодарен, Том побягна. Остави по-възрастната жена надълго и нашироко да обясни на по-младата какво се беше случило. После двете се посмяха на краткотрайното му ухажване, което наистина можеше да се сметне за случайност. Нан прояви дълбок интерес. Познаваше Дора и я намираше за мило същество; предрече, че с времето ще се превърне в отлична съпруга на Том, защото му се възхищава и високо цени всичко у него.

— Ще ми липсва, естествено, но за мен ще бъде облекчение, а за него — много по-добре. Сега с баща си ще се захванат с бизнес, ще преуспее и всички ще бъдат щастливи. Сватбеният ми подарък за Дора ще бъде домашна аптечка и ще ѝ покажа как да си служи с нея. На Том не може да се има доверие. Той е толкова подходящ за тази професия, колкото старият Сайлъс.

Последната част от тирадата успокои госпожа Джоу — в началото Нан изглеждаше така, сякаш е загубила нещо ценно. Идеята за домашната аптечка я развесели, а мисълта Том да се захване с безопасна професия, очевидно ѝ допаднаше.

— Момчето най-после се промени, Нан, и твоят „паж“ най-после се освободи. Сега трябва да посветиш целия си ум на професията. Един ден ще се окажеш достойна за нея.

— Надявам се. Което ме подсеща, че в селото е плъзнала дребна шарка. Добре е да предупредиш момичетата да не се отбиват в къщи, където има малки деца. Не е хубаво някоя да се зарази в началото на семестъра. Отивам при Дейзи. Питам се какво ли ще каже тя на Том. Ще бъде много забавно.

Нан тръгна да си върви. Усмивката ѝ потвърждаваше, че не изпитва никакви огорчения.

— Ще държа Деми под око, но няма да казвам нищо. Мег има собствен подход към децата си и трябва да призная, много е добър. Но тя сигурно ще се разтревожи от новината, че епидемията, която ни връхлетя това лято, не е отминала момчето ѝ.

Госпожа Джоу нямаше предвид дребната шарка, а далеч по-сериозното заболяване, наречено любов, което е в състояние да унищожи цели общности. Лятното бездействие води до множество

годежи и младите хора, доскоро безгрижни птички, поемат по пътя си. Франц повлече крак, Нат бе хроничен случай, а Том заболя изневиделица. У Деми също се наблюдаваха симптомите, а което бе най-лошото — вчера нейният собствен Тед съвсем спокойно ѝ заяви: „Мамо, ще бъда по-щастлив, ако си имам любима, както е с другите момчета“.

Сега бомбата на Том щеше да избухне сред тях и вероятно щеше да нанесе сериозни поражения, защото, макар че една лястовица не прави пролет, един годеж обикновено влече друг, а момчетата ѝ — поне повечето от тях — бяха във възпламенителна възраст, когато искрата запалва пламък, който или скоро угасва, или лумти цял живот. Нищо не можеше да се предприеме, освен да им се помогне да направят разумен избор и да бъдат достойни за добрите си половинки. От всички уроци, които госпожа Джоу се бе опитвала да внуши на момчетата си, този беше най-трудният, защото любовта превръща светците и мъдреците в лунатици. Как тогава да очаква, че младите хора ще избегнат капаните, разочарованията, грешките и насладите на тази прекрасна лудост?

— Неизбежно е, предполагам, щом живеем в Америка. Определено няма да си търся белята, но ще продължа да се надявам някои от новите идеи, приложени в образованието, да родят няколко сърдечни, щастливи, способни и интелигентни момичета за моите момчета. Имам късмет, че в момента не всичките дванадесет ми висят на ръцете. Иначе щях да загубя ума и дума, защото предусещам усложнения и тревоги, много по-лоши от лодките, велосипедите, магаретата и Дорите на Том — промърмори госпожа Джоу, преди да се захване с чакащите я коректури.

Том остана изключително доволен от ефекта, който неговият годеж предизвика върху малката комуна в Плъмфийлд.

— Беше парализиращо — изкоментира Деми. Смайването остави повечето от приятелите на Том без дъх; не намериха сила дори да се присмоят. Преданият Том да се отвърне от идола си! И ето го сега покорен от някаква странна богиня! Наистина беше романтичен шок, но и предупреждение за по-впечатлителните. Смешно бе да се наблюдава каква важност си придаваше нашият Томас. Запознатите с историята потопиха милостиво в забрава най-комичните моменти и Том изпъкна като същински герой, спасил девойката от грозеща я

опасност. А с благородната си постъпка бе спечелил благодарността и любовта ѝ. Дора също запази тайната и се забавляваше с шегите, когато дойде да се запознае с мама Баер и да изрази уважението си към цялото семейство. Всички харесаха веселото момиче, което спечели сърцата им със своята свежест, откровеност и бликащо щастие. Беше истинска наслада да я наблюдават колко искрено се възхищава от Том. А самият Том се бе преобразил в млад мъж. Тази промяна в живота му доведе и до голяма промяна у самия него. И преди беше весел и импулсивен, но сега се стараше да извади на показ всичко, което Дора намираще за негови добри страни. Все пак изненадващо се оказа колко добри черти има Том, а усилията му да пази мъжко достойнство наистина изглеждаха комично. Същото се отнасяше и за коренната промяна, която настъпи с него: предишният млад човек, търпящ унижения и изцяло посветен на Нан, сега леко се големееше с новата си любима. Дора определено го боготвореше и не позволяваше дума да се издума за някакъв недостатък на Том. Новото положение на нещата се харесваше и на двамата. В топлата атмосфера на привързаност, любов и доверие някогашният отчаян ухажор разцъфна. Продължаваше да е силно привързан към Нан, но не възнамеряваше повече да ѝ бъде слуга; пълноценно се наслаждаваше на свободата си, без да си дава сметка, че всъщност тиранинът се е вкопчил в него за цял живот.

За радост на баща си, се отказа от медицината и започна да се готви да влезе в бизнеса на стария човек. Преуспяващият търговец беше готов да трасира пътя пред сина си и с усмивка да приеме женитбата му с добре осигурената дъщеря на господин Уест. Единственият трън в букета от рози на Том бе незначителният интерес, който Нан прояви към плановете му, и очевидното ѝ облекчение от неговата нелоялност. Той определено не желаше тя да страда, но намираще за редно да демонстрира известно съжаление от загубата на такъв обожател. Да бе проявила някаква меланхолия, да бе изрекла някакъв мек упрек, да бе хвърлила завистлив поглед, докато минава с обожаващата го Дора под ръка, му се струваше подходяща награда за всичките години предана служба и искрено възхищение. Безпокоеше го, че вместо това Нан го наблюдаваше с майчински интерес и галеше благосклонно Дора по къдрокосата глава.

Трябваше да мине известно време, та старите емоции да се уталожат, а новите да се наложат напълно. Госпожа Джоу му помагаше, а господин Лари му даде няколко умни съвета относно невероятните номера, които може да изиграе човешкото сърце; подсказа му и как най-добре човек да се придържа към балансиращия стълб на истината и здравия разум. Най-после Томи се съвзе. През есента вече не се заседяваше много в Плъмфийлд, защото новата му пътеводна звезда живееше в града, а бизнесът запълваше голяма част от времето му. Очевидно най-после попадна на мястото си и скоро започна да се справя отлично с всичко, за голямо удовлетворение на баща си. Жизнерадостното му весело присъствие преобрази някогашната тиха кантора — подейства като свеж повей на вятъра; живият му ум намери сред управляващите мъже сродни души, текущите дела се оказаха по-примамливи от изучаването на болести и от не твърде веселите шеги с костите на скелетите.

Такъв ще го оставим за момент и ще се насочим към по-сериозните приключения на приятелите му, макар неговият годеж, станал уж на шега, да се окаже котвата, която направи нашия Том щастлив и в крайна сметка го превърна в пълноценен мъж.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ДЕМИ СЕ УСТАНОВЯВА

— Мамо, искам да си поговоря с теб — каза една вечер Деми край запалената за първи път през сезона камина.

Двамата се наслаждаваха на веселите пламъци, Дейзи пишеше писма горе, а Джоуси учеше в библиотеката.

— Разбира се, скъпи. Дано само нямаш лоши новини.

Госпожа Мег вдигна поглед от ръкоделието — майчинското й лице изразяваше едновременно удоволствие и тревога; обичаше сърдечните разговори със сина си и думите му винаги заслужаваха внимание.

— За теб ще бъде добра новина, поне така си мисля.

Деми се усмихна, захвърли вестника и отиде да седне до нея.

— Тогава нека я чуя веднага.

— Не ти се иска да се занимавам с репортерство, знам, и сигурно ще си доволна да чуеш, че се отказах.

— Наистина съм много доволна! Работата е твърде несигурна и няма никакви перспективи за израстване. Ще ми се да се установиш на добро място, а след време да започнеш и да изкарваш пари. Искане ми се да имаш истинска професия.

— Какво ще кажеш за железопътна кантора?

— Не ми харесва особено. Шумно е, всички наоколо бързат и, доколкото ми е известно, се навъртат какви ли не типове.

— Имам възможност да постъпя на подобно място. Ако стана счетоводител в бизнеса с кожи по-доволна ли ще бъдеш?

— Станеш ли счетоводител, оставаш такъв за цял живот.

— А какво ще кажеш за пътуващ търговски пътник?

— Никак не го одобрявам. Стават ужасни катастрофи, а и постоянно ще ядеш лоша храна на случайни места, така че със сигурност или ще бъдеш убит, или сериозно ще увредиш здравето си.

— А ако стана частен секретар на човек, посветен на словото? Заплатата обаче е малка и службата не е никак сигурна — може да ме

уволнят всеки момент.

— Все пак е най-добре и повече ми допада. Не че възразявам срещу какъвто и да е честен труд, но не ми се иска синът ми да прекара най-добрите си години в тежък труд за малко пари в тъмна кантора. Ще ми се да те видя в бизнес, където вкусът и талантът ти да се развиват и да намерят добро приложение. Предпочитам службата да ти дава перспективи да израснеш, та след време да натрупаш малко състояние и евентуално да станеш партньор. Говорила съм за всичко това с баща ти, още когато беше дете.

Госпожа Мег избърса една кротка сълза — скъпи ѝ бяха спомените за непрежалимия съпруг, а обучението на децата виждаше като свято дело. Посвети цялото си сърце и живот на това и до момента се справяше чудесно.

Деми обгърна раменете ѝ с ръка:

— Скъпа мамо, попаднах, струва ми се, точно на каквото желаете за мен. С леля Джоу се оглеждаме от известно време и изведнъж възникна нещо подходящо. Знаеш, че нейният издател господин Тибър е един от най-преуспелите мъже в бизнеса. А освен това е щедър и почтен. Е, истински копнея за подобно място, защото обожавам книгите. Всеки път, когато вляза в онази голяма елегантна стая при господин Тибър, винаги ми се иска да остана. Цялото помещение е пълно с книги и картини; прочути мъже и жени влизат и излизат, а господин Тибър седи зад бюрото като крал и приема поданиците си. Дори най-великите писатели смиренно и с трепет очакват неговото „да“ или „не“. Аз естествено нямам нищо общо с това и е възможно никога да нямам, но ми е приятно да го гледам. Атмосферата там е коренно различна от тъмните кантори, където се говори само за пари. Там е съвършено различен свят и се чувствам уютно. Да, предпочитам да чистя изтривалките и да паля камините в онази стая, отколкото да съм старши чиновник с голяма заплата в кантора за кожи.

Деми замълча, за да си поеме дъх, а госпожа Мег, чието лице сияеше, възкликна радостно:

— Точно това бих желала и аз! Наистина ли получи службата? О, скъпото ми момче, бъдещето ти ще бъде осигурено, ако започнеш работа на това добре установено и преуспяващо място. Тези добри хора ще ти помагат по пътя.

— Надявам се да ме вземат, но още не съм сигурен. Възможно е да не се окажа подходящ. В изпитателен срок съм. Започвам от най-ниското стъпало, а после ще раста нагоре. Господин Тибър е изключително мил. Ще ме тласка нагоре, стига да се окажа достоен. На първо число следващия месец очаквам да започна в отдела за поръчки на книги. Ще обикалям да ги събирам. Отговорно е, но на мен ми харесва. Готов съм да правя всичко, свързано с книгите. Ако трябва, дори да ги бърша от прах — засмя се Деми.

— Любовта към книгите си наследил от дядо си. Той не можеше да живее без тях. Радвам се. Подобен вкус говори за изтънчена душа, а тя е и утеха, и помощ в живота на човека. Наистина съм доволна и благодарна, Джон, че най-после решаваш да се установиш, и то на такова място. Вече си истински мъж и е време да започнеш собствен живот. Дай най-доброто от себе си, бъди честен, полезен и щастлив като баща си и мен наистина не ме интересува дали ще натрупаш състояние. А леля Джоу знае ли?

— Толкова е доволна, че едва се въздържа да не издаде тайната. Правил съм много планове и често съм те разочаровал. Този път исках да съм съвсем сигурен. Помолих Роб и Тед да я задържат вкъщи тази вечер, за да ти съобщя новината аз. Тя бе готова да хукне насам и лично да те извести. Господин Тибър не прибързва в решенията си, но намисли ли нещо, го прави. Ще ме вземе — чувството не ме лъже.

Деми поизчака майка му да се порадва няколко минути. Сетил се за една своя мечта, се усмихна — все още не беше готов да я сподели. После добави с обичайния си назидателен тон, който говореше за сестрите си:

— Ще се погрижа за момичетата, но не ме напуска мисълта колко е прав дядо, че всички сме онова, което Господ е намислил да бъдем и каквито ни е направила природата. Не е в наша власт да променим кой знае колко нещата; от нас зависи само да спомогнем да се доразвият добрите ни и да контролираме слабите си страни. Нека Дейзи е щастлива посвоему — тя си избра добър път, подходящ за жена. Ако Нат се завърне жив и здрав у дома, мога да помисля и за свое собствено гнездо. А после двамата с теб ще помогнем на малката Джоуси да открие дали „целият свят е сцена“, или е по-добре да се посвети на „мил, сладък дом“.

— Сигурно така трябва да постъпим, Джон, но не спирам да кроя планове. И нещо по-важно: надявам се да се осъществят. Ето — Дейзи е увлечена по Нат. Покаже ли се достоен за нея, ще ги оставя да са щастливи както те го виждат. Та нали и моите родители ми позволиха да постъпя така? Но не ме оставя предчувствието за бъдещите изпитания с Джоуси. Обичам сцената и винаги съм я обичала, но не ми се иска да допусна малкото си момиченце да стане актриса, макар определено да притежава голям талант.

— И чия е вината? — усмихна се Деми, като се сети колко майка му обожаваше сцената.

— Моя. И напълно го съзнавам. И чия да е! Нали тъкмо аз играх „Загубените деца в гората“ с теб и Дейзи, преди да проговорите? Нали тъкмо аз научих Джоуси да декламира детските стихчета на Мама Гъска още в люлката? Аз съм виновна! Децата попиват вкусовете на майката и за да изкупи вината си, тя трябва да им позволи да осъществят желанията си.

Госпожа Мег Марч се засмя — нямаше как да отрече определено театралните наклонности на семейство Марч.

— Защо освен писателка, свещеник и прочут издател да не дадем и голяма актриса с нашето име? Хайде, мамо! Приеми положението, защото все едно — вироглавите ти деца ще постъпят както са намислили.

Деми стоеше прав с гръб към огъня в камината. Бе придобил достолепния вид на мъж, поел инициативата в ръцете си.

Госпожа Мег буквално се изчерви при спомена за своята младост. И сега звукът на аплодисментите бе все тъй сладък за ушите ѝ, както преди много години при изпълненията ѝ в „Проклятието на вещицата“ и „Клетвата на девойката от пустошта“.

— Пълен абсурд е да играя възрастната дама, но не устоях на изкушението, когато Джоу и Лари написаха тази роля специално за мен. Щом облека роклята на старата майка, се забравям — звънецът за излизане на сцената поражда у мен същата тръпка, както когато играехме пиеси на тавана. Ако Дейзи играеше ролята на дъщерята, нещата щяха да са си съвсем на място: с теб и Джоуси до мен едва ли може да се каже, че играя — всичко е толкова истинско.

— Особено сцената в болницата, където откриваш ранения си син. Знаеш ли, мамо, на последната репетиция, докато ти ридаше над

мен, плаках с истински сълзи. Всички ще бъдат поразени, но не забравяй да ги избършеш, иначе ще кихна.

Деми се усмихна, припомняйки си какъв ефект постигна майка му.

— Няма да забравя, но когато те видях така пребледнял и в такова ужасно състояние, сърцето ми едва не спря. Надявам се никога вече да няма война. Не желая да преживея повторно онова, което претърпяхме с дядо ви.

— Не намираш ли, че Алис се справя с ролята по-добре, отколкото Дейзи би го направила? У Дейзи не дреме никаква актриса, а Алис придава живот и на най-скупните си реплики. Мен ако питаш, маркизата ѝ е безупречна.

С внезапно пламнало лице Деми крачеше напред-назад из стаята.

— И аз съм на същото мнение. Много мило момиче — гордея се с нея и я обичам. Къде е тя тази вечер?

— Кълве уроците по гръцки, предполагам. Вечер обикновено се занимава с това. Жалко — добави Деми тихо; гледаше вторачено в шкафа с книги, без да е в състояние да разчете и едно заглавие.

— Ето това е момиче по мой вкус. Хубава, чудесно възпитана, образована, а и как върти домакинството! Ще бъде прекрасна помощничка за някой добър и интелигентен мъж. Надявам се да го открие.

— И аз — промърмори Деми.

Госпожа Мег насочи вниманието си към недовършения илик и изражението върху лицето на Деми ѝ убегна. Той бе леко объркан. Мълчеше, но кафявите му очи говореха красноречиво. В кратките пиеси, в които той и Алис Хийт играеха така добре ролите си, имаше толкова дълбок, макар и неосъзнат подтекст. Тя залягаше здравата и над учебниците — всички очакваха да завърши с отличие, а той имаше амбицията да постигне същото в големия мъжки колеж. Деми можеше да предложи единствено себе си. Като скромен младеж разбираше колко е недостатъчно това. Тепърва му предстояше да докаже способността си да изкарва прехраната си и правото да поиска да се грижи за щастието на една жена.

Само наблюдателната Джоуси се досещаше за обзелата го треска, но понеже се страхуваше донякъде от брат си, предвидливо се задоволи да го дебне като котка, готова да му се нахвърли при първите

признаци на проявена слабост. Напоследък Деми усилено свиреше на флейта, усамотен в стаята си. Превръщаше мелодичната си приятелка в изповедник, комуто споделяше плахите надежди и опасения, обзели сърцето му. Нито госпожа Мег, потънала в домашни грижи, нито Дейзи, интересуваща се единствено от музиката на Нат, забелязваха камерните му концерти. Само Джоуси постоянно си мърмореше под нос: „Влюбеният мисли за възлюбената си“ и дебнеше момента да си отмъсти на Деми, задето неизменно взимаше страната на Дейзи в момичешките им спорове.

Тази вечер ѝ се откри подобна възможност и тя реши да се възползва изцяло. Госпожа Мег довършваше илика, Деми продължаваше да крачи неспокойно напред-назад из стаята, а в библиотеката се чу шум от затварянето на книга; последва звучна прозявка и ученичката се появи с вид на човек, обзет от колебание дали да си легне, или да направи някоя пакост.

— Чух да споменавате името ми. Да не би да сте говорили нещо лошо за мен? — поинтересува се тя, настанявайки се на облегалката на фотьойла.

Майка ѝ съобщи добрата новина. Джоуси се зарадва, а Деми прие поздравленията ѝ благосклонно. И тук тя прецени, че прекалено много задоволство не му е полезно.

— Току-що дочух нещо за пиесата. Хубаво е да знаете, че ще добавя и песен към своята роля, за да ѝ придам повечко живот. Какво ще кажете за това?

Седна зад пианото и запя:

*Най-сладка девойко на прекрасния свят,
как да опиша любовта,
която изцяло го промени;
как да разкажа за копнежа,
който кара сърцето ми
непрестанно и буйно да тупти?
С теб, само с теб да живея
са моите мечти.*

Не успя да продължи. Почервенял от гняв, Деми се втурна към нея и в следващия миг една доста пъргава млада персона от женски пол тичаше чевръсто между масите и столовете, а бъдещият партньор от „Тибър и компания“ я следваше по петите.

— Маймуна такава! Как смееш да се ровиш из записките ми?

Раздразненият поет фучеше след неуспешния опит да залови пъргавата девойка, а тя подскачаше ту тук, ту там и размахваше пред него изписан лист.

— Няма такава нещо! Намерих листа в речника. Така ти се пада, щом си толкова разхвърлян! Не ти ли хареса песента ми? Аз я намирам за хубава.

— Ако веднага не ми върнеш листа, ей сега ще те науча на друга песен!

— Ела да си я прибереш!

Джоуси изчезна в кабинета с надежда да се спаси, а госпожа Мег се обади:

— Деца, деца! Престанете да се карате!

Преди Деми да я догони, листът лежеше в камината и той тутакси се успокои, наблюдавайки как ябълката на раздора изчезва.

— Радвам се, че изгоря. Това е просто глупаво стихче; само се опитвах да нагодя мелодия, защото едно от момичетата ме помоли. Но настоявам да не пипаш нещата ми или лошо ти се пише. Точно тази вечер убеждавах мама да не пречи на заниманията ти с актьорството.

Настроението на Джоуси мигом се промени — с най-умолителни нотки започна да го разпитва какво точно е направил. Изслуша го с нескрито вълнение и възкликна:

— Извинявай, Деми! Никога повече няма да ти погаждам номера! Ако си на моя страна, и аз ще бъда на твоя. Няма да пророня думичка против теб. Ето виж — тук имам бележка от твоята Алис. Възприеми го като знак за примирие.

Джоуси измъкна бележката, а очите на Деми засияха, макар че си придаде привидно безразличен вид — не искаше Джоуси да се надува толкова много:

— О, едва ли е нещо особено. Сигурно ми съобщава дали утре вечер ще дойде с нас на концерта. Прочети я, ако желаеш.

Джоуси смирено подаде бележката, но забеляза как Деми плъзна поглед по двата реда, които тя съдържаше; после хвърли посланието в

огъня.

— Джон, не пазиш ли всяко нещо, докоснато от „най-сладката девойка“? Не се ли интересуваш от нея?

— Напротив. Всички държим на нея. Но, скъпо мое момиченце, пиесите те превръщат в романтичка. Само защото понякога се случва Алис и аз да играем влюбени, в глупавата ти главица започва да се върти, че ние наистина сме такива. Не си губи времето да търсиш несъществуващи неща, а се занимавай със своите работи; моите остави на мен. Прощавам ти, но да не се повтаря. Това определено е проява на лош вкус. Кралиците от трагедиите не се държат като невъзпитани момиченца.

Джоуси отиде да си легне с видимо смирение. Но очите ѝ сякаш говореха: „Знам, че си влюбен, братко, и мене не можеш да излъжеш!“.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

КАК ЕМИЛ ПРЕКАРА ДЕНЯ НА БЛАГОДАРНОСТТА

С опънати платна, за да лови попътния вятър, „Бренда“ се носеше леко по вълните. Всички на борда се радваха, защото дългото пътешествие приближаваше своя край.

— Още четири седмици, госпожо Харди, и ще ви поднесем чай, какъвто не сте пили никога през живота си — каза помощник-капитанът Хофман, спрял до двете дами, седнали в защитен от вятъра ъгъл.

— С удоволствие ще приема, но още по-доволна ще бъда да стъпя на твърда земя — усмихна се по-възрастната дама, която беше съпруга на капитана.

— И на мен ми се иска същото, дори да се наложи да нося китайски обувки от въжета. От толкова трамбоване по палубата накрая ще се окажа боса — засмя се Мери, капитанската дъщеря, и показа поизносените си малки боти.

— В цял Китай едва ли ще се намерят достатъчно малки и изящни — отвърна Емил с моряшка галантност, като вътрешно реши да открие най-красивите обувки, щом стигнат до брега.

— Не знам какви упражнения щеше да правиш, скъпа, ако господин Хофман не те бе карал да се разхождаш всеки ден. Подобен мързел е вреден за младите хора, макар да е подходящ за старото ми тяло. Има ли вероятност от буря, как мислиш?

Госпожа Харди хвърли леко разтревожен поглед на запад, където червеното слънце бавно залязваше.

— Вятърът само ще се усили малко, мадам, колкото да ни тласне още по-бързо напред — отвърна Емил, оглеждайки се изпитателно наляво-надясно.

— Моля да ни попеете, господин Хофман. Толкова е приятно да се слуша музика по това време. Ще ни липсва на сушата — добави

Мери с такива умолителни нотки, че би накарала и акула да пропее.

През последните месеци Емил често благославяше единствения си талант, защото това изпълваше дългите дни с особено настроение и превръщаше часовете на здрачаване в най-щастливите моменти, ако вятърът и времето го позволяваха. И сега с удоволствие запя любимата ѝ песен:

*Попътен вятър дайте ми, момчета,
и бели, надути платна,
та корабът да пори вълните
по всяко време на деня.
Кой друг живот
освен живота моряшки
е тъй интересен, тъй волен и смел?
Океанът широк на моряка е дом;
негов гроб — рифът коралов.*

Последните нотки на ясения силен глас бяха заглушени от спонтанното възклицание на госпожа Харди:

— Какво е това?

Острото око на Емил забеляза облаче дим да пълзи от един люк. В съзнанието му се мерна омразната дума „Пожар!“. В следващия момент се насочи натам, като подметна привидно небрежно:

— Пушенето е забранено. Отивам да го преустановя.

Ала щом се скри от погледа им, изражението му се промени. Втурна се надолу с всички сили.

След няколко минути отново излезе на палубата — беше полузадушен от дима и силно пребледнял въпреки смуглата си кожа. И все пак успя да се овладее, за да докладва на капитана.

— Пожар в трюма, сър.

— Не плаши жените.

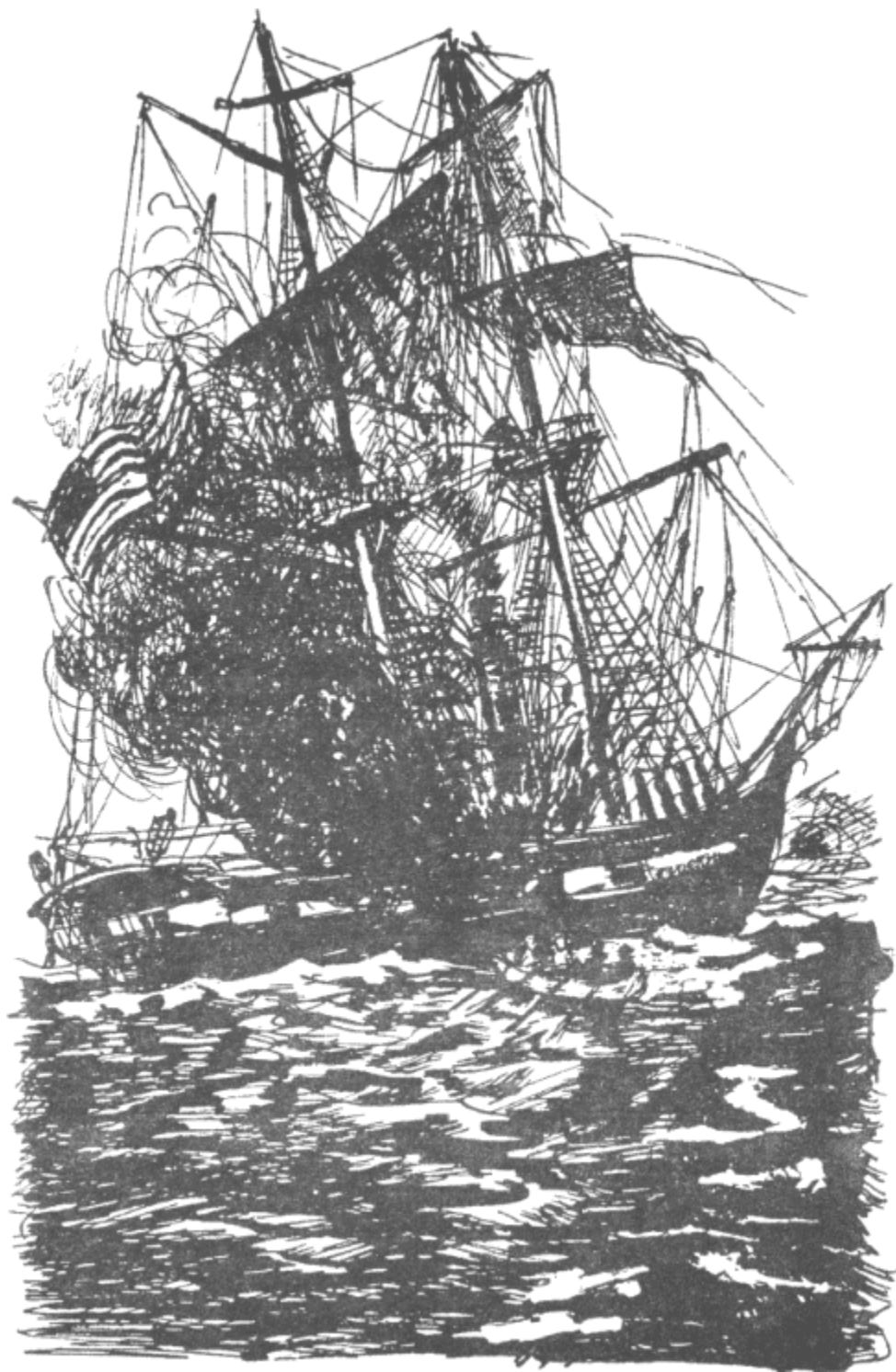
След тази първа заповед на капитан Харди двамата отидоха да преценят как евентуално да го потушат.

Големите количества вода, излети в трюма, така и не надвиха леснозапалимия товар на „Бренда“. Скоро стана очевидно, че корабът е обречен: димът бълваше през процеците, усилилият се вятър

разпалваше тлеещите искри в пламъци и отвратителната истина вече не можеше да бъде скрита от никого.

Госпожа Харди и Мери храбро понесоха шокиращото съобщение, че ще се наложи да напуснат кораба. Мъжете работеха сръчно. Приготвиха бързо лодките и правеха всичко възможно да попречат на огъня да се разпростре. Въпреки това скоро клетата „Бренда“ се превърна в плаваща пещ. „Всички по лодките!“ Първи естествено евакуираха жените. На борда нямаше други пасажери, защото корабът бе търговски. Така избегнаха паниката и лодките започнаха да се отдалечават една след друга. Лодката с жените обаче продължаваше да стои близо до „Бренда“, тъй като капитанът напускаше кораба последен.

Емил остана при него. В един момент и той получи заповед да изостави горящия плавателен съд. Подчини се неохотно, но почти веднага стана ясно колко навременно е било това действие. Едва стъпи в люлееща се от вълните лодка, скрита в облак дим, и бушуващият в недрата на кораба пожар поразил една мачта; тя се прекърши и повали капитан Харди през борда. Лодката бързо се озова до мястото, където той падна, а Емил скочи в морето да спаси ранения и изпаднал в безсъзнание капитан. Заради злополуката се наложи младият мъж да поеме командването. Веднага разпореди мъжете да гребат усилено, защото експлозията заплашваше да последва всеки момент.

Останалите лодки, вече въвн от опасност, се позадържаха да наблюдават прекрасния, макар и страшен спектакъл: пламналият наред морето кораб озаряваше в червено нощта и водната повърхност, върху която плаваха крехките лодки. Корабокрушенците обърнаха за

последен път пребледнели лица към обречената „Бренда“, бавно отпавила се към водния си гроб. Никой обаче не видя края ѝ — вятърът разгони наблюдателите и ги откъсна един от друг; някои от тях никога вече нямаше да се видят отново, защото морето не пуска мъртъвците си.

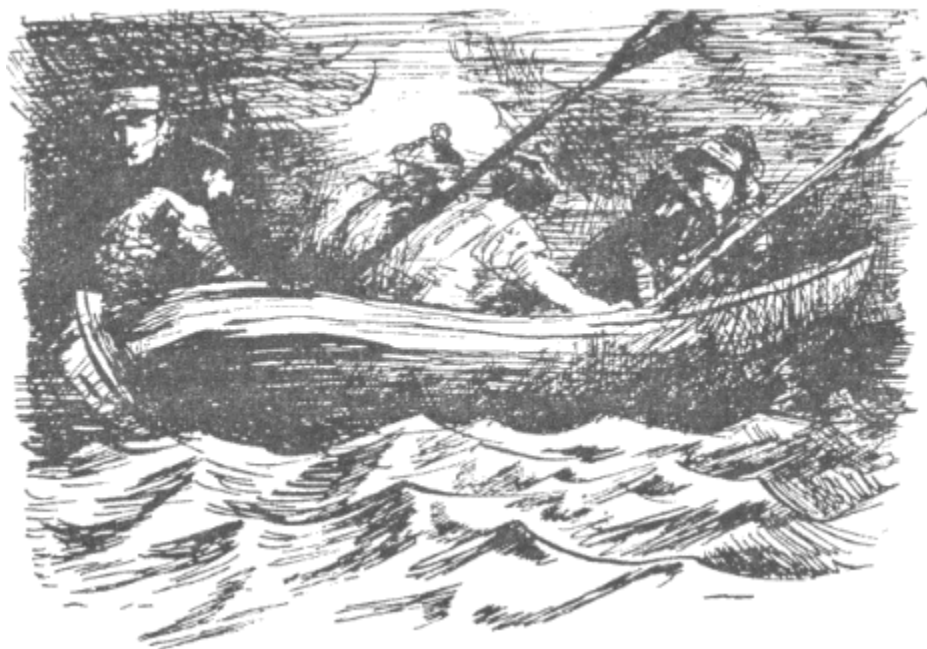
Лодката, чиято съдба ще проследим, на зазоряване се оказа сама. Оцелелите видяха всички заобикалящи ги опасности. Доколкото времето им бе позволило, натовариха вода, храна и обезопасителни материали, но за тежко ранен, две жени и седем моряка на борда бе очевидно, че провизиите няма да стигнат за дълго. Скоро щяха да имат нужда от помощ. Крепеше ги една надежда — да срещнат кораб. Вилнялата цяла нощ буря обаче ги отклони далеч от курса им. Часове наред прекарваха в изморително наблюдение на хоризонта и се окуражаваха взаимно с прогнози за скорошно спасение.

Помощник-капитанът Хофман помагаше на всички въпреки неочакваната отговорност, легнала върху плещите му. Критичното състояние на капитана, разбитото от мъка сърце на съпругата му, сляпото доверие на младото момиче не му позволяваха да допусне дори сянка на съмнение или опасение, че няма да се справи. Мъжете съвестно изпълняваха задълженията си, но Емил не си правеше никакви илюзии: ако гладът и отчаянието ги превърнеха в зверове, задачата му щеше да бъде тежка. Призова цялата си смелост, придаде си мъжествен вид и ведро изброяваше колко много шансове имат да се спасят. Всички се обръщаха инстинктивно към него за напътствия и подкрепа.

Първото денонощие мина относително добре, но постепенно обстановката започна да се влошава и надеждата да замира. Раненият мъж изпадна в делириум, съпругата му се изтощи от тревога и напрежение, а момичето изнемоля от липса на храна — беше заделила половината от дажбата сухари за майка си, а с водата навлажняваше напуканите устни на баща си. Моряците престанаха да гребат. Седяха мрачни, роптаеха срещу новоизлюпения командир, че не се вслушва в съветите им, настояваха за повече храна. Постепенно всички се настройваха враждебно — лишенията и безизходицата събуждаха дремещите у тях животински инстинкти. Емил правеше всичко по силите си, ала спасението от такава ситуация е извън възможностите на един-единствен човек. Често обръщаше отслабналото си лице към

безмилостното небе, но оттам не се отронваше и капака дъжд да утоли жаждата им. По безкрайната водна шир не се забелязваха така желаните платна, които да зарадват копнеещите му очи. Самият той разяждан от глад, с напукани от жажда устни и нарастващ страх в сърцето по цял ден се стараеше да ги развесели и утеши. Разказваше истории на мъжете, заклеваше ги да понесат несгодите заради безпомощните жени, обещавахе щедри възнаграждения само и само да продължат да гребат, докато имат сили, за да се върнат в трасето на изгубения път. Къде със знания, къде с инстинкт се опитваше да налучка правилния курс, та дано се увеличат шансовете им за спасение. Разпъна част от платно над главата на ранения, грижеше се за него, утешаваше съпругата му.

На четвъртия ден запасите от храна и вода почти се изчерпаха. Емил предложи да запазят оскъдните остатъци за болния мъж и жените, но двама моряци се разбунтуваха и настояха за своя пай. Емил се отказа от своя дял, за да даде личен пример. Неколцина от хората го последваха с онзи тих героизъм, често така присъщ на грубоватите, но мъжествени натури. Постъпката им накара другите да се засрамят. За един ден се възцари мир сред малката група страдалци. Изтощен от умора, Емил повери нощната вахта на най-надеждния моряк, за да дремне за час. Тогава двамата коравосърдечни мъже се нахвърлиха върху запасите от хляб, вода и бутилката бренди. Пазеха я грижливо, за да им даде сили в тежки моменти или да убие вкуса на плесен на водата за пиене. Полудели от жажда, лакомо изпиха половината шише. До сутринта единият заспа и никога не се събуди; другият, загубил разсъдък от алкохола, скочи през борда и изчезна. Ужасната картина потресе всички. Останалите моряци изоставиха непокорството и оттук нататък лодката се носеше по вълните с печалния си товар от страдащи души и тела.

Друго изпитание ги доведе почти до пълно отчаяние. Радостното вълнение при мимолетния вид на бели платна се превърна в горчива болка. Корабът отмина далеч от тях. Нито забеляза размаханите им ръце, нито чу отчаяните им викове за помощ.

Със свито сърце Емил огледа изоставената на произвола на съдбата лодка: капитанът имаше вид на умиращ, жените едва ли щяха да издържат още дълго. Стисна зъби, ала с настъпването на тъмната нощ Емил зарови лице в шепите си. Прекара така повече от час. Мълчаливата агония го състари с години. Не физическите страдания го терзаеха. Съсипваше го безпомощността. Малко го бе грижа за моряците. Тези опасности съставляваха част от живота, избран от тях. Жадуваше обаче да спаси капитана, когото дълбоко почиташе, добрата жена, отнесла се така мило с него, и сладкото момиче, чието обаятелно присъствие направи дългото пътуване приятно за всички. Беше готов да пожертва собствения си живот, но те да се избавят от застигналата ги съдба.

Седеше хванал глава с ръце; първото голямо изпитание през младия му живот бе привело раменете му; безбрежното небе бе надвиснало над безкрайното море. И така, обгърнат от дълбокото страдание, дочу нежен звук. Заслуша се като изпаднал в транс. Мери пееше тихичко на майка си, хлипаща в прегръдките ѝ, омаломощена от дългите мъки. Гласът звучеше плахо и неуверено — напуканите от

жажда устни на клетото момиче едва се отваряха, ала в този час на отчаяние влюбеното сърце чу тихия ѝ зов. В Плъмфийлд често пееха този сладък стар химн. Докато го слушаше, Емил ясно си припомни цялото щастливо минало; забравил бедите и страданието, се пренесе отново у дома. Имаше чувството, че сякаш вчера е разговарял с леля Джоу на покрива. Укори се за проявената слабост и вътрешно възкликна: „Червената нишка! Трябва да мисля за нея и да изпълня дълга си докрай. Карай направо, момчето ми! Не успееш ли да достигнеш пристанище, спусни се достойно с опънати платна“.

Монотонното напяване унесе уморената стара жена в дрямка, а Емил засънува наяве Плъмфийлд. Видя всички, чу познатите гласове, усети прегърналите го за „добре дошъл“ ръце и си каза: „Не, няма да ги посрамя, дори никога повече да не ги видя“.

От краткия му унес го изтръгна вик, а едрата капка върху главата му подсказа, че най-после е завалял благословеният дъжд. Идваше едно малко спасение, защото жаждата се понася по-трудно от глада, горещината и студа. С радостни възгласи всички вдигнаха напукани устни, протегнаха длани — ловяха благодатната влага, която охлади треската на болния, утоли жаждата им, освежи изнемощелите им тела. Валя цяла нощ. Корабокрушенците се наслаждаваха на спасителния душ и в сърцата им отново се породила надежда. Приличаха на съживени от божествена роса цветя. На зазоряване облаците се разсеяха. Изпълнен със сили и облекчен от прекараните в мълчалива благодарност часове, Емил имаше чувството, че са получили отговор на зова си за помощ. А едва плъзнал поглед към хоризонта, го обзе нова радост: на фона на розовото небе съвсем ясно се откриха опънатите платна на кораб. Плаваше тъй близо до тях, че на върха на мачтата се виждаше дългото тясно знаме и черните фигури по палубата.

Нетърпеливите гърла нададоха викове, след миг се сляха в дружен възглас, мъжете размахваха шапки и кърпи, жените протягаха умолително ръце към големия бял ангел, насочил се към тях. Вятърът сякаш помагаше на кораба да се придвижва по-бързо.

Този път нямаше място за разочарование. Подадоха им сигнали, че са ги забелязали. Изпаднали в екстаз, жените се хвърлиха на врата на Емил и го възнаградиха със сълзите и благословията си, а сърцата им преливаха от дълбока признателност. През последвалите години

той неизменно твърдеше, че в онзи момент, докато държал Мери в ръцете си, се е чувствал най-горд през живота си. Храбрата девойка, понесла стоически всичко до момента, изведнъж рухнала и полуприпаднала се вкопчила в него; в това време майка ѝ трескаво се занимавала с ранения, който доловил радостната възбуда и дори започнала да дава нареждания, сякаш отново се намира на палубата на „Бренда“.

Скоро всичко приключи благополучно. Намираха се в безопасност на борда на „Урания“ и пътуваха към дома. Емил остави приятелите си в грижовни ръце, моряците му се смесиха с домакините, а той разказа за корабкрушението. Едва тогава помисли за себе си. Вкусният аромат на супата, сервирана в каютата за дамите, му напомни, че умира от глад; внезапното му залитане издаде тоталното му изтощение. Веднага го отнесоха и едва не го умориха от грижи и внимание. Чак когато го нахраниха, преоблякоха и утешиха, го оставиха да си почива. Лекарят вече излизаше от каютата, но отпадналият глас на Емил го застигна на прага:

— Кой ден е днес?

— Денят на благодарността, човече! И ще ти поднесем истинска английска вечеря, стига да си готов да я поемеш.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

КАК ДАН ПРЕКАРА КОЛЕДА

Къде се намираше Дан?

В затвора.

Горката госпожа Джоу! Как щеше да се стегне сърцето ѝ, ако знаеше, че докато старият Плъмфийлд свети в коледна украса, нейното момче е само в килията и се опитва да чете малката книжка, която тя му даде. Горещи сълзи, каквито никакви физически страдания не бяха изтръгвали от него, премрежваха от време на време очите му, а изпълнената му с копнеж по дома душа се устремяваше към всичко, което бе загубил.

Историята на неговото падение е кратка. Всичко се случи — както често става — в момент, когато се чувстваше необичайно преизпълнен с големи надежди, добри намерения и мечти за по-добър живот. По време на пътуването срещна приятен млад мъж и естествено прояви интерес към него — Блеър отиваше при братята си в едно канзаско ранчо. Във вагона за пушачи играеха усилено карти. Момъкът — едва на двадесет — поуморен от дългото пътуване, прекарваше сред случайни хора; оказаха се преливащи от добро настроение и поопиянени от свободата на Запада. Дан, верен на обещанието си, дори не помисли да се присъедини към някоя компания, но с интерес наблюдаваше картоиграчите. Скоро прецени двама като мошеници, твърдо решени да оберат на комар момчето. В сърцето на Дан винаги имаше място за всяко по-младо и по-беззащитно същество. Нещо у този момък му напомняше за Теди, затова държеше Блеър под око и го предупреди що за типове са новите му приятели.

Напразно, както се оказа. Бяха спрели да пренощуват в един голям град. Дан установи, че младежът е изчезнал от хотела. Узна с кого е излязъл и тръгна да го търси. Хем се ругаеше мислено какъв глупак е, като полага тези усилия, хем нямаше сърце да остави доверчивото момче в ръцете на тези мошеници.

Откри го в долнопробна игрална зала заедно с картоиграчите. Щом се появи, Дан видя какво облекчение изпита момчето и се досети, че нещата отиват на зло. Беше пристигнал обаче прекалено късно.

— Няма как да си тръгна. Загубих доста, а парите не са мои. Трябва да си ги върна, иначе няма да мога да погледна братята си в очите — прошепна момчето.

Отчаян, младежът продължи да играе убеден, че ще успее да си върне поверените на грижите му пари. Намръщаното лице на Дан и видът му на пътувал и опитен човек поставиха мъжете нащрек. Започнаха да играят честно и позволиха на момчето да спечели малко. Нямаха обаче никакво намерение да се откажат от плячката. Разбрали, че Дан няма да изостави жертвата им, си размениха многозначителен поглед, който гласеше: „Този трябва да го разкараме“.

Дан то забеляза и също застана нащрек. Двамата с Блеър бяха непознати по тези места, а на такива лесно се случваха неприятности. Въпреки това не възнамеряваше да се оттегли. Внимателно наблюдаваше играта, забеляза измама и се обади. Последва размяна на остри думи и възмущението на Дан надскочи предпазливостта. Единият мошеник отказа да върне ограбеното и извади пистолет. Дан пламна и събори мъжа с удар. Човекът удари главата си в печката и окървавен остана в безсъзнание на пода. Дан успя да прошепне на момчето:

— Бягай и си дръж езика зад зъбите. Не се тревожи за мен.

Изплашен и смаян, Блеър мигом напусна града, а Дан прекара нощта в ареста. След няколко дни го изправиха пред съда по обвинение в убийство — мъжът беше починал. Тук Дан нямаше приятели; разказа какво се е случило само веднъж, защото не желаше близките му у дома да научат за станалото. Дори скри името си — представи се за Дейвид Кент — няколко пъти при трудни положения бе постъпвал така. Всичко приключи бързо. Поради смекчаващи вината обстоятелства получи присъда от една година затвор с упражняване на тежък физически труд.

Замаян от скоростта, с която настъпи тази отвратителна промяна в живота му, Дан дори не я осъзна изцяло, докато желязната врата не тропна зад него. Озова се в тясна, студена и тиха като гробница килия. Знаеше, че при една негова дума господин Лари щеше да пристигне и

да го утеши, но нямаше сили нито да разкаже за позора си, нито да види каква тъга и срам ще причини на приятелите си.

— Не — промълви той и стисна юмруци, — предпочитам да ме мислят за мъртъв! А и нищо чудно да умра, ако ме държат дълго тук.

Скочи и започна да се разхожда напред-назад по каменния под като уловен в клетка лъв. Започна да бие с ръце по стените, отделящи го от свободата, която за него бе равна на живот. В продължение на дни страда ужасно. Накрая изпадна в мрачна меланхолия, още по-тъжна за гледане от вилнеенето му.

Надзирателят на затвора, суров човек, имаше лошо име заради постоянните си издевателства, но свещеникът беше състрадателен и изпълняваше трудната си мисия всеотдайно. Продължително се занимава с бедния Дан, но сякаш думите му не стигаха до момъка. Наложил се да изчака физическият труд да поуспокои възбудените нерви, а пленничеството да обуздае духа му.

Изпратиха Дан в работилницата за четки. Понеже съзнаваше, че работата ще бъде единственото му спасение, се трудеше с трескава енергия. Скоро спечели одобрението на началството и завистта на не толкова сръчните свои събратя по съдба. Ден след ден изпълняваше задълженията си под зоркия поглед на въоръжен надзирател — имаше забрана да изрича излишни думи и да говори с мъжете до него. Виждаше единствено работилницата и килията. Разходките му се свеждаха до отиването и връщането от работа. Мълчалив, мрачен и измършавял, Дан се въртеше в тесния кръг на затворническото всекидневие. Ядеше горчивия хляб и се подчиняваше на заповедите с бунтовно пламъче в очите, което караше надзирателят да повтаря:

— Този е опасен. Наблюдавайте го. Някой ден ще избяга.

Имаше други, много по-опасни от него — отдавна вършеха престъпления и бяха готови на всякакъв отчаян опит за бягство, стига да пречупят дългата монотонна скука на пленничеството си. Те бързо се досетиха за настроението на Дан и след месец му съобщиха плановете си за подготвяния при първа възможност бунт. Денят на благодарността бе един от малкото, когато им позволяваха да си поговорят — полагаше им се час разходка из двора на затвора. Дотогава всичко щеше да е готово; щяха да предприемат отчаян опит, който вероятно за повечето щеше да завърши с кръвопролитие и поражение, но щеше да осигури свобода на неколцина. Дан вече сам

планираше бягството си. Само изчакваше подходящия момент. Ставаше все по-мрачен, все по-свиреп и се настройваше все по-бунтарски. Липсата на свобода терзаеше и душата, и тялото му.

Размишляваше върху проваления си живот, отказа се от всички надежди за щастие, изостави всякакви планове, прости се с мисълта някога отново да види стария Плъмфийлд или да докосне приятелски протегнатите ръце, след като неговите вече са изцапани с кръв. Не му пукаше за негодника, когото уби, защото такива като него е по-добре да са мъртви, смяташе Дан. Но позорът от времето, прекарано в затвора, никога нямаше да се заличи, макар късо остриганата му коса да израсне отново, да смени сивата униформа, решетките и ключалките да останат далеч зад гърба му.

— Свършено е с мен. Провалих живота си и нищо не може да се промени. Те ме мислят за умрял и все така ще държат на мен, но никога няма да узнаят какво съм направил. Горката мама Баер — толкова се стараяше да ми помогне.

В работилницата имаше един окаяник с още по-тежка съдба от участта на Дан. Присъдата му изтичаше на пролет, но нямаше надежда да доживее този момент. Дори най-коравосърдечните съчувстваха на злосчастния Мейсън, докато той кашляше със сетни сили в затвореното пространство и броеше тежките дни, които му оставаха да преседи тук, преди евентуално да види съпругата и малкото си дете. Мяркаше се бледа надежда да го освободят, но поради липса на приятели, които да задвижат въпроса, ставаше все по-очевидно, че болестта скоро ще сложи край на търпеливите му мъки.

Дан го съжаляваше повече, отколкото показваше. Помагаше на Мейсън, когато бе прекалено немошен да свърши работата си, а останеше ли сам в килията си, благодарственият поглед на клетника му действаше като слънчев лъч. Със свито сърце Мейсън наблюдаваше как великолепно здраве на Дан вехне зад решетките. Миролобив по душа, той се опитваше с нашепната дума или предупредителен поглед да възпира Дан от връзки с „лошите момчета“, както наричаха бунтовниците. Но Дан неусетно се плъзгаше по наклонената плоскост и с мрачно удовлетворение очакваше масов бунт, та да си отмъсти на надзирателя и да направи опит да си възвърне свободата. Необузданата му природа тръпнеше в очакване на метежа. Бе укротил не едно и две диви животни, ала не успяваше да овладее собствения си опърничав

нрав. И все пак най-сетне откри с каква юзда да стане господар на себе си.

Неделята преди Деня на благодарността Дан седеше в параклиса. Забеляза неколцината гости, скупчени на запазените за тях места. Изпълнен със смъртен страх ги огледа трепетно, да не би да зърне позната физиономия, да не би някой от вкъщи изведнъж да се озове пред него. Не. Всички се оказаха непознати. Скоро ги забрави, заслушан във ведрите думи на свещеника и тъжната песен на богомолците с натъжени сърца. Хората често говореха на затворниците, затова никой не се изненада от поканата днес да кажат по нещо. Една дама стана и обяви, че ще им разкаже кратка приказка. По-младите слушатели наостриха уши, но дори и по-възрастните изглеждаха заинтригувани — приемаха като добре дошла всяка промяна в монотонния си живот.

Дамата, облечена в черно жена на средна възраст, имаше пълни със състрадание очи, лицето ѝ изразяваше съчувствие, а гласът ѝ сгръвяваше сърцето с майчинските си нотки. Дан си спомни за госпожа Джоу и внимателно се заслуша в думите ѝ. Те сякаш се отнасяха за него — по стечение на обстоятелствата идваха съвсем навреме, за да разчупят леденото му отчаяние.

Простичката приказка тутакси прикова вниманието на мъжете: ставаше въпрос за двама войници, попаднали в болница по време на последната война. И двамата, зле ранени в дясната ръка, искали на всяка цена да запазят ръцете си — нали с тях изкарвали прехраната си — и да се приберат вкъщи здрави и читави. Лечението било бавно и трудно. Единият проявил търпение — изпълнявал всички нареждания дори когато възникнала опасност да му отрежат ръката. След доста страдания се възстановил. Бил благодарен, че не е загубил живота си, макар и да не бил вече в състояние да се сражава. Другият се противял и прекалено дълго не се вслушвал в никакви съвети; накрая починал от бавна смърт. В последните си мигове горчиво съжалявал за проявената глупост, ала било твърде късно.

— И понеже във всички приказки има някаква макар и дребна поука, ще ви кажа каква си вадя аз — добави дамата с усмивка, докато оглеждаше редицата млади мъже пред себе си. — Тук е болница за войници, ранени в битката на живота. Тук са събрани болни души, слаби воли, налудничави страсти, сляпа съвест, всички нещастия,

които идват от нарушаването на законите; носят със себе си неизбежната болка и наказанието. За всеки един от вас има надежда и помощ, защото благосклонността на Господ е безкрайна, а великодушието на човек — огромно. Но разкаянието и примирението трябва да се проявят, преди да е станало късно. Платете цената мъжествено — тя е справедлива — а от страданието и позора извечете нови сили за по-благороден живот. Белегът ще остане. По-добре обаче е човек да загуби и двете си ръце, вместо душата си. От вас зависи дали близките ви ще се гордеят после с вас, или ще се срамуват. И помнете — най-скъпи за всички са блудните синове, които един ден се завръщат.

Кратката проповед свърши, но жената вярваше, че простичките ѝ, ала сърдечни думи не са отишли напразно: едно момче сведе глава, върху няколко лица се забелязваше мекота, подсказваща за докосната нежна струна. Дан стисна устни и сведе очи, защото думите за чакащите, изпълнени с надежда близки, станаха причина да усети внезапна влага по миглите си. Имаше необходимост да остане сам в килията си. Вместо да се опита да заспи, се замисли дълбоко. Имаше нужда именно от тези думи, за да разбере къде точно се намира, колко съдбоносни ще се окажат за него следващите дни и как да постъпи. Дали да се присъедини към метежа и да удължи и без това труднопоносимото наказание, или да се примири и да понесе справедливата присъда. Вярно, белегът ще остане, но ще спаси душата си въпреки опетнената невинност. Тогава не би се притеснявал да се върне у дома и дори да си признае всичко. Щяха да го разберат.

През тази нощ у Дан се бореха доброто и злото, както се бореха Ангелът и Дяволът за Синтрам. Трудно бе да се прецени кой ще победи. На бойното поле, каквото представляваше тясната килия, се срещнаха угризения и съжаление, срам и позор, гордост и страст. Клетото момче имаше чувството, че се налага да се сражава с несравнимо по-свирепи врагове, отколкото всички други, срещнати по време на безкрайните му пътувания. На везните натежа нещо дребно — често именно така става в тайнствените ни сърца — и едно проявено съчувствие помогна на Дан да реши: дали да спаси, или унищожи личността си.

В тъмните часове преди зазоряване, докато лежеше буден на одъра, през решетките се прокрадна лъч светлина; пантите леко

изскърцаха и в килията влезе мъж. Добрият свещеник, натрупал дългогодишен опит като помощник на човешките души, идеше тук, воден от същия инстинкт, който кара майката да пристъпи до възглавницата на болното си дете. Той се бе научил да различава знаците на надежда върху закоравелите лица, да разпознава кога е настъпил моментът за насърчителна дума за наранените сърца. И преди бе посещавал Дан, ала винаги го заварваше навъсен и безразличен. Тогава се оттегляше, за да изчака търпеливо подходящия момент. И сега този заветен миг бе настъпил. Облекченото изражение на затворническото лице бе озарено от незабелязвана досега светлина, а след тъй дългото изкусително нашепване на страсти, съмнения и опасения, които преследваха Дан в килията от часове, звукът на човешкия говор успокоиха младежа по странен начин. Объркан от силата на злото, Дан изпитваше необходимост от помощ, защото не разполагаше с никакво оръжие, а искаше да поведе битката за своето спасение.

— Кент, горкият Мейсън си отиде. Остави съобщение за теб. Почувствах се длъжен да ти го предам незабавно.

Свещеникът седна на единственото свободно място.

— Благодаря, сър. Бих искал да го чуя.

Дан се натъжи дълбоко за клетия човек, починал в затвора, без да види за последен път съпругата и детето си.

— Отиде си внезапно, но дори в последните си мигове мислеше за теб и ми поръча следното: „Каж ми да не го прави. Да стисне зъби, да даде най-доброто от себе си и когато излежи присъдата, да отиде направо при Мери; тя ще го посрещне все едно съм аз. По тези места той няма приятели и ще се чувства самотен, но жената винаги е добра утеха за мъж, комуто късметът е изневерил. Предайте му моята любов и моето сбогом. Той беше така добър с мен“. После угасна тихо. Утре ще получи Божието опрощение.

Дан не отрони нито дума; само покри лице с ръце и остана неподвижен. Забелязал, че краткото съобщение изигра ролята си по-добре, отколкото се надяваше, свещеникът продължи, без дори да съзнава колко утешително действа бащинският глас на окаения затворник — той копнееше да се прибере у дома, но се опасяваше, че е пропуснал шанса.

— Няма да разочароваш приятеля си, надявам се. Последната му мисъл бе за теб. Знам, че назряват неприятности. Тревожа се, да не би да се изкушиш да поемеш в погрешна посока. Не го прави. Замисълът няма да успее — тези неща никога не успяват. Би било жалко да опетниш доброто си досие тук. Имай кураж, синко. В края на годината ще излезеш. И нека тогава бъдеш по-добър след тежкото изпитание. Не забравяй: една благодарна жена чака да те посрещне и да ти благодари, ако нямаш приятели. А ако имаш — заради тях дай най-доброто от себе си.

След тази нощ у Дан настъпи промяна. Само добрият свещеник я забеляза. За всички останали той продължаваше да бъде същият мълчалив, суров, неразговорлив млад мъж, който обръща гръб и на доброто, и на лошото. Намираше удоволствие единствено в книгите — носеше му ги неговият нов приятел. Старата година отиваше към своя край, а с настъпването на новата се очакваше да започне нова страница — труден урок, който той учеше в момента.

По Коледа, силно закопнял за Плъмфийлд, измисли начин да изпрати няколко реда, за да зарадва разтревожените им сърца и да утеши своето. Писа на Мери Мейсън, която живееше в друг щат, с молба да препрати писмото му. Сбито и кратко съобщаваше, че е добре и е зает, отказал се е от фермата и има други планове, но ще им разкаже по-нататък; вероятно няма да се прибере преди есента, не е в състояние да пише често, но всичко е наред и изпраща обичта си и коледните си благопожелания до всички.

После отново се затвори в себе си. Имаше да плаща голяма цена.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

КАК НАТ ПРЕКАРА НОВА ГОДИНА

— Не очаквам засега да чуя вест от Емил, Нат пише редовно, но къде е Дан? Откакто замина, са пристигнали само две-три картички. Момче като него досега да е купило всички ферми в Канзас.

С тези думи госпожа Джоу прегледа сутрешната поща. Пак нямаше известие от Дан.

— Както ти е известно, той не пише често. Месеците и годините нямат значение за него. Вероятно броди из пустошта напълно забравил за времето — подхвърли господин Баер, зачел се в поредното дълго писмо на Нат от Лайпциг.

— Но той обеща да ме държи в течение как се справя. Момчето си спазва обещанията, ако може. Опасявам се да не му се е случило нещо.

— Тогава рано или късно ще чуем за него. Лошите новини се разпространяват бързо. Не предизвиквай неприятните събития, Джоу, а по-добре чуй колко добре се справя Нат.

Професорът прочете част от писмото: беше посетил няколко литературни и музикални събирания; описваше прелестите на операта, благородството на новите си приятели, радостта да учи при майстор като Бергман, надеждите си за бързо забогатяване; изразяваше благодарност към всички, които разкриваха този прелестен нов свят пред него.

— Е, поне това звучи утешително. Долавях, че у Нат дреме неподозирана сила още преди да заmine. Държа се храбро и бе изпълнен с отлични намерения — отбеляза госпожа Джоу доволно.

Имаше право. Нат бързо усвояваше житейските уроци. Приятелите му щяха да се изненадат, ако го знаеха. Храбростта му, която така радваше госпожа Джоу, го водеше по новите пътища. Тихият Нат се бе впуснал в по-безобидните развлечения на града с целия плам на неподготвен младеж, готов да поеме първата си глътка наслада. Пълната свобода и усещането за независимост бяха

прекрасни. Благодарение на приятелите на професор Баер, безупречния немски, скромните маниери и безспорния талант, скоро той бе въведен в кръгове, недостъпни за мнозина.

Всичко това доста завъртя главата на Нат. Имаше предано сърце, добри стимули и високи амбиции. Ала тук се проявиха слабите страни на характера му. Суетата го поведе по лош път, удоволствията го опияняваха и за известно време той забрави всичко, заплепен от насладите на новия, очарователен живот. Нямахше намерение да заблуждава никого, но остави у хората впечатлението, че е млад човек от добро семейство и с перспективи. Не пропускаше случай да се похвали с богатството и влиянието на господин Лари, с известността на професор Баер и с преуспеващия колеж, където бе учил. Разказваше за госпожа Джоу на сантименталните госпожици, които четяха книгите ѝ, а на внимателно слушащите го по-възрастни дами описваше колко очарователна и добродетелна е майка му. Всички тези приказки, плод на момчешки перчения и невинна суета, скоро станаха широкоизвестни из кръговете, в които се движеше; за негова изненада и радост той бързо се превърна в център на внимание, но същевременно започна да изпитва и известно чувство за срам.

Горчивите плодове не закъсняха — понеже вече го третираха като човек от висшето общество, стана невъзможно да живее повече в наетата невзрачна квартира и да се посвети единствено на учене и скромен живот, както възнамеряваше. Запозна се с други студенти, с млади офицери и всякакви веселяци; ласкаеше се, че го приемат добре. Удоволствията обаче се оказаха скъпички. Изкуши се да наеме по-добра квартира на модна улица. Старата му хазайка, госпожа Тетзел, скърбеше, задето я напуска, а артистичната му съседка, госпожица Вогелстейн, само поклати сивите си къдрици и предрече, че рано или късо той ще се завърне по-тъжен, но помъдрял.

Нат смяташе сумата, определена му за джобни пари и дребни удоволствия, за цяло състояние, макар да беше по-малка, отколкото щедрият господин Лари предложи първоначално. Професор Баер мъдро призова към предпазливост — Нат нямаше опит в боравенето с пари. Нат се наслаждаваше на новия си уютен апартамент и неразумно допусна вътре необичаен лукс. Обожаваше музиката и не пропусна нито един урок, но вместо с часове да свири търпеливо и да учи, често прахосваше ценно време и пари по театри, балове, бирарии или

клубове. Нямаше осъдителни пороци и засега се държеше като джентълмен. Ала постепенно нещата започнаха да взимат лош обрат и той го забеляза. Първите стъпки по самостоятелния му път се оказаха надолу, не нагоре. Нат започна да се терзае от постоянно чувство за нелоялност; през малкото часове, когато оставаше насаме, си даваше сметка, че не всичко е наред, независимо от веселия водовъртеж, в който се вихреше.

— Още един месец и ще променя програмата си — често си повтаряше той в опит да извини отлагането: нали всичко бе така ново за него, а приятелите му у дома искаха да е щастлив.

С всеки изминал месец обаче ставаше все по-трудно да се откопчи. Забавленията го влачеха неусетно и не беше никак лесно да се обърне против течението. След зимните балове дойдоха летните развлечения. Нат установи, че те са още по-приятни и по-скъпи. Младите дами очакваха твърде много от всеки кавалер. Каретите, букетите, билетите за театър и всички други дребни разходи бяха неизбежни за младия мъж, чиято кесия отначало му се струваше бездънна. Приел господин Лари като образец за подражание, Нат се превърна в галантен млад човек. Всички го харесваха заради красивите му маниери, честността и прямотата.

Сред обожателките му се открояваше възрастна дама с музикална дъщеря. Изтънчената жена, изпаднала в бедност без време, копнееше да види дъщеря си, омъжена за богат съпруг. Тя остана очарована не само от музиката на Нат, но и от непреднамерените му измишльотини за неговите перспективи и приказките за приятелите му у дома. Изисканите му маниери направо омаяха сантименталната Мина. В уютната им гостна Нат се чувстваше приятно и спокойно особено след умората от по-бурните развлечения. Допадаше му майчинската заинтересованост на дамата; нежните сини очи на хубавото момиче го гледаха с неизменно възхищение при всяка поява и се натъжаваха, когато си тръгваше. Скоро откри, че не му е възможно да страни от това привлекателно място. Намеренията му не бяха лоши и не се опасяваше от нищо — беше споделил пред майката, че е сгоден. Продължи да се отбива в дома им, без да има ни най-малки подозрения относно амбициозните планове на възрастната дама. Когато схвана същността на положението, вече беше прекалено късно — нямаше начин болката и огромното огорчение да му бъдат спестени.

Част от новите и приятни за него събития намираха място в изчерпателните му ежеседмични писма — за тях никога не бе прекалено зает или уморен. Дейзи тържествуваше заради щастието и успехите му, момчетата се подсмиваха при мисълта как „неуморният музикант се превръща в светски мъж“, възрастните коментираха загрижено помежду си: „Движи се прекалено бързо. Налага се да получи някоя и друга предупредителна дума, преди да стане късно“, ала господин Лари възрази:

— Нека си поживее. Бил е зависим и потиснат толкова дълго. Едва ли може да направи някоя пакост с джобните си пари, а положително не би затънал в дългове. Прекалено плах и честен е, за да прояви безразсъдство. За пръв път вкухва свободата. Нека ѝ се наслади. Така само ще напредне повече в кариерата.

Затова му отправяха съвсем умерени предупреждения; добрите хора чакаха с нетърпение да чуят отново, че здраво е залегнал над книгите и по-малко прекарва „славни дни“. Понякога Дейзи се питаше със свито и предано сърце дали някоя очарователна Мина, Хилдегард или Лотхен, за които се споменаваха в писмата, не се готви да ѝ задигне Нат. Никога обаче не го попита.

Изнизваха се месец след месец. Дойдоха празниците с подаръци, пожелания и веселби. Нат очакваше забавленията с нетърпение. В началото всичко вървеше чудесно — заслужаваше си да се преживее Коледа в Германия. Ала той плати скъпо и прескъпо за унеса, с който се втурна във веселбите през тази запомняща се седмица. На Нова година дойде разплатата. Сякаш недобронамерена фея бе подготвила изненадващия прелом. Настъпиха крайно нежелани промени и преобърнаха коренно нещата — щастливият му свят се срина изцяло, изместен от отчаяние и опустошение.

Започна се от сутринта: подобаващо натоварен със скъпи букети и бонбони, отиде да благодари на Мина за извезаните с незабравки тиранти и на майка ѝ за сръчно изплетените копринени чорапи. Завари старата дама на масата. Посрещна го сърдечно, но в отговор на въпроса къде е дъщеря ѝ, тя поиска недвусмислено обяснение какви са намеренията му — някои слухове, стигнали до нея, я принуждават да изяснят отношението му или да не ги посещава в бъдеще, защото душевното спокойствие на Мина не бива да бъде нарушавано повече.

При това неочаквано искане Нат се паникьоса, както рядко се е паникьосвал млад мъж. Прекалено късно той прозря колко зле се е подвело момичето от неговата американска галантност. Спасението си той видя единствено в истината; прояви храброст и честно разказа всичко. Последва тъжна сценка: наложи се Нат да разбули измислиците за великолепието си, да признае, че е само беден студент и смирено да поиска прошка за неразумната свобода, с която се е възползвал от доверчивото им гостоприемство. Ако бе имал някакви съмнения относно кроежите на госпожа Шомбург, те бързо се разсеяха: тя направи презрителна физиономия и му държа дълга надменна реч.

Искреното разкажание на Нат я умилостиви донякъде и тя даде съгласие той да се сбогува с Мина. Подслушвала през ключалката до момента, девойката се появи обляна в сълзи, хвърли се на гърдите му и простена:

— О, скъпи, никога няма да те забравя, макар сърцето ми да е разбито!

Това се оказа по-лошо дори от мъмренето — едрата възрастна жена също се разплака и едва след много изблици на чувства и бръщолевения Нат успя да си тръгне. Намираше се в положението на Вертер, изоставената Лоте се утеши с бонбоните, а майка ѝ — с поценните подаръци.

Втората изненада настъпи на обед у професор Баумгартен. Поради сутрешната сцена съвсем нямаше апетит, но настроението му спадна окончателно от жизнерадостното съобщение на негов състудент — заминавал за Америка и смятал за свой дълг да навести „скъпия хер професор Баер“, за да го осведоми колко весело си прекарва неговото протеже в Лайпциг. Нат си представи какво ще настъпи в Плъмфийлд. Сърцето му замря; не ги беше подвеждал съзнателно, но в писмата си им спестяваше доста подробности. Точно в този момент Карлсън добави с приятелско намигване, че само ще загатне за предстоящия годеж между хубавата Мина и „сърдечния му приятел“. Нат изпита искрено желание да види приятеля си потънал на морското дъно, преди да стигне Плъмфийлд и да разбие всичките му надежди. Събра мислите си и започна да дава объркани и заплетени указания на Карлсън. Би било истинско чудо, ако пътешественикът открие някога професор Баер. Така или иначе обядът се оказа провал за Нат и той си

тръгна при първа възможност. Искаше да поброди необезпокояван по улиците; нямаше никакво желание да ходи нито на театър, нито на вечерята, уговорена с весели другари за по-късно. Намери малка утеха като раздаде милостиня на просяци, зарадва две деца — купи им сладки хлебчета — и самотен изпи чаша бира. Вдигна мълчалив тост за Дейзи и си пожела по-добра година от току-що преживяната.

Най-сетне се прибра. И тук го чакаше трета изненада под формата на куп сметки, връхлетели го като виелица. Застигна го лавина от угризения, отчаяние и отвращение от самия него. Сумите го смаяха. Остана потресен. Пророчески звучаха думите на господин Баер, че момчето няма представа за стойността на парите. За да изплати всичко, се налагаше да изтегли и последния долар от банката. През следващите шест месеца оставаше без грош, освен ако не пише до къщи за още пари. Предпочиташе да умре от глад, но не и да постъпи по този начин. Първият му импулс бе да потърси помощ на масите за залагане — новите приятели често му бяха говорили колко е лесно и сигурно. Но бе дал дума на господин Баер да не се поддава. Не можеше нито да заема пари, нито да проси. Какво да прави? Трябваше да плати ужасяващите сметки и да продължи да взема уроци, иначе цялото пътуване би било невероятен провал. А междувременно имаше нужда и от средства да преживява. Но откъде да ги вземе? Отпуснал рамене, се разкайваше за глупаво преживените последни месеци; твърде късно осъзнаваше накъде всъщност е поел. Часове наред крачи напред-назад из красиво мебелирания си апартамент сякаш газеше из блатото на отчаянието. Така поне си мислеше, но ето че пристигна пощата и сред новите сметки зърна пооръфан плик с американска марка в ъгъла.

О, как се зарадва! Жадно изчете дългите страници, изпълнени със сърдечни пожелания от всички у дома. Всеки му бе драснал по няколко реда — при всяко познато име очите му се замъгляваха все повече и повече. Когато прочете последното „Бог да те благослови, милото ми момче! Мама Баер“, не издържа и се разплака. Сведе глава; сълзи на облекчение обляха листа и измиха момчешките прегрешения.

— Милите! Колко ме обичат и колко ми вярват. Как ли ще се разочароват, ако узнаят какъв глупак се оказах? По-скоро отново ще свиря по улиците, отколкото да потърся помощ от тях — възкликна Нат и избърса сълзите си.

Сега вече ясно виждаше какво ще предприеме. Препрочете писмото, а ъгълчето с нарисуваната маргаритка целуна страстно. Почувства се достатъчно силен да се изправи лице в лице с найлошото и да го победи. Ще плати всички сметки; всичко годно за продан — ще продаде; ще се откаже от скъпата квартира и ще се върне при госпожа Тетзел; ще намери работа, за да се издържа, както правеха мнозина други студенти; ще се откаже от новите си приятели и ще обърне гръб на безгрижния живот. Това бе единственият честен начин, по който трябваше да постъпи.

— Приятелите ми няма да страдат заради мен, а аз няма да се държа като подлец, нищо че се проявих като глупак. Ще отида и ще разкажа на професор Баумгартен всичко; ще поискам съвета му.

Въпреки всичките си несгоди Нат се усмихна неволно, огледа красивата мебелировка и си припомни откъде е дошъл.

Мъжествено удържа на думата си. Утеши се, че случилото се с него е съвсем позната история за професора. Той одобри плановете му и подчерта колко добре ще му се отрази дисциплината. Прояви благородство, като му предложи помощ и обеща да не споменава пред приятеля си Баер какви глупости е направил.

Първата седмица от новата година Нат имаше рожден ден. Посрещна го сам в малката таванска стая на госпожа Тетзел. Приятелите му се подиграваха, съжаляваха го, но накрая го оставиха на мира. Само един-двама щедро предложиха да развържат кесиите си и обещаха да останат до него. Седнал замислен пред малкия огън в камината се чувстваше самотен, със сломено сърце; спомняше си последната Нова година в Плъмфийлд, когато точно в този час танцуваше с Дейзи.

Потропване по вратата го сепна и след едно нехайно „Влез“ изчака да види кой се е качил толкова високо заради него. Добрата хазайка носеше поднос с бутилка вино и домашен сливов кейк, украсен със свещички. Госпожица Вогелстейн държеше розов храст, над който под сивите къдрици сияеше лицето ѝ.

— Скъпи господин Блейк, носим ти дребни подаръци и много обич. Честит рожден ден!

— Хапни и пийни за здравето на приятелите ти, които са далеч в момента — добави госпожа Тетзел.

Трогнат от добрината на двете жени, Нат ги помоли да споделят скромната трапеза с него. Приеха с удоволствие.

Госпожа Тетзел спомена за свой приятел, който напуснал оркестъра на второстепенен театър и предлагал мястото на Нат. Вогелстейн попита дали в свободното си време би преподавал английски в училището, където тя е учителка по рисуване; щял ще получава малка, но редовна заплата.

Нат прие с благодарност и двете предложения. Беше му по-леко да приеме помощта от истински приятелки. Така щеше да се издържа скромно, а като преподава музика на по-малките, както обеща да уреди неговият професор, щеше да подсигури собственото си обучение. Съседките му си тръгнаха с окуражителни думи. Нат ги разцелува сърдечно по повехналите бузи — нямаше друг начин как да благодари за проявената доброта. Лицата им засияха от женско задоволство, а за Нат светът изглеждаше вече ведър и пълен с надежди.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПЬЕСИ В ПЛЪМФИЙЛД

Още при строителството на колежа господин Лари се погрижи за очарователния салон, пригоден не само за театрални пиеси, но и за рецитали, лекции и концерти. Върху завесата за сцената бе изобразен Аполон, заобиколен от музите, а за да направи комплимент на дарителя на залата, художникът придаде на бога известна прилика с нашия приятел. Всички го възприемаха като шега. Имаше постоянни членове на театралната трупа, оркестър и дори сценограф. Върху хубавата малка сцена се изнасяха интересни постановки.

От известно време госпожа Джоу се трудеше над пиеса, усъвършенстван вариант на модните в момента драматургични произведения — странна смесица от изящни тоалети, фалшиви сантименти и плитки умове, лишени от естественост. Лесно бе да се поставят пиеси, пълни с благородни монолози и секващи дъха ситуации, но такива трудно се пишеха. Затова тя се съсредоточи върху няколко сценки от домашния живот, където комичното и патетичното се преплитаха. Нагаждаше героите си към актьорите с надежда експериментът ѝ да докаже, че истината и простотата не са загубили напълно възможността си да очароват. Господин Лари ѝ помагаше — двамата страшно се забавляваха и допълваха.

Всичко вече беше готово. Последните репетиции, тревогата на по-плахите актьори, тичането нагоре-надолу да се набави някой забравен реквизит и да се дооформи сценографията оживиха Коледния ден. Вечнозелени клонки и самодивски чемшир от гората, разцъфнали цветя от оранжерията на „Парнас“, знамената на всички нации превърнаха вечерта в нещо доста весело в чест на очакваните гости. Главната сред тях бе госпожица Камерон, която спази обещанието си. Оркестрантите настройваха инструментите с необичайно внимание; помощниците подреждаха сцената старателно; суфльорът зае място в предназначенията за целта ниша; актьорите се обличаха с треперещи ръце, често изпускайки карфици, а по челата им се лееше пот, която

пудрата не успяваше да попие. Обзети от чувството, че литературната им репутация е изправена пред изпитание, господин Лари и госпожа Джоу бяха сякаш при всички едновременно. Присъстваха няколко дружелюбно настроени критици и репортери, които, подобно на комарите, жужат навсякъде.

— Тя дойде ли?

Този въпрос не слизаше от устните на участниците в постановката, струпали се зад завесата.

По едно време Том (играеше ролята на стар мъж) едва не нарани краката си в подовите прожектори, докато надничаше иззад завесата. Обяви, че е видял красивата глава на госпожица Камерон, заела почетното място. През цялата трупа премина радостна тръпка; със секнал дъх Джоуси призна, че за пръв път през живота си ще преживее сценична треска.

— Ще се окопителиш, докато изиграем нашия номер. Ние сме ветерани на сцената и сме съвсем спокойни.

Деми кимна към Алис, готова да се появи пред публиката с красивата си рокля и целия си реквизит.

И двамата обаче очевидно също се вълнуваха, ако се съди по зачервените им лица. Те щяха да открият представлението с малка комична сценка — бяха я играли и преди това и се справяха изключително добре. Интелигентността и щастие то правеха красиво лицето на Алис — високо момиче с тъмни коси. В ролята на маркизата изглеждаше изключително добре — броката и перата по роклята страшно й отиваха. Военният костюм, сабята, триъгълната шапка и бялата перука превръщаха Деми в галантния барон, който предстоеше да пресъздаде. Джоуси играеше доста убедително образа на прислужницата, защото беше хубава, жизнена и любопитна, както подобава на ролята. Тримата изчерпваха героите на сценката; успехът ѝ зависеше от духа и умението им да предават бързоменящите се настроения на готовите да се скарат влюбени, начинът, по който поднасяха остроумните реплики и се потапяха в характерната атмосфера.

Малцина биха познали сериозния Джон и ученолюбивата Алис в представителния джентълмен и кокетната дама, които постоянно разсмиваха публиката с капризите си. Джоуси бе важна фигура в сценката: подслушваше през ключалките, четеше разменяните бележки

и се появяваше в най-неочаквани моменти с вирнат нос, ръце в джобовете на престилката, изтъкана цялата от любопитство. Всичко течеше гладко и капризната маркиза, след като изтормози влюбения барон до смърт, призна, че е запленена от остроумието му и тъкмо щеше да му предложи ръката си, честно спечелена, когато ги стресна трясък — тежък страничен параван се наклони заплашително и всеки момент щеше да се стовари върху Алис. Деми го забеляза и се втурна напред да го подпре. Опасността бе предотвратена. Вече отвори уста да произнесе последната реплика, но го изпревари развълнуван млад сценичен работник. От върха на стълбата, където оправи белята, се наведе напред, за да извести Деми, че го освобождава от бремето му. Докато прошепваше „Всичко вече е наред“, изхлузилият се от джоба му чук се стовари върху извърнатото нагоре към него лице и буквално повали барона със зашеметяващ удар.

Бързо спуснатата завеса лиши публиката от последния епизод, който нямаше нищо общо със сценария. Маркизата се спусна да спре кръвта с разтревожен вик: „О, Джон, наранен си! Облегни се на мен“. Джон се подчини. Чувстваше се леко замаян, но все пак изпита наслада от нежния допир на ръцете. Бе готов да понесе цял водопад от чукове по главата.

Нан се появи незабавно с чантата си и бързо превърза раната. Появи се и госпожа Джоу:

— Колко зле е наранен! Ще успее ли да продължи? В противен случай пиесата ми е провалена.

— Нищо страшно няма, лелю. Сега имам истинска, а не камуфлажна рана. Всичко ще бъде наред.

— Как са нервите, Джоу? — попита господин Лари, застанал до нея, преди да бие звънецът за началото на представлението.

— Опънати като твоите — отвърна госпожа Джоу, отчаяно жестикулирайки към госпожа Мег да оправи бонето си.

— Дръж се, партньоре. До теб съм, каквото и да стане!

— Добре ще се получи, ще видиш. Пиеската е незначителна, но вложихме доста труд и истина в нея. Мег е прекрасна като мила стара провинциалистка.

Мег наистина се стараяше. Сивата коса, старателно изписаните бръчки по челото и семплата рокля я превръщаха в майчински симпатично създание. Публиката я хареса с вдигането на завесата —

на сцената тя люлееше детето, кърпеше го и пееше стара песничка. Пиесата вървеше чудесно, чуха се и първите аплодисменти. Особено когато изнесоха истинско бебе на сцената. От задоволство господин Лари забрави елегантните си маниери и прошепна:

— Бях сигурен, че бебето ще ги спечели.

— Ако милото създание не писне на неподходящо място, всичко ще е наред. Но все пак е рисковано. — После, когато едно изпито лице се появи на прозореца, госпожа Джоу стисна ръката на господин Лари: — Ето го Деми. Надявам се никой да не го разпознае, когато се появи като сина. Няма да ти простя, че не се съгласи ти да изиграеш злодея.

— Не мога да наглеждам нещата и същевременно да играя. Гримиран е чудесно, а и обича мелодрамата.

— Тази сцена трябваше да се развие по-късно, но исках възможно по-скоро да покажа, че майката е героинята. Омръзнаха ми поболели се от любов момичета и забягнали съпруги. Ще докажем, че и старите жени са романтични. А, ето го. Идва.

На сцената се появи брадясал, занемарен на вид мъж с износени дрехи и зъл поглед; опитваше се да внуши господарски респект и настойчиво искаше от смаяната старица да си получи детето. В бурната сцена госпожа Мег изненада дори добрите си познати: първо посрещна мъжа, от когото се страхуваше, с овладяно достойнство; после, след като той брутално повтори искането си, тя започна да го умолява с разтреперан глас и протегнати към малкото същество ръце. При опита му да ѝ го отнеме насилствено, старата жена скочи, грабна детето от люлката и го притисна в обятията си. Публиката гледаше със затаен дъх.

Втората сцена представяше Джоуси като хубаво провинциално момиче — подреждаше масата за вечеря в очевидно лошо настроение. Страхотно се справи с детайлите. Госпожа Джоу държеше госпожица Камерон под око и забеляза как тя няколко пъти кимна одобрително при някои естествени интонации и жестове.

Когато пиесата свърши, публиката зае местата за вечеря в трапезарията. Зад кулисите се появи госпожица Камерон и застана до госпожа Мег, която гледаше гордо към своята малка Джоуси. Деми се въртеше около майка си и сестра си. Думите на госпожица Камерон не оставиха съмнение в искреността ѝ:

— Госпожо Брук, вече не се чудя откъде е талантът на децата ви. Моите комплименти за „барона“, а следващото лято, докато сме на плажа, искам да ми дадете малката Джоуси за ученичка.

Не е трудно да си представим как бе прието това предложение. Приятелската похвала към работата на госпожа Джоу и господин Лари ги накара да обяснят, че пиеската е само опит да свържат живота и изкуството — когато вървят ръка за ръка, няма нужда от високопарни думи и импозантна сценография. Всички бяха в приповдигнато настроение, особено Джоуси — „малката Доли“, която танцуваше и увличаше всички участници.

Двете сценки и самата пиеса бяха успешни. Въпросната весела Коледна вечер се оказа паметна за семейство Марч. Деми получи отговор на незададен въпрос, най-съкровената мечта на Джоуси се сбъдна, а няколко дни по-късно се получи и писмо от Дан. То успокои всичките тревоги на Джоу и я направи много, много щастлива, макар да нямаше начин да му го съобщи, защото той не изпращаше адрес, на който да му пише.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЧАКАНЕТО

Една ранна сутрин в началото на януари професор Баер каза:

— Джоу, имам лоша новина.

— Моля те, кажи ми я веднага. Не мога да чакам, Фриц.

— Трябва да чакаме и да се надяваме, скъпа. Ела. Заедно ще го понесем. Корабът на Емил е изчезнал и засега няма никакви известия за него.

Госпожа Джоу не искаше да повярва в най-лошото и упорито повтаряше, че Емил ще преживее всяка буря и рано или късно ще се завърне жив и здрав. Господин Баер видимо се промени. Той отдавна гледаше на сестрините си синове като на свои и не правеше разлика между тях и любовта към собствените си деца. Едно-единствено нещо утешаваше семейство Баер, съсипано от загубата на момчето — топлото отношение и тъгата, която изпитваха и всички останали. Франц постоянно изпращаше телеграфически съобщения, Нат пишеше писма от Лайпциг, Том не преставаше да настоява пред собствениците на кораба за нова информация. Дори обикновено заетия Джак откликна с невероятно топло писмо. Доли и Джордж често им гостуваха — носеха най-прекрасните цветя и най-хубавите бонбони. Добросърдечният Нед дойде чак от Чикаго, за да им стисне ръцете и да заяви със сълзи в очите:

— Толкова исках да чуя за Емил, че не можех да не дойда.

— Благодаря ти, Нед. Ако на нещо съм ви научила, то е да се обичате като братя — отговори му госпожа Джоу.

Роб отговаряше на купища съчувствени писма, свидетелстващи колко много приятели имат. Възрастните понасяха нещастията тихо — тежкото училище на живота ги бе научило да се примиряват. Помладите обаче шумно изразяваха чувствата си: някои продължаваха да се надяват дори когато всяка надежда изглеждаше безпочвена; други бързо се отчаяха. Сърцето на малката Джоуси, любимата братовчедка и другарка в игрите на Емил, направо се разби и нищо не бе в състояние

да я утеши. Нан ходеше като в унес и ведрите думи на Дейзи минаваха край ушите ѝ. Всички опити на Бес да я разсее се проваляха. Джоуси постоянно плачеше в обятията на майка си и говореше за корабкрушението дори на сън. Милата бележка на госпожица Камерон до Джоуси притесни госпожа Мег — известната актриса съветваше дъщеря ѝ да се научи на смелост от първия урок по трагизъм и да се държи като героините, които така обича да пресъздава. Все пак имаше полза: младото момиче се постара да се вслуша в думите ѝ, а Теди и Окто доста ѝ помогнаха. Момчето силно се впечатли как така светлината сякаш угасва, когато някой си отиде. Всеки ден извеждаше братовчедка си на разходка с черния жребец. От поклащането на главата му сребърните звънчета пееха и Джоуси не устояваше да слуша тяхната музика. Крачеха енергично по заснежените пътища и кръвта във вените ѝ започваше да танцува. Тя се прибираше у дома укрепнала и утешена.

По това време на борда на кораба Емил помагаше на капитан Харди да се възстанови. Затова на пръв поглед цялата тази мъка изглежда напразна. Ала не е така — тя свърза още по-близко много сърца поради общото страдание.

Седмиците се нижеха тъжно. И внезапно, като гръм от ясно небе, дойде новината: „Всички са в безопасност. Следват писма“. Отново вдигнаха знамето; камбаните на колежа ехтяха; отдавна неизползваното оръдие на Теди гръмна; хор от щастливи гласове повтаряше: „Благодаря ти, Господи“; хората се смееха, плачеха и прегръщаха в изблик на радост. Най-сетне дългоочакваните писма пристигнаха. Съдържаха цялата история на корабкрушението: Емил разказваше накратко събитията, госпожа Харди я описваше красноречиво, капитанът изразяваше благодарностите си, няколкото реда, добавени от Мери, ги поразиха право в сърцата и им се струваха най-сладките от всички думи. Никога писма не са били препрочитани толкова пъти, не са били подавани от толкова много ръце, не са будили такъв възторг, не са били обливани с толкова сълзи.

Започна друг вид чакане. Пътешествениците бяха на път за Хамбург. Щяха да останат там известно време, преди да тръгнат към дома. Тъй като чичо Херман бе собственик на Бренда, предстоеше капитанът да се отчете пред него, а Емил обезателно трябвало да остане за сватбата на Франц. Досега я отлагали заради периода на

жалее, който завърши така щастливо. Всички посрещнаха тези планове с голяма радост — след тревожните времена им се струваха много приятни. Никоя пролет не им бе изглеждала по-красива, защото, както отбеляза Теди:

Сега, след зимата на нашто недоволство, за синовете
на Баер всичко е в разцвет.

Излишно е да се напомня, че на Франц и Емил определено гледаха като на по-възрастни братя на истинските синове на Баер.

Прислужниците се втурнаха да чистят и лъскат — не само да приготвят къщите за тържеството по случай края на учебната година, но и да посрещнат булката и младоженеца: предвиждаше се да ги посетят по време на медения месец. Правеха се планове, приготвяха се подаръци, всички се радваха на перспективата да видят отново Франц, макар Емил, който щеше да ги придружава, да беше по-големият герой. Обзети от трескава подготовка и мечти всички да се съберат и да посрещнат у дома най-големите момчета на семейството, те не подозираха каква изненада ги чака.

А сега да видим как се справят отсъстващите момчета — те също чакаха, работеха и се надяваха на по-добри дни. Нат учеше усърдно и не се отклоняваше от избрания път. Макар и труден за преодоляване, той бе за предпочитане пред лекия и безгрижен живот, който не водеше за никъде. През деня преподаваше, вечер след вечер свиреше в схлупения малък театър и учеше настървено. Учителят му беше повече от доволен и с чиста съвест го смяташе достоен за препоръките му — оставаше само да се отдаде възможност за такива. Склонните към веселие приятели го забравиха, но старите останаха до него и му помагаша, щом умората или носталгията го обхванеха. С настъпването на пролетта нещата се пооправиха — разходите понамаляха, работата стана по-приятна, а животът по-поносим. Не му тежаша никакви дългове. Мина почти година, откакто отсъстваше от дома. При желание да остане, хер Бергман имаше нещо наум за него, което поне за известен период щеше да му осигури независимост. Затова вървеше с по-леко сърце под липите, а през майските вечери обхождаше града с оркестър от пътуващи студенти и свиреше пред къщи, където някога бе

гост. Никой не го разпознаваше в тъмнината, макар че негови стари приятели често слушаха изпълненията. Веднъж Мина хвърли пари — той ги прибра смирено и вътрешно се усмихна.

Възнаграждението дойде по-скоро, отколкото очакваше. Един ден учителят му съобщи, че заедно с други от най-обещаващите ученици е избран да се присъедини към музикалното общество, което щеше да се събере по време на големия фестивал в Лондон през юли. Сърцето му подскочи от радост. Това бе не само чест за цигуларя, но и щастие — приближаваше го към дома и му отваряше път да напредне.

— С твоя английски имаш чудесна възможност да се представиш добре пред Бахмейстер в Лондон. Ако всичко е наред, с удоволствие ще те отведе в Америка. Той заминава през есента, за да изнася концерти през зимата. Ти добре се справи през последните няколко месеца и храня големи надежди за теб.

Опитният Бергман рядко хвалеше учениците си, затова думите му изпълниха душата на Нат с гордост. Заработи още по-усилено. Гледаше на пътуването до Англия като огромна награда. В началото на юни Франц и Емил го посетиха за малко и му донесоха всевъзможни добри новини, пожелания и подаръци. Самотното момче се хвърли на врата им — при вида на старите си другари едва не се разплака като момиче. Беше доволен, че го завариха в малката му стая, зает с работата, а не попаднаха на безделник, който гуляе с пари на заем! С възторг и гордост им разказа за намеренията си, не пропусна да отбележи, че няма никакви дългове, поруменял от щастие изслуша похвалите им за успеха си в музиката, долови уважението им за дето живее икономично и е непоколебим да се справи с всяко предизвикателство. С истинско облекчение призна чистосърдечно недостатъците си. Приятелите му се посмяха и споделиха, че са минали през подобни изпитания, но от това само са станали по-мъдри. Поканиха го да присъства на сватбата в края на юни и после да се присъедини към колегите си в Лондон. Франц настоя да му поръча нов костюм — нали щеше да бъде кум. Нямахше как да откаже щедрия подарък. А горе-долу по същото време получи от къщи и чек — почувства се направо милионер.

Междувременно Дан също броеше седмиците до август — тогава щеше да излезе на свобода. Но за него нямаше нито сватбени камбани, нито фестивална музика. Излизайки от затвора, нямаше да го

посрещнат никакви приятели; не го очакваха никакви перспективи. Не се предвиждаше щастливо завръщане у дома. Но той бе спечелил трудна битка. Никога повече нямаше да му се налага да води подобна ужасна борба.

Скоро отново щеше да бъде свободен — с малко белези, ала сред онези, които се радват на слънцето и дишат с леки гърди. Обзет от тези мисли, Дан нямаше търпение да дочака този момент. Искаше му се да разбие тясната килия и да полети като птиците, които някога наблюдаваше край потока. Нощ след нощ заспиваше с планове как най-напред ще се види с Мери Мейсън, а после ще иде при старите си приятели, индианците. Там, в пустошта, ще скрие своя позор и ще излекува раните си. Ще работи усилено, за да спаси живота на много хора и ще изкупи греха, че е убил човек; ще прекара дните си на воля, далеч от изкушенията, с които се сблъскваше в градовете.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА НА ТЕНИСКОРТА

В Плъмфийлд гледаха с добро око на спортовете. Навремето в реката се клатушкаше само една стара плоскодънна лодка. Сега водната повърхност бе осеяна с всевъзможни плавателни съоръжения: от ладии за един човек до лодки за разходка, отрупани с разноцветни възглавнички, с опънати тенти и украсени със знаменца. Всички умееха да гребат. Също като момчетата и момичетата провеждаха състезания и развиваха мускули. Голямата равна поляна до старата върба бе превърната в площадка за игри на колежа. Тук се разиграваха яростни битки по бейзбол, по футбол, по скокове на дължина и други спортове, при които прекалено амбициозните състезатели изкълчваха пръсти, натъртваха ребра, разтягаха мускули. Девоjkите провеждаха по-спокойните си занимания на безопасно разстояние. Под брястовете, опасващи поляната, потропваха бухалки за крикет, на няколкото тенискорта се размахваха енергично ракети, а при вдигнатите на различна височина прътове момичетата тренираха прескок.

На „Корта на Джоуси“ крехката дама управляваше като кралица — обичаше играта и бе твърдо решила да развие дребната си фигура до съвършенство. Всеки свободен миг прекарваше тук с някоя жертва под ръка. В един определено приятен съботен следобед играеше срещу Бес и я биеше безмилостно: макар и грациозна Принцесата не проявяваше особено старание.

— О, боже! Уморила си се, а всички момчета са се заплеснали по онзи глупав бейзболен мач. Какво да правя?

Джоуси бутна назад голямата си червена шапка, за да огледа света, който възнамеряваше да покори.

— Пак ще играя, но искам малко да се разхладя. Впрочем доста ми е скучно, защото никога не побеждавам — уточни Бес, веейки си с голямо листо.

Джоуси се канеше да седне до нея на пейката и да я изчака, ала острият ѝ поглед съзря две мъжки фигури в сини панталони и бели

сака. Отиваха да гледат мача, който се провеждаше в далечината, но така и не достигнаха целта. С радостен вик Джоуси хукна да ги посрещне. Двамата я видяха как тича към тях и спряха, вдигнали шапки за поздрав.

Нетърпеливата Джоуси не обърна внимание на оказаната чест — кимна бегло и настоятелно помоли „да дойдат да поиграят тенис, а не да ходят да се потят и цапат при момчетата“. Поканата ѝ постигна успех: на Кръглия Коул и без това вече му беше горещо, а Доли искаше да запази безупречния вид на новия си костюм възможно по-дълго.

— С удоволствие — отвърна възпитаният младеж и още веднъж се поклони.

— Вие играйте, а аз ще си почина — предложи дебелото момче, копнеещо за кротък разговор с Принцесата на сянка.

— Иди да утетиш Бес, защото я размазах от бой и има нужда от ободряване. Сигурно имаш нещо сладко в джоба, Джордж. Дай ѝ малко, а Доли ще вземе ракетата ѝ. Хайде.

Джоуси подкара жертвата пред себе си и тържествено се завърна на корта.

Кръглия се отпусна на пейката, която изскърца под тежестта му, извади незабавно кутия с бонбони и ги поднесе към Бес. В това време Доли с всички сили се стараяше да не се изложи пред доста добрата си съперница. Щеше да я победи, ако не му бе попречило нещастно препъване — върху коляното на новия панталон се появи грозно петно и така обсеби мислите му, че го разсея от играта. Доста приповдигната от победата, Джоуси му позволи да си почине и му подхвърли иронично:

— Не се прави на стара госпожица. Ще се изчисти. В някой предишен живот сигурно си бил котка — толкова ненавиждаш мръсотията. Или си бил шивач и си живял единствено заради дрехите.

— Хайде, не нанасяй допълнителни удари по повален човек. — Сега Доли и Кръглия се бяха изтегнали върху тревата, за да оставят място за момчетата на пейката. Бе разстлал кърпичка под себе си, а върху друга постави лакътя си; очите му тъжно съзерцаваха зеленикавокафявото леке върху коляното. — Обичам да съм спретнат. Не намирам за цивилизовано да се появяваш със стари обувки и смачкан панталон пред момичета. Нашите колеги в колежа са

джентълмени и се обличат като такива — добави той, разстроен от думата „шивач“, защото дължеше на един доста голяма сума.

— Същото важи и за нашите момчета. Не само хубавите дрехи обаче правят джентълмена. Тук изискваме доста повече неща — срязва го Джоуси, винаги готова да защити своя колеж. — Аз лично харесвам старите си обувки. И често ги нося. Ненавиждам дендитата. И ти, нали, Бес?

— Не и когато се държат мило с мен.

— Обичам дамите, които се държат възпитано и нямат намерение да откъснат главата на човек, ако реши да изрази собствено мнение.

Доли дари Бес с най-чаровната си усмивка.

Кръглия се напъна да каже нещо, но само изсумтя. Весело избухналият смях възстанови мира за момент. Но Джоуси обичаше да тормози божиите създания, които си виреха носа, и задебна момент да нанесе нов удар. При поредната игра Джоуси бе победена. Върна се ядосана и се залови да буди заспалия Джордж. Погъделичка го по носа със сламка, той кихна и седна, за да види накъде е отишла „проклетата муха“.

— Защо не поговорим за нещо? Например как ние, „провинциалните момичета“, да изглеждаме изискани? — погледна тя към Доли.

— Никога не съм имал предвид вас! Роклите ви са чудесни, а шапките ви са последна мода.

Доли сам влезе в капана с непредпазливата си реплика.

— Ха, този път те залових! Смятах ви за джентълмени: цивилизовани и мили. Но вие постоянно се присмивате на момичетата, които не се обличат елегантно, а това е доста грозно за мъже. Така твърди мама.

Джоуси долови, че е нанесла умел удар на младежа.

— Този път наистина те спипа, старче, защото е права. Да си ме чул да говоря за дрехи и други такива глупости.

Кръглия потисна една прозявка, питайки се кога отново ще има възможност да дремне.

— Ти говориш за ядене, а за един мъж това е още по-лошо. Един ден ще се ожениш за готвачка и ще отвориш ресторант — присмя му се Джоуси.

Зловещото предсказание го накара да замлъкне за момент. Междувременно Доли се съвзе и мъдро смени темата — прехвърли войната в лагера на противника.

— Понеже искате да шлифоваме маниерите ви, позволи ми да отбележа, че младите дами от доброто общество не правят лични забележки, нито изнасят лекции. Това е характерно за малките момичета; само те го намират за остроумно. Но не е добър стил, уверявам те.

Джоуси замълча. Трябваше ѝ време да се съвземе от шока, че са я нарекли „малко момиче“, след като четиринадесетия ѝ рожден ден току-що бе отминал. Бес се обади с привидно нехаен тон, но всъщност далеч по-смразяващ от нападателните думи на Джоуси.

— Така е, но ние цял живот сме живели сред превъзходно образовани хора и не умеем да водим куртоазни светски разговори както вашите млади дами. Привикнали сме на смислени разговори, помагаме си един на друг, като си посочваме недостатъците, и не сме в състояние да ви предложим никакви клюки.

Когато Принцесата укоряваше момчетата, те рядко недоволстваха. Доли не се обади, ала Джоуси не се въздържа и продължи оттам, където братовчедка ѝ бе спряла; смяташе хрумването си за удачно:

— Нашите момчета обичат да си приказваме и гледат с добро око на предложенията ни. Не си въобразяват, че знаят всичко и за осемнадесетгодишната си възраст са направо идеални, нищо че не са постъпили в Харвард.

Джоуси ликуваше от ответния си удар, а обиденият тон на Доли показва колко е ранен. С високомерен поглед към запотената, прашна и шумна тълпа на бейзболното игрище той заяви:

— Тези момчета тук имат нужда от лустро и култивиране. Радвам се, че го получават. При нас в колежа учат младежи от най-добрите семейства от цялата страна и не са ни нужни момичета, които да ни поучават.

— Жалко, че нямате повече момчета като нашите. Чувала съм ви вас — по-големите — какво си говорите, а знам и какво мислят бащите ви: не им се ще да са губили пари и време само за да кажат, че сте посещавали Харвард. Колкото до момчетата — щяхте да сте по-добре в много отношения, ако се вслушвате в тях, както това става тук.

— Ако имате такова ниско мнение за нас, защо носите нашите цветове?

Доли болезнено съзнаваше, че не използва докрай предимствата на своята Алма Матер, но бе твърдо решен да победи.

— Нищо подобно. Шапката ми е червена, не тъмночервена. Много разбираш ти от цветове — взмути се Джоуси.

— Всяка разярена крава ще те накара да хукнеш, ако размахаш шапката си пред носа ѝ — не се предаваше Доли.

— Готова съм да се изправя пред нея. Вашите фини дами могат ли да направят същото? А и вие двамата?

Изгаряща от желание да демонстрира най-новите си умения, Джоуси изтича до най-близкия прът, постави ръка върху него и леко като птичка го прескочи.

Бес поклати глава, а Кръглия сърдечно изръкопляска. Доли не желаше да се остави на момичето; засили се, скочи, стъпи с два крака до Джоуси и спокойно попита:

— Това можеш ли го?

— Още не. Но ще се науча.

Съперницата му изглеждаше леко обезсърчена и Доли поомекна. Дружелюбно продължи да показва още акробатични номера, без да подозира какво всъщност си навлича. Червената боя по пръта, непредназначен за подобни изпълнения, обагри раменете му, когато той направи задно салто и отново стъпи на земята. В отговор получи невъзмутима забележка:

— Ако желаш да видиш как изглежда тъмночервеното, виж гърба си. Боята още не е изсъхнала и едва ли ще се изчисти.

— Леле! Наистина няма!

Доли се опитваше да зърне гърба си, но накрая раздражен се отказа.

— Най-добре да си вървим, Доли — предложи сговорчиво Кръглия.

Намираше за разумно да се оттеглят, преди да се разрази нова схватка, защото неговата страна очевидно губеше.

— Не бързайте, моля ви. Постойте и си починете. Сигурно имате нужда да отдъхнете след усилената умствена дейност през изминалата седмица. А ние трябва да идем да учим гръцки. Хайде, Бес. Довиждане, джентълмени.

Джоуси направи реверанс и тръгна със застрашително килната шапката, а ракетата носеше като победно знаме през рамо. Последната дума се оказа нейна и смяташе, че има право да се оттегли с достойнство.

Доли се поклони изящно на Бес, но тя му отвърна с известна хладина. Кръглия се възползва отново да се изтегне и лениво промърмори:

— Днес малката Джоуси е побесняла. Най-добре да си дремна. Прекалено горещо е за игри.

— Така е. Чудя се дали Огън-и-Жупел е права за тези лекета. — Доли се опитваше да изчисти едно с кърпичката си. — Спиш ли? — попита той след няколко минути, посветени на това мрачно занимание.

Смяташе за несправедливо приятелят му да се чувства така удобно, когато той самият е разярен.

— Не. Мислех си дали Джоуси не е права за клинченето ни. Срамота е, че учим толкова малко. Би трябвало да залягаме над книгите като Мортън, Тори и другите. Никога не съм искал да ходя в колеж, но настойникът ми ме накара. Ако продължавам така, няма да е от голяма полза — въздъхна Кръглия.

Ненавиждаше всякакъв вид работа, а му предстояха поне още две години.

— Дава престиж на един мъж, така да знаеш. Няма смисъл да се задълбочаваме. Лично аз възнамерявам да се забавлявам. Между нас казано, обаче, наистина щеше да е хубаво, ако и момичетата бяха с нас. Би било приятно някоя да е наоколо и да ни подава ръка. Не смяташ ли?

— В момента бих се задоволил с три: една да ми вее, друга да ме целуне, трета да ми поднесе студена лимонада.

Кръглия хвърли поглед към къщата, откъдето не се задаваше никакво подкрепление.

— Какво ще кажете за джинджифилова бира? — обади се глас зад тях.

Доли скочи на крака, а Кръглия се завъртя смаяно по корем.

На стъпалата към стената седеше госпожа Джоу.

— Момчетата ще се довършат, като пият ледена вода, затова наминах с малко от хубавата ми, хранителна джинджифилова бира. Погълнаха я като риби. Но имам още малко. Искате ли?

— Да, много. Дайте аз да наляя.

Доли взе чашата, а Кръглия с радост я напълни. И двамата бяха много доволни, но и се опасяваха да не е чула какво си говореха.

Страховете им се потвърдиха. Докато пиеха за нейно здраве, тя сподели:

— Приятно ми бе да чуя, че искате момичета във вашия колеж. Но преди да се появят, се надявам да започнете да се изказвате попочтително за тях, защото това ще е първият урок, който ще ви дадат.

— Госпожо, просто се пошегувах — смотолеви Кръглия, жадно допивайки бирата.

— И аз. Аз съм... Привързан съм към тях.

Доли, обзет от паника, очакваше да му изнесат назидателна лекция.

— Но не по подходящия начин. Фриволните момичета обичат да ги наричат „скъпи“, „мили“ и други такива неща. Но момичетата, които обичат науката, желаят да се отнасят с тях по подобаващ начин, а не като с кукли за флиртуване. Да, готвя се да изнеса проповед. Това ми е работата. Затова — изправете се и го понесете като мъже.

Госпожа Джоу се засмя, но говореше сериозно. Различни намеци и знаци през изминалата зима ѝ подсказваха, че момчетата започват да „виждат живота“ по начин, който тя решително не одобряваше. И двете момчета бяха далеч от домовете си и разполагаха с достатъчно пари за пилеене, а бяха неопитни, любопитни и доверчиви като повечето младежи на тяхна възраст. Не обичаха особено книгите и следователно не разполагаха със защитата, предпазваща ученолюбивите от редица злини. Единият обичаше да задоволява капризите си, беше ленив, а слабостта му към лукса лесно притъпяваше сетивата му. Другият, подобно на всички миловидни момчета, бе суетен, крайно самонадеян и в жаждата си да получи одобрение от другарите си, бе готов да направи всичко, за да го постигне. Тези наклонности и слабости правеха и двамата крайно податливи на изкушенията, които се изправят пред слабохарактерните момчета, обичащи удоволствията. Госпожа Джоу изрече много предупредителни думи, откакто отидоха в колежа, но доскоро те не разбираха приятелските ѝ намеци. Сега се надяваше да я послушат, затова възнамеряваше да им поговори.

— Ще ви говоря като майка, защото вашите са далеч. А с някои неща майките се справят най-добре, като изпълнят дълга си — подхвана тя с тържествен тон изпод бонето против слънце.

„Господи! Какво ли ни чака?“ — тюхкаше се наум Доли. В това време Кръглия толкова очевидно се колебаеше дали да не си налее още една чаша бира, че направо си изпроси първия удар.

— Това няма да ти навреди — изкоментира госпожа Джоу, — но трябва да те предупредя колко са вредни някои други питиета, Джордж. Преяждането е стара история. След още няколко прилошавания сигурно ще се научиш да се държиш благоразумно. Но пиенето е по-сериозна беда и злините от нея рушат единствено твоето тяло. Чувала съм те обаче да говориш за разни вина сякаш ги познаваш твърде добре и държиш на тях повече, отколкото е редно за момче. А няколко пъти съм била свидетел и на не дотам безобидните ти шеги. За бога, не се поддавай на този опасен стил заради „забавата“, както се изразяваш, или защото било модно и другите също го правят. Незабавно спри и запомни: главното правило е умереност във всичко.

— Пия само вино, честна дума. Трябва ми нещо тонизиращо, както казва мама, за да възстановя унищожените си мозъчни клетки от ученето — възрази Кръглия, но остави чашата, сякаш изгаряше пръстите му.

— Хубавото говеждо и овесената каша ще възстановят много по-успешно мозъчните ти клетки от всякаква напитка. Работа и прости занимания ти трябва да те задържа тук няколко месеца, та да те предпазя да не направиш някоя беля. Ще те науча да тичаш, без да се задъхваш, и ще се погрижа да не ядеш по четири-пет пъти на ден. Що за абсурдна мъжка ръка е това? Би трябвало да се срамуваш.

Госпожа Джоу хвана дебелата ръка, отпусната върху прекалено пълната талия за момче на неговата възраст.

— Нищо не мога да направя... Всички сме дебели — семейна черта... — опита да се защити Кръглия.

— Още една причина, за да живееш по-разумно. Да не би да искаш да умреш рано или да останеш инвалид за цял живот?

— Не, госпожо.

Кръглия придоби тъжен вид. Госпожа Джоу смекчи тона — как да му се кара заради пороците, които до голяма степен се дължаха на прекалено загрижената му майка. Тупна пълната ръка, както правеше, когато беше малък и крадеше бучки захар от захарницата:

— Прояви по-голяма предпазливост. Човек сам изписва характера върху лицето си. Не желаяш, естествено, върху твоето да се чете лакомия и невъздържаност, нали?

— Определено! Моля ви, съставете ми списък със здравословни правила. Ще се придържам към него... ако успея. Наистина започвам да ставам прекалено едър и това не ми се нрави. Черният ми дроб е станал безчувствен, пулсът ми е ускорен и имам главоболие. От прекалено много работа, твърди мама, но вероятно и от преяждане.

Кръглия въздъхна с нещо средно между съжаление към хубавите неща, от които се отказваше, и облекчение от възможността да свърши с разхлабването на колана си веднага след като ръката му се освободи.

— Непременно ще ти направя такъв списък. И само след година ще си мъж, а не надут чувал. А сега, ти, Доли. — Госпожа Джоу се обърна към другия подсъдим — той трепереше и съжаляваше, че е дошъл. — Учиш ли френски така усилено, както миналата зима?

— Не, госпожо. Не ми харесва... Искам да кажа... Сега се занимавам с гръцки.

Доли започна храбро, но нямаше представа накъде бие този необичаен въпрос. Внезапно обаче го осени някакъв спомен и той се

взря в обувките си с дълбок интерес.

— О, въобще не го учи. Чете само френски романи и ходи на театър, когато гостува комичната опера — обади се Кръглия и невинно потвърди подозренията на госпожа Джоу.

— И аз така дочух. И затова искам да си поговорим. Тед внезапно прояви желание да учи френски — ти си бил подхвърлил нещо, Доли. Отидох да видя с очите си едно такова представление. Твърдо съм убедена, че това не е място за почтени младежи. Там има едни боядисани момичета. Излизал ли си с тях?

— Веднъж.

— Хареса ли ти?

— Не, госпожо. Аз... си тръгнах рано — промърмори Доли с лице, почервеняло като великолепната му връзка.

— Радвам се, че още не си изгубил способността да се изчервяваш. Но скоро и това ще стане, ако продължаваш да учиш по този начин и забравиш какво означава да се срамуваш.

Госпожа Джоу положи ръце на раменете им и продължи по-меко:

— Скъпи мои момчета, ако не ви обичах, изобщо нямаше да повдигам въпроса. Тези теми не са приятни, съзнавам, но съвестта няма да ми даде мира, след като една-две мои думи биха ви предпазили от големи проблеми. Идвайте при мен, ако нещо ви тревожи. Не се страхувайте, не се стеснявайте. Чувала съм къде-къде по-тъжни признания, отколкото си представяте, и съм успявала да утеша доста млади хора.

— Да, госпожо. Благодаря. Права сте, разбира се, но е доста тежка задача, когато дамите ти поднасят вино, а бащите водят дъщерите си на непристойни представления.

Доли не си правеше илюзии относно изкушенията, но съзнаваше, че е крайно време да се „оттегли“.

— Така е, но прави още по-голяма чест на онези, които умеят да се въздържат. Миналата зима госпожа Брук се притесняваше, защото Джон до късно оставаше навън да пише своите репортажи. Двамата си поговориха какво вижда и чува на път за редакцията посред нощ и тогава той й каза: „Знам какво имаш предвид, мамо, но никой не прави зло, освен ако не иска“.

— Типично за Малкия декан!

Пълното лице на Кръглия се озари от одобрителна усмивка.

— Хубаво е, че ни го казахте. Прав е. Той не може да направи зло на никого — добави Доли с променено изражение.

Госпожа Джоу се зарадва, че успя да докосне забравена струна в душите на порасналите момчета. Реши да напусне съдийското място, без да обявява подсъдимите за виновни:

— Бъдете за останалите онова, което Джон е за вас — добър пример. Извинете, че ви обезпокоих, скъпи момчета, и не забравяйте кратката ми проповед. Надявам се да ви се отрази добре, дори никога да не го узная.

Доли ѝ помогна да стане с дълбоко уважение, а Кръглия взе каната и в себе си се закле тържествено да стои настрани от всякакви ферментирани питиета, с изключение на джинджифилова бира.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

УЧИЛИЩНОТО ТЪРЖЕСТВО

Отговорникът за времето очевидно имаше слабост към младите хора — за дните на тържеството по случай края на учебната година обикновено осигуряваше слънце. Особено ярко грееше то над Плъмфийлд, когато настъпи този очакван от всички юбилей. Съпровождаха го разцъфнали рози, традиционните ягоди, девойки в бели рокли, сияещи младежи, приятели и важни знаменитости. Понеже колежът „Лорънс“ бе смесен, участието на студентките придаваше на случая изящество и жизненост, каквито изцяло отсъстваха където по-живописната половина от човечеството присъстваше единствено като зрители. Ръцете, прелистващи страниците на книгите, украсяваха със същото умение фойетата с цветя; очите, изморени от учене, блестяха от любезност към пристигналите гости; под белите муселини туптяха сърца, пълни с амбиции, надежди и кураж.

Колежанският хълм, „Парнас“ и Плъмфийлд гъмжаха от весели лица, а гости, студенти и преподаватели сновяха напред-назад: едни пристигаха, други посрещаха. Поздравяваха всеки, независимо дали пристигаше в изящна карета, или пеша. Прекрасната къща на господин Лари и съпругата му преливаше от посетители. Момичетата непрекъснато търсеха госпожа Мег, за да дооправи в последния момент с помощта на Дейзи и Джоуси тоалетите им, да хвърли още един поглед върху подредените маси или да даде заключителни наставления относно украсата. Госпожа Джоу хвърли всичките си усилия, за да облече сина си в най-представителните дрехи.

Той обичаше хубавите дрехи и благодарение на високия си ръст вече се бе появявал във фрак, подарен му от приятел денди. Независимо от твърде смешния ефект и добродушните шеги на другарите си бе готов да го носи, ала строгата му майка категорично се възпротиви. Напразно я увещаваха, че десетгодишните английски

момчета се обличат така и никой не отрича колко са елегантни. Но потупвайки го по светлите коси, госпожа Джоу реши въпроса с думите:

— Дете мое, и без това изглеждаш достатъчно необичайно. Ако ти позволя да сложиш и цилиндър, Плъмфийлд ще се окаже тесен и за двама ни — толкова много ще ни се присмиват. Достатъчно е, че приличаш донякъде на келнер. Не настоявай да носиш и най-глупавата шапка на света.

Лишен от този благороден отличителен белег, Тед утеша наранената си душа, като се появи с изключително висока и твърдо колосана якичка и връзка, която привличаше всички женски погледи. Така отмъщаваше на коравосърдечната си майка — докара перачките до отчаяние, защото все намираще якичката за недостатъчно колосана, а претенциите му относно възела на връзката постави три жени на продължително изпитание, докато накрая обяви благосклонно: „Така вече бива“.

Роб обичаше тези тържествени дни, но изискванията му към официалните дрехи се свеждаха до едно: да се навличат лесно и бързо. Преди да се приготви, Тед изпадна в необичайна възбуда. От бърлогата, където вилнееше, се чуваха викове, подсвирквания, заповеди и стенания. Светли ръкавици, бастун и — о, каква горчива капка сред цялото това щастие! — позорна сламена шапка, и цвете в бутониерата завършваха впечатляващия тоалет на момчето.

— Какво ще кажете? Не съм ли стилин? — попита той, застанал пред майка си и братовчедките си, които трябваше да съпроводи до залата в този ден.

Посрещна го дружен смях, последван от ужасени възклицания — бе добавил и малките руси мустаци, които често носеше, когато играеше на сцената. Между другото доста му отиваха и действията като балсам на раната, отворена от липсата на лелеяната шапка.

— Незабавно ги махни, дръзко хлапе! Какво ще каже баща ти за подобна шега в ден като днешния! Нали всички трябва да покажем най-доброто си поведение?

Въпреки старанието да се навъси, госпожа Джоу тайничко оценяваше дългия си син като най-красивия и оригинален младеж от всички наоколо.

— Позволи му да ги носи, лельо. Виж колко му отиват, а и никой няма да го вземе за по-млад от осемнадесет — намеси се Джоуси,

заклета привърженичка на всякакъв маскарад.

— Татко няма да забележи. Гостите с перуки и момичетата ще го погълнат изцяло. А дори да му направи впечатление, шегата ще му допадне и ще ме представи като най-големия си син. Роб въобще не стои до мен, когато съм облечен парадно.

— Синко, послушай ме!

С тези думи госпожа Джоу се обръщаше към него, когато изразяваше непоколебимост.

По-късно обаче мустаците отново се появиха и мнозина непознати бяха твърдо убедени, че синовете на семейство Баер са всъщност трима. Така Тед намери лъч радост сред причинената му тъга.

Горд и щастлив, господин Баер погледна в определения час събралите се в партера младежки лица. Замисли се за „малките градини“, където преди години с много надежда и преданост хвърли семена, от които избуя тази красива реколта. Благородното лице на стария господин Марч сияеше от истински възторг и задоволство: след търпеливо чакане мечтата на живота му се осъществи. Обърнатите към него лица на младите мъже и жени, изразяващи любов и уважение, недвусмислено показваха, че изцяло е получил чаканата награда. В тон с доброто възпитание Лари винаги се стараяше да остане незабелязан при такива случаи — и без това достатъчно оди, стихотворения и речи, произнесени с ораторско майсторство, възхваляваха основателя на колежа и благородния дарител, подкрепил не един талант. Седнали сред дамите, трите сестри сияеха от гордост и с типично женски маниер се наслаждаваха на честта, оказвана на любимите им съпрузи. „Първите възпитаници на Плъмфийлд“, както по-младите обичаха да се наричат, гледаха на всичко, сякаш е тяхно дело, и приемаха пълните с възхищение или завист любопитни погледи на непознатите със смесица от достойнство и наслада.

Музиката беше отлична. И нямаше как да не е, след като лично Аполон държеше диригентската палка. Стиховете бяха повече или по-малко сполучливи: младите автори, стараящи се да изкажат стари истини с нови думи, ги правеха въздействащи с ентузиазма на искрените си лица и свежи гласове. Красиво бе да се наблюдава с

какъв жив интерес някои от момичетата слушат свой брат студент и накрая възторжено го аплодират. Още по-приятна гледка представляваха лицата на младите мъже, когато стройна, облечена в бяло фигура, заставаше до тях.

Единодушно обявиха словото на Алис Хийт за най-големия успех на деня. Без да е сантиментално, както често се случва при първи прояви на младите оратори, то бе искрено, разумно и вдъхновяващо. Тя слезе от сцената сред буря от аплодисменти. Опиянени от огнените ѝ думи, младите мъже бяха готови да „замаршируват рамо до рамо“, сякаш им изпя „Марсилезата“. Един развълнуван младеж дори скочи от мястото си да я прегърне, докато тя бързаше да се скрие сред приятелките си.

После всички изслушаха господин Баер. Той говореше като баща на децата си, които пускаше в житейските битки. Неговите нежни, мъдри и напътстващи думи останаха в сърцата им дълго след като забравиха похвалите.

Следобедът бе посветен на угощение, а на залез-слънце всички се поукуротиха малко и се постараха да си отдъхнат, преди да започнат вечерните забавления. Предстояха няколко приятни часа за младите мъже и жени, току-що завършили училище: приемът на професора, танците в „Парнас“, разходки, песни и флиртове.

Непрекъснато пристигаха карети. Весели групи по верандите, по моравите и по пейките под прозорците гадаеха кои са поредните високи гости. Пред гостоприемно отворената врата на господин Баер спря пращен файтон, натоварен със сандъци, и предизвика куп любопитни коментари. Особен интерес събуди появата на двама доста странни млади мъже с вид на чужденци, последвани от две млади дами. Семейство Баер посрещна и четиримата с радостни възгласи и много прегръдки. Всички изчезнаха в къщата, където внесоха и багажа. Гостите гадаеха кои са тайнствените непознати. Една хубавка колежанка допусна, че вероятно са племенниците на професор Баер — очакваха единият да пристигне по време на сватбеното си пътешествие.

Оказа се права. Франц гордо представи русата си миловидна съпруга. Целунаха я и я благословиха. Като държеше за ръка хубавата англичанка Мери, Емил побърза да съобщи възторжено:

— Чичо, лельо Джоу, водя ви още една дъщеря! Ще се намери ли място и за моята съпруга?

Нямаше никакво съмнение, че ще се намери. Мери едва се спаси от ласкавите прегръдки на новите си роднини. Те схващаха тази среща като естествен и щастлив край на дългото пътуване, започнало с големи опасности и изпълнено с толкова прежеждия за младата двойка.

— Но защо не ни уведоми, та да се подготвим за две булки, а не за една? — попита госпожа Джоу.

С шала на раменете и разпилените къдрици изглеждаше както обикновено небрежно облечена. Беше изхвърчала от стаята си, където се приготвяше за вечерта, за да посрещне новопристигналите.

— Нали навремето сте смятали сватбата на чичо Лари за голям номер. Реших да ви поднеса същата изненада — засмя се Емил. — Нямах вахта, та се възползвах от попътния вятър и прилива, за да конвоирам стария си приятел. Искахме да пристигнем снощи, но не успяхме. Е, все пак сме навреме за края на тържеството.

Пороен априлски дъжд прочисти въздуха и облекчи сърцата на щастливото семейство. В следващия миг, естествено, всички започнаха да говорят — Франц и Людмила на немски с чичото; Емил и Мери — с лелите. Младите ги наобиколиха, жадни да чуят подробности за корабокрушението, за спасяването и за пътуването към вкъщи. Сега разказваната история се различаваше доста от описанията в писмата. От време на време Мери прекъсваше Емил, за да добави някои факти, които той бе склонен да подмине. Бе патетично и трогателно човек да наблюдава тези щастливи млади хора, да ги слуша през какви опасности и прежеждия са преминали.

— Когато вали дъжд, вече винаги казвам молитвите си, а на жените свалям шапка — на всички до една, защото са по-храбри и от най-храбрия мъж.

Новопридобита тържественост на Емил му отиваше колкото и добротата, с която се отнасяше към всички.

— Жените са храбри, но някои мъже са нежни и жертвоготовни като жени. Познавам един, който посред нощ пхна своя дял храна в джоба на момиче, макар самият той да умираше от глад, а после часове наред люля главата на болен мъж в скута си, за да му помогне да заспи. Не, любов моя, аз ще разкажа историята. Позволи ми да го сторя.

Мери нежно отстрани ръката му, поставена върху устните ѝ, за да ѝ попречи да говори.

— Изпълних само дълга си. Ако бурята бе продължила още, не се знае дали и аз нямаше да стана злодей като Бари и другите разбунтували се моряци. Наистина беше кошмарна нощ. — При спомена Емил потръпна.

— Не мисли за това, скъпи. Разкажи за щастливите дни на „Урания“, как състоянието на татко се подобри, как в безопасност пътувахме към дома.

Мери се опитваше да прогони с поглед мрачните спомени от ужасното преживяване.

Емил бързо се развесели, с моряшки маниер прегърна през кръста своята „мила възлюбена“ и разказа щастливия завършек на историята.

— Така славно си прекарахме в Хамбург! Чичо Херман все смяташе, че не е сторил достатъчно за капитана и като майка се грижеше за него, а Мери се грижеше за мен. Трябваше да отида на доковете за поправки, но огънят бе наранил очите ми и липсата на съм ми пречеха да виждам ясно. Тя стана мой навигатор и благополучно ме преведе, а аз вече не можех да се разделя с нея, затова я взех на борда като свой помощник и съм обвързан завинаги.

— Ш-ш-ш-т... Не говори така, скъпи.

Сега Мери се опитваше да го накара да замълчи; като типична англичанка проявяваше стеснителност относно личните неща.

Той взе нежната ѝ ръка, с гордост погледна пръстена ѝ и с тон на адмирал на флагмански кораб продължи:

— Капитанът предложи да изчакаме малко, но аз му обърнах внимание, че едва ли ще се сблъскаме с по-лошо време и ако не сме се опознали достатъчно след преживяното заедно, никога няма да го направим. Нямаше да се справя, ако тази ръка не бе върху руля до моята. Стана, както аз пожелах, а храбрата ми съпруга е готова да поеме дългите пътувания заедно с мен. Бог да я благослови!

— Наистина ли ще плаваш с него? — попита Дейзи, възхитена от смелостта ѝ, но потръпна, защото като котките и тя не обичаше водата.

— Не се страхувам. — Мери се усмихна предано. — Доказах на моя капитан на какво съм способна и в хубаво, и в лошо време. Ако, не

дай боже, някога отново претърпи корабокрушение, предпочитам да съм до него, вместо да го чакам на брега.

— Истинска жена, родена за съпруга на моряк! Щастливец си ти, Емил. Не се съмнявам, че съвместното ви плаване ще бъде успешно. — Госпожа Джоу бе очарована от морския привкус на флирта им. — Сигурна бях, че ще се върнеш. Дори когато всички се отчаяха, аз не се предадох и твърдях, че се бориш някъде из ужасното море.

Госпожа Джоу силно прегърна Емил.

— Борих се, наистина се борих — потвърди Емил. — И най-много ми помогнаха твоите напътствия и напътствията на чичо. Сред милионите мисли, които бушуваха в главата ми през онези дълги нощи, най-ярко се открояваха думите за червената нишка. Помниш ли какво ми разказа за английския флот? Допадна ми и твърдо реших да оставя и своята червена нишка.

— И го направи, момчето ми. Капитан Харди твърди същото, а ето я сега и твоята награда.

Госпожа Джоу майчински целуна Мери, с което леко се издаде, че харесва английската роза повече от синеоката немска девойка, макар и тя да бе сладка и скромна.

Емил наблюдаваше сцената самодоволно; огледа стаята, която смяташе, че никога повече няма да види, и сподели:

— Странно, как в моменти на опасност ясно се сещаш за дреболии. Докато плавахме полумъртви от глад, ми се струваше, че чувам камбанките да бият тук, Тед слиза с тежки стъпки по стълбите, а ти се провикваш: „Момчета, момчета, време е да ставате!“. Направо усещах аромата на кафето, което пиехме, а една нощ едва не заплаках — бях сънувал бисквитите на Ейша. Едно от най-големите мъчения в живота ми бе да изпитвам глад, а ароматът на кафе да витае пред носа ми. Няма ли от тези бисквитки?

Всички лели и братовчеди поведоха Емил да хапне от желаното лакомство — в дома постоянно имаше запаси. После госпожа Джоу и сестра ѝ се присъединиха към другата група, любопитни да чуят какво разказва Франц за Нат.

— Беше много отслабнал, а дрехите му — страшно износени. Веднага се досетих, че нещо не е наред. Той обаче обърна всичко на шега. Беше истински щастлив от срещата ни и от новините, които му занесохме. Тогава не го притиснах за подробности, но посетих

професор Баумгартен и професор Бергман. От тях научих истината — харчил без мярка, а сега се старае да оправи положението: работи допълнително и прави саможертви. Според Баумгартен щяло да му се отрази добре. Затова запазих тайната му. Наистина му се отразява добре — няма дългове и печели хляба си с пот на челото, както подобава на честен човек.

Господин Баер погледна към Мег:

— Казах ти, че момчето е от добро тесто, а любовта му към Дейзи ще го държи в правия път. Скъпият Нат! Искан ми се в този момент да е тук!

— И аз съм доволна. Най-вероятно ще отстъпя, както обикновено, особено при избухването на тази епидемия от женитби. Ти и Емил размътихте главите на всички. Нищо чудно Джоуси да поиска възлюбен, преди да се усетя.

В тона на госпожа Мег се долови леко отчаяние. Но сестра ѝ забеляза колко е трогната от изпитанията на Нат и побърза да обърне внимание на успехите му.

— Предложението на хер Бергман е добро, нали? — поиска да се увери тя, въпреки че добре го знаеше от господин Лари.

— Чудесно е във всяко отношение. Нат ще получи отлична подготовка в оркестъра на Бахмейстер, ще види Лондон, а участието му в турнето тук ще означава, ще си е извоювал място сред цигулките. Не е кой знае каква чест, но е стъпка напред. Поздравих го за успеха, а той ми каза: „Разкажи на Дейзи. Кажй й всичко“. Поверявам тази мисия на теб, лельо Мег. И внимателно ѝ съобщи, че момчето вече е с руса брада. Страшно му отива.

Людмила извади снимка, която всички радостно разгледаха.

Биенето на часовника смути приятното бърбрене. Госпожа Джоу заряза романтичните си мисли и се върна към действителността. Сграбчи полите си, готова да побегне обратно горе, и подхвърли:

— Мили хора, хапнете и си почините. Отивам да се облека, за да не посрещна гостите в този вид. Мег, заведи Людмила и Мери горе и се погрижи за тях. Франц знае къде е трапезарията. Фриц, ела с мен да се оправиш — от горещината и двамата заприличахме на нищо.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

БЕЛИ РОЗИ

Пътниците си почиваха, госпожа Джоу се напъха в най-официалната си рокля, а Джоуси изтича в градината да набере цветя за булките. Внезапната поява на интересните ѝ нови роднини омая романтичното момиче: главата ѝ се изпълни с героични спасителни операции, нежно възхищение, драматични ситуации и чисто женско любопитство, дали прекрасните същества ще носят воали. Режеше от голям храст най-красивите бели рози — възнамеряваше да завърже с панделки букетите и да ги постави върху тоалетките на новите си братовчедки като израз на внимание. Нечии стъпки я сепнаха. Вдигна поглед и видя брат си да пристъпва по алеята със събрани на гърба ръце, сведена глава и разсеяния вид на човек, потънал в дълбоки мисли.

— Глупчо-Глупав!

Усмихна му се снизходително, докато смучеше току-що убодения си на трън палец.

— Какво правиш тук, пакостнице?

Деми се сепна: видя края на замечтаното си състояние.

— Приготвям рози за „нашите“ булки. Не ти ли се иска и ти да имаше такава?

От обръщението „пакостнице“ Джоуси разбра, че ще стане весело.

— Роза или булка? — уточни Деми спокойно, взрян в разцъфналия храст, сякаш откри неподозирана прелест.

— И двете. Ти осигури едното, аз ще се погрижа за другото.

— Де да беше толкова лесно.

Деми откъсна розова пъпка с такава въздишка, че сърцето на Джоуси трепна.

— Е, какво толкова! Прекрасно е да виждаш щастливи хора. Сега е подходящият момент да го направиш, защото тя скоро ще си тръгне завинаги.

— Кой?

Деми внезапно се изчерви, което очарова Джоуси.

— Не бъди лицемер. Знаеш, че говоря за Алис. Хайде, обичам те и искам да ти помогна. Толкова е интересно: навсякъде влюбени, сватби и какво ли не. Редно е и ние да получим своя дял. Вслушай се в съвета ми: поговори с Алис като мъж, преди да си тръгне.

Думите ѝ разсмяха Деми, но и го накараха да се замисли:

— Като си толкова умна, защо не ми подскажеш как да „поговоря като мъж“, както елегантно се изрази?

— Има различни начини. В пиесите влюбените падат на колене, но не е особено изящно, когато си с дълги крака. Тед никога не го прави добре, макар да го карам да репетира с часове. Кажй й: „Бъди моя! Само моя!“ или ѝ напиши стихотворение — правил си го, държа да напомня.

— Сериозно, Джоуси: обичам Алис и мисля, че тя знае. Искан да ѝ го кажа, но при всеки опит губя ума и дума, а не ми се ще да изглеждам глупак. Очаквах да ми предложиш някакъв начин — чела си толкова поезия и си така романтична.

Деми се опитваше да говори ясно, но замислен за любовта си, забрави и достойнството, и характерната си резервираност. Затова поиска съвет от малката си сестра как да постъпи. Присъствието на щастливите му братовчеди разби всичките му мъдри планове и храбри намерения да изчака още известно време. Коледната пиеса го обнадееди, а днешната реч на Алис го изпълни с нежна гордост. Ала „цъфтящите“ булки и сияещите младоженци се оказаха направо непоносима картина. Вече нямаше търпение да се обясни на своята любима, без да губи час повече. Дейзи обикновено му бе довереница във всичко, но братското му чувство този път го възпираше да сподели надеждите си, защото те бяха забранени за нея. Майка му ревнуваше всяко момиче, от което той се възхищаваше, но знаеше, че тя харесва Алис. Той дълго се бе наслаждавал сам на тайната си, ала възнамеряваше в най-скоро време да я сподели с любимата си.

И сега внезапно Джоуси и розовият храст му предложиха бърз завършек на нежните му трепети. Бе склонен да приеме съвета ѝ.

— Май ще ѝ пиша — подхвана той бавно след паузата, докато и двамата се напрягаха да измислят нова бляскава идея.

— Сетих се! Направо е прекрасно! Ще ѝ хареса, а и ти ще се справиш, защото си поет!

Джоуси заподскача от радост.

— Какво? Не се дръж като глупачка!

Срамежливият влюбен се опитваше да прикрие нетърпението си, но устатата му сестричка малко го изплаши.

— Четох някъде как един мъж поднесъл три рози на любимата си — пъпка, полуотворена и напълно разцъфнала. Не помня коя избрала тя, но е елегантно. Алис ще се досети, защото го четохме заедно. Тук имам всякакви. Вече откъсна пъпката. Сега избери другите две рози, а аз ще ги завържа с панделка и ще ги оставя в стаята ѝ. Тя ще дойде да се облече при Дейзи, така че ще се справя.

Деми погледна замислен храста и се усмихна, както никога не бе го правил. Силно впечатлена, Джоуси извърна поглед, сякаш нямаше право да наблюдава тази страст, която — докато продължава — прави младия човек щастлив като бог.

— Направи го — съгласи се той и ѝ подаде розите.

Очарована от това, че ще участва в романтична история, Джоуси завърза розите с изящна панделка и подреди другите два букета. Деми написа на картичка:

Скъпа Алис,

Знаеш какво означават цветята. Довечера ще носиш ли едно от тях или всичките, за да се почувствам още по-горд, обвързан и щастлив с теб?

Изцяло твой:

Джон

Подаде картичката на сестра си. По тона му тя разбра значението на мисията си.

— Вярвам в теб, Джоуси. Това значи много за мен. Никакви шеги, ако ме обичаш.

В отговор Джоуси го дари с целувка, която му обещаваше всичко. После хукна към „нежните създания“ и остави Деми да мечтае сред розите.

Мери и Людмила останаха очаровани от букетите и позволиха на малката лудетина да втъкне по няколко в тъмните и в светлите коси на булките, което заличи разочарованието ѝ, че няма да са с воали.

Никой не помагаше на Алис да се облече, защото Дейзи бе в съседната стая с майка си. Не видяха нито с какъв трепет бяха приети трите рози, нито сълзите, нито редуващите се усмивки и поруменяването, докато препрочиташе бележката и се питаше как да отговори. Нямахте съмнение какво желае да отговори, но дългът я възпираше: далеч, в родния ѝ дом, я чакаха майка инвалид и стар баща. Те имаха нужда от нейната помощ след четири години старателно учене. Любовта ѝ се струваше нещо прекрасно, а собствен дом с Джон — направо малък рай, но не сега. Седнала пред огледалото, внимателно извади разцъфналата роза, замислена над големия въпрос за живота си.

Беше ли разумно да го помоли да я чака, да го обвърже с обещание или да опише любовта и уважението, което изпитва към него? Не. По-великодушно е сама да понесе саможертвата и да му спести болката от отложените надежди. Млад е; ще забрави. А тя вероятно ще се справи по-добре със задълженията си, ако не я чака никой. Със замъглени очи и ръка върху стеблото, което той бе очистил от тръните, положи полуразцъфналата роза до първата и се запита има ли право да носи поне пъпката. Изглеждаше малка и бледа до другите. Но обзета от мислите си, тя чувстваше, че не бива да дава дори малка надежда, ако не е в състояние да обещае повече.

Седеше и тъжно гледаше символите на една привързаност, като несъзнателно слушаше приглушеното бърбене в съседната стая. А нямаше как да не чува думите — прозорците бяха отворени, стените — тънки, лятната привечер — спокойна. След няколко минути съвсем не успя да се въздържи: говореха за Джон.

— Толкова мило от страна на Людмила да донесе на всички ни истински немски одеколон! Точно това ни е нужно след днешния уморителен ден. Непременно да дадеш на Джон неговия. Толкова го харесва.

— Да, мамо. Видя ли го как скочи, когато Алис свърши словото си? Щеше да я прегърне, ако не го бях спряла. Никак не се учудвам, че бе толкова доволен и горд. Едва не скъсах ръкавиците си от

ръкопляскане. Съвсем забравих колко не харесвам да гледам жени по трибуните. Но тя бе толкова искрена, непринудена и сладка!

— Споделял ли ти е нещо за нея, скъпа?

— Не. И се досещам защо. Той смята, че ще ме натъжи. А не е така. Но знаеш какъв е и затова го изчаквам. От все сърце му желая нещата да вървят добре за него.

— И е редно да бъде така. Никое момиче със здрав разум не би отказало на нашия Джон, макар да не е богат, а и никога няма да бъде. Дейзи, отдавна искам да ти кажа какво е направил с парите си. Снощи ми призна, но не намерих кога да ти го кажа. Изпратил младия Бартон в болница, за да му спасят очите. Струвало е доста, но сега човекът е в състояние да работи и да се грижи за старите си родители. А беше толкова отчаян, болен и беден, но прекалено горд, за да проси. А нашето мило момче разбрало, изтеглило всичките си пари и дори не казало на майка си, докато не го принудих.

Заета със собствените си емоции, Алис не чу отговора на Дейзи. Вече преливаше от щастие, ако се съди по усмихнатите ѝ очи и решителния жест, с който прикрепил розовата пъпка върху гърдите си, сякаш си казваше: „Заслужава награда за това добро дело и ще я получи“.

Когато Алис отново бе в състояние да слуша разговора в другата стая, госпожа Мег пак обсъждаше постъпката на Джон:

— Според някои е неразумно и необмислено, след като Джон притежава толкова малко, но аз мисля друго: първото му вложение е безопасно и добро, защото „който дава на бедните, дава на Господ“.

Много съм доволна и горда и няма да разруша всичко, като му предложа пари.

— Мен ако питаш, мълчи именно защото няма какво да предложи. Честен е, но едва ли ще разкрие сърцето си, преди да има какво да даде. Забравя обаче едно — любовта е всичко. В това отношение е богат, знам го. Виждам го и го усещам. Всяка жена би била доволна да го получи.

— Правилно, скъпа. И аз изпитвах същото и бях готова да работя и да чакам своя Джон.

— Така ще постъпи и тя. Надявам се да открият какви богатства са в състояние да им дадат чувствата. Но тя е толкова предана на дълга

и тъй смирена. Опасявам се, че няма да си позволи да бъде щастлива. Харесваш ли я, мамо?

— Много. Не се е раждало по-добро и по-благородно момиче. Нищо друго не желая за сина си и няма да загубя милото, храбро същество, ако зависи от мен. Сърцето ѝ е достатъчно голямо — има място и за любов, и за чувството за синовен дълг. Двамата ще бъдат пощастливи, ако чакат заедно, защото все пак се налага да изчакат.

— Радвам се, че харесваш избора му, мамо. Така му спестяваш най-тъжното разочарование.

Тук гласът на Дейзи ѝ изневери, а шумоленето на дрехи и тихото мърморене подсказаха, че търси утеха в прегръдките на майка си.

Алис не чу повече. С чувство за вина, но със сияещо лице затвори прозореца. Научи повече, отколкото бе дръзвала да се надява. Нещата внезапно се промениха. Наистина чувстваше сърцето си достатъчно голямо и за любовта, и за дълга. Вече знаеше, че и майката, и сестрата я приемат. Припомни си колко далеч от щастието е самата Дейзи, на какви тежки изпитания е подложен Нат; дългото отлагане на собственото ѝ щастие и евентуалната раздяла завинаги изпъкнаха живо в съзнанието ѝ — стори ѝ се жестоко да проявява благоразумие. Видя саможертвата си като сантиментална глупост и почувства, че ако не каже цялата истина на любимия си, би постъпила нечестно към него. Обзета от тези мисли, неволно постави полуразтворената роза до пъпката. След кратко колебание целуна напълно разцъфтения стрък и го забодде до другите два. Промърмори тихо, сякаш изричаше обет:

— Ще обичам, ще се трудя и ще чакам своя Джон.

За нея бе добре, че когато слезе и се смеси с прииждащите като поток към къщата гости, Деми го нямаше долу. Сиянието, озарило обикновено замисленото ѝ лице, лесно се обясняваше с поздравленията, които получаваше за ораторското си майсторство. Развълнуваната ѝ душа се поуспокои — младежите, поднасящи почитанията си, се отдалечиха. Никой не обърна внимание на цветята, закичени върху щастливото ѝ сърце.

Междувременно Деми съпровождаше из колежа някои гости и помагаше на дядо си да ги развлича с дискусия за Сократовия метод на преподаване. Ала умът и сърцето му бяха пълни с любов и рози, надежди и опасения. Най-сетне намери повод да отведе гостите в Плъмфийлд и да ги предаде в ръцете на чичо си и леля Баер.

Професорът ги приемаше с искрена радост, а госпожа Джоу понасяше изпитанието с усмивка на мъченица: стискаше десница след десница и се стараше да забрави, че професор Плок настъпи и отпра шлейфа на официалната ѝ кадифена рокля.

С въздишка на облекчение Деми се озърна за любимото момиче. Сред облечените в бяло девойки в гостната, салона и кабинета мнозина биха търсили известно време с поглед определен „ангел“. Ала неговите очи мигом се стрелнаха към ъгъла: главата с тъмни пригладени коси се издигаше като на кралица, както реши той. Да, на гърдите си носеше цвете; не, не едно, а две. О, каква блажена гледка! Не видя третото, прикрито от диплите на дантелата. Но така беше дори по-добре — щеше да получи блаженството на части. Иначе сигурно би съборил насъбралите се хора, докато се отправяше към идола си, защото Дейзи я нямаше до него да го възпре. Точно в този вълнуващ момент обаче го залови едра възрастна дама, жадна за информация. Наложил се да ѝ посочи изтъкнатите знаменитости с търпението на светец. Благоприличието му заслужаваше по-добра награда, отколкото получи. Моментната му разсеяност и обърканият му говор станаха причина неблагоприятната гостенка да прошепне на първата срещната приятелка, след като той успя да се измъкне:

— Странно. Не видях да предлагат вино по масите, но очевидно младият Брук си е пийнал добре. Държи се възпитано, а е леко замаян, мила моя.

Наистина беше така. Но от далеч по-божествено вино в сравнение с това, което искри в чашите при официален обяд. Щом се спаси от старата дама, той решително се насочи към дамата на сърцето си, твърдо решен да ѝ каже няколко думи. Видя я застанала до пианото — небрежно разлистваше партитури, разговаряйки с неколцина господа. С едва сдържано нетърпение Деми ги приближи. Изчакваше да настъпи удобният щастлив момент и се чудеше защо възрастните мъже така настойчиво окупират младите дами вместо благоразумно да седят по ъглите с връстничките си. Най-накрая въпросните господа се оттеглиха, но двама нахални младежи тутакси заеха мястото им: започнаха да умоляват госпожица Хийт да ги придружи до „Парнас“ и да се включи в танците там. Деми жадуваше за кръвта им, но се поуспокои, когато чу какво казват Джордж и Доли малко след като получиха отказа ѝ.

— Сериозно съжалявам, че не останах да уча тук. Дори в гръцкия щях да откроя наслада при толкова чаровни момичета наоколо — отбеляза Кръглия.

— Така е. Ние, мъжете, трябва да сме нащрек, иначе жените ще заемат всички челни места. Днес беше страхотна и прикова вниманието ни като с магия.

Доли се старееше, както обикновено, да е галантен. Беше трогателно, като се има предвид колко пот проля под слънцето, как се навлажниха къдриците му и едва не съсипа ръкавиците си.

— Има място за всички. Оставете книгите на нас и с удоволствие ще ви отстъпим бейзбола, гребането, танците и флиртуването. Май предпочитате именно тези дисциплини? — любезно отвърна Алис.

— Прекалено строго ни съдиш! Не може да се учи през цялото време, а и вие, момичетата, понякога участвате във въпросните дисциплини.

Доли изглежда победоносно Джордж, сякаш казваше: „Този път я притиснах“.

— Някои от нас го правят през първата година, но бързо се отказваме от подобни детински занимания. Хайде, да не ви задържам. Тръгвайте към вашия „Парнас“.

С усмивка и кимване ги осведоми, че са свободни.

— Получи си го, Доли. По-добре не се опитвай да се надприказваш с умни момичета — промърмори Кръглия, докато се отдалечаваха.

— Какъв сарказъм! А не вярвам да е по-голяма от нас. Всеки знае, че момичетата съзряват по-бързо; не е необходимо да си придава важност и да говори като баба — негодуваше Доли.

— Да потърсим нещо за хапване. Прималя ми от толкова приказки. Старият Плок ме сгащи и ми се зави свят от лекцията му за Кант, Хегел и кой ли не.

— Обещах на Дора Уест да танцуваме. Ще отида да я намеря. Тя е весело същество и се тревожи единствено дали спазва такта.

Момчетата се отдалечиха и оставиха Алис съсредоточена в партитурите, сякаш обществото наистина не криеше никакъв чар за нея. Понечи да обърне страницата и тогава младият мъж зад пианото видя третата роза. Занемя от радост. За миг замръзна на място. После

бързо зае освободеното пространство, преди да ѝ налетят нови натрапници.

— Алис... Не вярвам на очите си! Разбра ли смисъла...? Как да ти се отблагодаря? — шепнеше Деми, наведен сякаш и той иска да прочете нотите, но всъщност не виждаше нито една.

— Ш-ш-ш-т... Не сега. Разбрах. Не го заслужавам... Прекалено млади сме, трябва да изчакаме, но съм страшно горда и щастлива, Джон!

Страх ме е да си представя какво щеше да стане след това нежно нашепване, ако Том Бангс не се бе появил изневиделица.

— Музика, така ли? — весело се намеси той. — Точно това ни трябва. Хората започват да се разотиват, а на всички ни ще се отрази добре нещо свежо. Главата ми бучи от дискусиите, които изслушах тази вечер. Посвири ни, Алис. Шотландските песни са така приятни.

Деми сияеше, но натрапникът въобще не го забеляза. Алис прецени, че така ще се измъкнат безопасно от неконтролируемите емоции, седна веднага зад пианото и запя. Песента говореше по-красноречиво, отколкото ако се бе опитала да се изрази с думи.

*У дома ме чакат
болна майка, стар баща...*

Още след първия куплет стаята притихна. Алис се притесняваше дали ще успее да довърши песента: Джон я гледаше втренчено — явно разбираше, че тя пее за него, че му отговаря посредством простичката старинна балада. Прие посланието ѝ и се усмихна щастливо. Сърцето

й трепна, тя стана рязко и промърмори нещо в смисъл, че е доста горещо.

— Да. Уморена си. Ела навън да си починеш.

С уверен жест Деми я поведе под осеяното със звезди небе. Зад тях Том зяпна, все едно фойерверк избухна пред носа му.

— Боже милостиви! Деми е хлътнал още миналото лято, но не ми е казал нищо! Дора ще остане смаяна.

И бързо изчезна да сподели откритието си.

Какво точно си казаха в градината, никога няма да разберем, но цялото семейство Брук будува до късно. Всяко любопитно око щеше да види как Деми печели уважението на наобиколилите го близки жени, докато им разказваше за любовта си. Джоуси си приписа големи заслуги за случилото се — твърдеше, че е допринесла двамата да се съберат. Дейзи изрази радостното си съпричастие; госпожа Мег преливаше от щастие. Когато Джоуси се оттегли да сънува булчински рокли и воали, а Деми засвири блажено в стаята си „Почакай време да мине“, тя проведе своя разговор за Нат. Накрая прегърна послушната си дъщеря, а думите ѝ прозвучаха като награда за момичето:

— Почакай Нат да се върне у дома. Тогава и моето мило дете ще носи бели рози.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЖАЖДА ЗА ЖИВОТ

Настъпиха летни дни, изпълнени със спокойствие и приятни забавления и за млади, и за стари — Плъмфийлд тържествено посрещаше щастливите си гости. Франц и Емил се занимаваха с делата на чичо Херман и капитан Харди, а Мери и Людмила се сприятеляваха с обитателите на дома. Макар и твърде различни и двете бяха прекрасни, очарователни момичета. Госпожа Мег и Дейзи намериха нещо много близко в младата германка. Напълно отговаряше на техния вкус. Запленени от нея, с часове слушаха нови рецепти, разкази за грандиозното пране на всичко в къщата два пъти годишно, за тъй удобното помещение, където в Хамбург съхраняват цялото спално бельо, за всевъзможни подробности от домашния бит. Людмила не само донесе новости — самата тя напълни русокосата си глава с куп полезни идеи и се върна вкъщи доволна.

Необичайно темпераментната за английско момиче Мери, видяла толкова много от света, се превърна в желана събеседничка заради разнообразните си умения. Здравият ѝ разум придаваше тежест на поведението, а сполетелите я напоследък опасности и щастие изваждаха на преден план една привлекателна съсредоточеност, тъй добре контрастираща с вродената ѝ веселост. Госпожа Джоу, абсолютно доволна от избора на Емил, не се съмняваше, че като истински грижовен пилот той ще се прибира здрав и читав в пристанището и при хубаво, и при бурно време. Не се оправдаха опасенията ѝ, че Франц ще се превърне в бюргер и ще се задоволи с доходоносен занаят. Любовта му към музиката и уравновесената Людмила внасяха поезия в изпълненото му с ангажименти всекидневие и го предпазваха от прозаичния живот. Чувстваше се спокойна за двете момчета и се наслаждаваше на посещенията им с искрено майчинско удовлетворение. През септември се раздели с тях неохотно, обзета от обяснима тъга. Изпрати ги в далечното плаване към новия живот, който ги очакваше.

Само най-тесен кръг от семейството знаеше за годежа на Деми. Намираха влюбените за твърде млади — на този етап можеха само да се обичат и да чакат. Опиянени от щастие, двамата се сърдеха на времето, че е спряло. Ала след блажената седмица, прекарана заедно, се разделиха храбро: Алис се посвети на домашните си задължения — упованието в светлите дни я крепеше и държеше весела въпреки изпречилите се на пътя ѝ изпитания. Джон се посвети на новия си бизнес с хъс, решен да направи всички неща възможни, щом го очаква такава награда.

Дейзи се радваше за тях; не ѝ омръзваше да слуша плановете на брат си за бъдещето. А нейните надежди скоро я направиха пак някогашното момиче: весела, дейна, винаги готова да се усмихне, да намери добра дума и да подаде ръка на човек в нужда. Сновеше из къщата с песен на уста, а майка ѝ се тешеше, че е намерен правилният лек срещу тъгата. Тя все още изпитваше известни притеснения и замисляше да подложи Нат на някои изпитания и проверки, когато се прибере у дома.

Дейзи знаеше за дребните му грехове и искреното му разкаяние, затова се усмихваше снизходително на смесицата от любов и философия, с която я заливаше в писмата си. Намираше за естествено млад мъж, който живее в Германия, да придобие част от немския дух.

— Със сърцето му всичко е наред, а щом излезе от мъглата на тютюневия дим, бирата и метафизиката, сред която живя напоследък, и главата му ще се избистри. Англия ще пробуди здравия му разум, свежият морски въздух ще продуха дребните му безразсъдства.

Госпожа Джоу не криеше задоволството си от насърчителните перспективи пред цигуларя ѝ. За негово огромно съжаление завръщането му се отложи за пролетта, но от това щеше да спечели професионалният му напредък.

Заедно с госпожица Камерон, Джоуси прекара на морето месец, отдадена изцяло и единствено на уроците при голямата актриса. Неизчерпаемата ѝ енергия, обещаващите данни и търпението сложиха основите на приятелство, което изигра изключителна роля през по-нататъшните години от живота ѝ, изпълнени с ангажменти и бляскави прояви. Вярната интуиция на младата Джоуси и драматичният талант, заложен у семейство Марч, щяха да разцъфтят и да я превърнат във впечатляваща, обичана от всички актриса.

Том и неговата Дора кротко вървяха към олтара. Бангс старши, обзет от тревожни опасения да не би синът му пак да промени решението си и да се захване с трета професия, с удоволствие склони на ранната женитба — гледаше на нея като на котва, която ще възпре търсеция дух на неговия син. Въпросният Томас нямаше от какво да се оплаква — вече не беше отблъскван, а Дора се оказа изключително предана и привързана; съумя да направи живота му приятен и дарбата му да се забърква в каши, сякаш изчезна. Той посвети усилия да реализира безспорния си талант в изборения от него бизнес и постигна действително голям успех.

По онова време той често повтаряше: „Ще се оженим през есента и известно време ще живеем при баща ми. Годиците на татко напредват, както знаеш, и е редно заедно със съпругата ми да се грижим за него. По-късно ще си устроим свой дом“. Идеята Томи Бангс да оглави дом будеше смях у всички, които го познаваха.

Госпожа Джоу тъкмо започна да си мисли, че изпитанията ѝ за тази година са приключили, защото нещата вече се подреждаха от благоприятно по-благоприятно, когато възникнаха причини за нови вълнения. През големи интервали Дан изпрати няколко пощенски картички, с посочен адрес „чрез посредничеството на М. Мейсън“. Последната, пристигнала през септември от Монтана, гласеше:

Най-после пристигнах тук. Отново ще се захвана с работа в мините, но няма да остана дълго. Пожелайте ми късмет. Отказах се от идеята за ферма. Скоро ще ви съобщя плановете си. Здрав, зает и изключително щастлив:

Д. К.

У дома обаче не знаеха какво означава дебелият черта под „изключително щастлив“. Иначе картичката би била възприета като красноречиво съобщение, че Дан е свободен и бодро крачи към просторите, за които мечтаеше. Срећна случайно стар приятел и веднага прие работата на надзирател за известно време. Компанията дори на грубите миньори му се струваше изключително приятна, а усилената физическа работа — страхотно задоволителна след продължителното стоене затворен. Не се поколеба нито да хване

кирката, нито да се бори със скалите и пръстта до пълно изтощение. А изтощението настъпваше бързо — годината, прекарана в затвора, си бе казала думата върху великолепната му физика. Копнееше да се прибере вкъщи, но седмица след седмица изчакваше: и за да измие позорното петно на затвора от себе си, и за да заличи измъчения вид на лицето. Междувременно се сприятели и с господарите, и с работниците, а понеже никой не знаеше какво е миналото му, с благодарност и удоволствие отново зае мястото си в живота. Сега плановете му се свеждаха до едно: да направи някъде добро и така да изкупи миналото.

В един дъждовен октомврийски ден, сред тишината и спокойствието на дома, госпожа Джоу се залови да разчисти бюрото си. Попадна на картичките, прочете ги отново замислено и ги прибра в чекмеджето с надпис „Писма от момчетата“. Докато изхвърляше в кошчето единадесет молби за автографи, си рече: „Време е за нова картичка, освен ако не се прибере вкъщи лично да ни разкаже какви са намеренията му. Наистина съм любопитна да узная какво е правил цяла година и как я кара сега“.

Последното ѝ желание се сбъдна до час. Тед връхлетя с вестник в едната ръка и чадър в другата, а по лицето му се четеше огромно вълнение. Останал почти без дъх, забързано обясняваше:

— В мината има срутване... Вътре са затрупани двадесет мъже... Няма начин да излязат... Жените им плачат... Водата се покачва... Дан познавал старата шахта... Рискувал живота си... Измъкнал ги... Повечето били загинали... Вестникът само за това пише... Знаех си, че ще стане герой...

— Какво? Къде? Престани да крециш и ме остави да го прочета!
— настоя майка му, напълно смаяна.

Тед ѝ подаде вестника, но не престана да я прекъсва. Скоро дойде и Роб, силно заинтересован да чуе историята. Не бе нещо неочаквано, но смелостта и саможертвата винаги трогват благородните сърца и печелят възхищение.

В историята, разказана емоционално и впечатляващо, често се споменаваше името на Дан Кейн. Храбрият мъж бе рискувал собствения си живот, за да спаси живота на другите. Неслучайно през този ден устните на много хора повтаряха името му. Сърцата на приятелите му се пълнеха с гордост, докато четяха как след първата паника от нещастията техният Дан единствен се сетил за старата

шахта към мината. Вярно — била зазидана, но само оттам имало надежда да се влезе и да бъдат измъкнати мъжете, преди надигащата се вода да ги удави. Спуснал се сам — казал на останалите да изчакат да провери дали е безопасно. Чул как окаяните мъже удрят отчаяно по стената от другата страна; с потропвания и викове ги насочил в правилна посока. Лично оглавил спасителния отряд; проявил истински героизъм, докато измъквал мъжете навреме. Най-сетне започнали да го теглят нагоре, но протритото вече вече се скъсало и той паднал лошо, ранил се сериозно, ала бил жив.

— Трябва да живее! Трябва! И веднага щом е в състояние да се придвижи, да се прибере вкъщи, за да се грижим за него. Чудя се дали да не отида лично да го прибера. Винаги съм знаела, че един ден ще направи нещо добро и храбро, ако преди това не го застрелят или обесят заради някоя от лудориите му — възкликна развълнуваната госпожа Джоу.

— Хайде, мамо. И аз ще дойда. Дан е толкова привързан към мен, а и аз към него.

Тед предусещаше експедиция по свой вкус.

Майка му не успя да отговори. Влезе господин Лари, не по-малко шумен и превъзбуден от Теди. И той размахваше вестник:

— Прочете ли новината, Джоу? Какво мислиш? Добре е да замина веднага да се погрижа за това храбро момче.

— Одобрявам, но се опасявам да не би да не отговаря на истината. Слуховете и мълвите понякога подвеждат. Не е изключено след някой час да чуем свършено нова версия.

— Помолих Деми да събере всички възможни сведения. Ако информацията се потвърди, тръгвам незабавно. Пътуването не ме плаши. Ако Дан е в сравнително добро състояние, направо ще го доведе вкъщи. В противен случай ще остана да се грижа за него. Ще се съвземе. Дан никога няма да умре от един удар по главата. Той има девет живота, а засега не е изразходвал и половината.

— Чичо, нека дойда с теб. Страшно ми се пътува. С теб ще бъде толкова забавно, а ще видя мините и Дан, ще разбера какво точно се е случило и ще помогна. Умея да се грижа за болен. Нали така, Роб?

Теди говореше с най-сговорчивия си тон.

— Относително добре, вярно. Но ако мама не иска да се раздели с теб в момента, готов съм да замина аз, в случай че чичо се нуждае от

придружител — намеси се Роб с характерната си деликатност, далеч по-подходяща за случая от неизменната възбуда на Тед.

— Не желая да се разделям нито с единия, нито с другия. Не държа ли момчетата си близо до дома, винаги се забъркват в каши. Нямам право, разбира се, да възпирам другите, но вас двамата няма да изпусна от очи, иначе положително ще се случи нещо. Никога не съм преживявала подобна година: корабкрушения, сватби, наводнения, годежи и всевъзможни други катастрофи! — възкликна госпожа Джоу.

— Като си имаш работа с момичета и момчета, такива неща трябва да очакваш, госпожо. Надявам се най-лошото да е минало и скоро момчетата да стъпят на крака. Тогава ще застана до теб, защото ще имаш нужда от много подкрепа и утеха, особено ако Тед поеме по пътя си по-рано от очакваното — засмя се господин Лари, развеселен от вайканията ѝ.

— Не допускам нещо оттук нататък да ме изненада, но се притеснявам за Дан. Редно е някой да отиде да го види. Там мястото е твърде нецивилизовано, а е възможно да са му необходими по-специални грижи. Горкото момче, доста удари го сполетяха! Но какво пък! Всяко зло за добро — така казваше Хана навремето.

— Деми ще ни се обади скоро и веднага поемам.

След това обещание господин Лари си тръгна, а Тед го последва, като го увещаваше да го вземе.

Новата информация потвърди и добави интересни подробности към известното дотук. Господин Лари замина незабавно. Тед го придружи до града, като неспирно, но напразно молеше да го заведат при любимия му Дан. През целия ден на отсъствието му майка му спокойно повтаряше:

— Цупи се, защото не стана неговото. Довечера ще се върне гладен и смирен. Познавам го.

Но съвсем скоро откри, че е изненадана. Вечерта настъпи, ала от Тед нямаше и следа — никой не го беше виждал. Господин Баер вече тръгваше да търси изгубения си син, когато пристигна телеграма с клеймо от междинна гара по маршрута на господин Лари.

Открих Тед скрит в един от вагоните. Взимам го с мен. Ще ви пиша утре.

— Тед пое по пътя си по-рано, отколкото очакваше, мамо. Няма значение. Чичо добре ще се грижи за него, а Дан много ще се радва да го види — успокояваше Роб притихналата госпожа Джоу, която не искаше да повярва, че малкият ѝ син всъщност е на път към Дивия запад.

— Непокорно момче! Само да ми се мерне отново — ще бъде сурово наказан. Лари му е съучастник в това безумие. Сигурна съм! Съвсем типично за него. Как славно ще си прекарат двамата немирници! Ще ми се да съм с тях. Онова лудо момче положително не си е взело нито нощница, нито палто. Е, ще имаме да се грижим за двама пациенти, когато се върнат. Ако изобщо някога се приберат. Експресните влакове постоянно падат в пропасти, възпламеняват се или се преобръщат. О, моят Тед! Скъпото ми момче, как можах да те пусна да отидеш толкова далеч без мен?

Обзета от тревога, госпожа Джоу забрави за заканите; занарежда кротки вайкания по адрес на щастливия пакостник, който в момента прекосяваше континента, опиянен от успеха на първия си бунт. Господин Лари беше почти сигурен, че думите му „когато Тед поеме по пътя си“ са породили в главата на момчето идеята и следователно сега отговорността за детето лежеше изцяло на неговите рамене. Прие задълженията си без никакъв ропот от мига, когато в един от вагоните попадна на заспалия беглец, очевидно без никакъв видим багаж освен бутилка вино за Дан и четка за лъскане на собствените му ботуши.

И точно както предположи госпожа Джоу, „двата немирници“ си изкараха чудесно. Скоро ядосаните родители забравиха укорите; сега се притесняваха за Дан, оказал се сериозно болен. Няколко дни не можеше да разпознае дори приятелите си. После започна да се посъзема и всички простиха на лошото момче, когато то с гордост съобщи, че първите съзнателни думи на Дан били: „Здравей, Тед!“.

— Добре е, че замина. Няма да му се карам. Хайде сега — какво да сложим в кашона за Дан?

Госпожа Джоу нямаше търпение пострадалият да ѝ падне в ръцете, за да поеме грижата за него, но засега се ограничи да напълни кашона с лакомства, достатъчни за цяла болница.

Скоро започнаха да пристигат по-обнадеждаващи съобщения и най-накрая дойде известието, че Дан е в състояние да пътува. Кой знае защо обаче не бързал да се прибере вкъщи, макар никога да не се уморявал да слуша за близките си.

„Дан е странно променен — писа господин Лари на Джоу. — И причина е не само злополуката. Нещо очевидно се е случило преди това. Нямам представа какво е, оставям ти да го попиташ. Брътвежите му, докато беше в безсъзнание, обаче ме карат да мисля, че през последната година е преживял сериозно изпитание. Изглежда с десет години по-стар, но е някак облагороден, по-тих и изпитва дълбока признателност към нас. В Канзас бил претърпял пълен провал, но не му е приятно да говори за това. Засега изчаквам и не го притеснявам. Хората тук го обичат много, а той вече държи на такива неща. Желанието му хората да имат добро мнение за него е неприкрито. Мисля, че е спечелил уважението им. Не е изключено, разбира се, и да греша. Но ти скоро сама ще разбереш истината. Тед си живее живота и пътуването му се отрази невероятно положително. Позволи ми да го заведа в Европа, когато заминем. Не се чувства вързан за дома, точно като мен, когато някъде преди около век ти предложих да избягаме заедно във Вашингтон. Не съжаляваш ли, че не се съгласи?“

Това лично писмо отприщи живото въображение на госпожа Джоу и тя си представи как всяко известно престъпление, бедствие и усложнение е връхлетяло Дан. Още бе прекалено немощен да го тормози с въпроси, но си обеща да изтръгне интересни разкрития, само веднъж той да се озове отново в безопасния ѝ дом. „Лудата глава“ наистина бе любимото ѝ момче. Затова дълго мисли над писмото, което му изпрати.

Единствен Дан прочете това писмо, но то наистина си свърши работата — през един ноемврийски ден господин Лари помогна на немощен млад мъж да слезе от каретата при портата на Плъмфийлд и мама Баер прие скиталника като завърнал се син. Междувременно Тед, с неугледна шапка и странни ботуши, изпълни нещо като боен танц пред наблюдаващите го с интерес посрещачи.

— Качваш се право горе да си починеш. Сега аз ще се грижа за теб. Този призрак трябва да се нахрани, преди да говори с когото и да било — разпореди се госпожа Джоу, опитвайки се да прикрие шока си

от подстриганата, избръсната, отслабнала и бледа сянка на якия мъж, когото бе изпратила преди време от същата тази порта.

Дан се подчини без възражения и легна на дивана в пригответената за него стая. Оглеждаше се като болно дете, успокоено, че ръцете на майка му най-после го настаняват в позната обстановка. Госпожа Джоу го нахрани, но се въздържа да зададе някои от напирещите на езика ѝ въпроси. Понеже беше отслабнал и изнемощял, Дан скоро заспа. Едва тогава тя се откъсна от леглото му и отиде да се порадва на „немирниците“, които неудържимо гълчеше и ненаситно галеше, разпитваше подробно и хвалеше без мярка.

— Джоу, според мен Дан е извършил престъпление и е пострадал заради него — предположи господин Лари, когато Тед отиде да покаже новите си ботуши и да разказва на приятелите си впечатляващи истории за опасностите и рисковете на миньорския живот. — Момъкът е преживял нещо ужасно и то е прекършило духа му. Не беше на себе си, когато пристигнахме. Първо аз дежурих до леглото му и чух за тъжните му скитания повече от всеки друг. Бълнуваше за надзирател, за процес, за някакъв мъртвец. Викаше в несвоят Блеър и Мейсън и постоянно ми предлагаше ръката си, като питаше дали ще я поема и ще му простя. Веднъж — беше направо обезумял — го хванах за раменете; мигом се усмири и започна да ме моли „да не му слагам белезниците“. Честна дума ти казвам — понякога посред нощ бе направо ужасно да го слушаш как говори за стария Плъмфийлд и теб; молеше да го пусна, за да се прибере у дома и там да умре.

— Няма да умре. Ще живее, но ще се разкайва каквото и да е направил. Не ме мъчи с подобни мрачни намеци, Теди. Ако ще да е нарушил и десетте Божии заповеди, ще бъда на негова страна. Ти също. Двамата с теб ще го изправим на крака. Тепърва ни предстои да го превърнем в чудесен мъж. По израза на нещастното му лице разбирам, че не е провален. Не казвай никому думичка. Съвсем скоро ще измъкна истината — завърши госпожа Джоу все така предана към лошото си момче, макар и твърде разстроена от чутото.

В продължение на няколко дни Дан си почиваше и не се виждаше много-много с хора. Доброто отношение и грижи, веселото обкръжение и утехата, че най-после си е у дома започнаха да си казват думата и той все повече заприличваше на себе си. Изпълняваше и лекарското предписание да не говори много. По този начин

продължаваше да мълчи относно преживяното. Всички искаха да го видят, но той се срещаше единствено със старите си приятели и „ни най-малко не се държеше като забележителност“, както отбеляза Тед, разочарован, че не може да се изфука със своя смел Дан.

— Всеки мъж там би постъпил по този начин. За какво да вдигам врява около себе си? — казваше той и изглеждаше по-скоро засрамен, отколкото горд със счупената си ръка.

— Но не ти ли е приятно да си мислиш, че си спасил живота на двадесет души, Дан, че си върнал съпрузи, синове и бащи на жените, които ги обичат? — попита госпожа Джоу една вечер, когато останаха сами.

— Приятно ли? Само това ми помогна да остана жив. Да, да. Не бих се поколебал пак да постъпя така. Предпочитам хиляди пъти да направя това, отколкото да стана президент или друга голяма клечка. Никой не подозира каква утеха за мен е, че спасих двадесет живота и по този начин заплатих за...

Дан млъкна внезапно. Под въздействие на бушуващите у него емоции явно бе изрекъл нещо повече.

— И аз си мисля, че се чувстваш така. Прекрасно е да спасиш нечий живот, рискувайки собствения си, както си постъпил ти — окуражи го госпожа Джоу.

Искаше й се, разбира се, той да бе продължил — така отново щеше да заприлича на някогашното момче.

— Който е загубил живот, ще се сдобие с такъв — промърмори Дан, загледан във веселия огън, който сгръваше стаята и хвърляше червеникави отблясъци върху отслабналото му лице.

Смаяна да чуе подобни думи от него, госпожа Джоу възкликна радостно:

— Значи все пак изпълни обещанието си! Прочел си книжката, която ти дадох!

— Доста пъти четох от нея. Още не съм научил много, но съм готов да се уча, а това вече е нещо.

— То е всичко. О, скъпи, разкажи ми как стана. Каж ми какво ти тежи на сърцето. Позволи ми да ти помогна да го понесеш. Така товарът ти ще стане по-лек.

— Знам. Искам да го споделя с теб, но има неща, които дори ти няма да простиш, а ако ти се отречеш от мен, няма да се справя.

— Майките са в състояние да простят всичко! Разкажи ми всичко от край до край. Бъди сигурен, че никога няма да те изоставя, дори целият свят да се отвърне от теб.

Госпожа Джоу обгърна загрубялата му ръка и я стисна; мълчаливо изчака топлината на думите ѝ да проникне и да стигне до сърцето на Дан. И успя. Окуражен, той зае любимата си поза от детството — с глава между ръцете — заговори бавно и ѝ разказа всичко. Нито веднъж не вдигна глава, докато и последните думи не се отрониха от устните му.

— Е, сега вече знаеш. Ще простиш ли на убиец, ще приютиш ли под покрива си бивш затворник?

Единственият ѝ отговор бе да го обгърне с ръце и да притисне остриганата му глава към гърдите си.

Беше по-красноречива от всякакви думи. Бедният Дан, вкопчил се с безмълвна благодарност в нея, изпитваше блаженството от майчината любов — божествения дар, носещ утеха, пречистване и сили на всички, които я търсят. Две-три едри горчиви сълзи се отрониха скришом върху малкото вълнено шалче, където почиваше бузата на Дан. Никой никога не разбра колко меко и удобно му се стори то след твърдите възглавници, съпътствали го толкова дълго, физическите и душевните страдания бяха пречупили гордостта му, бяха уязвили волята му. Сега отхвърленото бреме му позволи да изпита чувство на огромно облекчение. И за един миг той си позволи да се потопи изцяло в тази наслада.

— Клетото ми момче, как само си страдал през тази година! А ние си мислехме, че си свободен като въздуха. Защо не ни съобщи, Дан, защо не ни позволи да ти помогнем? Нима си се съмнявал в приятелите си?

Госпожа Джоу забрави всички други емоции. Обзета от дълбоко съчувствие, вдигна сведената глава и погледна с укор големите му очи — от тях струеше искреност и прямота.

— Срамувах се. Предпочетох да го преживея сам, а не да те шокирам и разочаровам.

— Наистина съм шокирана, но съм доволна, горда и благодарна, че моят грешник се е разкаял, изкупил е прегрешението и е готов да се възползва от горчивия урок. Не е нужно други освен Фриц и Лари да

научат истината. Длъжни сме им, а и те ще проявят същото отношение като мен.

Госпожа Джоу прецени, че крайната откровеност е по-добър стимул от всякакво съчувствие.

— Не, няма. Мъжете никога не прощават като жените. Но е редно да постъпим така. Само едно те моля — ти им го разкажи и да се приключи. Господин Лорънс е наясно, предполагам. Докато бях в безсъзнание, кой знае какво съм бръщолевил. И въпреки това се отнесе много мило. Ще понеса те да узнаят, но в никакъв случай не искам да стигне до Тед и момичетата!

Дан силно стисна ръката ѝ, а по лицето му се появи няма молба. Тя побърза да го увери, че никой друг, освен двамата стари приятели не ще узнаят тайната му. Обещанието ѝ го поуспокои и той се засрами от внезапно обзелата го паника.

— Все пак не беше убийство, така да знаеш. Беше самозащита. Той се нахвърли пръв, наложи се да върна удара — нямах никакво намерение да го убивам. Друго обаче ме мъчи: опасявам се, че не се тревожа, колкото би било редно. Платих скъпо и прескъпо за постъпката си, а за света е по-добре, че негодник като него вече го няма — тласкаше момчето направо към ада. Сигурно си мислиш колко е лошо от моя страна да разсъждавам така, но не мога да се променя. Ненавиждам негодниците и винаги съм готов да се разправям с тях. Вероятно би било по-добре той да ме беше убил. Сега животът ми вече е провален.

Цялата скръб, натрупана в затвора, го обгърна като черен облак и се изписа върху лицето му. Госпожа Джоу се изплаши — зърна пламъците, през които бе минал, за да оцелее, но те го бяха обгорили завинаги. В желанието си да измести темата към по-весели неща, отбеляза жизнерадостно:

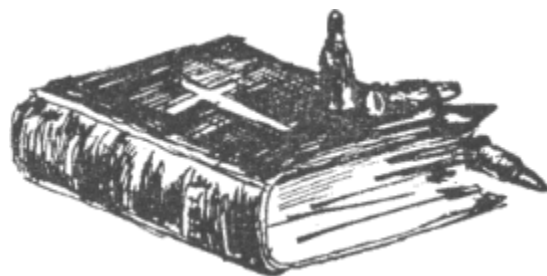
— Не е така. Изпитанието те е научило да цениш живота повече и да проявяваш повече разум. Тази година не е загубена. Напротив — тя вероятно ще ти помогне най-много. Опитай се да гледаш на нещата по този начин и започни отначало. Ние ще ти помагаме. На всекиго може да се случи. Трябва да продължаваме да се борим.

— Никога няма да съм онова, което бях. Чувствам се като шестдесетгодишен. Вече нищо не ме интересува. Позволи ми да

остана, докато отново стъпя на крака. После ще изчезна и никога повече няма да ви безпокоя — тихо каза Дан.

— Слаб си и затова говориш така. Но скоро ще се справиш. Разкажи ми по-подробно за добрия свещеник, Мери Мейсън и дамата, чиито случайни думи са ти помогнали толкова много. Искам да чуя за всички изпитания на клетото си момче.

Дан се поживи и се разприказва — описа всичко, случило се през годината. Когато свърши, се почувства по-добре. Не усети как затвори очи и заспа. А госпожа Джоу разказа историята му на мъжете, които щяха да го разберат.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

РИЦАРЯТ НА АСЛАУГА

След разговора Дан се промени. Стана по-смирнен и почтителен.

Професорът и господин Лари, осведомени от госпожа Джоу за събитията, се въздържаха от коментар. Задоволиха се с по едно сърдечно ръкостискане с момчето, съчувствен поглед и няколко бодри думи. Господин Лари незабавно запозна няколко влиятелни личности със случая на Дан и задейства „машината“, която се нуждае от толкова много смазване, стане ли въпрос правителството да вземе отношение. Господин Баер предостави на жадния мозък на Дан подходящи занимания и му помогна да започне да разбира по-добре сам себе си. Момчетата го извеждаха на разходка с кабриолета и го развличаха с шегите и плановете си, а жените се грижеха за него и го глезеха. Накрая той се почувства като султан, заобиколен от тълпа верни слуги, готови да изпълнят и най-малкото му желание.

Цялата тази обстановка малко го притесняваше. Изпитваше мъжки ужас от „женско суетене“, а боледуването бе нещо непознато за него. Обяснимо е защо не прие лекарската препоръка да лежи спокойно и да почива. Наложил се госпожа Джоу да използва целия си авторитет, а момичетата да впрегнат цялата си изобретателност, за да му попречат да става от дивана, преди натъртеният му гръбнак и наранената глава да се оправят. Дейзи готвеше, Нан предписваше лекарства, а Джоуси му четеше на глас, та дългите часове на бездействие, които толкова му тежаха, да минават по-бързо. Бес донесе всичките си картини и гипсови модели, за да го развлича; дори започна да пресътворява подарената ѝ бизонска глава.

За него тези следобеди се превърнаха в най-приятната част от деня. От разположения наблизо кабинет госпожа Джоу наблюдаваше приятелската тройка и се наслаждаваше на компанията. Когато Дан беше весел, в стаята кълтеше смях; когато беше мрачен, те четяха или работеха в тишина. Тогава трогателното им търпение го развеселяваше. Често наричаше Джоуси „малка майчица“, но Бес

винаги бе „принцесата“ — имаше съвършено различно отношение към двете братовчедки. Понякога суетенето на Джоуси го дразнеше: тя обичаше да му чете дълги пиеси и загрижено го мърмеше, когато той нарушаваше правилата. Никога обаче не се отегчаваше от Бес: нейните по-меки маниери не провокираха търпението му, подчиняваше се на всяка нейна дума, в нейно присъствие се стараше да изглежда добре, проявяваше огромен интерес към работата ѝ — беше в състояние часове наред да лежи и да я наблюдава как моделира статуетките си.

Параванът между стаите обикновено бе дръпнат настрана и тя ясно виждаше малката компания в нишата при прозореца. Бес — в сив блузон, заета с инструментите — стоеше от едната страна; от другата стоеше Джоуси с неизменната книга. А между тях, на дивана, подпрян с множество възглавници, лежеше Дан в пъстър ориенталски халат, подарък от господин Лари. Болният го носеше, за да достави удоволствие на момичетата, макар да предпочиташе старото си сако „без пешове, които постоянно да ти се пречкат“. Независимо че лицето му бе обърнато към стаята на госпожа Джоу, той почти не я забелязваше: очите му бяха постоянно насочени към стройната фигура пред него — бледите зимни слънчеви лъчи се отразяваха в златистата ѝ главица, а деликатните ѝ ръце неспирно оформяха глината с невероятна сръчност. Джоуси, открояваща се съвсем ясно, се люлееше малко нервно на стола до дивана и единствено напевният ѝ момичешки глас нарушаваше тишината в стаята. Само понякога започваше внезапна дискусия около прочетеното или около бизонската глава.

Нещо в огромните му тъмни очи опияни по странен начин госпожа Джоу и тя с любопитство наблюдаваше какви промени настъпват. Дан определено не следеше четенето — често пропускаше да реагира адекватно на нещо смешно, вълнуващо или драматично в историята. Понякога гледаше нежно и замислено — госпожа Джоу изпитваше задоволство, че девойките не улавят прокрадващия се на моменти опасен поглед. Но най-често очите му бяха тъмни, тъжни и строги — като на човек, заловен да наблюдава забранена светлина. Честата поява на това изражение разтревожи госпожа Джоу; обзе я непреодолимо желание да го попита какъв горчив спомен хвърля сянка над спокойните часове у дома. Знаеше, че престъплението и наказанието тежат на сърцето му, но се надяваше младостта, времето и новите надежди да му донесат утеха, да заличат острите ръбове,

нанесени от живота в затвора. Понякога изражението изчезваше и докато се шегуваше с другите момчета, говореше със стари приятели или се радваше на първия сняг, сякаш забравяше всичко. Защо именно в компанията на невинните и дружелюбно настроени момичета се спускаше най-тъмната сянка? Те като че ли никога не забелязваха странното изражение, а ако случайно поглеждаха към Дан или го заговореха, на устните му бързо разцъфваше усмивка, все едно слънцето е пробил облаците. Госпожа Джоу продължи да наблюдава, да се чуди и да се опитва да открие какво става. Накрая случайността потвърди опасенията ѝ.

Един ден Джоуси я нямаше и Бес, уморена от работата си, предложи тя да му почете.

— О, с удоволствие. Много ми харесва как четеш. Джоуси така бърза, че глупавата ми глава се разбърква и скоро ме заболява. Не ѝ го казвай. Толкова е мила; трогателно е да седи тук и да понася мечка като мен.

Бес се усмихна и отиде да избере нова книга.

— Не си мечка. Всички те смятаме за добър и търпелив. Трудно е за един мъж да стои затворен — така казваше мама — а за теб вероятно е ужасно, защото винаги си бил на свобода.

Ако Бес не се бе съсредоточила да подбира заглавие, щеше да забележи как Дан трепна, сякаш последните ѝ думи го нараниха. Не каза нищо, ала друг чифт очи видяха и разбраха защо едва не скочи и не хукна на една от безкрайните си разходки по хълмовете, както правеше някога, когато не успяваше да овладее копнежа си по свободата.

Подтикната от внезапен импулс, госпожа Джоу взе кошничката с ръкоделието и отиде в съседната стая — прецени, че сигурно ще е необходим гръмоотвод, защото Дан приличаше на буреносен облак, зареден с електричество.

— Какво да четем, лельо? Дан май няма особени предпочитания. Познаваш вкуса му. Препоръчай ми нещо спокойно, приятно и кратко. Джоуси скоро ще се появи.

Бес още гледаше купчината книги върху масата. Преди госпожа Джоу да отговори, Дан измъкна оръфано томче изпод възглавницата и ѝ го подаде:

— Прочети ми третата история. Къса е и хубава. Много я харесвам.

Книгата се отвори на желаното място, сякаш многократно е била четена тъкмо там. Бес видя заглавието и се усмихна:

— Боже, Дан, никога не бих допуснала, че си падаш по тази романтична немска приказка. Разправя се и за битки наистина, но доколкото си спомням, тя е и много сантиментална.

— Така е, но съм чел малко приказки, а определено ми допадат по-простичките. На моменти нямаше какво друго да чета. Сигурно я знам наизуст и въпреки това не ми омръзва да чета за битките им, за враговете, ангелите и прекрасните дами. Прочети „Рицарят на Аслауга“ — ще ти хареса. Едуард е малко мекушав за моя вкус, но Фрода е първокласен, а духът с русите коси винаги ми е напомнял за теб.

Докато Дан говореше, госпожа Джоу се настани така, че да го вижда в огледалото; Бес седна в голям стол насреща му. Вдигна ръце да завърже разхлабилата се панделка, която придържаше гъстите меки къдрици на тила, и подхвърли:

— Косата на Аслауга положително не му е създавала толкова проблеми, колкото моята; постоянно се разпилява. Ще бъда готова след минутка.

— Не я връзвай. Остави я разпусната. Обожавам да я гледам как лъщи. Така и главата ти ще почине, а прическата ще бъде съвсем подходяща за приказката, Златокоске.

Дан я нарече с името от детството ѝ и в момента приличаше на истинско момче.

Бес се засмя, тръсна красивата си коса и започна да чете. Изпита известно облекчение, защото лицето ѝ оставаше скрито — тя се притесняваше от комплименти, независимо кой ѝ ги прави. Дан слушаше внимателно, а госпожа Джоу често хвърляше поглед към огледалото; без да се обръща, виждаше как той се наслаждава на всяка дума, сякаш за него означава нещо повече, отколкото за другите слушатели. Лицето му засия приветливо. Такова изражение придобиваше, когато нещо смело и красиво вдъхновяваше и трогваше доброто му сърце. Бес четеше очарователния разказ на Фуке за рицаря Фрода и красивата дъщеря на Зигард, която бе нещо като дух: появяваше се пред любимия си в часове на опасност, изпитания,

триумф и радост, а накрая се превръща в негов водач и го вдъхновява да проявява смелост, благородство и доблест; насърчава го да извърши велики дела и саможертви в името на онези, които обича. Ден и нощ, вдъхновяван от златните ѝ коси, които сияят над него в битки, сънища и изпитания, той удържа победа дори над самия себе си, а след смъртта открива прекрасния дух, готов да го приеме и възнагради.

От всички приказки в книгата човек най-малко би допуснал, че тъкмо тази ще хареса на Дан. Но докато наблюдаваше и слушаше, тя си припомни колко много финес се крие у Дан — точно както златната жилка се провира през скала. Това именно го правеше чувствителен и беше причина той да се радва и на багрите на цветето, и на изяществото у животното, и на сладостта на жените, и на героизма у мъжете, и на всички нежни връзки, които обвързват сърцата, независимо че не го показваше открито. Страданията на душата и тялото бяха опитомили по-силните му страсти, а заобикалящата го сега атмосферата на любов и състрадание пречистваше и сгръвяше сърцето му. И ето — сега то вече копнееше за храната, отказвана или отнемана му от толкова дълго. Промяната ясно личеше върху изразителното му лице, макар той да си въобразяваше, че остава незабелязана; стремежът му към красота, спокойствие и щастие сякаш се фокусираха в момичето пред него.

Този неочакван, но напълно естествен факт порази госпожа Джоу, защото знаеше колко безплоден е неговият копнеж. Дори светлината и мракът не са така противоположни, колкото снежнобялата Бес и тъмния като греха Дан. През ума на младото момиче не се мяркаше никаква обезпокоителна мисъл. Съвсем очевидно беше, че тя дори не подозира подобно нещо. Ала колко време щеше да мине, преди красноречивите очи на младия мъж да издадат истината? И какво разочарование очакваше Дан после? Какво смайване щеше да застигне Бес, чиста и хладнокръвна като мрамора, с който работеше; Бес, отпъждаща всяка мисъл за любов?

„Колко трудно е всичко за горкото ми момче! Как да разруша малката му мечта и да го лиша от духа на доброто, който започва да харесва и да желае? Веднъж само всичките ми скъпи момчета да се задомят, и няма да се намесвам повече. Тези неща наистина разбиват сърцето ми. Не издържам повече“ — мислеше си госпожа Джоу, докато обръщаше подплатата на Тединото сако.

Скоро приказката свърши, Бес разтърси глава, а Дан я погледна с момчешки копнеж и попита:

— Не ти ли хареса?

— Да, много е красива. И поуката е ясна, но аз винаги съм харесвала Ундайн.

— Съвсем в твоя стил — лилии, перли, свети души и чиста вода. Аз харесвах най-много Синтрам, но започнах да харесвам и тази, докато бях в... в момент, когато късметът съвсем ми изневери. Отразяваше ми се добре — весела е и някак въздушна.

Сините очи на Бес се разшириха от учудване: за пръв път чуваше Дан да говори за нещо „духовно“, но само кимна и отбеляза:

— Някои от песните са хубави. Към тях може да се напише музика.

Дан се засмя.

— Понякога при залез-слънце пеех последния куплет към мелодия, съчинена от мен:

*Заслушан как по своя път вървят звездите
пред твоя взор нетрепващ,
и оживен в сияйна светлина,
благословен си ти, о, рицарю на Аслауга!*

— И бях такъв — добави той тихо, загледан в играещата по стената слънчева светлина.

— Сега този стих е по-подходящ за теб.

Бес се радваше, че е привлякла интереса му и зачете със звучен глас:

*Бързо оздравявай, бързо,
рицарю,
и своите сили върни!
Грабни оръжието
за чест и слава!
Бързо, недей се бави.*

— Никога не съм бил герой и никога няма да бъда, а „чест и слава“ едва ли се отнасят за мен. Няма значение. Почети ми малко от вестника, ако обичаш. Ударът по главата ме превърна в пълен глупак.

Независимо от нежния тон на Дан лицето му посърна и той се раздвижи неспокойно, все едно копринените възглавници бяха пълни с тръни. Уловила промяната в настроението му, Бес остави книгата и затърси из вестникарските колони нещо интригуващо за него.

— Паричният пазар не те интересува, знам, нито музикалните новини. А, ето някакво убийство. Някога обичаше такава информация. Да ти прочета ли? Мъж убил друг и...

— Не!

Госпожа Джоу изтръпна от тази единствена дума; дори не посмя да вдигне очи към огледалото шпионин. След малко все пак погледна: Дан лежеше неподвижен, отпуснал ръка върху лицето. Бес четеше въодушевено литературната страница, но до ушите на човека, за когото се трудеше, не стигна и думичка. Обзета от чувството, че е откраднала нещо изключително ценно, госпожа Джоу тихо се оттегли в кабинета си. Не след дълго Бес я последва, за да ѝ съобщи, че Дан е заспал.

Мама Баер я изпрати вкъщи с твърдото намерение да намери начин племенничката ѝ да остане там колкото е възможно повече. Огряна от червения залез, тя прекара час в дълбок размисъл съвсем сама. Чу звук от съседната стая. Отиде там и видя, че симулираният сън се е превърнал в истински: излегнат, Дан дишаше равномерно; бузите му се бяха зачервили, а едната му ръка покриваше широките му гърди. Госпожа Джоу изпита невероятно дълбоко съжаление към него. Седна на стола наблизо и се опита да измисли начин как да се излезе от тази заплетена история. По едно време ръката му неволно се плъзна надолу и скъса дългия ширит, увесен на врата му, при което на пода падна медальон.

Дан не се събуди. Госпожа Джоу вдигна медальона и го заоглежда, питайки се разсеяно какъв ли талисман има в него — беше определено индианска изработка, а ширитът от стегнато сплетени бледожълти треви издаваше приятен аромат.

— Няма да надничам повече в тайните на клетото момче. Ще го оправя, ще го закача на врата му и никога няма да му кажа, че съм видяла талисмана му.

Докато си мърмореше под нос, тя завъртя медальона, за да оправи ширита и в скута ѝ падна нещо. Оказа се изрязана по формата на бижутото снимка, а под образа се четяха две думи: „Моята Аслауга“. За миг на госпожа Джоу ѝ се стори, че това е нейният лик — всички момчета имаха нейна снимка — но когато се взря, видя, че е снимката на Бес, направена от Деми през онзи щастлив летен ден. Сега вече нямаше никакво съмнение. Тя въздъхна и понечи да постави медальона върху гърдите на Дан, та той да не разбере, че е узнала тайната му. Наведе се над него, ала той гледаше право в нея. Каквито и промени да бе улавяла по лицето му, нищо досега не я бе изненадвало така, както я порази изражението му в момента.

— Ръката ти се плъзна и той падна. Точно го поставях на място.

Госпожа Джоу говореше като непослушно дете, хванато на местопрестъплението.

— Видя ли снимката?

— Да.

— Вече знаеш какъв глупак съм, нали?

— Да, Дан, и ми е така мъчно...

— Не се притеснявай за мен. Добре съм... Доволен съм, че узна, макар да нямах намерение да ти го казвам. Това е моя налудничава мечта и от нея няма да излезе нищо. Никога и не съм очаквал друго. Боже Господи! Какво друго може да бъде този малък ангел за мен освен онова, което е: сладък и прекрасен сън.

Госпожа Джоу едва намери сили да промълви съчувствено:

— Много е трудно, скъпи, но няма как да се гледа на нея по друг начин. Ти си достатъчно смел и мъдър да го разбереш. Нека тази тайна остане между нас.

— Точно така ще постъпя, кълна ти се. Няма да отроня дума и ще се постарая да не се издам и с поглед. Разчитам никой да не се досети. Но мога ли да задържа това — за да намирам утеха в хубавия образ, който ми помогна да запазя разсъдъка си, докато бях в онова пъклено място?

С озарено лице Дан скри малкия протрит медальон, сякаш готов да се бори, ако някой дръзне да му го отнеме. Нетърпелива да узнае всичко, преди да даде съвет или да предложи утеха, госпожа Джоу кимна:

— Запази го и ми сподели тази своя мечта. Понеже неволно попаднах на тайната ти, разкрий ми я докрай. Ще помислим и как да ти помогна да понесеш бремето по-леко.

— Ще ми се смееш, но не ми пука. Винаги си разкривала тайните ни и си ни помагала. Е, никога не съм се интересувал особено от книгите, както знаеш, но когато там дяволът започваше да ме тормози, трябваше да предприема нещо — иначе щях да полудея. Затова изчетох и двете книги, които ми даде. От едната направо не разбирах нищо, докато добрият стар човек не ми показа как да я чета. Но другата — тази — ми беше истинска утеха. Говоря сериозно. Забавляваше ме и ми звучеше красиво като поезия. Всички истории ми харесват, но най-често четях за Синтрам. Виж колко са изпомачкани страниците там. После попаднах на това и то някак съвпадна с онзи щастлив период от живота ми миналото лято тук. — Дан замълча за момент. Пое си дълбоко дъх и продължи: — Не можех да спя, трябваше да мисля за нещо. Започнах да си представям, че съм Фолко: виждах как при залез върху стената блестят косите на Аслауга. Това видение продължаваше и под мъждукащата светлина на надзирателската лампа, чак до зазоряване. Килията беше висока — откриваше се и къс небе. Понякога там блестеше звезда. Беше толкова приятно, колкото да видиш лице. Много обичах онова синьо петно. Белите облаци, които го прекосяваха, бяха за мен най-привлекателното нещо на този свят. Погледнато отстрани, вероятно изглеждам пълен глупак, ала тези мисли и неща ми помогнаха да преживея; за мен те са свята истина и никога не бих се разделил с тях. Скъпата сияеща глава, бялата рокля, очите като звезди — това е само една мечта. И все пак мъжът има потребност да обича нещо. По-добре да обичам дух като нея, отколкото някое обикновено момиче, проявяващо внимание към мен.

Тихото отчаяние в гласа на Дан пронизваше сърцето на госпожа Джоу, но нямаше никаква надежда и тя не го окуражи. Същевременно съзнаваше, че той е прав. Сега малко жени биха били склонни да се омъжат за Дан, а и те биха го възпирали, вместо да му помагат в борбата с живота, която вечно щеше да води. Сигурно беше по-добре да отиде в гроба самотен, но да не се превърне в копие на баща си: привлекателен, но опасен мъж, с не едно и две разбити сърца зад себе си.

— Да, Дан, хубаво е да задържиш тази невинна мечта, щом ти помага и те утешава в очакване да се появи нещо по-истинско и реално, което да те направи щастлив. Бих искала да ти дам надежда, но и двамата сме наясно каква радост представлява милото дете за двамата си родители и каква слабост имат към нея. Дори най-съвършеният младеж едва ли ще им се стори достоен за скъпоценната им дъщеря. Нека тя остане за теб високата ярка звезда, която те води нагоре и те кара да вярваш.

Госпожа Джоу се разстрои дълбоко — стори ѝ се ужасно жестоко да унищожи плахата надежда, появила се в очите на Дан. Не намери сили да продължи с наставленията, защото си представяше тежкия му живот и самотно бъдеще. И въпреки всичко нямаше как иначе да постъпи.

Говориха дълго — чак до здрачаване. Тази нова тайна ги свърза много по-силно от първата: в споделянето ѝ нямаше нито грях, нито позор, а само нежната болка и търпение, които са превръщали в светци и герои хора, несравнимо по-лоши от нашия Дан.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

ПОСЛЕДНА ПОЯВА

На следващия ден госпожа Джоу изкачваше баира към „Парнас“ и мърмореше под нос:

— Честна дума, имам чувството, че живея в склад за барут. Не съм наясно кое буре ще гръмне и ще ме прати във въздуха.

Крачеше и размишляваше как по-безобидно да подсказе на сестра си да прибере при мраморните богове най-очарователното от всички грижовни момичета, преди несъзнателно да е нанесло нова рана на любимото ѝ момче. Не издаде ничия тайна. Лекият намек се оказа достатъчен. Госпожа Ейми пазеше дъщеря си като безценна перла и начаса измисли лесен начин да избегне опасността. Господин Лари се готвеше да пътува до Вашингтон, за да уреди нещата за Дан и остана очарован от небрежно подхвърлената му идея: да вземе и семейството си. Така конспирацията успя.

Госпожа Джоу се прибра вкъщи. Чувстваше се предател повече от всякога. Очакваше експлозия, ала Дан прие новината съвсем спокойно — очевидно не хранеше никакви надежди. От своя страна госпожа Ейми бе убедена, че романтичната ѝ сестра греши в преценката си. Ако обаче бе видяла лицето на Дан, когато Бес отиде да се сбогува с него, майчинското ѝ око щеше да забележи много повече от нищо неподозиращото момиче. Госпожа Джоу трепереше от едно: Дан да не се издаде. Но той бе учил в строгото училище на живота и издържа изпитанието храбро. Позволи си само да хване ръцете ѝ и сърдечно да каже: „Довиждане, Принцесо. Ако не се срещнем отново, сецай се понякога за стария си приятел Дан“. Трогната от необичайните му думи, тя отвърна:

— Как няма да се сецам! Всички толкова се гордеем с теб. Сигурна съм, че един ден ще се върнеш при нас у дома жив и здрав.

Погледна го в лицето — там се четеше неподправена преданост и съжаление; всичко, което губеше така бързо, изплува в съзнанието на Дан и той не устоя на изкушението да вземе скъпата русокоса главица

между дланите си и да я целуне, като едва успя да произнесе: „Сбогом!“. После бързо се върна в стаята си. Отново се почувства в затворническата килия, ала този път без никакъв достъп до небесната синева, която да го утешава.

Неочакваната ласка и също толкова необяснимото оттегляне на Дан озадачиха Бес. С непогрешим инстинкт тя долови в тази целувка нещо непознато досега. Погледна след него с пламнали страни и тревога. Госпожа Джоу се опасяваше от напълно естествения въпрос. Затова побърза да го изпревари:

— Прости му, Бес. Минал е през сериозно изпитание. Боли го, че трябва да се раздели със стари приятели. Както знаеш, има вероятност никога да не се върне от дивите места, където отива.

— Имаш предвид падането в шахтата и опасността да умре? — попита Бес невинно.

— Не, скъпа. Става въпрос за по-голямо изпитание. Нямам право да ти каже повече, освен че го е преодолял храбро. Редно е да му вярваш и го уважаваш като мен.

— Загубил е някого, когото е обичал! Горкичкият Дан. Трябва да се държим изключително мило с него.

Бес не зададе въпроса — сякаш се задоволи със своето обяснение за мистерията. То бе толкова близко до истината, че госпожа Джоу го потвърди с неволно кимване, но само толкова. Остави я да си тръгне с убеждението, че някаква загуба и тъга са причина за голямата промяна, настъпила у Дан.

Тед обаче не прие така лесно приказките за необичайната съдържаност на Дан. Въпреки предупрежденията на майка си да не го тормози с въпроси, той реши да изтръгне пълен разказ за премеждията му. А че имаше такива и те са вълнуващи, не се съмняваше. Нали с ушите си чу някои изпуснати думи от Дан, докато беше в треска. Един ден, когато хоризонтът беше чист, Тед предложи доброволно услугите си да забавлява болния и директно го попита:

— Виж какво, стари приятелю, ако не искаш да ти чета, да поговорим. Разкажи ми за Канзас, за фермите, за всичко свързано с тях. Какво е станало в Монтана знам, но ти сякаш си забравил какво се е случило преди това. Стегни се и изплюй камъчето.

Така притиснат, Дан застана нащрек.

— Не, не съм забравил. Но то е интересно единствено за мен. Не съм оглеждал никакви ферми. Отказах се.

— Защо?

— Захванах се с други неща.

— Какви?

— Ами правих четки например.

— Я не ме будалкай. Кажи ми истината.

— Наистина правих четки.

— Защо?

— За да не попадам в каша освен всичко останало.

— Брей, от всички странни неща, с които си се захващал, това е най-необичайното. — Тед остана леко стъписан от това разочаровашо за него откритие. Ала не възнамеряваше още да се отказва: — Какви каша, Дан?

— Няма значение. Не е работа за момчета.

— Но аз страшно много искам да разбера, защото съм ти приятел и винаги съм държал на теб. Хайде, разкажи ми. Обожавам кашите. Ще мълча като риба, щом не искаш да се разчуе.

— Така ли?

Дан го погледна и се запита как ли ще се промени момчешкото лице, ако внезапно узнае истината.

— Ще се закълна с ръка на сърцето, ако искаш. Не се съмнявам, че е било забавно и нямам търпение да го чуя.

— Любопитен си като момиче. Дори повече от някои момичета. Джоуси и Бес не ми зададоха нито един въпрос.

— Те не се интересуват от спречквания и такива неща. На тях им допадат мините и геройските постъпки. Е, и на мен, разбира се. И страшно се гордея с теб. Но по очите ти познавам, че преди това се е случило друго и няма да мирясам, докато не разбера кои са Блеър и Мейсън, кого си ударил, кой е избягал и всичко останало.

— Какво? — острият тон на Дан накара Тед да подскочи.

— Ами често мърмореше за тях насън и чичо Лари се питаше кои ли са. Аз също. Но не се притеснявай, ако не си спомняш или ти е неприятно.

— Какво друго говорех? Странно какви ли не ги дрънка човек, когато не е с всичкия си.

— Само толкова чух, но ми се стори интересно. Споменавам го, колкото да освежа паметта ти — увери го Тед кротко, защото в момента Дан се бе намръщил здравата.

При тези думи обаче лицето му се проясни и след като хвърли поглед към момчето, което не знаеше къде да дене потисканото си нетърпение, Дан реши да се позабавлява. Щеше да представи нещата малко изопачено и с полуистини. Надяваше се така да задоволи любопитството на Тед.

— Чакай да видя как беше... Блеър е момък, с когото се запознах във влака, а Мейсън е окаян човек. Срегнах го в... нещо като болница, където и аз попаднах. Блеър избяга при братята си, а вероятно съм казал, че Мейсън е бил ударен, защото умря там. Това задоволява ли те?

— Не. Защо е избягал Блеър и кой е ударил другия тип? Сигурно е имало сбиване някъде, нали?

— Да.

— Май се досещам за какво е било.

— Как ли пък не! Хайде, опитай се да отгатнеш — подкани Дан привидно спокойно.

Очарован от възможността да освободи въображението си, Тед мигом предложи момчешкото обяснение на мистерията, която го занимаваше от толкова дълго.

— Не е необходимо да казваш „да“, ако отгатна, а ти си дал клетва да мълчиш. Ще разбере по лицето ти и няма да кажа на никого. Да видим дали съм прав. Там са ставали диви неща и според мен ти си участвал в някои. Нямам предвид ограбване на пощенски влакове, участие в Ку-клукс-клан или нещо подобно. Но сигурно сте защитавали заселниците или сте обесили някой негодник. Нищо чудно и да сте застреляли някого. Е, налага се при самозащита. Аха! Явно познах! Няма нужда да ми казваш.

Тед подскочи от удоволствие.

— Продължавай, умнико, и не губи дирята — насърчи го Дан.

— Знаех, че ще отгатна. Не си в състояние да ме подведеш за дълго — подхвана Тед с такъв горд вид, че Дан не се въздържа и леко се засмя. — Сега, когато го сподели, ти е по-леко, нали? Хайде, кажи ми. Никой няма да разбере. Дано не си дал само клетва да мълчиш.

— Точно така постъпих.

— Е, тогава не ми казвай нищо — примири се Тед, но лицето му се издължи. Само след миг обаче се съвзе и с вид на човек, врял и кипял в житейските неща, обяви: — Всичко е наред. Разбирам те напълно. Честта те задължава: мълчание до гроб и така нататък. Радвам се, че си застанал до другаря си в болницата. Колко души уби?

— Само един.

— Нехранимайко, надявам се?

— О, пълен негодник.

— Не придобивай такъв свиреп вид. Нямам никакви възражения. Не бих се спрял лично да стрелям срещу някои от онези кръвожадни подлещи. След това сигурно ти се е наложило да избягаш и да седиш кротко.

— Доста кротко, и то дълго.

— Но накрая всичко се е уредило. Поел си към мините и там извърши нещо страхотно смело. Това според мен е нещо определено интересно и върховно. Радвам се, че го узнах, но ти обещавам да не си отворя устата.

— Постарай се. Тед, я ми кажи: ако убиеш човек — лош, имам предвид — това ще те тормози ли?

Момчето отвори уста, готово да отвърне: „Ни най-малко“, ала нещо в изражението на Дан го накара да промени решението си.

— Ако такъв е дългът ми по време на война или при самозащита, не, предполагам. Но ако съм го очистил в момент на ярост, вероятно доста ще съжалявам. Няма да се учудя, ако ме преследва в сънищата ми и съм изпълнен с угризения. Но теб не те терзаят подобни мисли. Битката е била честна, нали?

— Може да се каже, че правото беше на моя страна. И все пак ми се ще да не се бях забърквал. Жените не гледат по същия начин на тези неща и направо се ужасяват от тях. Тежи ми, но няма значение.

— Не им казвай и няма да имат за какво да се безпокоят — посъветва го Тед, сякаш беше изключително вещ при справянето с нежния пол.

— Не възнамерявам. Но ти все пак си дръж езика зад зъбите, защото някои от тях са доста досетливи. Е, сега ми почети, ако искаш.

С това разговорът им приключи. Тед придоби вид на мъдър бухал.

Последваха няколко спокойни седмици. Дан се ядосваше, защото документите се бавеха и когато най-после пристигна съобщението, че официалните разрешителни са готови, нямаше търпение да замине. Искаше да забрави неосъществимата си любов, като се потопи здравата в работа. Щеше да живее за другите, след като не беше възможно да живее за себе си.

Една мартенска сутрин нашият Синтрам пое с коня и кучето.

— Животът изглежда е низ от раздели, а те стават все по-трудни и по-трудни — въздъхна госпожа Джоу седмица по-късно.

Седяха в гостната на „Парнас“, където семейството се бе събрало, за да посрещне пътешествениците.

— Но и срещите също, скъпа. Ето ни тук, а и Нат е на път да пристигне най-после. Търси утеха в хубавите неща, както ни съветваше Марми — отвърна госпожа Ейми, доволна, че е отново у дома.

— Толкова се безпокоя напоследък. Питам се какво ли си е мислил Дан, като е знаел, че няма да ви види отново. Постъпихме разумно, но определено щеше да му бъде приятно да зърне отново любимите лица на близките си, преди да се отправи към пустошта — отбеляза госпожа Джоу със съжаление.

— Така стана по-добре. Оставихме му бележки и всичко, от което смятахме, че ще има нужда. Измъкнахме се, преди да пристигне. Бес определено изглеждаше облекчена, а за себе си го твърдя със сигурност.

След тези думи тревожната бръчка върху челото на госпожа Ейми се изглади и тя погледна с нежност дъщеря си.

Госпожа Джоу поклати глава — не виждаше нищо хубаво в така стеклите се обстоятелства. Не й остана обаче никакво време да промърмори, защото влезе господин Лари, очевидно страшно доволен.

— Пристигна нова картина. Елате в музикалния салон и споделете впечатлението си. Нарекох я „Самотният цигулар“. Вие как бихте я кръстили?

Докато говореше, разтвори широко вратите. На прага стоеше млад мъж със сияещо лице и цигулка в ръка. Нямаше никакво съмнение как се казва картината. Сред викове: „Нат! Нат!“ последва всеобща радостна възбуда. Първа до него се озова Дейзи. Забравила обичайното си въздържано поведение, тя се вкопчи в него и захлипа от

изненада и радост — оказаха се по-силни от нея и така и не успя да ги овладее. Всичко приключи с нежна прегръдка. Госпожа Мег бързо откъсна дъщеря си от Нат, но само за да заеме нейното място. Деми разтърси ръката на Нат с братска сърдечност, а Джоуси танцуваше около тях.

Всички се разсмяха на изпълнението ѝ. Стана уютно и весело. Последва обичайният водопад от въпроси и отговори. Момчетата не спираха да се дивят на русата брада на Нат и на чуждоземните му дрехи, а момичетата — на видимото подобрене във външния му вид. Всички, естествено, искаха да го чуят как свири и когато езиците се поумориха, той с удоволствие хвана цигулката. След като изпълни най-прекрасните песни без думи, той огледа старите си приятели с вид на щастлив и доволен човек, както би се изразил господин Баер, и заяви:

— А сега искам да ви изсвирия нещо специално. Положително ще ви хареса, но далеч не толкова, колкото на мен.

Прозвуча уличната мелодия, с която им се представи първата вечер, когато попадна в Плъмфийлд. Всички си я спомниха и запяха простичките думи точно изразяващи емоциите му в момента:

*Сърцето ми е тъжно и морно
където и да ида аз —
за старата плантация копнея,
копнея за всички близки у дома.*

— Е, сега вече се чувствам по-добре — призна госпожа Джоу, докато малко по-късно се спускаха по хълма. — Някои момчета не успяха напълно, но според мен Нат определено ще пожъне успех. Дейзи най-после ще бъде едно щастливо момиче. Нат е твое творение, Фриц, и сърдечно те поздравявам за него.

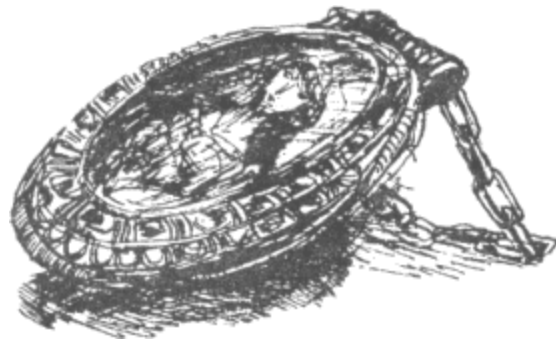
— Ние можем само да посеем семето, с надеждата да попадне на добра почва.

— Мислех, че при горкия ми Дан семенцето е попаднало на доста камениста почва, но няма да се изненадам, ако надмине всички. Винаги е по-радостно да видиш разкаял се грешник, отколкото дузина светци.

Огромно е изкушението на изморения разказвач да приключи тази история с едно земетресение, което да погълне дълбоко в земните недра Плъмфийлд и околностите му. Но понеже подобен мелодраматичен завършек би шокирал моите мили читатели, ще се въздържа и ще побързам да изпреваря неизбежния въпрос: „Какво стана с тях?“.

Веднага ще ви съобщя: всички бракове излязоха сполучливи. Всички момчета преуспяха в начинанията си. Същото важи и за момичетата: Бес и Джоуси спечелиха слава в артистичната си кариера и с течение на времето намериха достойни партньори. Нан, вечно заета, весела и независима по дух, не се омъжи и посвети живота си на страдащите си посестрими и техните деца. В тази истинска женска работа тя откри трайно щастие. Дан никога не се ожени, но живя смело и достойно сред избраните от него хора. Загина в престрелка, докато ги защитаваше. Най-после заспа вечния си спокоен сън сред зеленината на пустошта, която обичаше така силно. Върху гърдите му бе скътан кичур златни коси, а усмивката на лицето му сякаш казваше, че рицарят на Аслауга вече е провел и последната си битка и най-сетне се е омиротворил. Кръглия Коул стана член на Градския съвет, но почина внезапно от сърдечен удар по време на официална вечеря. Доли бе светски мъж, но загуби всичките си пари, след което си намери привлекателна служба в модна шивашка компания. Деми стана партньор и доживя да види името си изписано над вратата, а Роб, вече професор, преподаваше в колежа „Лорънс“. Теди обаче изненада всички: стана прочут пастор и радваше неимоверно много смаяната си майка.

Постарах се да удовлетвори всички с множество сватби, малко на брой смърти и толкова успехи, колкото е нужно и доколкото обстоятелствата позволяват. Нека сега музиката да спре, светлините да угаснат и завесата да се спусне над дома на семейство Марч.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.